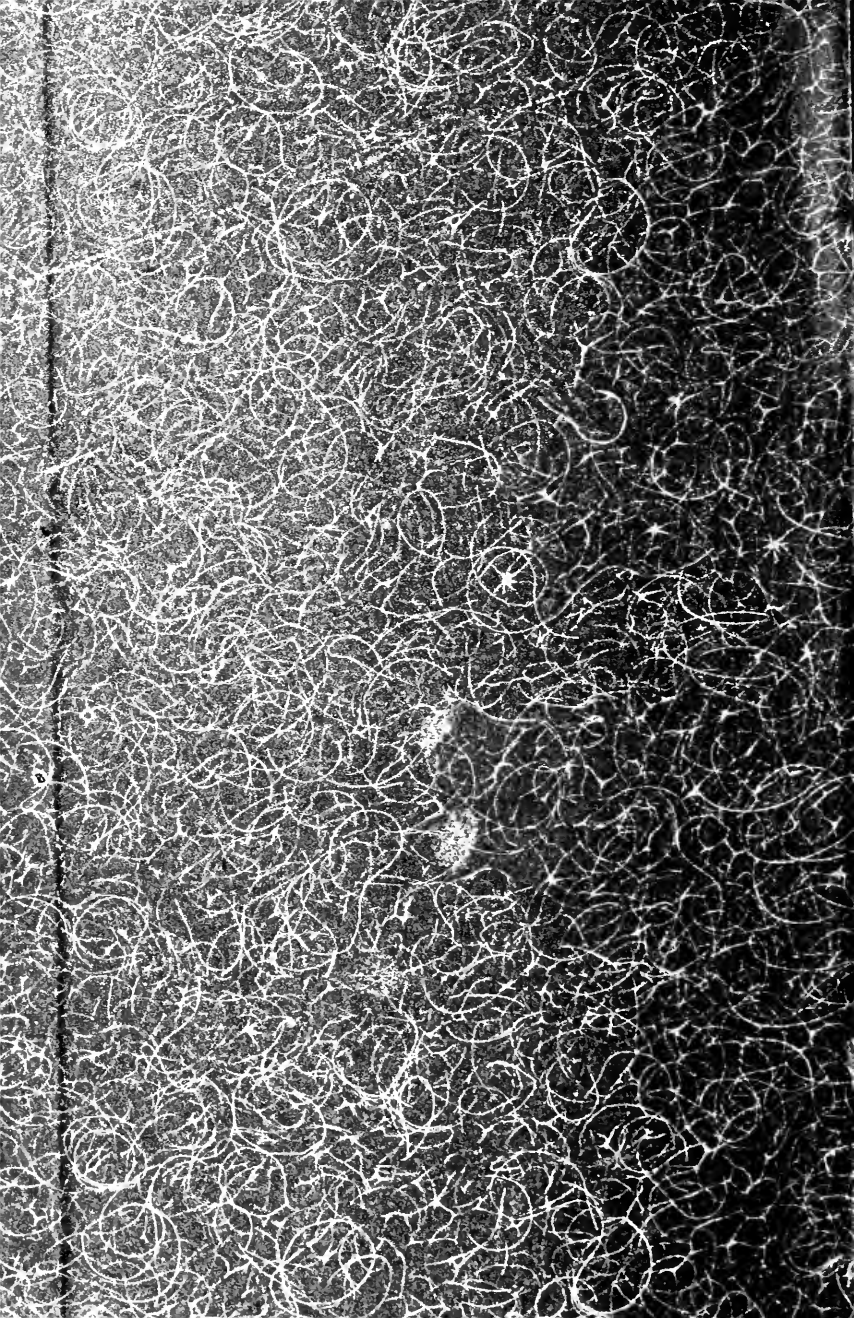

3 1761 01309037 8

UNIVERSITY
OF
TORONTO
LIBRARY

anului.
A 38672

VASILIE ALECSANDRI

OPERE COMPLETE

—

POESII

VOLUMUL II

PASTELURI — LEGENDE

OSTAȘII NOȘTRI — ALTELE.

110-1-4

BUCURESCI

EDITURA LIBRĂRIEI SOCECŪ & Comp.

21, CALEA VICTORIEI, 21

1896.

46,001. *Stabilimentul grafic I. V. Socecă. București.*

1548

CUPRINSUL

PASTELURÎ

1862—187..

	Pag.
I — Serile la Mircescî	3
II — Sfirşit de toamnă	7
III — Earna	9
IV — Gerul	11
V — Viscolul	13
VI — Sania	15
VII — Mezul ernei	17
VIII — La gura solei	19
IX — Bradul	21
X — Sfirşitul ernei	24
XI — Oaspeţii primăverii	26
XII — Cucoarele	28
XIII — Noaptea	30
XIV — Dimineaţa	32
XV — Tunetul	34
XVI — Fioriile	36
XVII — Pascele	39
XVIII — Plugurile	41
XIX — Semănătorii	43

	<u>Pag.</u>
XX — Rodica	45
XXI — Lunca din MircescŃi	47
XXII — Malul SiretuluiŃ	50
XXIII — FlorŃi de nufăr	52
XXIV — Concertul în luncă	54
XXV — Vinătorul	58
XXVI — Puntea	60
XXVII — Balta	62
XXVIII — Fântâna	64
XXIX — Secerişul	66
XXX — Cositul	68
XXXI — Portret	70
XXXII — Portret	72
XXXIII — Pe coastele CalabreŃi	74
XXXIV — Linda RaŃa	76
XXXV — Calea robilor	78
XXXVI — Buchet	80
XXXVII — Mandarinul	83
XXXVIII — Pastel chinez	86
XXXIX — Bărăganul	89
XI — Valul lui Traian	92

V A R I A

I — Marea Mediterană	97
II — Tînăra creolă	104
III — Strofe scrise pe un pârrete	108
IV — Imn religios lui Stefan-cel-Mare	110
V — Imn lui Stefan-cel-Mare	112
VI — Glas din stele	115

	Pag.
VII — Îeri și astăzi	119
VIII — Amicului A. Donici	121
IX — Moara de vînt — Fabulă	122
X — Lupul și moinița — Fabulă	124
XI — Bucovina	126
XII — Visul ferice — Romanță	128
XIII — Cîntic sicilian	130
XIV — Serenadă	132
XV — Căderea Rinului	134
XVI — Vînători și vînătoare	138
XVII — Soarele, vîntul și gerul	141
XVIII — Scrânciobul	143
XIX — Vîntul	145
XX — Stelele	147
XXI — Două suflute	149
XXII — Omul singuratic	151
XXIII — Mărgărinta din Muncei	155
XXIV — Stefan Vodă și codrul — Baladă	157
XXV — Stefan și Dunărea — Baladă	159
XXVI — Pungulița	163
XXVII — Pe albumul Princesei Aglae Rosetti	165
XXVIII — Pe albumul Domnișoarei Maria Docan	167
XXIX — Pe albumul Domnișoarei A. Jora	170
XXX — Pe albumul Domnișoarelor Florescu	172
XXXI — Pe albumul D-nei Z.	174
XXXII — Pe albumul unei copilute parisiene	178
XXXIII — Pe albumul D-rei X.	180
XXXIV — Strofe despărechiate	184
Note	187

LEGENDE

	Pag.
I — Dumbrava roșie — Poem istoric (1497)	197
II — Răsbunarea lui Statu Palmă	235
III — Ana Doamna	241
IV — Calul Cardinalului Batori — 1599	245
V — Tudora dela Tîrșor	249
VI — Odi statuei lui Mihai Viteazul	251
VII — Legendă dela Dorna	256
VIII — Toamna țesetoare	259
IX — Palatul Loredano	263
X — Pohod na Sybir	268
XI — Legenda rîndunicăi	273
XII — Dan Căpitan de plai (XV secol)	280
XIII — Gruș-Sânger	297
XIV — Legenda cîocărliei	309
XV — Vlad Țepeș și stejarul	324
XVI — Legenda lăcrimăoarei	328
XVII — Cuza Vodă — 3 (15) Maiu 1873	331
XVIII — Cînticul gînteii latine	333
XIX — Răpirea Bucovinei	335
XX — Hodja Murad Pașa	343
XXI — Garda Saraiului	349
XXII — Noaptea albă	355
XXIII — Vîntul de la miază-zi	361
XXIV — Ghioaga lui Briar	368
XXV — Murad Gazî Sultanul și Becri Mustafa — 1639	375
XXVI — Prier și fata ernei	394
XXVII — Poeana fermecătoare	399
XXVIII — Dedicare Domnișoarei A.	405
XXIX — Dorul de braț	406

	Pag.
XXX — Soare de eamnă	408
XXXI — Strofe improvizate lui C. Rolla	411
XXXII — Stroe Plopan — Balada populară	413
Note	419

OSTAȘII NOȘTRI!

I — Balcanul și Carpatul	433
II — Peneș Curcanul	439
III — Sergentul	445
IV — Păstorii și plugarii	448
V — Frații Jderi	459
VI — Căpitanul Romano	455
VII — Hora dela Plevna	457
VIII — Hora dela Grivița	460
IX — Marșul Călărașilor	463
X — Oda ostașilor români	465
XI — Epistola Generalului Florescu	468
XII — Eroii dela Plevna	473
XIII — Damele române	479
XIV — Poclonul lui Peneș	481
XV — Primele obuzuri	484
XVI — Românce dela Grivița	487
Note	489

ALTELE

I — 10 Mai 1881	493
II — Imnul Coroanei	499

	Pag.
III -- După doi seculi — Vis de eamnă	501
IV -- Cuvinte adaptate pe imnul național compus de Hübsch	510
V -- Regina Sylva	512
VI -- Mărgărita	514
VII -- Hora dobrogeană	517
VIII -- Erin	519
IX -- Pe albumul Doamnei V. Boerescu	521
X -- Pui cloșciț	524
XI -- Pe albumul Princesei Maria Știrbei	526
XII -- Sonet	528
XIII -- Cântecul lui Noe Junior	530
XIV -- Poetulul Mistral	533
XV -- Brind	539
XVI -- Patru Regini	540
XVII -- Versuri improvizate la Forcalquier	543
XVIII -- Felibruțul Louis Roumeux	544
XIX -- Poetul și filolog Gabriel Azais	547
XX -- O regină într-o mansardă	550
XXI -- Eamnă vine	552
XXII -- Ronsard la Tuluza	555
XXIII -- Inscripție destinată Castelului dela Sinaia	558
XXIV -- Versuri scrise în cabinetul Regelui	559
XXV -- Izvorul — Hora din Mircosești	561
XXVI -- Cireșile — Horă	563
XXVII -- Versuri scrise pe un pergament pentru Ischia	565
XXVIII -- Odă la statueta lui Stetan cel Mare	566
XXIX -- Incununarea Steagului — 30 August 1886	569
XXX -- Hora dela Sinaia — 30 August 1886	571
XXXI -- Pe albumul D-rei Esmeralda Cretzeanu	575
XXXII -- Pe albumul D-rei N.	578
XXXIII -- Faptul zilei. — Pe albumul D-rei Fr. Gr.	580
XXXIV -- Sfințirea Curții de Arges — Oda	581

	Pag.
XXXV — Inscripția pe ușa Curții de Argeș	586
XXXVI — Legenda sfințirii bisericii dela Curtea de Argeș. . .	587
XXXVII — Teara	599
XXXVIII — D-lui și D-nei Jacques Labovary — 23 Iunie 1887. . .	603
XXXIX — Poetul	605
XL — Doue romănțe	609
XLI — Dilele babei	612
XLII — Fluierul	619
XLIII — Creanga de stejar	621
XLIV — Domnișoarei Lila White	624
XLV — Cicloulul	629
XLVI — O scatiție uriasă	629
XLVII — Plugul blastemat	631
XLVIII — Legenda crinului	635
XLIX — Imn către soare	638
L — Soarele	639
LI — Pe un album	642
LII — Florile dela Simna	644
LIII — Earna la Simna	648
LIV — Balada Pelesului	651
LV — Pe un album	658
LVI — Scrise pe mormintele dela Segenhais-Monrepos Neuwied	660
LVII — Descântic	661
LVIII — Adio la plecarea mea din Castelul Peles	663
LIX — Unor critici	666

PASTELURÎ

1862—187 ..

I

SERILE LA MIRCESCI

Perdelele-s lăsate și lampele aprinse ;
In sobă arde focul, tovarăș mingăios,
Și cadrele-aurite ce de păreți sint prinse
Sub palidă lumină apar misterios.

Afară plouă, ninge! afară-î vijelie,
Și crivățul aleargă pe câmpul înnegrit ;
Ear eü, retras în pace, aștept din cer să vie
O zină drăgălașă cu glasul aurit

Pe jilțu-mî, lângă masă, avînd condeiu 'n mână,
Cînd scriu o trofă dulce, pe care-o prind din sbor,
Cînd ochiu-mî întilnesce ș'admira o cadîină
Ce 'n cadrul eî se 'ntinde alene pe covor.

Frumoasă, albă, jună, cu formele rotunde,
Cu pulpa mărmurie, cu sinul, dulce val,
Ea pare Zea Venus cînd a eșit din unde
Ca să arate lumei frumosul ideal.

Alături apare un câmp de aspră luptă,
Pătat cu sînge negru, acoperit cu morți.
Un june 'n floarea vîeții stringînd o spadă ruptă
Țintesce ochii vesteđi pe-a vecîniciei porți.

Apoi a mea privire prin casă rătăcindă
Cu jale se opresce pe un oraș tăcut,
Veneția, regină ce 'n mare se oglindă
Făr' a videà pe frunte-î splendoarea din trecut.

O lacrimă. . . Dar eată plutind pe-a mării spume
O sprintenă corvetă, un răpide-Alcyon;
Și eată colo 'n ceruri pribegile din lume,
Cucoarele în șiruri sburînd spre orizon.

O ! farmec, dulce farmec a vieții călătoare,
Profundă nostalgie de lin, albastru cer !
Dor gingaș de lumină, amor de dulce soare,
Voi mă răpiți când vine în țeară asprul ger !

Afară ninge, ninge, și apriga furtună
Prin neagra 'ntunecime răspânde reci flori,
Ear eū visez de plaiuri pe care alba lună
Revars'un val de aur ce curge pîntre flori.

Ved insule frumoase și mări necunoscute,
Și splendide orașe și lacuri de smarald,
Și cete de sêlbateci prin codri deși perdute
Și zine ce se scaldă în faptul țilei cald.

Prin fumul țigaretelor ce sboară în spirale
Ved eroi prinși la luptă pe câmpul de onor,
Și 'n tașnice saraiuri minuni orientale
Ce 'n suflete deșteaptă dulci visuri de amor.

Apoi închipuirea își strînge-a sa aripă ;
Tablourile toate se șterg, dispar încet.
Și miș de suvenire mă 'ncungîură 'ntr'o clipă
In fața unui tașnic și drăgălaș portret.

Atunci inima-mă sboară la râul vieții mele,
La timpul mult ferice în care-am suferit,
Șatunci păduri și lacuri, și mări și flori și stele
Intoană pentru mine un imn nemărginit.

Așa 'n singurătate, pe când afară ninge,
Gândirea mea se primblă pe mândri curcubeii,
Păn' ce se stinge focul, și lampa 'n glob se stinge
Și saltă cățelușu-mă de pe genunchii mei.

SFÎRȘIT DE TOAMNĂ

Oaspeții caselor noastre, cocostirci și rîndunele
Părăsit-aũ a lor cuiburi ș'au fugit de ȃile rele ;
Cărdurile de cucoare, inșirându-se 'n lung sbor,
Pribegit-aũ urmărite de al nostru jalnic dor.

Vesela verde câmpie acu-ı tristă, vesteđită ;
Lunca, bătută de brumă, acum pare ruginită ;
Frunzele-ı cad, sbor in aer, și de crengi se deslipesc
Ca frumoasele iluzii dintr'un suflet omenesc.

Din tus-patru părți a lumii se ridică 'nalt pe ceruri,
Ca balauri din poveste, nourii negri plini de geruri.
Soarele iubit s'ascunde, iar pe sub grozaviii nori
Trece-un cârd de corbi ernatici prin văzduh croncănitori.

Diua scade; eara vine, vine pe crivăț călare!
Vintul șueră prin hornuri respândind înfiorare.
Boii rag, caii rinchează, câni latră la un loc,
Omul, trist, cade pe gânduri și s'apropie de foc.

III

E A R N A

Din văzduh cumplita eamnă cerne norii de zăpadă,
Lungî troene călătoare adunate 'n cer grămadă ;
Fulgii sbor, plutesc în aer ca un roi de fluturi albi,
Respândind fiori de gheață pe ai țerii umeri dalbi.

Țiua ninge, noaptea ninge, dimineața ninge eară !
Cu o zale argintie se îmbracă mindra țeară ;
Soarele rotund și palid se prevede pîntre nori
Ca un vis de tinerețe pîntre anii trecători.

Tot e alb pe câmp, pe dealuri, împregiur, în depărtare
Ca fantasme albe plopii înșirați se perd în zare,
Și pe 'ntinderea pustie, fără urme fără drum,
Se ved satele perdute sub clăbucii albi de fum.

Dar ninsoarea încetează, norii fug, doritul soare
Strălucesc și dismeardă oceanul de ninsoare.
Eat'o sanie ușoară care trece peste văi. . .
In văzduh voios resună clinchete de zurgălăi.

G E R U L

Gerul aspru și sălbatic strânge 'n brațe cu jălire
Neagra luncă de pe vale care zace 'n amoțire;
El ca pe-o mireasă moartă o 'ncunună despre zori
Cu 'n vâl alb de promoroacă și cu țurțuri lucitori.

Gerul vine de la munte, la fereastră se oprește,
Și, privind la focul vesel care 'n sobe strălucesce,
El depune florī de eamnă pe cristalul înghețat,
Crinī și roze de zăpadă ce cu drag le-a sărutat.

Gerul face cu-o suflare pod de gheață între maluri,
Pune streșinelor casei o ghirlandă de cristaluri,
Ear pe fețe de copile înflorește trandafiri
Să ne-aducă viū aminte de-ale veriī înfloriri.

Gerul dă aripī de vultur cailor în spumegare,
Ce se 'ntrec pe câmpul luciū, scoțēnd aburī lungī pe nare.
O! tu, gerule năprasnic, vin' îndeamnă calul meu
Să mă poarte ca săgeata unde el scie și eū!

V I S C O L U L

Crivățul din Mează-noapte vijie prin vijelie,
Spulberând zăpada 'n ceruri de pe deal, de pe câmpie.
Valuri albe trec în zare, se așează 'n lung troean
Ca nisipurile dese din pustiul african.

Viscolul frământă lumea!.. Lupii suri es după pradă,
Alergând, urlând în urmă-î prin potopul de zăpadă.
Turmele tremură; corbiî sbor virtej, răpiți de vînt,
Și răchițele se 'ndoe lovindu-se de pămînt.

Sberăt, raġet, țipet. vaet miî de ġlasurî spăimântate
Se ridică de prin codrii, de pe dealurî, de prin sate,
Și 'ndeparte se aude un nechez resonător. . .
Noaptea cade, lupii urlă. . . Vai de cal și călător!

Fericit acel ce noaptea rătăcit în viscolire
Stă, aude 'n câmp lătrare și zăresce cu uîmire
O căsuță drăgălașă cu ferestrele lucind,
Unde dulcea ospeție îl întîmpină zimbînd!

S A N I A

Di cu soare, ger cu stele!.. Hai, iubită, la primblare
Caii mușca lor zăbale, surugiul e călare;
Săniuța, cuib de eamnă, e cam strimță pentru doi...
Tu zimbesci?.. Zimbirea-ți țice că e bună pentru noi.

Caii scutură prin aer sunătoarele lor salbe
Răpind sania ușoară care lasă urme albe.
Surugiul chiucesce; caii zboară ca doi zmei
Prin o pulbere de raze, prin un nour de scântei.

Pe câmpia înălbită, netedă, strălucitoare
Se vęd insule de codri, s'aud câni la vinătoare,
Ear în lunca pudruită cu mánunt mǎrgăritar
Salt'o veveriță mică pe o creangă de stejar.

Acum trecem prin poene, acum trecem prin zăvoae;
Crengile-aninate 'n cale ning steluțe și se 'ndoe
Eat'o gingașe mlădiță cu șirag de mǎrțișori...
Tu o rupi?... Ea te stropesce cu fulgī albi recoritori.

VII

MEZUL ERNEI

În păduri trăsesc stejarii! E un ger amar, cumplit!
Stelele par înghețate, cerul pare oțelit,
Ear zăpada cristalină pe câmpii strălucitoare
Pare-un lan de diamanturi ce scârție sub picioare.

Fumuri albe se ridică în văzduhul scântetos
Ca înaltele coloane unui templu măiestros,
Și pe ele se așază bolta cerului senină
Unde luna își aprinde farul tainic de lumină.

O! tablou mare, fantastic! . . . Mii de stele argintii
In nemarginitul templu ard ca vecinice fackii.
Munții sint a lui altare, codrii organe sonoare
Unde crivețul pãtrunde scoțend note 'ngrozitoare.

Totul e in neclintire, fãrã vieatã, fãrã glas;
Nici un sbor in atmosferã, pe zãpadã nici un pas;
Dar ce ved? . . . in raza lunei o fantasmã se aratã . . .
E un lup ce se alungã dupã prada-i spãimãntatã!

VIII

LA GURA SOBEI

Așezat la gura sobei noaptea pe când viscolesce,
Privesc focul, scump tovarăș, care vesel pâlpăesce,
Și prin flacăra albastră vreascurilor de alună
Ved trecând în sbor fantastic a poveștilor minună.

Eat'o pasere măeastră prinsă 'n luptă cu 'n balaur ;
Eată cerbî cu stele 'n frunte cariî trec pe punți de aur ;
Eată cai ce fug ca gândul; eată zmei inaripați
Care-ascund în marî palaturî mindre fete de împărați.

Eată pajurî năsdărvane, care vin din neagra lune,
Aducând pe lumea albă Feți-frumoși cu falnic nume :
Eată 'n lacul cel de lapte toate zinele din raiu . . .
Nu departe stă Pepelea tupilat in florî de maiu.

Dar pe mine ce m'atrage, dar pe mine ce mă 'ncântă
E Ileana Cosinzeana! în cosiță floarea-î cântă.
Până 'n Țiuă staă pe gândurî și la ea privesc uimit,
Că-mî aduce viu aminte de-o minune ce-am iubit!

IX

B R A D U L

Sus pe culme bradul verde
Sub zăpada albicioasă
Pintre negură se perde
Ca o fantasmă geroasă.

Și privesce cu întristare
Cum se primblă prin réstoace
Earnă pe un urs călare,
Earnă cu șapte cojoace.

El se scutură și ȃice:
«In zădar tu, vrăjitoare,
«Aducî viforul pe-aice,
«Aducî ȃile fără soare.

«In zădar ingheți pămîntul,
«Uciđi florile și stupii,
«Și trimiți moartea cu vîntul,
«Și trimiți foamea cu lupii.

«In zădar a ta suflare
«Apa 'n riuri o încheagă,
«Șterge urma pe cărare,
«Și de mine țurțuri leagă.

«In zădar aduci cu tine
«Corbul negru și prădalnic,
«Și din codrii cu jivine
«Facî se easă urlet jalnic.

«In zădar, urgie crudă,
«Lungescî noaptea 'ntunecoasă
«Și, riđend de-a lumei trudă,
«Scurteđi ȃiua luminoasă.

«In zădar imi pui povară
«De zăpadă și de gheață.
«Fie eamnă, fie vară,
«Eă păstrez a mea verdeață!

SFÎRȘITUL ERNEI

S'a dus zăpada albă de pe întinsul țerii,
S'aă dus țilele Babei și noțile vegherii.
Câmpia scoate aburii; pe umedul pământ
Se 'ntind cărării uscate de-al primăverii vînt.

Lumina e mai caldă și 'n inimă pătrunde;
Prin ripi adânci zăpada de soare se ascunde.
Piraele umflate curg iute șopotind
Și mugurii pe creangă se vîd îmbobocind.

O Doamne! eat'un flitur ce prin văzduh se perde!
In câmpul veșted eată un fir de earbă verde
Pe care 'ncet se urcă un galbin gândăcel
Și sub a lui povară il pleacă 'ncetinel.

Un fir de earbă verde, o rază 'ncălditoare,
Un gândăcel, un flutur, un clopoțel in floare,
După o eamnă lungă ș'un dor nemărginit
Aprind un soare dulce in sufletul uimit !

OASPEȚII PRIMĂVERII

În fund, pe cer albastru, în zarea depărtată,
La resărit, sub soare, un negru punct s'arată!
E cocostîrcul tăinic în lume călător,
Al primăverei dulce iubit prevestitor.

El vine, se înalță, în ceruri line sboară,
Și, rapide ca gândul, la cuibu-î se coboară;
Ear copilașii veseli, cu peptul desgolit,
Aleargă, sar în cale-î și-î ȕic: Bine-ai sosit!

In aer ciocărlia, pe casă rândunele,
Pe crengile pădurii un roi de păsărele
Cu-o lungă ciripire la soare se 'ncăldesc
Și pe de-asupra bălții nagății se 'nvirtesc.

Ah! eată primăvara cu sinu-i de verdeață!
In lume-i veselie, amor, sperare, viață,
Și cerul și pământul preschimbă sărutări
Prin raze aurite și vesele cântări!

CUCOARELE

Din cea zare luminoasă vine-un lung șir de cucoare,
Aducând pe-aripi întinse calde raze de la soare;
Eată-le de-asupra noastră, eată le colo sub nor,
In văzduh călăuzite de-un pilot, bătrân cocor.

Ele vin din fundul lumii, de prin clime infocate,
De la India Brahmină, unde fearele 'nruntate,
Pardoși, tigri, șerpî giganticî staū în jugli tupilați,
Pândind noaptea elefanțiî cu lungî trombe inarmați.

Fericite călătoare! sburând iute pe sub ceruri,
Aū văduț în răpegiune ale Africei misteruri,
Lacul Ciad și munții Lunii cu Pustiu 'ngrozitor,
Nilul alb căruī se 'nchină un cumplit negru popor.

Călătoare scumpe mie! . . . Aū lăsat in a lor cale
Asia cu-a sale riuri, Cașemirul cu-a sa vale,
Aū lăsat chīar Ceylanul, mindra insulă din raiū,
Și revin cu fericire pe al țerii dulce plaiū!

XIII

N O A P T E A

Noaptea-î dulce 'n primăvară, liniștită, răcoroasă
Ca 'ntr'un suflet cu durere o gândire mângăioasă.
Icî, colo, cerul dispare sub marî insule de norî
Scuturând din a lui poale lungî și răpiđî meteorî.

Pe un deal în depărtare un foc taînic strălucese
Ca un ochiũ roș de bălaur care-adoarme și clipese.
Sînt păstorî în șezătoare, saũ vr'o ceată de voînici?
E vr'o tabără de carre, saũ un rond de tricolicî?

Cătră munți prin întuneric un lung buciúm se aude.
El aminte suvenirul celor timpurí negre, crude,
Când din culme 'n culme noaptea buciúmele resună
Și la lupte sângeroase pe Români îi deșteptăú.

Acum însă vîeța-í lină; țeara doarme 'n nepăsare!
Când și când un câne latră la o umbră ce-í apare,
Și 'ntr'o baltă mií de broasce în lung hor orăcăesc,
Holbind ochií cu țintire la luceaférul ceresc!

D I M I N E A Ț A

Zori de ziuă se revarsă peste vesela natură,
Prevestind un soare dulce cu lumină și căldură.
În curînd și el apare pe-orizontul aurit,
Sorbînd roșia dimineții de pe câmpul înverzit.

El se 'nalță de trei sulii pe cereasca mândră scară
Și cu raze vii sărută june flori de primăvară,
Dediței și viorele, brebenei și toporași
Ce răsbat prin frunzi uscate și s'arată drăgălași.

Muncitorii pe-a lor prispe dreg uneltele de muncă.
Păserelele-și dreg glasul prin hugeagul de sub luncă.
In grădină, în câmpă, pe dealuri, prin poene și prin vii
Ard movilă buruenoase scoțând fumuri cenușii.

Caii sburdă prin ceairuri; turma sbeară la pășune;
Miei sprinteni pe colnice fug grămadă 'n răpigune,
Și o blândă copiliță, torcând lână din fuior,
Pasce bobocei de aur lâng'un limpede isvor.

TUNETUL

Pe lanul lung și verde cu grâul resărit
O umbră călătoare se 'ntinde 'ncet și trece,
Precum un riū de munte, când gheața s'a topit,
Se varsă peste maluri, câmpiile să 'nece.

E umbra unor nourī albii, ușorī, mănunți,
Ce lunecă sub soare, clădind un lanț de munți.
Ei vin în mezul zilei c'un surd și tăinic sunet
Și, ca semnal de vreață, aprind în cer un tunet.

Văzduhul bubuesce! . . . Pamintul desmorțit
Cu miș și miș de glasuri semnalului răspunde,
Și de asprimea ernei simțindu-se ferit,
De-o nouă 'ntinerire fericite se pătrunde.

La răsărit urare! urare la apus!
Un cârd de vulturî agerî, rotindu-se pe sus,
Se 'nalță ca s'asculte mult vesela fanfară
Ce buciună prin nouri frumoasa primăvară.

XVI

F L O R I I L E

Eată zile 'ncălziitoare
După aspre vijeli! ·
Vin Floriile cu soare
Și soarele cu Florii.

Primăvara 'ncântătoare
Scoate earba pe câmpii.
Vin Floriile cu soare
Și soarele cu Florii.

Lumea-î toată 'n serbătoare,
Ceru-î plin de ciocârlii.
Viă Floriile cu soare
Și soarele cu Florii.

Pecat, deū, de cine moare,
Și ferice de cei vii!
Vin Floriile cu soare
Și soarele cu Florii.

Copiliță, nu vrei oare,
Nu vrei cu mine să vii,
Când Floriile-s cu soare
Și soarele cu Florii?

Să culegem la răcoare
Viorele albăstrii?
Ha! Floriile-s cu soare
Și soarele cu Florii.

Eū ți-oiū da de orî-ce floare
Mii de sărutări și miî.
Ha! Floriile-s cu soare
Și soarele cu Florii.

Ear tu, dulce zimbitoare,
Te-î face că te mănîi...
Haî! Floriile-s cu soare
Şi soarele cu Florîi.

P A S C E L E

De Pasci în satul vesel căsuțele 'nălbite
Lucesc sub a lor malduri de trestii aurite,
Pe care cocostircii, înfipti într'un picior,
Daŭ gâtul peste aripă tocând din cîocul lor.

Un scrâncîob măi la vale pe lângă el adună
Flăcăi și fete mîndre ce rid cu voie bună;
Și 'n sunet de vioare, de cobze și de naiu
Se 'ntoarce hora lină, călcând pe verde plaiu.

Bătrâni cu fețe stinse. Români cu fețe dalbe,
Românce cu ochi negri și cu ștergare albe
Pe earba resărită fac praznic la un loc,
Ear pe 'mpregiur copiii se prind la luptă 'n joc.

Și scrânciobul se 'ntoarce purtând în legănare
Parechi îmbrățișate cu dulce infocare,
Ochiri scinteitoare și gingașe zimbiri
Ce viū răspând in aer electrice luciri.

PLUGURILE

Noroc bun!.. Pe câmpul neted es Româniî cu-a lor pluguri.
Boî plăvani în câte șese trag, se opintesc în juguri.
Brațul gol apasă 'n coarne; ferul tae brazde lungi
Ce se înșiră 'n bătătură ca lucioase negre dungî.

Treptat câmpul se umbresce sub a brazdelor desime;
El resună 'n mare sgomot de voioasa argățime,
Ear pe lanul ce în soare se svintează fumegând
Cocostirciî cu largî pasuri calcă rar și meditând.

Acum soarele-î l'ameađi; la pămînt omul se 'ntinde:
Cârd de fete și neveste de la sat aduc merinde;
Plugul zace'n lan pe coaste, ear un mândru flăcăoaș
Mână boii la isvoare și îi pasce la imaș.

Sfântă muncă de la țeară, isvor sacru de rodire,
Tu legi omul cu pămîntul în o dulce înfrățire!..
Dar lumina amurgesce, și plugariî cătră sat
Haulind pe lângă juguri se întorc de la arat.

SĂMÂNĂTORII

Semănătorii harnici cu sacul sub suoară
Pășesc în lungul brazdeii pe fragetul pământ;
Pe culme, pe vâlcele se sue și coboară
Svîrlind în a lor cale semința după vînt.

- «O mie!» țice unul menind cu veselie.
—«Noroc și roadă bună!» adăoge un alt.
«Ca vrabia de toamnă rotund spicul să fie!
«Ca trestia cea naltă să fie paiful nalt!

«Din zori și până 'n noapte tot grâul să resară;
«In el să se ascundă porumbii osteniți,
«Și când flăcăi și fete vor seceră la vară
«In valuri mari de aur să 'noate rătăciți!»

Sămănătorii veseli spre fund înaintează,
De-a curmezișul brazdei boroanele pornesc.
Și grapele spinoase de-aproape le urmează,
Ingroapă 'ncet semința și câmpul netețesc.

R O D I C A

Purtând cofiță cu apă rece
Pe aî sei umeri albi, rotunđori,
Juna Rodică voioasă trece
Pe lângă junii sĕmănători.

Ei cu grăbire îi sar in cale
Dicĕnd: «Rodică, floare de crin,
«In plin să-ți meargă vrerile tale
«Precum tu, dragă, ne eși cu plin!

«S'ajungî mireasă, s'ajungî crăiasă!
«Calea să-ți fie numai cu florî,
«Și casa casă, și masa masă
«Și sinul leagăn de pruncușori!»

Cu grâu de aur eî o presoară,
Apoî cofița întreagă-o beū.
Copila rîde și 'n cale-î zboară,
Scuturând grâul din perul seū.

LUNCA DIN MIRCESCÎ

Bate vint de primăvară și pe mugurî îi deschide;
Vintul bate, frunza crește, și voioasă lunca ride.
Sub verdeața drăgălașă dispar crengile pe rind
Și sub crengile umbroase mîerla sare șuerând.

O! minune, farmec dulce! O! putere creatoare!
In orî care ți pe lume ese cîte-o nouă floare,
Ș'un nou glas de armonie completează imnul sînt
Ce se 'nalță către cerurî de pe veselul pămînt.

Tot ce simte și viează, feară, pasere sau plântă
In căldura primăverii nasce, saltă, sboară, cântă.
Omul își îndreaptă pasul cătră desul stejăriș,
Unde umbra cu lumina se alungă sub frunziș.

El se duce după visuri; inima lui crește plină
De o sacră melodie, melancolică, divină,
De o tănică vibrație, de-un avânt inspirător,
Ce-î aduc în pept suspinuri și'n ochi lacrimi de amor.

Este timpul re'nvierii, este timpul re'noirei
Ș'a sperării zimbitoare, ș'a plăcerei, ș'a iubirei.
Paserea-și gătesce cuibul, floarea mîndrele-î colorî,
Câmpul via sa verdeață, lanul scumpele-î comori.

Sus paingul pe un frasin, urzind pânza-î diafană,
Cu-al sēu fir de-argint subțire face-o punte-aeriană.
Ear în leagăn de mătasă gangurul misterios
Cu privighetoarea dulce se îngână-armonios.

Jos pe la tulpini, la umbră, fluturi, flori sburătoare
Se 'ndrăgesc în părechere pe sin alb de lacrimioare,
Și, ca roiū de petre scumpe, gândăcei smălțuiți
Strălucesc, vie comoară, pe sub erburî tănuți.

O pătrundătoare șoaptă umple lunca, se ridică.
Ascultați!... stejarul mare grăesce cu earba mică,
Vulturul cu ciocârlia, soarele cu albul nor,
Fluturul cu plânta, riul cu limpedele isvor.

Și stejarul ȃice erbei : Mult ești vie și gingașă!
Fluturașul ȃice floarei : Mult ești mie dragălașă!
Vulturul uimit ascultă ciocârlia ciripind ;
Riū, isvoare, nourī, raze se împreună iubind.

Luncă, luncă, dragă luncă ! raiū frumos al țerii mele,
Mândră 'n soare, dulce 'n umbră, taīnică la foc de stele!
Ca grădinele Armidei ai un farmec răpitor
Și Siretul te încinge cu-al său braț dismierdător.

Umbra ta recoritoare, adormindă, parfumată,
Stă aproape de lumină, prin poene tupilată.
Ca o nimfă pânditoare de sub arbori înfloriți,
Ea la sinul ei atrage călătorii fericiți.

Și-ī încântă, și-ī imbată, și-ī aduce la uitare
Prin o magică plăcere de parfum și de cântare,
Căci în tine, luncă dragă, tot ce are suflet, graiū,
Tot șoptesce de iubire în frumoasa lună Maiū !

MALUL SIRETULUI

Aburii ușori a nopții ca fantasme se ridică
Și, plutind de-asupra lunci, pîntre ramuri se despică,
Riul luciū se 'ncovoae sub copaci ca un balaur
Ce în raza dimineții mișcă solzii lui de aur.

Eu mă duc în fântul dîlei, me așez pe malu-î verde
Și privesc cum apa curge și la cotituri se perde,
Cum se schimbă 'n valurile pe prundișul lunecos,
Cum adoarme la bulboace, săpând malul nășipos.

Când o salcie pletoasă lin pe baltă se coboară,
Când o mreană saltă 'n aer dup'o viespe sprintioară,
Când selbaticile rațe se abat din sborul lor,
Bătând apa 'ntunecată de un nour trecător.

Și gândirea mea furată se tot duce încet la vale
Cu cel riū care 'n veci curge, făr'a se opri din cale
Lunca 'n gîuru-mî clocotesc; o șopirlă de smarald
Cată țintă, lung la mine, părăsind năsipul cald.

FLORÎ DE NUFĂR

Prin trestia din baltă ce 'n aer se mlădie
Resună 'n dimineață o tainic'armonie.
Sint zine ce se scaldă în fragedele zori?
Nu-s zine dar copile, a zinelor surori.

Verginile în apă intrat-ău cu sfială
Ș'acum se joacă vesel în dulcea-î recoreală.
Șoptind, privind în unda albastrul cer senin,
Umplând cu flori de nufar cămeșa de la sin.

O rază aurie prin stuhul des pătrunde
Și gingaș luminează în cuibul ce le-ascunde
Comori de tinerețe, comori de fericiri,
Incântătoare forme de albe naluciri.

Priviți! cetatea verde se mișcă, se deschide.
O mândră copiliță apare, ese, ride
Și lunecă. . . de odată, rotunzi și albiori
Apar la foc de soare doi nufări plutitori.

CONCERTUL IN LUNCA

In poeana tainuită, unde sbor luciri de lună,
Floarea oaspeților Lunciî cu grăbire se adună
Ca s'asculte-o cântăreață revenită 'n primăvară
Din streinătatea neagră unde-î vieța mult amară.

Roiu de flacări ușurele. Lucioți scânteitoare
Trec în aer, stau lipite de *luminărele* 'n floare,
Respândind prin crengi, prin tufe, o vâpae albăstrie
Ce măresce 'n mezul nopții dalba lunciî feerie.

Eată vin pe rînd, păreche, și pătrund cole 'n poeană
Bujorelul falnic, rumen, cu nălțuța *odolcană*,
Frățiorî și *romănițe* ce se-ațin voios la drumuri,
Clopoței și *măzerele* îmbătate de parfumuri.

Eată frageda *sulcină*, *stelișoare*, *blînde nalbe*,
Urmărind pe *busuiocul* iubitor de sinuri albe;
Dediței și *garofițe* pârguite 'n foc de soare;
Toporași ce se închină gingașelor *Lăcrimioare*.

Vine *cimbrul* de la cîmpuri cu *fetica* de la vie,
Nufărul din baltă vine întristat fără soție,
Și cât el apare galbin, oacheșele *viorele*
Se retrag de el departe, rîdînd vesel între ele.

În poeană mai vin încă elegante floricele.
Unele 'n *conduriî Doamnei* și 'n *rochiți de rondunele*,
Altele purtând în frunte, înșirate pe o rază.
Picături de rouă vie care 'n umbră scânteiază.

Ele merg, s'adună 'n grupe, se feresc de buruene
Și privesc sosind prin aer sburătorî cu mîndre pene,
Dumbrăvencî, gangurî de aur ce aî cuiburî de mătasă,
Cîocârliî, oaspeți de soare, rondunele-oaspeți de casă,

Mierle vii șuerătoare, cucul plin de îngâmfare,
Gaița ce imitează orî-ce sunete bizare,
Stigleți, presurî, macalendri ce prin tufe se alungă
Și duioase turturele cu dor lung, cu jale lungă.

Eată vin și gândăceii în hlamide smălțuite;
Eată grieri, eată fluturî cu-aripioare pudruite,
Și culbeci ce-arată coarne și-și duc casa pe spinare...
La ivirea lor poeana clocotesc 'n hohot mare.

Eată 'n urmă și albine aducând în gură mîere...
Sburătorii gustă'n grabă sucul dulce cu plăcere,
Apoi sorb limpedea rouă din a florilor potire,
Șoptind florilor în taină blânde șoapte de iubire.

Dar, tăcere!... Sus pe-un frasin freamăt în văzduh s'aude!..
Toți remân în așteptare. Cântăreața 'ncet prelude.
Vîntul tace, frunza deasă stă în aer neclintită...
Sub o pânză de lumină lunca pare adormită.

În a nopții liniștire o divină melodie
Ca suflarea unui geniū pintre crengi alin adie
Și tot crește mai sonoră, mai plăcută, mai frumoasă,
Pân' ce umple 'ntreaga luncă de-o vibrare-armonioasă.

Gânditoare și tăcută luna 'n cale-î se opresce.
Sufletul cu voluptate în estaz adânc plutesce,
I se pare că aude prin a raiului cântare
Pe-ale ingerilor harpe lunecând mărgăritare.

E privighetoarea dulce care spune în uîmire
Tăinele inimei sale, visul ei de fericire...
Lumea 'ntreagă stă pătrunsă de-al ei cântic fără nume...
Macul singur, roș la față, doarme dus pe ceea lume!

VÎNĂTORUL

Vînătorul pleacă grabnic la a zorilor ivire,
Și pe soare, falnic oaspe, îl salută cu iubire.
Lumea veselă tresare, miș de glasuri sunătoare
Celebrează însoțirea naturei cu mândrul soare.

Valuri limpede de aer, ca o mare nevădută,
Trec alin pe fața lumii și din treacăt o sărută.
Pe câmpia rourată pasul lasă urmă verde
Ce 'n curînd sub raza caldă se usucă și se perde.

Vinătorul soarbe 'n cale-i recoreala diminetii,
Admirând jocul luminii pe splendoarele verdeții,
Admirând in umbra caldă florile de prin poene,
Și pârae cristaline, și vultani cu mindre pene.

Pe colnic, in zarea lunciî, un plop mare se ridică
Cu-a lui frunză argintie făcând umbră pe vâlcică,
Vinătorul la tulpină-i cade n visuri fubitoare...
Două veveriți pe o creangă rid de arma-i lucitoare.

P U N T E A

S oapta nopții se aude suspinând incetișor;
Arborii prin întuneric dau un freamăt sunător,
Și de o dată Aurora se ivesce radioasă
Ca un ochi ce se deschide sub o geană luminoasă.

Dulce, veselă, rozie, scumpă ca un vis iubit
Ea-și ȳea sborul peste lume de la mândrul resărit,
Și 'ntâlnește 'n a sa cale o copilă cosinzeană
Ce-ȳ scaldată în năvalnic și 'n sin poartă odoleană.

S'a oprit copila tristă pe o punte de stejar,
Plânsu-î lin pe sin îi cade ca un scump mărgăritar ;
Ear pâriul de la maluri, smulgând floare după floare,
Le depune cu șoptire lângă albele-î picioare.

- «De ce plângi?... îi ȃice-o rază pe-a ei frunte strălucind.
- «Tu ești jună, ești menită să trăești, să mori iubind ;
- «Pentru tine-orî ce durere trebuie ca să se curme...
- «Nourî sunt ce nu fac umbră și durerî ce nu las'urme».

B A L T A

Aerul e viu și proaspăt!.. el trezesce și învie
Peptul, inima și ochii, peste cariî lin adie.
Balta 'n aburî se ascunde sub un vël misterios,
Așteptând voiosul soare ca pe-un mire luminos.

Ceru 'n zare se roșesce ; miî de vrăbiî deșteptate
Ciripesc și se alungă pe ciređi netrierate.
Balta vesel clocotesc de-un concert asurđitor,
Și din ochiuri se înalță cârd de rațe ca un nor.

Pintre stuhul ce se mișcă eat' o luntre vinătoare!
Șerpîi lungi se 'ncolăcează sub a nufărilor floare ;
Rațele prin moșunoe după trestii se ascund,
Și pe sus nagății țipă, lișițele dau în fund.

Respândind fiori de moarte luntrea cea de arme plină
Când la umbră se dosesce, când s'arată la lumină;
Ear pe mal în liniștire un bătlan, pășind incet.
Dice: «Nu-î peirea lumei... vinătorul e poet!»

F Â N T Â N A

Pe cărarea inflorită care duce la fântână
In ștergar și în cătrînță merge-o sprintenă română;
Ea la briu-î poartă furcă și la sîn un pruncușor
Cu gurița lui lipită de al laptelui isvor.

Nevăstuica trece iute torcând lâna din fuioare
Și sucind fusul virtelnic ce-o atinge la picioare.
Păsărelele 'mpregiuru-î sbor voioase și cântând,
Ea zimbesce și tot merge, pruncușoru-î sărutând.

Eat' ajunge la fântână ș'acolo se întâlnește
C'un drumeț din lumea 'ntreagă care lung la ea privesce,
Apoi cumpăna o pleacă, apoi scoate la lumină
Și vecinei sale 'ntinde o cofiță albă plină.

Româncuța mulțumesc, suflă 'ncet peste cofiță
Și cu apa ne 'ncepută udă rumena-î guriță;
Ear drumețul după dinsa bea, fugarul își adapă,
Și se jură că pe lume nu-î așa de dulce apă.

SE CER IȘ U L

Cîocârlia ciripie, fâlfăind din aripioare,
Pe o scară de lumină se coboară de sub soare.
Aerul e 'n neclintire, el devine arđător;
Prepelița cîntă 'n grăe, grierul cîntă 'n mohor.

In cel lan cu spicuri nalte aũ intrat secerătorii,
Pe cînd eră încă umed de resuflul aurorii.
Toți, privindu-i de departe, par' că 'noată 'n galbin riũ,
Fetele fără ștergare și flăcării fără briũ.

Secerea, craiú nou de moarte, mereu tare, spicul cade.
Prepelița își ȳea puii și se duce ; lanul scade.
Ear in urmă holda mândră, resturnata prin bucăți.
Se ridică 'n snopí de aur, se clădesce 'n jumătăți

Maí departe. lucrând ȳute, un flăcăú și o fată mare
De tot snopul își dau gingaș o furișă sárutare,
Când o pasere măiastră, peste lan trecând ușor,
ȳice: «Dulce-a maí fi pânea de la snopurile lor!»

XXX

C O S I T U L

Faptul zilei se aprinde pe a dealurilor frunte,
Ș'un riū falnic de lumină se revarsă peste munte.
Earba coaptă strălucesce, ea se clatină la vînt,
Ș'a ei umbră lin se mișcă în dungă negre pe pămînt.

Eată vin cosașii veseli, se pun rînd. Sub a lor coasă
Câmpul ras rămâne verde ca o apă luminoasă.
Unii brazdele răstoarnă, în căpiți alții le-adună,
Le clădesc apoi în stoguri și cu stuh le incunună.

Maî devale 'n cea dumbravă cu poeana tăinuită,
Unde umbra pare verde și de flori 'mbălsămită,
Coasele sub teaca udă zinghenesc resunător.
Din căpiță in căpiță Dumbrăveanca saltă 'n sbor.

Un flăcău, cosind de-o parte lâng'o tufă de sulcină,
Vede earbă incălcită, frântă pe la rădăcină.
«Ce să fie?... Cuib de feară?... O! minune!» ȕice el,
Și, zimbînd, se pleacă ȕute de culege... un cercel!

XXXI

P O R T R E T

DEDICAT DOAMNEI X... Y... Z...

Superbă, măiestoasă, te simți că ești regină,
Căci fruntea-ți se înalță când lumea se înclină,
Și imnul omenirei, un imn de adorare,
Ajunge pân' la tine în slabă suspinare.

Ai ochi ca doi luceferi din aspra mează noapte,
Ce 'ngheață de departe a inimilor șoapte.
Privirea ta măreață de-abia se rătăcesce
Pe turma 'ngenunchiată ce 'n taină te slăvesce.

Chiar soarele ferbinte, de-ar vrea cu fericire
Să-şi schimbe nemurirea pe o viaţă de iubire,
Ar stinge-a sale raze pe inima-ţi de gheaţă,
Şi lumea trist'ar zace sub o eterna ceaţă.

Nică o mândrie mare nu 'ntrece-a ta mandrie!
Nică spada nu întrece cump'ita-ţi nesimţire!
Nică marmura cioplită albimea ta nu 'ntrece...
Ca luna 'n mezul ernei frumoasa eşti şi... rece.

XXXII

P O R T R E T

DEDICAT PRINCESEI NATALIA GHICA

Plăcută, simțitoare, în toate grațioasă,
Ești dulce ca seninul de ți primăvăroasă,
Și ochiul ce oglindă cu drag fința ta,
Nimic în astă lume nu-l poate întristă.

Tot sufletul ferice s'apropie de tine,
Ca de-o sperare vie, ca de un ceresc bine,
Și nu vrea să măi sboare, simțind că a găsit
În sufletul tău gingaș un frățior iubit.

Ai farmecul puternic ce-aprinde 'n omenire
Avîntul de mari fapte, dorinți de nemurire.
Tu poți să dai c'un zimbet, c'un singur sîrutat,
O patrie iubită la tristul exilat.

Orî cine te zăresce e mulțămît de vreață.
Că-ți rîde veselia ș'amorul dulce 'n față.
Ești cea mai drăgălașă minune cu ochi vii,
Ești cea mai adorată... și numai tu n'o scii!

PE COASTELE CALABREI

Pe coastele Calabrei vaporu 'naintează
In unda luminoasă ce noaptea fosforează;
El taie-o brazdă lungă pe-al mării plaiu senin,
Si luna, vas de aur, plutesce 'n ceruri lin.

In dreapta, pe 'ntuneric, se 'nalț'un negru munte,
Vulcanul bătrîn Etna cu lava stinsă 'n frunte;
Sehastru ce cunoasce al globului mister,
El pare că din sinu-i asvirle stele 'n cer.

In stînga e Carybda selbatica, stîncie,
Din zare se întinde o punte argintie,
Pe care se îndreaptă vaporul leșanat,
Ce calcă orizontul cu stele semănat.

Dorm valurile mării sub atmosferă caldă,
In baie azurie Sicilia se scaldă;
Și 'n umbră călătorul, țintind ochii spre mal,
Aspiră-al Siracusei parfum oriental.

LINDA RAÎA

Pe zidul din Alhambra lucește 'n răsărit
Un kîosc în filigrană de marmură-aurie,
Cu stâlpi și arabescuri de jur împodobit,
Prin care se 'ntrevede nălțimea azurie.

Acolo se arată, când ziua-î spre apus,
Frumoasa Linda Raîa, regina de Grenada;
Și Maurii din Vega se jură că pe sus
Se primblă o hurie lucindă ca zăpada.

Minune admirată de Mauri și Creștini,
Ea vine 'n kîosc a-lene, privește prin zebrele,
Și-î place să arunce a rodiei rubini
Pe care-î prind in șpațiu voioase păserele.

Dar eată că șiragul de alb mîrgăritar
Alunecă pe brațu-î și cade 'n fund de-vale.
Don Pedro de Castilia, treînd, îl Ńea in dar.
Zimbesce la regină și pasa mindru 'n cale !

CALEA ROBILOR

Pe cerul 'nalt lucește un rîu albiu de stele
Ce curge spre Moldova din tainicul noean ;
Ca flotă luminoasă, luceferii prin ele
Cutrieră in umbră cerescul Ocean.

Din când in când desprinsă din bolta cea profundă
O stea albastră cade și 'n spațiu s'acufundă,
Trăgând pe plaful negru o brazdă argintie,
Ce 'n clipă-î trecătoare ca viața 'n vecinicie !

Sub cerul fără margini, spre mindrul Răsărit,
Se întinde 'n umbra nopții un câmp nemărginit.
Pustiū și trist ca golul ce lasă 'n urma lor
In inimă iūbitoare iubiții carii mor.

Și riul cel de stele e călăuzul tainic
Ce duce la Moldova pe rătăcitul cainic :
Și câmpul e Bugeacul cu orizonuri mari
Bătut de oameni searbedi ce fug de la Tătari.

XXXVI

B U C H E T

CALUL FAVORIT A D-REI MARIA DOCAN

În poveștile frumoase ce se spun la ședătoare,
Sunt cai ageri, iuți ca gândul și cu darul de cuvint,
Unul galbin ca porumbul aurit la foc de soare,
Altul negru ca păcatul... amândoi copii de vînt !

Ei intrec in răpegiune rondunica spăriată :
Peste nouri, peste mare duc vitejii Feți-frumoși.
Ochiî lor aruncă fulgeri cariî fearele săgeată,
Și copita lor ucide marî balaurî fioroși.

Maî sînt caî traşî prin verigă şi cu mintea nădrăvană,
Mândri ca o nălucire şi ca fluturî de uşorî.
Eî, cînd poartă 'n lumea albă pe Ileana Cosinzană,
Fără ca să le îndoae, calcă gingaşele florî.

Eû credeam pe Vinteş, Graur, că-s inchipuirî visate
In geroase nopţi de earnă lângă focul de stejar;
Am vĕđut însă cu ochiî in a mea vecinătate
Cal maî mîndru decăt visul, alb ca un mîrgăritar.

Şoîmul tĕu, Miţică dragă, poart'o zale ninsorie,
Ce lucesce de departe sub seninul luminos.
Tu-l îubescî, el o cunoasce; e frumos, el inc'o scie,
Şi ca lebĕda pe apă se alintă graţios.

Cînd te vede, el te-admiră; cînd te-aude, el nechează
Şi te cheamă, şi îî place să-l desmîerđî încetinel,
Glasul tĕu îl îmblîndesce, mîna ta îl incordează;
El trăesce pentru tine şi tu, dragă, pentru el.

Amîndoî aveţi un suflet, sburînd vesel pe câmpie,
Dulce, falnică păreche! tabloû viu, incântator!
El pe tine te 'mprumută cu'n avint de bărbăţie,
Tu îl împrumuţi pe dinsul cu-al tĕu farmec răpitor.

Și ori cine vă zăresce, ține 'n sine cu-admirare:

Așa cal, așa copilă!... Ea frumoasă, el frumos!

«Pare dulcea primăvară lin plimbată 'n legănare

«Pe un snop de crini ce sboară pe sub soarele voios.»

MANDARINUL

Mandarinu 'n haïne scumpe de mătasă vișinie,
Cu frumoase florī de aur și cu nasturī de opal,
Peste coada-ī de pěr negru poart'o vinătă chitie
Care 'n virf e 'mpodobitā c'un bumb galbin de cristal.

Fericit, el locuesce un măreț palat de varā
Plin de monstri albī de fildeș și de jadurī prețioșī.
Marī lanterne transparente de o formā mult bizarā
Rěspānd noaptea raze blānde pe bālaurī fioroșī.

O deschisă galerie, unde-a soarelu'i lumină
Se strecoară 'n arabescuri prin pereții fini de lac,
Prelungesce colonada-î pe-o fantastică grădină
Ce mirează florî de Lotus în oglinda unuî lac.

Ochiul vesel întilnesce, pe colnice 'nverđitoare,
Turnurî nalte și pagode unde cântă vechiul bonz,
Și auđul se resimte de vibrări asurđitoare,
De resunetul metalic al Tam-Tamuluî de bronz.

Eat'o joncă aurită pe albastrul apeî line,
Cu vîntrelî de rogojină și cu visle de sandal.
În lăuntru rîde visul fericirilor divine.
Mandarina cu ochî galeșî și cu sinul virginal.

Ea 'n grădină se coboară și 'n palat apoî dispare,
Pe nisip călcând a-lene cu-ale eî picîoare micî.
Nor de fluturî sboară 'n cale-î și cu-a lor aripî se pare
C'ar voi s'o mai oprească pîntre arborî pîticî.

Ea se duce 'n galerie s'o desmierde Mandarinul!..
Grațioasă, pânditoare sub cortelu-î de atlas,
Îl invită cu ochirea, cu surîsul, cu suspînul,
Ca să guste voluptatea amorosuluî estaz.

Dar el stă în trindăvie pe-un dragon de porcelană.
La minunile frumoase ce-î zimbesc, nesimțitor,
Soarbe ceaful aromatic din o tasă diafană
Și cu drag se uită în aer la un smeu sbirnăitor.

XXXVIII

PASTEL CHINEZ

DEDICAT D-lui I. A. C.

Pe-un canal îngust ce curge ca un șarpe cristalin
Se înșiră chioscuri albe cu lac luciū smălțuite.
Tot ce-î nobil, avut, mare și puternic la Pechin
În răcoarea lor plăcută duce zile fericite.

Pe sub nalte coperișuri care 'n margini s'albiesc,
Galerii cu mari lanterne și cu sprintene coloane
Aii comori de plante rare ce la umbră înfloreasc
Și'n ghirlande parfumate se revarsă pe balcoane.

Papagalii verzi, roși și galbeni, iubitori de desmerdară,
Prin zebrele aurite sbor chemați de glasuri dalbe,
Și pe buze rumeoare, cuib voros de sărutări,
Ei culeg zimbiri divine, ei culeg migdale albe.

Apoi veseli, cu-a lor pradă, se pun hoții sburători
Când pe mândre paravane de mătasă diafană,
Când pe crengi, când pe basinuri de albastră porcelană,
Unde viu se joacă 'n față pesci cu solzii lucitori.

Ș'o momiță strimbătoare, sărind iute 'n urma lor
De pe umerii de fildeș unui deț grotesc de China,
Cade 'n șahul de pe masă și restoarnă pe covor
Doi nebuni peste un Rege și un turn peste Regina...

Pe canal trei poduri strimte ca trei arcuri se întind;
A lor margini ciselate în siraguri de inele
Poartă zmei cu ochi fantastici cari noaptea se aprind,
Și catarguri poleite cu lungi flamuri ușurele.

Ear în fund, peste desimea de pagode azurii,
Ca un bloc de porcelană, falnic, sprinten se ridică
Un turn nalt cu șapte rinduri și cu șapte galerii,
Unde ard în casolete flori de plantă-aromatică.

Pe un pod pășesce a-lene fiica unui Mandarin,
Sub cortelul de crep galbin care-l pleacă despre soare.
Ferind pelița-î de aur și rotundu-î pept de crin,
Și gurița-î cu benghiu negru ca un gândăcel pe-o floare.

Umbra ei pe fața apei, de pe pod ușor plutind,
Cu-o mișcare voluptoasă trece lin și se opresce
Pe o joncă unde șade un om tînăr pescuind...
El tresare, nalță ochii și cu dragoste zîmbesce.

Ear colo 'n vecinătate, sus în turn, ca un hurez,
Un bătrîn, pândind cu ochiul, taina dulce o surprinde...
El desemnă încet tabloul pe hârtie de orez,
Și se pare că hârtia sub penița-î se aprinde!

XXXIX

BARĂGANUL.

DEDICAT MĂRIEI SALE DOMNITORULUI

Pe cea câmpie lungă a cărei tristă zare
Sub cer, în fund, departe, misterios dispăre,
Nici casă, nici pădure, nici riū rēcoritor,
Nimic nu 'nveselesce pe bīetul călător.

Pustietatea goală sub arșița de soare
În patru părți a lumēi se 'ntinde 'ngrozitoare
Cu earba-ī mohorită, cu negrul eī pămīnt,
Cu-a sale mari virtejurī de colb ce sboară 'n vīnt.

De miț de ani în sinu-î dormind, zace ascunsă
Singurătatea mută, sterilă, nepătrunsă,
Ce-adoarme în focul verii l'al grierilor hor
Și earna se deșteaptă sub crivăț în fior.

Acolo floarea nasce și moare în primăvară,
Acolo pîere umbra în dîilele de vară,
Și toamna-î țără roadă, ș'a ernii vijelii
Cutrieră cu sgomot pustiele cîmpii.

Pe cea savană întinsă și cu sêlbatic nume,
Lung Ocean de iarbă, necunoscut în lume,
O cumpănă se naltă aproape de un puț,
Și în orizon se 'ndoaie ca gâtul unui struț.

Un car cu bivoli negri a stat lângă fântână.
Vr'o doi români în soare ș'o sprintenă română
Incungîură ceaunul ce ferbe fumegos
Pe foc, și mai departe un căne roade-un os.

Pe car un copilandru privesce în depărtare...
Zadarnic ochi-î sboară din zare în altă zare!
Nici casă, nici pădure, nici riū rēcoritor,
Nimic nu se arată pe cîmpul de mohor!

Din vreme 'n vreme numai lungi șiruri de cocoare
Sub bolta albăstrie sbor tainic căletoare,
Și vulturî mari, prădalnici, cu gheare înarmați
S'adună, lăsând puii pe virfuri de Carpați.

Ah! dulce, glorioasă și mult strălucitoare
Va fi cea și de viață când, pe sub mândrul soare,
Trecând în rapegîune un zmeu cu-aripi de foc,
Goni-va trista moarte ce zace 'n acest loc!

Mult vesel va fi câmpul, când vecinica-i tăcere
Mormintu-și va deschide la glasul de 'nviere
Ce scoate zmeul falnic din gura lui de fer,
Vestind răpirea nouă a focului din cer!

Cannes, 26 Martie 1879

VALUL LUI TRAIAN

Pe câmpia Dunăreană, care fuge 'n depărtare,
Unde ochii se afundă dintr'o zare 'n altă zare.
Ca pe sinul fără margini și pustiū de Ocean.
Unind două orizonuri, iată valul lui Traian!

El se 'ntinde ca o brazdă ce pe urma-î colosală
A săpat, în primul secol, o triemă ideală.
Său ca frânghia destinsă a giganticului arc
Ce-l purtă, luptând cu Roma, Decebal, falnic monarc.

O! miragiū sublim, fantastic!.. Prin o pulbere de aur
Gândul meu răpit in spațiū ca pe aripī de balaur
Intrevede legioane deșteptate din mormint
Călcând, val de năvălire, peste valul de pămint.

Torent lung de umbre-antice, in lumină el apare,
Strălucind sub arme scumpe, sub hlamide consulare.
Și trezind cu al sēū vuet de ostași invingători
Earba câmpului și codrii munților apărători.

Eată 'n frunte *Sagitarii* și *Velitii*, limbī străine,
Inarmați cu proasce, scuturi și cu șapte *javeline*,
Ferentarii ce, ca dînșii, aū pe capetele lor
Piei de feare 'ngrozitoare și *calige* la picior.

Apoi Galii bravī și veseli ce glumesc pe *Celtiberii*,
Și Romanii in cohorte urmăriți de *Cavalerii*,
Ce se 'mpart in deuce *turme*, purtând coiful de oțel
Cu o *crisă* de lungi pene care filfăe pe el.

Legioanele conduse pe a Daciei câmpie
De *tribuni* și de *centurii* inarmați cu vergi de vie.
Sint urmate de trofee, de sclavi mulți, de șefii Daci
Și de cară mari cu aur ce-s mânate de *saraci*.

Cornuri, buciume și tube sună falnice fanfare!
Lungul val de năvălire pe-ale Daciei hotare
E merit să se țiezească contra altor năvăliri...
Dar ce vis! în care timpuri se perd tristele-mi gândiri?

Pe colnicul rotund, verde, la al vinturilor șuer
Cântă în umbra lui Murgilă un păstor din al sėu fluer.
Lângă dınsul doarme-un căne; pe sıs sboară un vultan
Și o turmă de oi blände pasc pe valul lui Traian!

V A R I A

I

MAREA MEDITERANA

I

Intindere-albăstrie,
Nemărginit safir,
O! mare, scumpă mie,
Eă vecinic te admir!

Ești vastă, triumfală,
Te miscă măreț la vint
Ca mantie regală
Lipită de pământ,

Și vintul care suflă
Ardor pe-al tei sin
Ce saltă, se resuflă
Și nasce flori de crin.

Și luna, zină dulce,
Când aerul e cald,
Îi place să se culce
In cuibu-ți de smarald.

Tu ești atrăgătoare
Ca visul început
Și nu-ți leagăn sub soare
Ca tine de plăcut.

Nimic nu poate 'n lume
S'absoarbă gândul meu
Ca tăina fără nume
Ascunsă 'n sinul tei.

Nici un spectacul mare
Nu poate-a mă 'ncânta
Ca neagra-ți tulburare,
Sau liniștirea ta...

Când fața-î ta senină,
Chiar cerul înălțat
Spre tine se inclina
Să-ți dea un sirutat.

Când plaiu-ți clocotesc
In munți spumegători,
Văzduhul se 'negresce
Pătruns de reci fiori,

Și lumea spăimintată
De cruntele-ți magiri,
Tresare cufundata
In triste presimțiri ;

Ear sufletu-mi in sboru-i
S'avintă fericit
Și scaldă vesel doru-i
In sinu-ți resyrătit.

II

Scumpă Mediterană!
Lac limpede și lin!
Oglindă diafană
A cerului senin!

Mî-e drag pe-a tale maluri
Visând să viețuesc
Și, dus pe-a tale valuri,
Plutind să rătăcesc.

Mî-e drag să ved la soare,
In orizon albind,
Corăbiî călătoare
Ca paserî pribegind.

Atuncî se înaripează
Ne-impăcatu-mî dor
Și taînic le urmează
Șburând pe calea lor.

Atuncî, frumoasă Mare,
Al teú farmec iubit
M'atrage 'n depărtare
Cu glasu-î imblândit,

Și lin, pe nesimțite,
Cu gândul visitez
Acele lumî dorite
La care-ades visez:

Atlantica frumoasă
Cu-a sale mari furtuni
Și Asia frumoasă
Ș'a Indiei minuni.

Atunci pe lângă mine
Aud un freamăt blând
De strofe dulci, divine,
Ce mă uimesc pe rînd.

Și sufletu-mi s'aprinde
Ca vesel vinător,
Cercând de a le prinde
Din veselul lor sbor

III

Feerică plăcere,
Poetic, dulce traiu!
Cerească re'nviere
Intr'al magiei raiu!

Ferice care poate,
Lăsând a lumii mal,
Cu geniul să 'noate
Prin naltul ideal!...

Eă simt un ceresc bine,
Când pot să ăic voăos
L'a stelelor lumine
Un imn armonios.

Prin sferile 'nstelate
Pătrund și vėd uămit
Ființele-adorate
Ce trist m'au părăsit.

Și-mă pare că spre mine
Un inger alb și sânt
Zimbind pășesce, vine,
De-mă ăice ca să cânt ..

Ah! in a mea junie
Neconenit cântam;
De dulce armonie
Fericice mă 'mbėtam.

Cântat-am mântuirea
Poporului strivit;
Cântat-am fericirea,
Ăubind, de-a fi ăubit.

Cântat-am, plin de viață,
Al vieții dar plăcut
Și gloria măreată
Mărețului trecut...

Acum junia-î dusă
In sin la Dumnezeu!
Steluța mea-î apusă
Din orizontul meu!...

Dar când, o! scumpă Mare,
In cale-mi te zăresc,
Tresar, invifū și-mi pare
Că ear întineresc,
Șiatunci, din amorțire
Trezindu-mē incet,
Simțesc cu fericire
Că sunt încă poet!

II

TÎNĚRA CREOLĂ

I

I n balconul de pe mare
Rita, gingaș adormind,
Printre gene 'n depărtare
Vede luna resărind.

Ochiș galeș ea deschide
Spre a cerului senin
Și ferice blând suride
La al luneș zimbet lin.

Marea 'n spume scântează,
Cerul e strălucitor,
Ear prin stele acordează
Îngerii harpele lor,

Și copila serafie,
Zărind sus pe frații sei,
Cânt'o dulce melodie,
Dulce ca sufletul ei.

Ceru-î țice: «Vină, vină
«Intre stele, fiica mea,
«Pentru fruntea ta divină
«Să-ți alegi o mândră stea.»

Marea-î țice: «Vină 'n zare
«Să te-adorm pe-al meu talaz
«Și s'anin mărgăritare
Pe-ai tei umeri de atlaz.

Eată Rita se gătesce
Ca să sboare 'n orizon,
Dar, uimită, se opresce
Și se pleacă pe balcon.

Sub balcon în mez de noapte,
Sub balcon lângă isvor,
Sub balcon cu blânde șoapte
Suspina blândul amor!

II

Rita, juna călătoare,
Cu ochi vii răpiți din soare
Și cu glasul argintiu,
Ride, vesel resfătată,
Privind numai câte-odată
Orizonul albăstriu.

Buza ei trandafirie
Ca garoafa ce învie,
Respândind dulce parfum,
Se deschide zimbitoare
Desvelind albe comoare
Prin al țigaretăi fum.

Un mic flutur din grădină
Ușor vine de s'aniină
Pe-al ei negru păr și fin;
O suflare de pe mare
Vine și cu-o desmierdare
Recoresce albu-i sin.

Rita, leneşa Creolă,
Cu o mândră-aureolă
Se 'ncunună graţios;
Ea îşi pune flori de laur,
Cere cupa sa de aur
Apoi cânt'armonios:

«Salte valurile mării!
«Eû în lumea desfătărei
«Trec ca paserea sburând,
Sufle vintul, cerul cadă,
«Eû mă dau fubirei pradă
«Şi-mă trec dîlele cântând.

«Sunt frumoasă, sunt rubită,
«Şi mă leagăn fericită
«Pe-a junieî val senin.
«Vivat! soarta e divină,
Când de spume-î cupa plină
«Şi de-amor sufletul plin!»

STROFE SCRISE PE UN PĂRETE

Suflat-a vintul morții pe dulcea-mi primăvară
Și floarea vietii mele curînd s'a vestejit!
Durerea e mai crudă și jalea mai amară,
Când simți că mori departe de tot ce ai iubit!

Incet, incet simțirea în mine amorțesce.
Un negru nor de-asupra-mi tot vine și ear trece.
Se tulbur'a mea minte, suflarea mea slăbesce,
Pe inimă-mi se pune o greutate rece.

O ! suvenir al țerii ! cerească mângăere !
Alungă 'n depărtare cumplitul negru nor,
Să văd lumina earăși, să simt reînviere,
Să cânt iubita țeară, apoi voios să mor !

Insula Prinkipo, 1942.

IV

IMN RELIGIOS LUI STEFAN-CEL-MARE

CĂNTAT LA SERBAREA JUNIMEI ACADEMICE ROMÂNE,
DATA ÎN MEMORIA ACESTUI DOMN LA MÂNĂSTIREA PUTNA,
ÎN ¹⁵/₂₇ AUGUST 1871.

Etern, A-tot-puternic, o! Creator sublim,
Tu, ce dai lumii viață și omului cuvânt,
În tine crede, speră întreaga Românie...
Glorie ție 'n ceruri, glorie pe pământ!

Sub ochii tăi în lume lungi valuri de-omenire
Pe marea veciniciei dispar ca nori în vânt,
Și 'n clipa lor de viață trecând strigă 'n uimire:
Glorie ție 'n ceruri, glorie pe pământ!

Tu din sămînța mică înalți stejarul mare,
Tu junelor popoare dai un mîreț avînt,
Tu 'n inimile noastre ai sacre, vii altare.
Glorie ție 'n ceruri, glorie pe pămînt!

În tine-î viitorul, trecutul și prezentul.
Te duci la nemurire pe tainicul mormînt
Și numele-ți cu stele lumina firmamentul.
Glorie ție 'n ceruri, glorie pe pămînt.

Etern, A-tot-puternic, o! Creator sublim,
Tu care ții la dreapta pe Ștefan, erou sfînt,
Fă 'n lume să străluce iubită-î Romînim...
Glorie ție 'n ceruri, glorie pe pămînt.

IMN LUI ȘTEFAN-CEL-MARE

CĂNTAT LA SERBAREA JUNIMEI ACADEMICE,
DATĂ ÎN MEMORIA ACESTUI DOMN LA MĂNĂȘTIREA PUTNA
ÎN ¹⁵/₂₇ AUGUST 1871.

Lă poalele Carpaților
Sub vechiul tău mormint,
Dormi, erou al Românilor,
O! Ștefan, erou sfânt!
Ca sentinele falnice
Carpații te păzesc
Și de sublima-ți glorie
Cu seculi șoptesc

Când tremurău popoarele
Sub aprigiă păgână
Tu le-apărai cu brațele
Vitejilor Români.
Cu drag privind-ți patria
Și moartea cu dispreț,
Măreț în sinul luptelor
Și 'n pace-a-î fost măreț.

În cer apune soarele
Stingând razele lui,
Dar într'a noastre suflete
În veci tu nu apui!
Prin negura trecutului
O! soare 'nvingător,
Lumină cu raze splendide
Present și viitor.

În timpul vitejiilor,
Cuprins de-un sacru dor
Visai Unirea Daciei
Cu-o turmă ș'un păstor.
O! mare umbr'eroică,
Privesce visul tău:
Uniți sîntem în cugete,
Uniți în Dumnezeu.

In poalele Carpaților
La vechiul tău mormînt
Toți în genuchî, o! Stefane,
Depunem jurămînt:
«Un gând s'avem în numele
«Românului popor,
«Aprinși de-amorul gloriei
«Ș'al patriei amor!»

VI

GLAS DIN STELE

LA MOARTEA PRINCESEI MARIA.

În jalea care te cuprinde,
 In doliu-ți amar,
Când noaptea candelă aprinde
 Pe-al cerului altar,
O! mamă scumpă, ți-ad'aminte
Cum îți ceream cu rugăminte
Să-mi dai steluțele din cer
 Clipinde prin eter.

Ades pe când eram cu tine,
Culcată pe-al tău sin,
Priviam acele focuri line
Din spațiul senin.
Steluță vie ca și ele,
In nostalgia mea de stele
Simțiam un dor nemărginit
De sbor, de pribegit.

Sburat-am din brațele tale
C'un zimbet virginal,
Lăsând pe-a vecinicieii cale
O rază de opal,
Lăsând pe marmur'al meu nume,
Și 'n inimă lacrimă, și în lume
Ca un parfum de trandafir,
Un dulce suvenir.

O! dragi părinți, iubită țară,
Voi carii mă jăliți
Gândiți-vă că 'n primăvară,
Când pomi-s înfloriți,
Cerul atrage și repune
De pre pământ orî-ce minune:
Arom de flori, dulci armonii
Și fluturi și copii!

Tot ce-î frumos, tot ce inspiră
Un farmec răpitor
A se 'nălța la cer aspiră,
In raiu încântător.
Îubire, geniū, inocența
S'adună lângă Providența
Ca razele care cu drag
In soare se retrag.

O! mamă, înger de iubire,
Rămasă pe pămînt!
Indreaptă sus a ta privire
La stele unde sînt;
Aici cu horul blând de îngerî
A mamelor duioase plîngerî
Compun un imn dumnezeesc
Părintelui ceresc.

Ear eū in zorî și 'n mez de noapte
Dispar misterios
Și vin cu iubitoare șoapte
Să te îngân duios.
In raiu domnesc-eternul bine;
Dar raiul meū e lângă tine
Și lângă tine, scump odor,
Ferice mă cobor.

Copilul ce se stinge 'n floare
E mistic curcubeu,
Ce leagă strins pământ cu soare
Și om cu Dumnezeu.
Ah! fericirea mea e mare,
Căci am acum spre adorare
Un Dumnezeu în cerul sfânt
Și altul pe pământ!

VII

IERI ȘI ASTĂZI

Îerî pămîntul erà verde,
Ađî pămîntul e 'nălbit,
Și prin negură se perde
Soarele îngălbenit.

Îerî căldură, ađî zăpadă,
Și din codrii pudruți
Es în grabă dupa pradă
Ulí și urșii flămânđiți.

Îeri voioasa cîocârlie
Sburà 'n soare ciripind ;
Ađi pe veșteda câmpie
S'aud corbiî croncăind.

Îeri natura 'n tinerețã
Erà dulce la privit ;
Ađi urîta bătrînețã
Peste frunte-î s'a lășit !

Ce durere vie, cruntã,
Șters-aũ mândrele-î colorî
Ș'a făcut a fi cărunțã
Din amurgul pânã 'n zorî ?

O naturã ! ca și tine
Omul verde și 'nflorit
Intr'o clipã vaî ! devine
O ruinã de jălit,

Dar el nici că mai zăresce
După timpul de ninsorî
Primăvara ce zimbesce
Intre soare și 'ntre florî !

VIII

AMICULUÎ A. DONICÎ

Cŭ ce sint un biet morar
Fără nici un pic de carte,
Mă 'nchin ție de departe,
Măi vestite fabular,
Și-ți trimit voios din moară
Un poclon ne-așteptat,
Chăiar o fabulă ușoară
Care ađi am măcinat.
Cerne-o bine tu pe dinsa,
Și de vreî să-mî faci pe plac,
Alege făina 'ntr'insa
De fă lumii un colac.

IX

MOARA DE VÎNT

FABLĂ

DEDICATĂ LUÍ A. DONICÍ

Pe-un deal oare-care
Cu renume sfint
Făceà zgomot mare
O moară de vînt;
Dar bîata morișcă,
Deșî-aveà un pic
De porumb și hrișcă,
Nu lucrà nimic,
Ci 'n vîzduh pornită
Se 'nvîrtîă mereü ;

Părea că-î vrăjită
De duhul cel rău!
— «Ce măi vijelie,
(Cugetă ades)
«Trebue să fie
«De vale, pe șes,
«Când eū în furtună
«Mă lupt și vuesc
«Și ca o nebună
«In loc mă 'nvirtesc!»
Inșă pe câmpie
Liniște eră.
Earba cea verșie
Nici se clătină,
Și la foc de soare
Bietul muncitor
Stropiă cu sudoare
Micul seū ogor.
— «Ce de măi făină
«O fi măcinând!»
Dise o găină
La moară sburând.
— «Te 'nșeli sorioară!
(Spune-un șoim din munți)
«Vînt e mult la moară,
«Da-î lipsesc grăunți!»

LUPUL ȘI MOMIȚA

FABULĂ

Un lupoș cu plete sure,
Intâlnind într'o pădure
O momiță mititică,
Sprintenică, frumușică,
Se opri, se neteși,
Glasul dulce-și imblânși,
Și, cu drag la ea privind,
Iși grăi așa, zimbînd :
— «Ce păcat, o! momițică,
«Să trăesci tu singurică!
«Nu-ți mai bine
«Tu cu mine

«Să te prindîi tovărășie
«De traiū bun cu veselie?»
— «Nu... mă tem!» Răspunse 'ndată
Momițica alintată;
Și sări cu răpegîune
Sus pe-o creangă de alune.
— «Ah! de ce să-ți fie frică,
«Dragă, dragă momițică?
«Eū sint lup civilisat,
«Și mî-e cugetul curat
«Ca un miel nevinovat...»
— «Cum e bun de ospĕtat?»
— «Aleî sorioară dragă,
«Nu e timp acum de șagă,
«Căcî de cînd eū te-am zărit,
«Chîiar de-un farmec sint răpit,
«Și mă jur pe orî ce-î vrea
«Să-ți dau toat'inima mea!»
— «Mă tem dĕu să te ascult,
«Căcî in lume de demult
«Este-o vorbă cam cîudată
«Inșă plină de-adevĕr:
«Lupul schimbă al sĕu pĕr,
«Dar năravul nicî odată!»

.

BUCOVINA

Dulce Bucovină,
Veselă grădină
Cu pomi roditori
Și mândri feciori!
Cuib de păserele
Albe, sprintinele,
Care 'n ochii lor
Aă foc răpitor.

Tu ce ești o floare
Cădută din soare
Cu trei alte flori,
A tale surori!
Ele cătră tine
Privesc cu suspine
Și tu le zimbesci
Cu zimbiri ceresci.

Dulce Bucovină!
Vîntul ce înclină
Cu aripa lui
Earba câmpului
Nasce prin șoptire
Scumpa amintire
De-un trecut frumos,
Mare, glorios.

Fii în veci voioasă
Pre cât ești frumoasă!
Fie traîlul tău
După gândul meu!
Ah! cine te vede
Chiar în raiu se crede,
Cine-î trecător
Te plînge cu dor!

VISUL FERICE

ROMANȚA

De este-un vis amorul, un vis amăgitor,
Ferice de acela ce doarme ne 'ncetat
Și 'n visuri drăgălașe plutind ca pe un nor
Trăesce 'n nălucire, de lume depărtat!

Pe-a tale scumpe brațe, pe sinul tău frumos,
Când sint legănat dulce, și 'n ochii tei privesc,
Ah! lumea-î pentru mine un raiu armonios
Și-amorul îmi apare un vis dumnezeesc!

De-î vis acea simțire, încântător mister,
Ce-aprinde 'n doue inimă același foc iubit,
Tu fîcă a luminei sosită de la cer,
Ah! vină de visează pe sinu-mă fericit!

1866.

CÂNTIC SICILIAN

La Palermo 'n Monreale
Sint păduri de portocale,
Ce s'acoper vii cu florî
Intr'un an de doue orî.

Jos cad florile pe drumurî,
Ear plăcutele parfumurî
Sbor pe vînt in depărtărî
Peste văi și peste mărî.

Contadina 'n Monreale
Svirle vesel portocale
In voiosul contadin,
Care-î svirle flori în sin.

Ș'amindoî junî, plini de viață,
Pintre arbori, pe verdeață,
Rid și cânt'armonios
Și dispar misterios .

Călători pe mări, pe drumuri,
Imbătați de dulci parfumuri
Merg voios în calea lor
Făcând visuri de amor.

Zan-Zanetă, fulg de soare,
Adevăr să fie oare
Că tu ai, cole, sub salbe
Doue portocale albe?

Parte dreaptă: una mie,
Zan-Zanetă, una ție!
Și-ți mai dau în Monreale
Treî păduri de portocale.

S E R E N A D Ă

Tu din cer venită-aice
Ca să faci lumea ferice,
Dă-mi o ți din vîeața ta,
Dă-mi o ți dumnezească
Sufletul să-mi fericească
Și eă sufletul ți-oîu da.

Fie 'n lume rău sau bine,
Lumea 'ntreagă pentru mine
Stă cuprinsă 'n umbra ta.
Dă-mi o ți dumnezească
Sufletul să-mi fericească
Și eă sufletul ți-oă da.

Tu dai vieăă cu-o zimbire,
Moarte cu-a ta nesimăire,
Răul cu iubirea ta.
Dă-mi o ți dumnezească
Sufletul să-mi fericească
Și eă sufletul ți-oă da.

CĂDEREA RINULUI

Măreț, adinc și luciū călătorește Rinul
Prin munți cu fruntea albă, prin văi cu luncī frumoase
Nepăsător gigantic de timpurī furtunoase,
El curge 'n liniștire, nesocotind Destinul!

Ca un balaur verde ce mișc'a sale nodurī
Trecut-aū prin orașe cu mindre catedrale,
Prin sate care poartă stigmatūrī feodale,
Pe lângă vechī castelurī, pe sub boltite podurī.

Și vecinic el vădută-ă sermana omenire
Luptându-se cu moartea în viața-î trecătoare.
Vădută-ă cădënd tronurî și dispărënd popoare
Ce se credeaū eterne pe culmea de mărire.

«O! lume schimbătoare! O! tristă vanitate!
«Se darmă munți, cetatea se darmă, omul pîere!
«Eū singur, martur pacinic de a globulūi mistere,
«Curg mândru 'n nepăsare cu-o lină maîestate!

«Nimic nu mă opresce în calea-mî triumfală,
«Și timpul adormit-ă de seculi lângă mine!»
Astfel voios și falnic șoptese Rinu 'n sine,
Dar eată sub picioare-î prăpastia 'nfernală!

El cade!... Din nălțime în fund se prăbușese
C'un muget lung, selbatic, grozav, resonător.
Din stînci în stînci el saltă sdrobit; se risipește
Precum o 'mpărăție de glorios popor.

Frumoasa-î limpedime în clipă turburată
Se schimbă 'n largi troene de spume argintii
Ce valmeș se restoarnă cu-o furie turbată,
Formând o avalanșă de cataracte miî.

Și valuri peste valuri s'asvirîl spumegătoare,
Se sparg țîșnind în aer, și ferb scoțînd scînteî,
Și pulbera de apă, alin plutind la soare,
Se 'ncinge, ca o nimfă, cu briu de curcubeî.

O aspră clocotire, o cruntă detunare
Anunță catastrofa și 'nsuflă reci fiori.
Ear munții de zăpadă treziți în depărtare,
Privind acea cădere, își pun un vîl de nori...

Sublim, sublim spectacol! Bătrînul fluviu pare
C'a să dispară vecinic în haos sgomotos;
Dar Rinul e puternic! dar Rinul nu dispare,
El a umplut abisul și trece maiestos!

Luându-și cursul pacinic, din nou se 'ndreaptă Rinul
Prin sate și orașe, prin munți și văi frumoase
Nepăsător gigantic de timpurî furtunoase,
El pasă cu mândrie, căci a învins Destinul!

.

Așa și tu, la culme, o! Francie iubită,
Avut-ai o 'ncercare de moarte!.. dar măreață;
Trecut-ai peste rîpa de dușmanî pregătită
Pe-un pod imens de aur pășind spre-o nouă vîeață.

O lume 'nfiorată de soarta-ți mult fatală
Creșu 'n a ta peire!.. dar tu, ca Rinul mare,
Urmești, victimă sacră și demnă de-admirare,
Menirea ta sublimă și providențială.

Neuhausen, 1873.

VÎNĂTORI ȘI VÎNĂTOARE

Pe geana câmpului albiu
Se vede-un codru mare
Lucind sub soarele gălbui,
Ș'un sat pierdut în zare.

Resună codrul de 'mpușcări,
De chiote voioase,
De urlete și de lătrări
Pe culmele ripoase.

Căci e vinatul cel domnesc
La urși cu negre blane,
La lupi ce 'n fugă clânțenesc,
La vulpele codane...

Sub crengile ce se întind
De țurțuri încărcate
Hațaii mare foc aprind
Cu vreascuri înghețate.

Și vânătorii osteniți
S'așează 'n giur grămadă,
Unii pe trunchii, alții lungiți
Pe perne de zăpadă.

Și toți pe Domnul fericesc
De mândra-i vânătoare,
Căci a ucis un cerb codresc
Și patru căprioare.

Ear colo 'n satul depărtat,
Intr'o căsuță mică,
Lângă horn toarce ne 'ncetat
O sprintenă fetică,

Și ȕice-așa în gândul ei:

«De-aș vrea, într'o clipală

«Cum v'aș vîna cu ochii mei,

«O! vînațori de fală!

«Și cum v'aș face chîiar pe drum

«Cărrile-a v_e perde,

«Ș'a v_e jură că voi acum

«Vînațî în codru verde!»

SOARELE, VÎNTUL ȘI GERUL

Țrei călători fantastici cutrieră pămîntul :
Soarele splendid, gerul îngrozitor și vîntul.

Unul dă vieață, altul dă moarte, apărînd ;
Al treile mîngâie cu aripa-î, sburînd.

Eî intîlnesc o fată, voioasă căprioară
Ca soarele de vie, ca vîntul de ușoară.

Și-î ȕic: «Copilă dragă, alege din noi trei,
«De vrei să fii mireasă, pe care tu îl vrei!»

Românca le răspunde cu-o veselă zimbire:
«Sînt sprintenă ca vîntul, pe dînsu-l vreau de mire!»

— «Cum? eă, lumina lunei! pe mine m'ai respins?
«Am să-mi resbun la vară cu focul meu nestins.

— «Cum? ȕice gerul aspru, m'ai depărtat pe mine?
«Am să îngheț la iarnă și inima din tine.»

— «Nu-mi pasă, mândre soare, de focu-ți arȕător
«Cât mi-a suflă în față un vînt rȕcoritor.

«Nici de-al tȕu frig nu-mi pasă, o! gerule de gheață,
«Cât vîntu 'n mezul ernii nu mi-a suflă în față.»

XVIII

SCRÂNCIÖBUL

In scrânciöbul din culme se dau flăcăi și fete,
Copile, floră de aur, voinică cu negre plete.

— «Iubito, țice unul, pe față 'ngălbinescă,
«Și ochiă tăi în zare cu dor îi ațintescă?»

— «O! dar, privesc, iubite, colo în depărtare
«La cele dealură nalte, la cea câmpie mare,
«Cum se 'nvirtesc de fute și cum se limpedesc
«Unind a lor verdeăță albastrului ceresc!»

— «Privirea ta, iubito, se 'ndreaptă cătră soare?»
— «Dar; urmăresc cu ochii cei vulturî și cucoare
«Cum se întrec cu noriî, cum se 'nvîrtesc în sbor
«Sub cerul ce se 'ntoarce rotiș de-asupra lor.»

— «In ochiî tēi, iubito, o flacără s'aprinde?»
— «Dar; simt că al meū suflet aripele-șî întinde...
«Eū sbor... ah! sbor...» De-odată copila sare 'n vînt,
Și vrînd la cer să sboare, ea cade în mormînt!

XIX

V Î N T U L

Vîntul e copil sburdalnic fără milă, nici mustrare,
Care 'mpinge 'n rea furtună toate vasele pe mare,
Și, ca lupul după turme, se alungă după nori,
Și doboară stejari falnici și desfoae blânde flori.

Vîntul fură o scântee și 'n cireși el o aruncă,
Privind cum se perde rodul unui an întreg de muncă,
Apoi merge la copile ce culeg laur de in
Și rîdînd le despletescă dismierdînd albul lor sin.

In tus-patru părți a lumei turbat vîntul se tot duce,
Ca păgânul pe mormînturi resturnând creștina cruce,
Și de-a morților blăstemuri alungat fuge nebun
Pintre tufe 'nțepătoare și nuele de alun.

Ear când el se 'ntoarce în codri, mama lui ce-l tot bocesc
Dile 'ntregi îl scaldă 'n lapte și de răni îl lecucesc...
«Nu mai plînge, măicuțiță! țice el, așa cum sînt,
«Când sărut ochii lor veseli, se dau fetele în vînt!»

STELELE

Pe a cerului câmpie cu flori lucii sămănată
Noaptea vine pe furiș
Și cu-o secere de aur de la lună 'mprumutată
Face-un stelnic seceriș.

Ear când soarele apare, vede cerul gol de stele
Și întreabă intristat:
— «Unde-s ochii de lumină, unde sint fițele mele.
«Pe ce plaiū s'aū exilat!»

— «Mulți ochi mândri de pin ceruri strălucesc pe-a mele
Luī, păunul a respuns; [pene! »
«Dar luceferii se află la Române pe sub gene,
«Unde noaptea s'aū ascuns.»

De-atunci fete și neveste se feresc, se tem de soare
Și cobor genele lor,
Căci ades le fură ochii ș'a lor inimī iubitoare
Soarele înșelător.

DOUE SUFLETE

Doue suflete amice de copile pămîntene
Se'ntilnesc în steaua lunii, se privesc din rîos prin gene,
Apoi stău într'o uîmire, una alteia zimbînd,
Și 'mpreună își țeu sborul, prin senin călătorînd.

— «Tu ești, dulce surioară? țice una cu mirare,
«Tu, regina frumuseții, tu, altar de închinare!
«Pe pămînt de-abîa în floare, cum se face de-ai murit?»
Ceea-laltă, vërsând lacrimi, îi răspunde: «Am iubit!»

— «Aï iubit!.. aï trecut raïul!.. aï simțit în primăvară
«Acea flacără cerească dulce mult și mult amară!
«Aï iubit!.. și tu din vîeață aï putut, aï vrut să sborî!..
Unde, unde-ți sînt remase virginalele comori?»

— «Am lăsat glasul meu dulce unei dulci privighitoare;
«Ochiî, murelor din codri; pîrul, falniculuî soare;
«Sinul unuî crin vîratic; gura, unuî trandafir,
«Și pămîntuluî în jale al meu gingaș suvenir!»

OMUL SINGURATIC

Călărețul tiner, singur pe-astă lume,
Își indeamnă calul inundat de spume
Ei de mult pe cale pasă răta ind!
Calul suflă, omul cântă haulind:

- «Trec prin luncă, lunca-mi ȃice :
- Singur tu ce cați pe-aice?
- «Vestea-mi spuse c'ai găsit
- «Sorioară de iubit.

«Unde-ți este sorioara
«Ca să-ți farmec inimioara
«Cu parfumuri și cântări,
«Cu-ale umbrei desfătări?»

Călărețu 'n sinul luncei umbritoare
Simte-o mîngăere dulce-alinătoare,
Dar curînd el trece cîmpul de mohor.
Calul geme, omul cîntă plin de dor :

«Trec pe cîmp, cîmpia-mî ȃice:
«Singur tu ce cați pe-aice?
«Pentru scumpul t eu odor
«Am întins verde covor,
«Și-am pus floare lângă floare
«Pentru albele-  picioare,
«Și-am pus rouă dulce 'n flor 
«Pentru blândi-  ochișori.»

Călărețu 'n zare trist se adîncesce,
Și pustiul lumei împregiuru-  cresce.
Paseri cobitoare trec sub cer sbur nd,
Calul cade, omul c nt  suspin nd:

«Ast-fel lumea 'ntreagă-mi țice:
«Singur tu ce cați pe-aice ?
«Vieța țuge! nu țulesci
«Singurel să pățimesci ?
«Doue aripă sorioare
«Se înalță pân' la soare,
«Doue inimă merg in sbor
«Pân' la raiu incântator!»

Călărețul jalnic e perdut in noapte
Pintre recă morminte cu firoase șoapte.
O fantasmă albă trece luncând,
Calul moare! omul aude dicând:

«Nemernic este omul ce n'a întâlnit pe cale
O gingășă păreche in cursul vieții sale!
«Pe inima lui seacă, ruină părăsită,
«Paingănul urzesce o pânză incălcită
«Prin care nu resbate nici o simțire bună...
«Ca racla ce-î deșartă, lăuntrul ei răsună!

Călărețul plănge, se înfiorează,
Glasul cel din umbră lănced, trist, urmează:

«In groapa ce-l ascunde e mort de doue ori
«Acel ce-î dat uitărei de-ai lumei trecători!
«In viață a fost singur și singur după viață,
«Perdut pe vecinicie în umbra ce-l îngheață.
«Ah! el va fi, când morții eși-vor din mormînt,
«Străin pe ceea lume, străin ca pe pămînt!»

Tristul singuratic moare 'n jale-amară.
Lângă el suspină buhna solitară,
Ear fantasma albă pere șovăind
Prin albastre flacări care sbor lucind.

MĂRGĂRINTA DIN MUNCCEL

Mama pentru-a ei copil are scumpe dismierdări.
Are inimă cu ochi, are ochi cu sărutări.

Plânsul lui e plânsul ei; or ce-l doare pe ea doare,
Ea trăese pentru el; când el moare și ea moare!

Mărgărinta din Muncel născu mândru pruncușor
Ce muri pe sinul ei legănat cu mare dor.
Ea îl duse la mormint, lângă inima-î de gheață
Legănându-l ne 'ncetat ca și când ar fi în vîeață.

Apoï merse la bordeiù de pustiù amar cuprins.
Leagănul erà deșert, soarele 'n cer era stins!
Apoï puse a strigà pe câmpii și ãi și noapte:
«Vină, dragă copilaș, vin' la mama să sugi lapte!..»

Mama fără de copil nu mă are dismîerdări,
N'are inimă cu ochi, n'are ochi cu sărutări!..
A doua ãi, despre zori, pe-un mormînt ea fu găsită,
Peptul gol, trupul recit, țița-î de mormînt lipită!

STEFAN VODĂ ȘI CODRUL

BALADA

Stefan Vodă rătăcit
Intră 'n codru înfrunzît,
Codru-î Țice: «Domn viteaz!
«Ce-Ți curg lacrimi pe obraz?
— «Ah! imi plâng ostașii mei
«MorȚi, luptând ca niște zmei!»
Codrul Țice: «Dragul meu,
«Incetează plânsul tȚu,
«Căci din braȚii mei trufaș
«Face-Ți-oïu voïnicii ostaș

«Ca să scapi băta moșie
«De păgâni și de urgie.»
— «Fă!» răspunde mult voios
Domnul mândru inimos.

Codrul puse a vui,
Brașii a-și însufleți,
Pe stejari a mi-i trezi.
Ear copacii mari și mici
Se făceau ostași voinicii,
Și spre Domn înaintau
Și din gură cuvintau:
«Să trăesci, Măria ta!
«Haï la luptă, haï Stefane;
«Du-ne 'n oardele dușmane!»

Stefan Vodă inveseleă
Și la luptă purcedeă
Peste munte și muncel
Cu tot codrul după el.
Vaï de Ungurul semeț
Ce luptă c'un brăduleț!
Vaï de Leah, vaï de Tătar
Ce luptau cu un stejar!

STEFAN ȘI DUNĂREA

BALADA

— «Dunăre! ce plângi tu oare?»

— «Plâng o floare de sub soare

«Ce din sinu-mi a răpit

«Stefan Vodă cel cumplit!»

Pe cel țerm bătut de valuri,

Sus pe zare, sus pe maluri,

Sînt trei cete de oșteni,

Turci, Tătari și Moldoveni.

Una-î ceata Hanului,
Una-î a Sultanului,
Una-î a Stefanului!
Ear în câmpul cel turcesc
Miî de săbiî zingheșesc;
Ear în câmpul tătăresc
Miî de arce săgeșesc;
Ear în cel moldovenesc
Doî luceferî strălucesc:
Stefan Vodă cel frumos
Ș'o copilă, chip duîos.

Fata plânge, fata țice:
— «Lasă-mă să fug de-aice,
«O! Stefane, scumpul meu!»
Domnul țice: «Nu! nu vreî,
«Nu pre sfîntul Dumnezeu!»
«Că-mî ești dulce la privit
«Și mă dulce la iubit,
«Ca lumina soarelui
«La lupta viteazului.»
— «De-ți sînt dragă, de-s frumoasă,
«Îea-mă, Doamne, orî mă lasă.»
— «Ba! de-a fi să lupt pe dată
«Chîar cu Dunărea turbată,

«Nu te las nici chiar de-un pas,
«Nici chiar morții nu te las.»
— «Apoi dar rămâi cu bine,
«Că tu n'ai parte de mine!»
Fata țice și s'aruncă
Îute 'n Dunărea adâncă!

Valurile clocotesc,
Pe copilă-o 'nvăluiesc
Ș'o asvirl din val în val
Depărtând-o de la mal.

Turcii staū incremeniți,
Moldovenii impetriți
Și Tătarii inlemniți.
Staū și ulii în sburare,
Staū și caii 'n alergare,
Stă și soarele 'n mirare ;

Căci de-odată ce se vede?
Cine 'n valuri se răpede?
Domnul Stefan cel vestit,
Domnul cel nebiruit!

El s'asvirle nebunesce
Și înoată voïnesce.
Taie-o brazdă, taie noue,
Taie Dunărea în doue.
Și pe fată mî-o ajunge
Și la pept cu foc o strînge
Și se 'ntoarce fericit
Sus pe malul înflorit.

XXVI

PUNGULIȚA

DEDICATĂ UNUI SGÂRCIT

« O ! punguliță dalbă
« Cu dragoste 'mpletită
« De-o mână mică, albă
« Și mie mult iubită!

« Minune drăgălașă
« Ce 'ncântă a mea privire!
« Tu care-ai fost părtașă
« La tainica-î gândire.

« Fiî un isvor de bine
« Sermanilor din lume,
« Ca toîi să se închine
« La dulcele ei nume.

« Fiî, pungă adorată,
« O amintire vie
« De ziua neuitată,
« Când te-a trimis Ea mie ! »

Așa dicea 'n estazu-î
Un tîner cu iubire,
Și lacrimi pe obrazu-î
Curgea de fericire ;

Dar corbul cel prădalnic,
Tîmpit de bătrîneță
Rosti : « Nebun și jalnic
« E omu 'n tinereță !

« Și mintea-î e cădută
« In grea și tristă boală !
« Sermanul el sărută
« O punguliță... goală ! »

XXVII

PE ALBUMUL PRINCESEI AGLAE ROSETTI

DORUL MAMEI

Sburat-aî între ingeri
O! copilaş iubit,
Şi m'aî lăsat în plângeră
Cu dor nemărginit.

De-atunci în flori, în stele,
În tot ce-î luminos,
Prin lacrimile mele
Ved chipul tău frumos.

De-atunci pe lângă mine
Te simt ades sburând,
Și doru-mi după tine
Aleargă suspinând.

Tu rătăcesci prin lume
Cătând neincetat
Iubirea unei mume
Ș'un dulce sărutat.

Ca tine 'n rătăcire,
De când eă te-am perdut,
Te-aștept cu-a mea iubire
Ca să te mai sărut.

Ah! sboři, ah! fugi, ah! vină
De lângă Dumnezeu,
Cu-a ta zimbire lină
Să 'mpaci sufletul meu,

Căci m'ai lăsat în plângeră
Cu sufletul cernit,
Sburând tu pintre îngeră,
O! copilaș iubit!

XXVIII

PE ALBUMUL DOMNIȘOAREI MARIA DOCAN

Mitulică, dulce floare,
Vai de mine! ce am aflat?
O albină-otrăvitoare
De guriță te-a mușcat?

Și cu boală dureroasă
Tu, drăguță, te-ai luptat,
Și din fața ta voioasă
Rozele s'au scuturat?

Ard'o focul de albină
Ce vedându-te-a gândit,
Că se află 'ntr'o grădină
Și de tine s'a lipit!

Dar n'ai grijă, Măriucă!
Viespea crudă va peri,
Ear tu lâng'a ta mămucă
Lesne vei reînflori.

Primăvara nu-î departe
Cu plăcutele-î comori;
In curînd a să ai parte
De-ale tale dulci surori.

Pe-a ta față zimbitoare,
Pe sub ochi-ți drăgălași
Resări-vor lacrimioare
Și voioși trandafrași.

Ear de vreî să n'ai mahnire
Și să scapi de orî ce chin,
Te lipesce cu iubire
De-al mămucăi dulce sin;

Căci în lume prunc și floare
Aă un inger protector:
Floricelele aă soare,
Prunciă aă mame cu dor!

PE ALBUMUL DOMNIȘOAREI A. JORA

Eră în tristă singurătate
Privind omătul cădut din nori.
Earna cu-a sale mână înghețate
Lipă de geamuri albele-î florî;
Și eă în timpul cel de ninsoare
Sub cerul negru, plin de furtunî,
Visam la paserî veselitoare,
L'a primăverei scumpe minunî.
Visam l'acele țeri depărtate,
Pe unde fost-am eă călător,

Țermurî frumoase și neuitate
De poezie și de amor.
Un dulce oaspe veni atunce,
Un dulce, gingaș, frumos portret
Trimis de tine ca să-mi arunce
Florî de lumină, florî de poet.
El îmi aduse a ta gândire,
Dorul tĂu june și virginal,
Care-mî șoptiră cu 'ndușoare
De-al poeziei plaiu ideal.
Atunci natura incantatoare
Undi pe buze-ți blănde zimbiri,
Și 'n ochi-ți veselî un dulce soare,
Și pe-a ta față vii trandafirî.
Ear eĂ, ferice și 'n admirare,
Gândind la tine, am ăis cu ăor :
«O! tinereță! cine te are,
«Are un farmec invingător!»

XXX

PE ALBUMUL DOMNIȘOARELOR FLORESCU

Într'o ȃi veselitoare
Voï, plăcute surioare,
De la raiü v'ați coborît.
La fereasta-mï luminoasã,
Florï din lumea grațioasã,
Zimbind dulce v'ați ivit.

Eram trist, în suferire,
Dar la dulcea-vă privire
S'aû șters orî ce negri norî.
O! minunî a primăverei!
Prin voi chîr spinîi durerei
Se acopere cu florî.

București, 1868, Iunie.

XXXI

PE ALBUMUL D-NEI Z.

Sint oare de jale fără mărginire,
Când sufletul simte dor de pribegire

Ș'ar vrea ca să treacă de-al lumei hotar,
Scuturând din aripă al vieții amar.

Dar sint și pe lume oare fericite
Atât de frumoase și 'ndumnețeite,

Cât îngerii însuși din cer se cobor
Și dau pentru ele nemuirea lor.

Tu, a țerii mele fîică mult iubită,
Mamă cu durere, inimă cernită!

Ah! din a mea țeară de ce vrei să sbori
Ca floarea din câmpuri, ca roua din flori?

Sciū bine că cerul te 'ndeamnă în taină
S'aninî pe-aî tēi umeri albastra lui haînă.

Sciū că suveniru-î dulce și senin
Nasce-ades în peptu-ți un amar suspin,

Căci el te îngână și ziua și noapte
Cu-ademeniri scumpe, cu duioase șoapte.

Și-ți arată 'n stele, ca să sbori la ei,
Doi copilași gingași, doi albi îngerei...

Cerul n'are milă!... el în veci răpesc
Tot ce 'n vîeața noastră ne înveselesce.

Visurî, tinerețe, flori și copilași,
Aî inimei noastre oaspeți drăgălași.

Astfel te atrage acum și pe tine
Spre a sale plăurî cu cerescî lumine,

Unde se înalță tot ce pre pămînt
E maî scump, maî gingaș, maî frumos, maî sfînt!...

Dar cînd te atinge negrul vînt de jale
N'auđi tot odată glasul țerii tale,

Acel glas cu lacrimî ce-ți ȃdice uîmit :
«Fiica mea aleasă, ol suflet iubit!

«Patria cerească este o minune
«Ce ochiî răpesce și mintea repune

«Prin a sale raîurî pline de 'ncântări
«Unde copilașiî rîd în dismierdări.

«Nu e destul însă că î-ai dat doî îngerî?...
«Ah! n'ascultă glasul noptilor de plîngerî;

«Căci și eu am răuri, și eu te iubesc,
«Și eu pentru tine vreau să infloresc;

«Tu să fii în sinu-mă atât de fericit,
«Dor să nu-ți mai vie de-a sbura de-aice.

1856

PE ALBUMUL UNEI COPILIȚE PARISIANE

Copiliță albă! este 'n lume-o țeară
Dulce și frumoasă ca o primăvară.

Acolo sînt paseri, acolo sînt flori
Și copii ca tine dulci, mîngăitori.

Dar acuma floarea zace la pămînt!
Pasărea sburat-a ș'a perit în vînt,

Şi văzduhul geme de un lung suspin,
Şi copilul plânge pe al mamei sin,

Căci un duşman aprig, o cumplită feară
A trecut hotarul ş'a intrat în țeară! ..

Tu, copilă albă, suflet ingeresc!
Pentru noi te roagă Domnului ceresc,

Şi sermana țeară de-a fi ear ferice,
Inimile noastre pentru tine-or țice:

«Pe-ale vieței unde să plutesci ușor
«Ca o floare vie pe un lin isvor.

«Steaua fericirii pe-a ta frunte albă
«Să reverse raze împletite în salbă!»

XXXIII

PE ALBUMUL D-rei X

Tu ce de mine mult departe
Doresci, nerăbdătoare,
Să scrii pe-a ta frumoasă carte
O strofă 'ncântătoare,

Ființă albă, serafie,
Copilă grațioasă!
Am pentru tine-o poezie
Ca tine de frumoasă;

Dar ca s'o scriu aş vrea o pană
Din aripa-ţi divină,
Ş'o rază vie, diafană
Din alba ta lumină.

Cu acea rază mult iubită
Mă-aş face-un dulce soare
Ce'n viaţa mea re'tinerită
Ar arde cu splendoare.

Cu pana ta din aripioară
Aş scrie că tu eşti
O Mărioară-Florioară
Din lumile ceresci ..

Prin armonii duioase aş spune
La roze şi la stele
Că eşti o gingaşă minune
Măi scumpă decât ele.

Şi închinat la al tău nume
Al tău poet fericit
Prin visuri dulci în altă lume
S'ar înălţa d'aice.

M'aş duce 'n sferele senine
Lipit de sinul tău,
Şi te-aş purtă voios cu mine
In veci pe sinul meu,

Şi de amor şi de plăcere,
De-a noastre desfătări,
Aş animă acele sfere
Cu falnice cântări!..

Dar ce dic? Unde mă răpesc
Avîntul poeziei?
In care plaiuri rătăcesc
Aripa fantaziei?

Uit că tu eşti în primăvară,
Pe ţermuri înflorite,
Ear eū plecat sînt cătră seară
Pe câmpuri vesteđite!

Tu cânti în razele de soare,
In a juniei horuri;
Eū cânt în umbra 'nristătoare
In valea cea de doruri;

Tu ȕicî : «Ferice-î de-a fi jună
«Frumoasă și iubită,
«Purtând pe frunte o cunună
«Cu roze împletită !»

Eû ȕic, privind cu 'nduioşire
La faţa ta divină :
«Ah ! trist e omu 'n pribegire
«Când lumea-î de florî plină !

«Trist e deşertui ce se 'ntinde
«Pe sub amurgul vieţii,
«Când veĕî cum soarele s'aprinde
«In faptul tinereţii !

«Amar e de-a privi in zare
«Un sbor de năluciri
«Ce fuge, fuge 'n depărtare
«Cu taînice zimbiri :

«Fantasme albe, de iubire.
«Care dispar 'n vînt,
«Lăsându-ne în părăsire
«Plecaţi pe un mormint !»

STROFE DESPĂRECHIATE

I

În pulberea dusă de vânturi
Sub pașii noștri călători,
Câtă-i luată de pe flori
Și câtă, vai! de pe morminturi!
Voi ce purtați cupa la gură,
Ah! deșertați cupa deplin...
A morților cenușă sură
Presară-ades dulcele vin!

II

Inger cădut înfipt-aî piciorul tău în tină,
Mișcând din vreme 'n vreme aripele 'n lumină.
Putea-vei scăpa oare din glodul ce te-a prins?
Vai! chiar pe-a ta aripă noroiful s'a întins!

III

Privind fără 'ncetare prostia omenească,
De lung urit cuprinsă, Eternitatea cască!

IV

Din crinul palid ce cade, moare.
Alt crin resare viū pre pămînt.
Tu, copiliță, ai murit floare
Ș'aî sburat, inger, de pe mormînt.

V

Când ochiul se deschide în faptul dimineții,
Cu razele luminiî unesce pe-ale vieții,
Și cerul și pămîntul în el se întîlnesc
Și'n dulce oglindire voios se înfrățesc.

VI

Te-aî dus în raîul cu dulcî lumine,
Dar nu ești moartă tu pentru mine!

Eă jumătate sînt în mormînt,
Tu jumătate ești pe pămînt!

v i

Sculptor cu mîna aspră! Acel care 'n urgie
Sculptează Libertatea în formă de sclăvie,
Ca trist fior de moarte se strecură prin lume
Și chiar mormîntul rece respinge al sėu nume.

v i i i

Mărețul Rege, mândru de sceptrul sėu puternic
Ce apasă fruntea goală poporului nemernic,
Se crede de-opotrivă cu însuși Dumnezeu!
Un singur om pe lume înfruntă visul sėu,
Țicându-ı: «Tu ai sceptrul cu care săpă pămîntul,
«Eă, cıoclu, am lopata cu care-ți sap mormîntul!»

NOTE

NOTE

P A S T E L U R Î

VI. Sania. (Pag. 15).

Eat'o gingașe mlădiță cu șirag de mărțișori... (Pag. 16).

Numele de mărțișori este dat crengilor de lozie îmbobocită cu muguri argintii. Românii le culeg și le anină în casele lor ca un semn iubit de primăvară, în ziua de Florii.

VIII. La gura sobei. (Pag. 19).

Omer a compus *Iliada* și *Odisea* din tradiții și poate chiar din fragmente de poeme populare. Ariosto a scris fantastica epopee *Orlando* de pe legendele cavaleresci răspândite în Italia și ilustrate prin imaginația poporului iubit de minuni.

Poporul dar este izvorul celor mai poetice creații, celor mai nepritoare opere; și poeții mari, cari apar ca niște rare meteori, nu sînt decît revelatorii măestri a poeziei popoarelor concentrată în sinul lor.

Poveștile noastre reprezintă o comoară atât de bogată în iscodiri ingenioase, în imagini feerice, în flori de grațioasă poezie, că de s'ar naște în România un nou Ariosto, el ar compune un poem de aceeași valoare neprețuită ca poemul lui *Orlando*.

În ele găsim o limbă armonioasă și perioade întregi versificate, în cât lesne s'ar putea crede că poveștile ar fi poeme antice prozaitate cu timpul. În ele aflăm producerile unui geniu fecund și original, precum: Feți-frumoși cu părul de aur, fete de împărați atât de frumoase că par a fi rupte din soare, cai năsdrașanți ce zboară în naltul cerului, șerpi cu solzii de aur cari au cuiburi pline de petre scumpe, cerbi cari duc între coarne leagăn de zine, paseri măestre cu graii omenesc, pajuri ce locuiesc în fundul pământului, în lumea neagră, mere de aur cari se prefac în palaturi împărătesci, furci de argint cari torc singure, poduri de oțel, copaci cu poame de rubin și de smarald, etc., etc.

În ele mai întâlnim ființe fantastice cari ne-au spărieat în copilăria noastră: Balauri, zmei, urieși ca Sfarmă-peatră și ca Strîmbă-Jemne, câni cu dinți de crișă... etc. În ele mai găsim zeii Păgânismului sub figură de sfinte creștine: sfinta Mercure, sfinta Joe, sfinta Vinere, și pe mult frumoasa Ileana Cosinzana, imaginea cea mai grațioasă ce a eșit din inima poporului român.

Și dacă vom studia poveștile noastre cu luare aminte, dacă le vom compara cu unele perioade din poemul *Orlando*, vom descoperi în cuprinsul lor diverse tablouri, scene și chiar eroi și eroine cari figurează sub alte denumiri în opera lui Ariosto.

X. Sfirșitul ernei. (Pag. 24).

S'au dus zilele Babei și nopțile vegherii.

Românul caracterizează sub forme poetice sau glumețe toate variațiile timpului. Astfel îi place a numi zilele Babei, zilele cele dinții a lunii lui Mart (*Giboulées de Mars*), pretinzând că ele sînt nesufărute, ca o babă care se ceartă neconținut, și plînge, se bocesc și nu lasă pe nime în pace. Însă adevărata denumire de zilele Babei e basată pe sărbătoarea Dochiei (baba Dochia), ce cade la începutul lui

Mart. Acele zile sînt urmate de zilele cocostîrcului, a mîeilor, a cîo cîrlicii, a rondunelilor, etc., care prevestesc reîntoarcerea în țară a pa-serilor pribegite de cu toamnă, și epoca nașcerii mîeilor.

XIII. Noaptea. (Pag. 30).

E vr'o tabără de care saū un rond de tricolici?

Tricolicii fac parte din lumea fantastică a strigoilor, a moroilor, a vircolacilor (vircolici), a sburătorilor, etc. care apar în basmele și în superstițiile populare.

XX. Rodica. (Pag. 45)

A eși cu plin dinaintea unui călător saū muncitor este un semn de bun augur. (Tradiție populară).

XXIV. Concertul în luncă. (Pag. 54).

Luminărele 'n floare sînt florile numite: Luminărica Domnului.

XXVI. Puntea. (Pag. 60).

Ce-î scaldată în năvalnic și 'n sin poartă odoleană.

Fetele de la țară își fac scaldătoare de năvalnic (Pteris) și poartă pe ele flori de odoleană (valeriana), pentru ca să devie mai atrăgătoare.

XXXIV. Linda Raia. (Pag. 76).

Fîica celui de pe umă rege arab, Boabdil, care a stăpînit Gre-nada.

Și Maurii din Vega...

Vega e câmpia mănoasă ce se întinde sub zidurile Grenadei.

XXXV. Calea Robilor. (Pag. 78).

Românii dau nume de Calea robilor acelei aglomerări de stele, care formează pe fața cerului un soi de rîu luminos... (*voie lactée*). Pe timpul năvălirii Tătarilor, robii cari scăpați din mâinile lor se întorceau la Moldova, luându-se pe direcția aceluși fenomen ceresc.

XXXVI. Buchet. (Pag. 80).

Vinteș, Graur.

Nume de cai din povești.

XXXVII. Mandarinul. (Pag. 83).

Care'n vîrf e'mpodobită c'un bumb galbin de cristal.

Bumbii de cristal, prin diversele lor colorii, desemnă rangurile Mandarinilor. Coloarea galbenă e cea mai distinsă.

Plin de monstri albi de fildes și de jaduri prețioși.

Jadul e o peatră foarte scumpă și apretuită de Chinezii.

Turnuri nalte și pagode unde cântă vechiul bonz.

Bonz e preot chinez.

De resunctul metalic al Tam-tamului de bronz.

Instrument de metal în formă rotundă, care produce un sunet prelungit când e lovit, și care servă la ceremoniile religioase.

Eat'o joncă aurită pe albastrul apeî line.

Joncă e corabie chineză de o formă bizară.

C'ar voi s'o mai oprească pîntre arborii piticî.

Una din cele mai straniî fantasiî a Chinezilor consistă a reduce toî arborii la proporîi de copăceî piticî, în grădinile lor.

XL. Valul lui Traian. (Pag. 92).

La început Romanii nu se serviau decăt de *luntres* (luntre) formate din copaci scobiî; în urmă ei se dedară la navigaîe, și avură vase de răsboiî, numite: *naves longae*, *bireme*, *trireme*, etc., cari toate purtau nume înscrise pe *proră*, erau mișcate de visle și de suflarea vîntului în *vela* (veluri), și aveau un lest de nisip, *saburra* (savură).

Armata romană eră compusă de legioane; fiecare din aceste cuprindeă 10 *cohorte* sau șase-deci de *centurii*, în total 6000 de ostași. De toată legioana erau lipiî 300 cavaleri divisaî în 10 scadroane numite *turma*, ear fiecare scadron în trei *decurii*.

O legioană se compunea de trei soiuri de fantasinî: *hastati*, *principes* și *triarii*; ear cu timpul se mai adăogî un al patrule corp format de *velati*, *sagitari* și *ferentari*, cari fiind ușor înarmaî, luptau afară din ranguri. Ceî mai mulî erau străini și fiecare soldat avea șapte *javeline* (lănci) de aruncat în dușmanî.

Armele Romanilor erau: *javelina*, *arcul*, *scutul*, *coiful*, *zalea* (*lorica*), *caliga*, un soi de încălțăminte țintuită, care acoperî piciorul drept. Oastea se găslă sub comanda tribunilor și a centuriilor, cari purtau vergi de vie ca semne de rangul și atribuîile lor. După centuri veniau alî șefi numiî *optiones* și *signiferi*, purtători de stindarde. Comanda supremă aparînea *Consulului*, care își alegea locotenenîi săi generali (*legati*).

Generalul purtă o mantă, *paludamentul* său *chlamys*, roșie cu o bordură purpurie. Ofițerii și soldații purtau în timp de război o haină numită *sagum*, soiă de mantă deschisă; iar *toga* era haina lor în timp de pace.

V A R I A

IX. Moara de vint. (Pag. 122).

Cu renume sfint.

Dealul Mitropoliei din Bucuresci, unde e Camera Deputaților.

LEGENDE

I

D U M B R A V A R O Ţ I E

POEM ISTORIC

(1497)

DEDICAT AMICULUI MEU C. NEGRE

I

VISUL LUÎ ALBERT

Albert, craiul Lehieï, făcut aũ un vis mare,
Un vis de nãvãlire, de 'nvingerï glorioase !
El se vëçũ puternic, pe-un armãsar cãlare,
Infiorãnd cu spada-ï popoare numeroase.

Din Meazã-zi ferbinte in recea Meazã-noapte.
Din Resãritul mãndru l'Apusul lucitor
El auđi prin visu-ï miï, miï de miï de șoapte
Crescãnd în sgomot falnic, gigantic, imnãtor,

Un uragan de glasuri ce clocotea prin lume
Purtând, nălțând cu fală un nume... al său nume!

Albert, craiul Lehieî, trufaș, semeț, ușor,
Adimentit, se crede stăpân pe viitor,
Ș'aruncă ochi de pradă pe țările vecine :
«Care din ele, ȃdice, mî-ar cuveni mai bine?»
El stă pușin pe gînduri, apoi cu mare glas :
«Moldova este pragul întăului meu pas!
«In țeara acea mică, neincetat lovită
«De dușmanî fără număr și 'n veci nebiruită,
«In care toți bărbații sint zmei ce s'aũ luptat
«Cu Leahul, cu Maghiarul, cu Turcul încruntat,
«Și unde pe sub earbă câmpiile frumoase
«Ascund troene albe de-a dușmanilor oase,
«Un Domn viteaz, un Stefan, adună de mulți anî
«O glorie ce-î demnă de-aĩ lumei suveranî.

«Voiũ merge la Moldova, la Stefan drept voiũ merge
«Și luciul de pe frunte-ĩ cu spada mea voiũ șterge,
«Ear lumea îngrozită, privind spre Resărit,
«Vedeă-va 'n loc de soare al meu chip strălucit!»

Aũ ȃdis, și 'n nerăbdare-ĩ pe lângă el in grabă
Adun'a lui armată deprinsă la omor,
Urdie numeroasă de feare ce se 'ntreabă :
«Spre care orizonuri săltă-vom noi in sbor?»

«In care parte-î hoitul promis l'a noastre ghîare
«Să-l rupem într'o clipă, să-l roadem, inghițim?
«In care țeri: teütone, române sau maghiare
«Vrea Albert, Craiul nostru, pustiul să-l lățim?»

Așa dicea cu fală a lui Albert oștime
In cete adunată pe câmpul din Dombrova.
Când prin văzduh de-odată, o gură din mulțime
Rosti cu glas de taur sêlbatic: la Moldova!
Ura! strigă Lehimea intocmai ca un tunet,
Și văi și munți și codri răspunseră 'n rêsunet
Ura!.. și 'n dor de sânge armata crunt aprinsă
Ca un șioi de toamnă pe drumuri se întinsă
Cu tunuri largi și grele, cu flinte lungi, cu spade,
Ce viu luciau la șolduri și 'n teacă zingheniaă,
Cu armăsari sburdalnici ce vesel necheziau,
Mergând toți, cai și oameni, să calce și să prade.

In fruntea lor magnații mândri, bătrini și tineri:
Toporski veteranul ce poartă barbă albă,
Incungîurat de neamuri: feciori, nepoți și gineri,
Formându-î o vitează și glorioasă salbă.

Grodeck, dis *falcă-tare*, ce 'n gândul lui se jură
Atați Români să darne căți are dinți in gură.

Zcîusko neîmpăcatul cu brațe lungi și tari
Care 'n Bugeac ucis-au trei sute de Tătari.

Bielea cel nalt, subțire ca trestia de baltă,
Ce 'n lupte sângeroase ca dinsa se mlădie
Cu sabia-î turcească tăind în carne vie,
Pe când fugaru-î sprinten nechează, mușcă, saltă.

Gorow și Zablotowski, amici jurați pe moarte
Să 'mpartă soarta bună, să 'nvingă rele soarte,
Și care în trei rânduri scăpat-au din robie
Prin degetele morții trecând cu vitejie.
Ei sbor pe două cai gemeni, ridând în hohot mare
Cu alți ca dinșii tineri, baroni, comți Palatini:
Glence din Pocuția, Zbaloș Litfan, ce are
Un cârd pletos de zimbri în codri de arini.
Gavril de Moravița, frații Grotov, Huminski,
Mardela Veneticul, Tecelski și Pruhninski,
Iarmeric Mazovitul și Kozjatic Ucrantul,
Ce cresce caî selbatici și-î prinde cu arcanul.

Ei merg, bătând din pintenii!... Sburdalnica lor ceată
Străluce de departe în haîne poleite:
Dulămii cu flori de aur la pept împodobite
Și 'ncinse cu paftale de peatră nestimată;
Cîapce purtând un vultur și pene la mijloc,
Incălțăminte roșii de pele de Maroc,
Și frîe țintuite, și argintate șele,
Și armorii cusute pe colțuri de harșele.

Ei merg jucându-și caii, și vesel între ei
Vorbînd de cai, de lupte, de-amor și de femeî,

Tot ce-î măi scump în lume și dă un farmec vîeții
Pe timpul mult ferice și viū al tinereții.

Ei merg precum ar merge la simplă vînătoare
Glumind în nepăsare de moartea ce-aū să 'nfrunte,
Urmași de steagurī multe, urmând în foc de soare
Pe Hatmanī, capī de oaste, cu Regele 'n frunte...

Și ast-fel în Moldova ei daū cu toți năvală!
Dar, cînd trecū hotarul, al Regelui cal tare
Se poticni... O buhnă țipă în ȕiua mare
Și moartea-și găti coasa în acea ȕi fatală!

II

ȚEARA ÎN PICÎOARE

Ce vuet lung de cară, ce tropot surd de vite,
Ce freamēt de suspinurī, de glasurī nădușite
S'aud în sînul noptii prin neagra 'ntunecime
Și cătră munți se 'ndreaptă l'a codrilor desime?
Din cînd în cînd sub nourī, trecând ca o săgeată,
Clipesce o lumină, și ca prin vis arată
Bêtrâni cu fruntea goală plecată spre pămînt,
Femei cu prunci în brațe și pletele în vînt,
Copile spăimântate mănând turme de oi
Și flăcăoași în fugă mănând cîrdurī de boi.

Pe jos, pe cai, în grabă toți părăsindu-și satul,
Fugind cu vaet, lacrimi, căci î-au ajuns păcatul.
Se duc pribegi și paliți să cate-adăpostiri
În fund de codri 'n peșteri, în sin de mânăstiri.

Dar unde sînt bărbații, voinicii, junii, tarii,
Să-și apere părinții, nevestele și pruncii?
Când suflă grea furtună pe ramurile luncii
Ș'o sgudue ș'o darmă, ah! unde sint stejarii?
Stejarii sînt la locul lor, față cu furtuna!

Acum de zece zile și zece nopți într'una
Din munți și pân' la Nistru, pe culme și pe dealuri
Lungă buciume resună dând tainice semnaluri;
Și călărași din fugă, prin sate, prin orașe
Crăinesc: «Săriți cu toții pe Lifestele trufașe!
«Viteazul Stefan Vodă vă cheamă 'n vitejie.
«Cine-î mișel să fugă, cine-î Român să vie!»
Toți au răspuns: «trăească Moldova!» și s'au dus.

Pe loc tot omul verde ce poartă capul sus
Și-au sărutat odorii, și-au ascuțit toporul,
Și-au prins din câmp fugarul ce-î sprinten ca o ciută,
Apoi, făcându-și cruce, țicând un: Doamne-ajută!
Ca șoimul de la cuibu-î voșos și-au luat sborul.

Astfel din țeara 'ntreagă plec cete înmiite
Cu arce, barde, coase și ghioage țintuite,

Purtând căciulă de oae, mintene 'n floră cusute
Și barbe neatînse, al bărbăției semn.
Ei merg de-a drept prin codri, pe lungi cărări perdate,
Călări pe șele goale cu scările de lemn,
Și trec în sbor prin arbori ca demoni de urgie,
Și umbra scânteiază de-a ochilor mânie.

Tot ast-fel și boerii, stăpânii de moșii,
Incungîurați de gloate, din casele lor pleacă
Privind cu mulțămire sburdalnicii lor fii
Cum sciū să-și poarte caii, și 'n fugă să se 'ntreacă.
Soții, surori și mame suspină 'n urma lor ;
Dar ei alerg ferice la câmpul de omor.

Coman de la Comana, un urieș de munte
Ce intră prin birloage și prinde urși vii,
Aduce după dinsul mulți vinători de frunte
Născuți pe plaiuri nalte, trăiți în vijeli.

Balaur de la Galu, Cîolpan din Pipirig,
Rid și de frigul morții cum rid de-al ernei frig
Și mulți cobor din munte ca lava din vulcan,
De soțul lui Balaur, de soțul lui Cîolpan.

Velcea, bastard lui Șerpe, ca șerpele pe apă
Alunecă prin dușmani și mult cumplit îi mușcă.
In luptă, când i-e sete, cu sânge se adapă
Și drept potir el are o țevie de pușcă.
El vine din Hîrtoape cu Purice-Movilă
Și cu Roman-Pribeagul ce nu măi sciū de milă.

Scheeanul și Mircescul, vecinî de pe Siret,
Invingători de Ungurî, s'aũ prins cu jurãmînt
Nici chear sub brațul morții să nu dea îndărăt
Pân' n'or intrà cu Leahul pe-al Leahului pãmînt,
Și Zimbrul de la Schee și Zimbrul din Mircescî
Se duc să ȳea în coarne pe vulturii Leșescî.

Bãtrînul Matei Cãrjã are 'mpregiurul lui
Cinci sute de nãprasnicî ce vin despre Vasluï,
Toți Racoveni!... ear Cãrjã, om înțelept și harnic,
E 'n floare când se simte cãlare pe Șargan.
Glumeț, îi place-a țice lui Negrea, viteaz darnic:
«Am să mă fac, nepoate, din Cãrjã buzdugan!»
Negrea zîbind, rãspunde: «Aĩ cãrja bãtrîneții
«La sfaturî, ear în luptã aĩ brațul tinereții.»
Și, ajungãnd cu toții la Racova de vale,
O cruce luminoasã li se aratã 'n cale.

Așa, cu mic, cu mare, apãrãtorii țerii,
Eșiți ca frunza 'n codri la vîntul primãverii,
Din vãĩ adãnci se urcã, din piscurî se cobor,
Trec ripile în salturî, trec riurile. 'n not
Ș'aleargã 'n neodihnã, voinicii, cãt ce pot
La glasul țerii scumpe ce-ĩ cheamã 'n ajutor.
Merg uniĩ cu grãbire spre codrii Bucovinei
Ș'acolo se adunã la strimtele potici,
Pãndind, ca vinãtorii mișcãrile jivinei,
Și tot rugãnd: «Fã Doamne, sã treacã pe aici!»

Merg alții la Suceava să facă pe Albert
A perde oaste multă și mult timp în deșert ;
Ea alții la Cotnarul iubit și podgoriū
Pe unde staū cu oastea, Bogdan, domnescul fiū,
Tăut cu mintea coaptă, Costea cu ochiū semeț,
Și Trotușan și Boldur cu suflet indrăsneț,
Și unde Stefan Vodă infipt-aū steagul sēū
Strigând la cer : «Ajută-mī, o ! Sfinte Dumneđeū !»

III

TABĂRA LEȘEASCĂ

Pe-o culme prelungită ard miī și miī de focuri
Ca stele semănite în numeroase locuri.
Se pare că tot cerul căđut e pre pămīnt
Și c'aū rămas în urmă-ī un haos, un mormint,
Atâta întristare, ș'atâta 'ntunecime
Imprăștie pe boltă-ī a norilor desime.

Un sgomot lung se 'nalță din culmea luminată
Unindu-se în aer cu tunete ceresci.
E sgomotul orgiei!.. ea zarea depărtată
Roșesce 'n foc de codri și sate românesci.

Aici beții și danțuri și chiote voioase,
In fund suspinuri, vaet și plângeri dureroase !
Aici de poște rele sint ochii toți aprinși,
Acolo curge sânge, acolo-s ochii stinși,
Căci astăzi celebrează Lehimea 'n serbătoare
Victoria dorită a țilei viitoare !

Ostașii pretutindenți formați in dese grupe
Frig boi întregi, rup cărnuri ca lupii flămânziți,
Destupă lungi antale, beu lacom fără cupe,
Se ceartă, rid in hohot și urlă răgușiți.
Ca dinșii, câni de lagăr la praznic luând parte,
Schelălăesc selbatic, rod oasele de-oparte
In mijlocul orgiei turbate ce tot cresce ;
Ear printre câni și oameni pe earbă staū căđute
Femei, prada orgiei, cu mințile perdute...

Și însă vintul nopții prin lagăr vijiesce
Ș'un glas din umbra neagră la toți strigă de-a rëndul :
«Orbī ! orbī ! la masa morții voi vĕ mâncați comândul !»

Magnații junī, sub corturi, pe perne de mătasă
Deșartă cupe pline cu vin de la Cotnar,
Cântând cu fericire : «De viața rea nu-mī pasă !
«Iubita-mī e pe brațe, in viață nu-ī amar !»

Și fie-care stringe la peptu-i cu 'nfocare
O fiică de-a Podoliî frumoasă și bălae,
Cu buze pârguite la foc de sărutare,
Și ochi ce 'noată-albastri in galeșă vâpae.
Și fie-care simte că mintea-i se desfrină,
Având ling'a sa gură o gură voluptoasă,
Și 'n brațe-i o copilă ce rîde amoroasă,
Ș'un sin rotund ce saltă vioiū sub a sa mână.
Ferice mult ferice de dinșii!.. fața rîde,
Inima sboară, raîul in cale-i se deschide.

Și însă vîntul noptii prin corturi vijiesce,
De tunete cumplite vîzduhul clocotesc
Ș'un glas perdut in umbră tot strigă ne 'ncetat :
"Orbî! orbî! moartea v'așteaptă c'un ultim sărutat!"

Cortul regal e splendid! Duzini de candelabre
Revars'a lor lumină pe-o masă ce se 'ntinde
Sub table încărcate de scule și merinde
Și sticle largi cu vinuri Spaniole și Calabre.
In mijloc stă 'n iveală un cerb de patru ani
Incins pe-a sale laturî cu șiruri de fazani,
Și doue piramide de fructe mai alese,
In Asia 'nflorită crescute și culese.

Albert în fruntea mesei lucește ca un soare
 Incungîurat de oaspeți în haîne de splendoare.
 La dreapta-î, al sėu frate mări june, Sigismund
 Apare 'ntr'o dulamă de roș postav de Lund.
 La stâng'al Cameniței episcop vechiū, Lonzinski,
 Ș'alătore cu dinșii se vėd: Sbignew Țenczynski,
 Cu Herbor Lucasievitz, Padlowski Castelanul
 Radomieï, și Creslaū Roza, numit Decanul,
 Și graf Ioan de Tiffen, magisterul Prusiei,
 Care-aū adus la luptă cincî sute de Cruciați,
 Și falnicii Toporski, vechi neaoshi de-ai Lehieï,
 Și alți de frunte nobili, din cei mări însemnați.
 Toți gustă din merinde, deșartă largi pahare
 În sunetul metalic de vesele fanfare;
 Și sängele prin vine se scurge mări ferbinte,
 Ș'avintul crește 'n suflet și nebunia 'n minte...
 Când regele ridică o cupă de vin plină
 Și glasul sėu puternic acest toast închină:
 «Eū Albert, Domnul vostru și al Lehieï Rege,
 «Intrat-am în Moldova ca leū învingător!
 «Mări este ȝiua luptei.. Nimic nu s'a alege
 «De Stefan al Moldovei și de al sėu popor.
 «Cum beū această cupă, așa mândra Lehie
 «Să 'nghită-această țeară! Așa să fie!»

«Fie!»

«Vivat! Ural trăească Albert mult glorios!»
 Rėspund meseniï aprigi c'un răcnet sgomotos

Și lagărul resună în lungă depărtare...

Dar eată că la ușă un om străin apare
Cu peptul gol, cu părul în vînt, cu ochiú focos ;
El spre Albert țintesce privirea-î rătăcită,
Face doî pași și strigă : «Deșartă-ți cupa gîos,
«Albert! de soarte rele ți-e cupa otrăvită.»

Toți se reped c'un urlet și mîna pe el pun.
«Lăsați-l, dice craiul ; e Sropski cel nebun!»
Și ear înalță cupa, ridênd de-o așa larmă...
Dar cupa lângă buze-î în mîna lui se sfarmă,
Ș'un trăsnet lung de-o-dată în ceruri bubuesce,
Și 'n cortul plin de umbră furtuna năvălesce,
Și masa se restoarnă, și cortul se urducă...
Ear pe câmpii, sub fulgeri, aleargă o nălucă.

IV

TABĂRA ROMANĂ

O tinêră pădure de ulmî și de stejari
Ascunde-oastea română prin juniî scîi tufari.
Misterul și tăcerea în sinul ei domnesc,
Dar marginile sale sunt palid lumnate
De flacările triste ce pâlپae în sate
Și veselele focuri din lagărul Leșesc.

Prin arbori și prin ramuri, din virfuri pân' în poale
Din când în când lucesce oțel de săbiî goale
Și ochi de lei, de vultur, de leopardi sălbatică,
Ce ard sub vëlul nopții ca nisce roși jărătică,
Căci ei s'ațint cu jale și se opresc cu ură
Din zarea 'nflăcărata pe lagărul vecin,
Și tot Românul 'n suflet pe sufletu-î se jură
Cu-al dușmanilor sânge să stingă-al țerii chin.
Dor crunt de răsburare! greu, aspru jurămint
Ce sapă 'n întuneric un larg, profund mormint !

Lei, colo, prin poene staî pilcuri de oșteni :
Arcași de la Soroca, năprasnici Orheieni,
Aprodi, copii din casă, curtenî și lefecii,
Toți oamenî tari de vină și oțeliți în foc,
Deprinși a-și trăi trăiul în timp de voinicii
Ș'a da mâna cu moartea făr' a mișcă din loc,
Ei poartă pe-a lor frunte, pe brațele lor groase
Și 'n pepturi brazde multe, hieroglifice sfinte
Cu paloșul săpate, ce spun ș'aduc aminte
De lupte urieșe, de fapte glorioase!
Și 'n vîeață-î fie-care și-aû câștigat un nume,
O falnică poreclă, un titlu de strămoș :
Mihul, Păun de codru, Balaur, Alimoș,
Ursul și Pală-dalbă, Grozan și Sparge-lume!
Eroi de vechi balade ce s'aû păstrat în minți
Trecând în moștenire la fii de la părinți.

Lungiți pe mușchiul verde și domolind fugariți
 Ce sburdă pe întinerie și desfrundesc tufariți,
 Voiniciți buni de luptă și bucușii de glumă,
 Astfel grăesc:

— Grozane! ce-o fi ziua de mână?»

— «O fi la unii mumă, o fi la alții cîmă,
 «Amară pentru Litfe, și dulce la Români.»

— «Amin! să dea Domnul!»

— Va da, mării Pală dalbă!

«Ș'o fi precum la Baia, n'o fi ca 'n Valea-albă!

«Unde-am vedut pe Ursul gonit de șese Turci.»

— «Gonitu-m'au pe mine, dar i-am urcat in furci!»

— Va fi precum la Schete, unde-ați vedut in silă

«Maghiari schimbați in țepuri, și un Purice 'n Movilă.

«Va fi precum la Lipneț cu dumbravoara verde,

«La Racova pe unde și ați Turcul se perde,

«La Grumăzesci, pe maluri, unde Cazacul Jură

«Pe mine, chiar pe mine m'au increstat la gură!»

— «Te-au increstat păgânul, dar când el vru de viu

«In not să treacă Nistrul, o pați rău, fârtate,

«Căci de pe mal in fugă tu i-ai sărit pe spate

«Și l-ai trimis sub Nistru să-și cate un secriu.»

— «Bine-i făcuși, Grozane! E scris in cele sfinte:

«Chiar apele să fie vrăjmașilor morminte!»

— «Așa e țeara noastră!.. e bună pentru vii,

«Și pentru morți e bună.»

— «De-aceea 'n astă țeară

«Vecinii dau năvală cu sutele de miî.
 «Urând viața la dinșii, le place-aici să peară!»
 — «Le place dar, Păune, și noi le facem placul.
 «Ei cred c'aici e răul, ș'aici găesc pe dracul.»
 — «Și cum să nu-l găsească urdiile nebune,
 «Când Stefan e 'n picioare, când versul lui ne spune :

Stefan, Stefan Domn cel Mare
 Seamăn pe lume nu are
 Decât numai mândrul Soare!

Din Suceava când el sare,
 Pune peptul la hotare
 Ca un zid de apărare!

Brațul lui fără încetare
 Bate ordele Tătare,
 Bate cetele Maghiare,

Bate Leșii din fuga mare,
 Bate Turcii pe zmeii călare
 Și-î scutesce de îngropare!

Lumea 'ntreagă stă 'n mirare!
 Țeara-i mică, țeara i tare
 Și vrăjmașul spor nu are!

— «Trăească Stefan Voda!... Mulți dușmani vin la noi,
 «Dar cât vin de năprasnici, puțini fug înapoi.»

— «Pecatul lor îi mână, sermanii, ca pe-o turmă,
 «Și moartea le stă 'n cale, și moartea le stă 'n urmă.»
 — «De-aceea la Moldova vești floare lângă floare,
 «E îngărășat pământul cu sânge.»

— Așa-e, frățioare :

«Dar cresc bujorii mândri din sânge de Român
 «Și pălămida neagră din sânge de păgân!»

Sub cerul ce s'aprinde și 'n clipă ear se stinge
 Vărsând pe a lor fețe lumină fulgerătoare,
 Așa grăesc bărbații ce somnul nu-i atinge
 În așteptarea vie a dîilei viitoare.

Și poalele pădurii sunt palid luminate
 De flacărele roșii ce pălpăe în sate,
 Și 'n tabăra vecină orgia cea ne bună
 Ca marea depărtată vuesce sub furtună;
 Îar în frunziș Români: topoarele-și descântă
 Și caii lor desmeardă, și 'n umbră vesel cântă :

«Sunt Român cu patru mâni,
Și am leacuri de păgâni :
De Tătari am o săgeată,
De Turci pala mea cea lată,
De Litfeni un buzdugan
Și de Unguri un arcan!»

V

STEFAN CEL MARE

În mijlocul pădurii este-o poeană lungă
Și largă, ce foese de oameni ca un roi.
La capetu-i din dreapta se prelungește o strungă,
Prin care ostășimea curge ca un șoiu.
Ea intră în poeană și se așează 'n rënduri,
Privind la o colibă de ramuri de stejar,
În care-o umbră mare de om plecat sub gânduri
Stă pe genunchi, se 'nchină în față c'un altar.

De-o-data o lumina fantastic izbucnesce
Din dece nalți mesteacănii cu fruntea 'nflăcărată.
Coliba se deschide, umbra se scoală, crește
Și splendid măiestoasă la oaste se arată!

Un lung fior pătrunde mulțimea 'n admirare.
Toți dic: «E Stefan! Stefan!»

Dar! Stefan e cel Mare!

Iată-l cărunt, dar încă bărbat între barbați
Ca muntele Ceahlăul prin munții din Carpați!
El intrunese 'n sine o triplă măiestate:
Acea care-o dau anii la conștiinți curate,
Acea care resfringe a tronului splendoare,
Și acea întipărită de faima 'nvingătoare.
Timpul i-a pus coroană de argint, țeara de aur,
Și gloria măreață i-a pus cununii de laur.

Pe falnicii săi umeri, cu anii, sunt clădite
Neperitoare sarcini de fapte strălucite.
Dar, anii și fapte, Stefan nu simte a lor povară,
Căci dragostea moșiei, ca dalba primăvară,
În sinu-i înflorește și îl întineresc
Pentru salvarea țării, când țeara pățimesce.

Eroii plin de lumină, el e merit în lume
Pe seculul ce-l vede să sape al său nume
Și să răspândă raze pe seculii viitori,
Precum un soare splendid ce sparge deșii nori.

Ființă de-o natură gigantică, divină,
El e de-acei la cari istoria se 'nchină,
De-acei cari prin lume, sub pașii lor, cât merg,
Las' urme urieșe ce 'n veci nu se mai șterg,
A căroră legendă departe mult se întinde
Și 'nchipuirea lumii fantastic o aprinde.

Măreț, în a sa umbră un timp întreg dispăre,
Căci Dumneșleu pe frunte-î aș scris: *Tu vei fi mare!*

În mijlocul poenei el se înaintează,
Se urcă pe-o movilă și astfel cuvintează :

«Români din toată țeară! Boeri, vechi Căpitani,
«Și voi, feciori de oaste!.. Sunt patru-șeci de ani,
«Moldova, la *Dreptate*, pe soarta ei stăpână,
«Mi-aș pus pe cap coroana și buzduganu 'n mână.
«Prin cel A-tot-puternic ce apele încheagă
«Păstrat-am până astăzi coroana mea întreagă
«Și buzduganul teafăr, de și pe mulți dușmani
«I-aș doborât, lovindu-î. în patru-șeci de ani!
«Dușmani din fundul lumei, păgâni, dușmani vecini,
«Și, cine-ar putea crede!.. chiar dușmani frați, creștini!
«Trufași cu toți, sălbatici, lacomi, vicleni și orbi,
«Care 'mpregiurul țării, precum un cârd de corbi,
«Sta gata s'o sfișie... dar n'aș vrut Dumneșleu,
«N'aș vrut Moldova, țeară vitează, n'am vrut eu!..

Pe Radu, Aron Petru, și Țepeluș hainul
«I-am frînt!.. Maniac Tătarul și Matias Corvinul
«Î-am frînt!.. chiar pe sultanul Mehmet-Fatih I-am frînt!
«Ș'alți mulți cari perit-aș ca pulberea în vînt.

Voi îi cunoașteți bine vitejii mei oșteni,
 «Voi, pardoși de la Lipneț, vultanî din Răsboeni,
 «Zimbrii fioroși din codrii Racoviî, aprigi zmei
 «Din Soci, din Catlabuga, din Baia, de la Schei
 «Apărătorii a Crucei, voi îi cunoașteți bine,
 «Caci pentru-a lor risipă ați răsboit cu mine
 «Prin șesuri, munți și codri, pe earnă, toamnă, vară,
 «Făcând din peptul vostru un zid, hotar de țeară,
 «Roșind cu-a vostru sânge ferbinte, plin de vîeață,
 «Siretul, Prutul, Nistrul și Dunărea măreață;
 «Stând vecinic în picioare, în veci neodihniți,
 «De arma, sora voastră, în veci nedeslipiți,
 «Fără copii, soție, o! dragii mei vultanî,
 «Și 'n luptă, tot în luptă, de patru-șeci de ani!
 «Ș'acum, când armăsarii Osmanului mărit
 «Aruncă largi nechezuri din mândrul Răsărit,
 «Când Mohamed pe ceruri și-aŭ asvîrlit hamgerul
 «Ce, ca o semi-lună, cutreeră tot cerul;
 «Când noi oprim cu peptul furtuna păgânească
 «Ferind de-a sale valuri amvona creștinească;
 «Acum când toți Creștiniî, Regi, Domnitori, popoare,
 «Ar fi, ca frați de cruce, să 'mpartă-același soare,
 «Priviți!.. Pe cerul negru se 'ntinde-un roș de sânge,
 «Din depărtare suflă un vînt ce geme, plînge
 «Și spune că în zare ard sate și orașe;
 «Că feare fără nume ucid copii în fașe.

«Că țeara e 'n nevoe, că mor Români sub chinuri,
«Că fete mor sub silă, că prunci mor în sinuri!..

Și cine oare face această făr'-de-lege?

«Un Domn vecin, prietin, un Domn Creștin, un Rege!
«Albert, Craiul Lehieî!

«Albert, de cap ușor,
«Făcut-au un vis mare de Rege 'nvingător,
«Dar n'are el, sërmanul, așa de largă mână,
«Să poată 'n ea cuprinde o patrie română!
«Nicî aũ ajuns Moldova de risul mișeliei,
«Ca s'o răpească 'n gheare-î un vultur de-a Lehieî!

«Cât va fi 'n cer o cruce ș'un Stefan pe pămînt
Nime nu va deschide Moldovei un mormînt!
Cât vor călca dușmanii în țeara de Români,
Ei robî vor fi în țeară, dar vecinic nu stăpânî!
«Decât Moldova 'n lanțuri mai bine ștearsă fie!
«Decât o vieață moartă, mai bine-o moarte vie!

«Români din toată țeara, Boeri, vechi Căpitanî,
«Voi toți ai mei tovarăși de patru-deci de anî!
«Când Albert ne menesce robie, rele soarte,
«Răspundeți, ce se cade lui Albert?..»

— «Moarte, moarte!»

Strigă poeana ; «*Moarte!*» pădurea clocotescă,
 Și un soare roș în ceruri de-odată se ivesce.
 — «Fie! le dice Stefan, fie cum cereți voi...
 «La arme! și pe moarte! tot ceriul e cu noi!»

VI

A S A L T U L

Gonise vintul nopții furtunele ceresci,
 Lăsând acuma rëndul furtunei omenesci,
 Și soarele 'n splendoare din neguri resărise,
 Pareă că vrea s'admire pe-acel ce se fălise
 «*Că lumea îngrozită, privind spre Resărit.*
 «*Vedea-va 'n loc de soare al său chip strălucit!*»

El primblă ochi de aur pe tabăra Leșească
 Superbă!.. împregiuru-i având ca s'o 'ntărească
 Un lung ocol de cară legate strîns cu lanțuri,
 Ocol armat cu tunuri și 'ncungîurat cu șanțuri.

Armata e 'n picioare! Puternica armată
 Cu a sale lungi scadroane în larg cûadrat formată
 Ocupă după șanțuri al taberei cîmp nalt,
 Stînd gata să respingă Româniî din asalt.

Mii, mii de lînci cu flamuri se vîd filfăitoare,
 Ca trestiiile dese din bălți, cînd suflă vîntul.

În aer sbor nechezuri, comăndi resonătoare,
Și caii 'n ne-astimpăr frămîntă 'n loc pămîntul.

Ear Albert, mândrul Rege, în mijloc pe-o 'nălțime
Privesce cu 'ngâmfare frumoasa lui oștime.
Călare pe-un cal sprinten din stepele Ucrane,
El are lângă dînsul un grup strălucitor
De Palatini, de Hatmani sleiți pe caii lor,
Și steagul înainte-î cu semne suverane.

La dreapta, sub pădure, româna oaste-apare
În pîlcuri și în cete pe cîmp orînduită,
Și fie care ceată de luptă pregătită
C'un tun cu șapte țevii purtat pe roți ușoare.
Hotnogii numiți de Ștefan comandă Călărașii,
Aproșii, Lefecii, Curteni și Arcașii.

Ear Ștefan stă pe-o culme cu-o ceată ce nu-l lasă,
De-a țerii boerime și de copii din casă.
Sub dînsul are Domnul un smeu, un Moldovan,
În stînga lui pe Boldur, în dreapta pe Bogdan,
În mîna-î buzduganul domnesc care 'n răsboae
Ca brațul care-l poartă în veci nu se îndoae,
Și pe de-asupra-î steagul, amenințînd furtună,
Cu Bourul, cu steaua, cu soarele și luna.

Precum doi nori pe ceruri stau față 'ntunecoși
Și merg unul spre altul, dînd fulgeri luminoși,

Armatele dușmane, crunt-amenințătoare
 Răsărind din ochi, din arme, luciri fulgerătoare.
 Și Litfii și Români privesc în nerăbdare
 Unii la Rege, alții la Domn, și fiecare,
 Dorind, pândind semnalul războiului...

De-o dată

Stefan ridică steagul dând semn l'a lui armată.
 Ura!.. trei pâlcuri dese de cei mai buni arcași
 Plecând, pe câmp se 'nșiră în grupe de hărtasi.
 Voinicii merg în fugă spre lagăr, îndrăsneți,
 Din arcele lor nalte trăgând miș de săgeți
 Ce vijie 'n desimea scadroanelor Leșesci
 Și prind resad de moarte în pepturi omenesci.

Dar tunurile-ascunse în lagăr, după care
 S'aprimd, scoțend pe gură mortală detunare,
 Și mulți dintre arcașii departe naintați
 Cad morți, scâldați în sânge, de glonțuri fulgerați.
 Tovarășii lor grabnic atunci se intrunesc,
 Daú semne de 'ngrozire, la fugă se gătesc,
 Cercând s'atragă Leșii din tabără afară.
 Dar Leahul nu îi urmează, cercarea le i zadară!
 — «Veți Litfa! dice Boldur, stă nchisă la ocol.
 «Nu vrea, nu îndrăznesce să easă în câmp, la gol.
 — «Vom merge noi la dișii! Românul Domn răspunde,
 «In taberi lăntuite scim noi cum se pătrunde.
 «Tu, Boldur mare Hatman, și tu Coste-paharnic,
 «Precum se cade voue, imi place a fi darnic

«Facându-vă cu mine părtași la di de fală.
«In dușmanii Moldovei acu să 'ntrați năvală,
«Cum intră leu 'n turme și paloșul în coaste!»

Pe loc semeții Coste și Boldur, capi de oaste
S'aū dus, s'aū pus în fruntea Românilor, strigând:
«La foc, copii!» și grabnic plecat-aū alergând.

Vuesce aprig câmpul și armele resună,
Și tunurile crunte ca tunete detună.
O grindină de glonțuri grozav-ucigătoare
In cetele române duc moarte 'ngrozitoare;
Dar ele, ne 'ngrozite, fără a 'ncetă de loc,
Pășesc tot în uinte sub viscolul de foc.

Mulți le remân în urmă, rupți, morți, căduți pe brânci!
Ei sbor ș'ajung în număr la șanțurile-adânci.
«Năval cu toți în lagăr, năval! oastea răcnesce,
«Din cer ne vede Domnul, și Stefan ne privesce!»

Și toți s'aruncă 'n șanțuri, dau unii peste alți,
Ce-i mici, ușori, în grabă s'acață de ce-i nalți,
Le sar pe umeri sprinten, ca tigri se isbesc,
Cu unghile de maluri se prind, se opintesc,
Se urcă prinși de lanțuri, de a tunurilor buze
Și printre miș de săbii și miș de archebuze
Ce-î taie și-î restoarnă în șanțuri. fărămați,
Ei pun picioru 'n lagăr. puternicii bărbați!

Zadarnic Ceremișii, doșiți pe după care,
Indreaptă groase tunuri, le 'ncarcă, le dau foc,

Românii, de-ai lor dușmani deprinși a-și bate joc.
 Intr'înșii dau isbire cu-o aprigă turbare,
 Ii pun sub coasa morții, în tabără-i resping,
 Și grabnic, cară, tunuri, în șanțuri le împing,
 Și fac podișuri late cu trupuri sângeroase,
 Ce mor în vaet jalnic și 'n chinuri dureroase.

Atunce Craiul dice: «O! frate Sigismund!
 «Zăresci tu Moldovenii în lagăr, colo 'n fund?»
 —«Dar! Sigismund răspunde; zăresc o beată turmă.
 «Nici unul însă teafăr nu-și va călca pe urmă!»
 —«Nici unul viu, nici unul!» dic Leșii împregiur
 Și Herbor Lucasiewicz, viteaz cu părul sur,
 Se duce se avinte armata cea crăească
 Și cu Românii aprigi în pept să se lovească.

.
 Ca nisce mari balauri cu lungi coarne-ascuțite,
 Scadroanele în sgomot de tropot sunător
 Se mișcă, saltă 'n copce; apoi luându-și sbor,
 Cu lancele plecate la fugă-s răpețite.
 Dar Costea și cu Boldur, tovarăși de isbândă,
 Ținând în friu avîntul Românilor semeți,
 Le strigă: «Stați aice! toți după cai, la pândă.
 «Să trageți țintă 'n Litfe o ploae de săgeți!»
 Și cum veniaū grămadă scadroanele sonoare,
 Descalcă arcașii, gătesc arcele lor,

Trag, strunele vibrează, sunând sbârânăitoare,
Mii de săgeți trec ăute sub soare ca un nor
Și intră prin scadroane cu-o aspră vijiire,
Ducând cu ele groază, durere și peire.

Intregi șiruri de oameni din fugă săgetați,
Se pleacă morți pe coame, cad grabnic resturnați,
Mulți cai zac lângă dinșii și mulți, atinși la nări,
Fug, tirăind cadavre cu un picior în scări.
Dar Herbor Lucasiewitz răcnesce: «înainte!»
Și lungile scadroane 'nainte merg grămadă,
Pân' ce topor cu lance, și buzdugan cu spadă
S'ating în zinghenire sub soarele ferbinte.

Atunce mândrul soare, ce spre apus plecase,
Oprit în a sa cale, vedu cu ochii roși
Un furnicar de moarte ce aprig se 'ncleștase,
Un iad grozav de demoni, sêlbatici, fioroși,
Sărind, urlând ca feare, mușcându-se scrâșnind,
Rupând, lovind orbesce, dând moarte și murind!

Românii în scadroane intrau ca 'ntr'o pădure,
Clădind movili de leșuri sub sdravênul topor.
Și coasa ne-obosită, și harnica secure
Sburau abătând caii sub călăreții lor.
Ear ulii din Sorooca, și sgriptorii din Vrancea
Cu lancea cângiuită în gloata pătrundeau
Și resturnaū cu cangea, și străpungeau cu lancea,
Și trupurile moarte cu trupuri le ascundeau.

Dar și Lehimea cruntă facea pirte grozave
 In cetele române trecând ca prin troean.
 Bravi, ne 'mpăcați, teribili, sub armele lor brave
 Curgea o diră lungă de sânge pămintean.

De-odată prin oștime o veste aș trecut :
 «Herbor sub buzduganul lui Boldur aș căduț!»
 — «Herbor e mort!» Staă Leșii pătrunși, incremeniți,
 Scot șoapte îngrozite, prin ranguri reslețiți,
 Perd cumpătuț, perd capuț, svirl armele 'n văzduh,
 Daă dosuț, și fug iute, goniți de-al spaimeii duh.

Ear Craiul trist, cu palma lovindu-se pe frunte,
 Suspină: «O! Toporski, o! veteran cărunte!
 «Privesce, fug mișeii! fug toți, fug mic și mare!
 «De-acum în tine singur e singura-mi sperare!»

 VII

 L U P T A

Toporski veteranul cu-o ceată mai aleasă
 Lui Albert se închină și pleacă la răsboii.
 Pe loc bătrinuț Cârjă în cale-i vrând să easă,
 De lângă Stefan pleacă cu bunii viteji de soii.
 Ei vin călări în grabă, aprinși de resbunare,
 S'apropie; ear Cârjă, sburând in fuga mare,

In fața lui Toporski s'opresce ș'ast-fel ȝice :

«Toporski! din doî unul, e scris să peară-aice !
«Orî tu, orî eû ; sus pala, și vin' la luptă dreaptă !»
— «Cârjă! răspunde Leahul, ai minte înțeleaptă,
«Dar inimă nebună. Eû te cunosc pe tine :
«Ești leû năprasnic, însă și tu mă sciî pe mine,
«Căci în mai multe rîndurî luptat-am înainte,
«Pe când aveam braț verde și inimă ferbinte.
«Nicî tu, vechîl meu dușman, nu m'ai învins pe mine,
«Nicî eû n'am avut parte să te înving pe tine.
«Ce dar n'am putut face în focul tinereții
«Puteà-vom face oare sub eara bătrîneții ?
«O! Cârjă! barbe albe purtăm acum noi doî,
«Și lupta, draga luptă, nu mai e pentru noi.
«Privescel alții, tinerî, staû împregiurul meu,
«Demni adversarî acelor de pe 'mpregiurul têu.
«A lor acum e rîndul, frate. Noi, veteraniî,
«Șoîmî învechiți, de-oparte să stăm privind șoîmaniî.
«Vin' colea lângă mine, și nu fiî dușman mie,
«Căci vârsta între oameni stinge-orî-ce dușmănie!»
— Răspunde-atuncea Cârjă: «Toporski, ai dreptate,
«Ades e rece peptul și inima tot batel»
Apoi, mărindu-și glasul, el strigă la ai seî:
«La luptă, voi șoîmaniî, la luptă fețiî mei!»
— «La luptă!» strigă însuși Toporski 'n mare glas,
Și amîndoi bătrîniî de-oparte s'aû retras.

Pe loc ambele cete aprins electrificate
Scot paloșele 'n soare c'un freamăt de oțel.
Ochirile prin aer se 'ntimpină 'ncruntate,
Căci fie-care-alege un dușman pentru el.

Plecând apoi cu toții string friele, dau pintenii,
In sprintene desghinuri își saltă caii sprinteni,
Și sbor pe-aripele ureii, cu-avintul de nălucă,
Și intră ceată 'n ceată și 'n luptă se apucă.

Pământul ropotesce sub tropot de copite,
Văzduhul strălucesce de arme ascuțite,
Ear paloșele albe ciocnindu-se 'n loviri
Dau foc, dau moarte cruntă, dau aspre zingheniri.

În clipă cad sub ele, străpunși, scâlțați în sânge,
Iarmeric Mazovitul ce 'n două părți se frânge,
Și Buhea parcalabul cu-o largă brazdă 'n pept,
Și tînărul Cozjatic lipsit de brațul drept.

Grodek, ȡis *falcă-tare*, în crudul său avînt,
Precum un vîer de codru, se 'naintă prin gloată
Și sabia 'mpregiuru-i făcea o largă roată
Ce se 'nvîrtea la soare și șueră în vînt.
Cădeaă victime multe sub arma ce sbură!
Și Grodek în turbare pe rînd le număra,
Călcând tot înainte pe victimele sale.
Când eată, din mulțime apare drept în cale

Balaur de la Galu ce poartă ușurel
 O ghioagă monstruoasă cu dinții de oțel.
 Grodek răpede spada-i în peptul lui Balaur!
 Sângele curge!.. peptul greu muge ca un taur,
 Dar ghioaga se abate!... sub crunta-i lovitură
 Sbor crierii lui Grodek și dinții toți din gură;
 Ear Leahul, cladă moartă, greu cade pe pământ
 Ne'ndeplinind în vîeață grozavu-i jurămint.

Coman de la Comana cu Velcea, șerpe iute,
 Privesc din depărtare cum vine și cum saltă
 Un cal de soiū ogarnic deprins a vînă ciute
 C'un voinicel subțire ca trestia de baltă.

— «Cine să fie oare cel căpitan frumos?»

— «E Bîela, pîr de aur, cu mijloc mlădios.»

— «Vēnat de soiū e, frate?»

— «E puiū de Palatin!»

— «Aține-te dar, Velceo.»

— «Comane, mē ațin.»

Și amîndoî la pîndă se pun în a lui cale,
 Coman cu brațe goale, și Velcea cu o coasă.

Veniā fugaru 'n salturi sburlind coama-i pletoasă;
 Veniā voiosul Bîela pe câmpul cel de jale
 Și pala-i când de-o parte, când ear de altă parte,
 Tăind în carne vie, făcē ochiuri deșarte.

De-odată Velcea sare; sub cal se ghemuesce,
Și calu 'mpuns la glezne din fugă poticnesce
Turtind sub el pe Velcea; iar mândru-î căpitan
Il svirle peste capu-î în peptul lui Ceman.
— «Bine veniși la mine!» îi țice urieșul,
Și'n brațele-î de schijă, rițlând grozav îl stringe,
Cât peptul îi sdrobescce și oasele îi frânge,
Apoi între cadavre, pe câmp, aruncă leșul...

Gorow și Zablotowski combat de-la-olaltă
Cu Stroe Vlad, Hotnogul, și cu Șoltuzul Daltă.
Umăr de umăr, coastă de coastă, om și cal
Se strîng, se prind cu ură în cleștet infernal,
Voind a se absoarbe de pe a lumii față
Cu partea lor de soare, cu partea lor de vîceață.
Și sângele din pepturî, din frunți, mereu se scurge
Și pe sub cai de-alungul el gâlgăe și curge.
Crâncenă luptă! Moartea de-asupra se arată,
Face un semn, alege, și cleștetul de-odată
La seninu-î se desprinde, lăsând pe câmp să cadă
Gorow și Zablotowski, amici, a morței pradă!
Ear caii lor ca dinșiî nedespărțiți, cu dor,
Se duc nebunî prin lagăr, chemând stăpâniî lor.

Glence din Pocuția sub Udrea se doboară.
Udrea e prins de Czŭsko, dar singur se omoară,

Strigând în desperare: «Ah! de ce morți măi bine
«Decât o vîeață lungă și zile cu rușine!»
Corbacî rătează capul baronului Huminski,
Cîolpan apucă 'n brațe-î pe junele Tenczynski
Și merge de-l depune lui Stefan, la picioare,
Apoi se 'ntoarce iute la nouă vînătoare.

Zbaloș pe-un cal de câmpuri, Negrea pe-un cal de munte
Se întîlnesc cu ochii ș'aleargă să se 'nfrunte.
Isbindu-se 'n mulțime cu-avînt spăimîntător
Crunt se lovesc din fugă cu paloșele lor,
Lovire fulgerîndă și Leahului fatală!
El cade jos!.. în mîna-î se frînge a sa pală,
Dar Negrea, viteaz darnic, îi dice: «Frate Zbaloș,
«Pe-un om cădut nu-mî place să cadă al meu paloș.
«Te scoală, mergî în pace cu zile de la mine.
«Ar fi păcat să peară un bun viteaz ca tine!»

A dis, calu-și întoarce și 'n gloată se răpede,
Lăsînd în urmă-î Leahul; ear Cârjă, care-l vede,
Îi strigă de departe: «Anî mulți, Negreo, nepoate!
«Brațul ce nu dă moarte când poate, multe poate!»

Și glăsuind, el vede a lui Toporski ceată
Cîuntită risipită, și 'n tabără-alungată,
Fugînd cum fuge spaîma lipsită de rușine...
Și simte mîndrul Cârjă o mare vîlfă 'n sine.

Ear căințul Toporski cu fruntea obosită,
Șoptesce vĕrsând lacrimĭ: «O! soartă mult cumplită!
«Eū, tare-odinioară, vechiū arbor a Lehieĭ,
«Perdut-am frunđĭ și ramurĭ sub vĭntul vijelieĭ!
«Eată-mĕ 'nvins!... O! Cârjă, de-acum sint robul tĕū!»
— «Rob, tu ? nu mĭ-ar erta-o prea sfintul Dumneđeū!
«Când un popor de oameni se 'nchină ție, mie.
«Un tu, ș'un eū, Toporski, nu cade in robie!»

Așa grăesce Cârjă, bătrĭnul ĭntept.
Și singur merge vesel la Stefan Domnul drept
Ce-ĭ țice: «Anĭ mulți, Cârjă! tu fală mĭ-ai făcut!
«Ca tine fie-ți neamul viteaz și priceput!»

Apoĭ cătră oștimea pe lângă el remasă:
«Acum e rĭndul nostru, Boerĭ, Copĭi din casă!
«Să dăm zorul din urmă, cumplitul nostru zor,
«Ce trece și restoarnă ca trăsnet resbitor.
«Dați vĭnt armelor voastre! pe cai, și după mine!»

Precum un cărd de vulturĭ din sferile senine
Cad ĭute ca un fulger pe o pradă ce zăresc,
Româniĭ, duși de Stefan, in lagăr se isbesc!
Nimic nu le resistă, nicĭ tunurĭ, nicĭ desime,
Nicĭ șanț, nicĭ zid de care, nicĭ deasă călărime,

Căci ei restoarnă 'n treacăt, și darmă, sfarmă 'n clipă
Scadroane, tunuri, corturi, și pun tot în risipă.

Fug leșii, fug Cruciații și fuge însuși Craiul!
Ii duce Domnul Stefan cum vîntul duce paul;
Ear tabăra Leșească un lung pustiū remâne
Sub apriga furtună a cetelor române!

Când suflă vîntul toamnei prin codrii veștejiți
Copacii plini de frunze sînt ast-fel sguduiți,
Și crengile cădute, și frunzele uscate
Pe câmpii în depărtare sînt ast-fel semăcate.

VIII

A R A T Ū L

Armata glorioasă e frîntă, răsipită
Ca munții de nisipurî în Africe pustiî.
Intr'un vîrtej de spaîmă din urmă-i fugărită
Prin văi, prin munți, prin codri, prin rîpi și pe câmpii.
Ear Craiu 'n desperare, din dealul Catilinei
Privesce pintre lacrimi frumoasa lui armată,

Țeri floarea vitejiei, ađi, vai! prada rușinei,
 Cum fuge ca un nour sub zare 'mprăștiată
 Ș'acum el se găsește cu adevărul față!
 Slab, mic, fără trufie, vechându-și înainte
 Spectacolul peirei ce-î dă fiori prin minte,
 Și 'n urmă-î alt spectacol ce sufletu-î ingheață.

Pe-un șes întins și galben, sub arșița de soare,
 Cinci sute pluguri ară pământul țelinos,
 Și Domnul Stefan însuși, cu fruntea în sudoare,
 Asistă pe-un cal negru, sub un stejar frunzos.
 Opt miî de Leși de oaste, legați, cu friu 'n gură,
 În loc de boi, la juguri se opintesc trăgând;
 Ei trag mereu și ferul greu mușcă 'n bătătură,
 Și uniî gem, și alții cad pe genuchi plângând!
 Dar biciul îi lovesce și lancele-î împung...

Se scoală 'n brinci și earăși trag brazde pe pământ!
 Mulți dintre ei, sermaniî! în capăt nu ajung
 Și chiar în a lor brazde găsește a lor mormint!

Româniî cu glas aprig îndeamnă ca să 'ntindă,
 Strigând: Hăis, ța, Liftene! hăis, ța, haram de plug!
 «Tu-mî pregătiseși jugul, eu mi te-am pus în jug.
 «Hăis, ța...» Apoi din urmă aruncă 'n brazde ghindă.

Ear Stefan la tovarăși le ȑice cu glas tare:
 «Așa scrie Românul a sale fapte mari,
 «Cu feru 'n brazda neagră!... Românul astăȑi are
 «Pământul său drept carte și pluguri cărturari.

«Aicî pe unde astăzi e numai câmp, otavă,
 «Umbri-se-vor urmașii sub *Roșia-Dumbravă!*»

.

Trecut-aŭ patru seculi din ziua cea fatală,
 Când se 'ngropă 'n țerină a dușmanilor fală!
 Și faptul cel istoric, sub formă legendară,
 Din neam în neam Româniil îl povestesc în țară.

Priviți! lâng'o dumbravă stă tabăra de carre.
 Flăcăi voinicî șed roată pe lângă un foc mare,
 Mirându-se 'ntre dinșii cum vreascurile 'n foc
 Ca niște șerpî se mișcă, sucindu-se în loc.
 — «Sciți voi de ce stejarul arđend plânge și geme?
 (Intreab' un Român ager pe care-a nins de vreme)

«Colo 'n astă dumbravă copaciil urieși
 «Sint locuiți, se spune, cu suflete de Leși.
 «Pe timpul bărbăției aŭ prins Stefan cel Mare
 «O oaste de năvală ș'aŭ pus-o ca să are;
 «Ear în pămîntul negru cu sânger-amestecat
 «Spre lungă pomenire el ghindă-aŭ semănat!»

.

El dice, și dumbrava se paré că roșesce,
 Ș'un aspru glas de vultur în noapte se trezesce.
 El dice, focul arde dumbrava luminând,
 Prin crengile frunđoase trec umbre suspinând!

II

RESBUNAREA LUÎ STATU-PALMĂ

Urieșul Strimbă-lemne cu-al sėu gemin Sfarmă-peatră
Aă vėđut cãđėnd potopul ș'aă trecut potopu 'n not.
De cãnd sınt povești în lume și se spun pe lângă vatră
Eı duc đile cu piticul Statu-palmă-Barba-cot.

Amındoı pe-o vale verde, la picıoarele-unuı munte
Lungiți unul lângă altul, staă grãind în limba lor.
Dar eı sınt în neastimpěr. Cãnd și cãnd pe a lor frunte
O gãndire 'ntunecatã se întinde ca un nor.

— «O cunoscî pe Trestiana, frate?» ȃice Strimbă-lemne.

— «O cunosc!... cînd se arată, soarele îi face semne,
«Căci de cînd Ileana mîndră n'au vęđut el așă floare...
«Ca Ileana Consinzana fata-î chîar ruptă din soare!»

— «Bine ȃicî, dar nu-mî stă 'n minte cum l'așă frumoasă fată
«Buturuga Statu-palmă au putut să fie tată!»

— «Pomul nalt, frumos resare din semîța cea mърuntă,
«Ș'apoi scii tu că Pepelea vornicel î-au fost de nuntă!..»

Urieșii, stînd pe coate, au trîntit un hohot mare
Cît s'au resunat pămîntul intr'o lungă depărtare
Și toți vulturii din codrii, ridicîndu-se pe vînt,
S'au nălțat in nori să vadă ce minune-î pe pămînt?

Apoi ear, căđînd pe gîndurî, Sfarmă-peatră ȃice: «Frate,
«Câte stînci de aur pline și de petre nestimate
«Le-aș da vesel Trestianeî, toate zestre ca să-î fie,
«De-ar vroi cu mine fata să se lege 'n cununie».

— «Ca și tine, ȃise grabnic Strimbă-lemne, ca și tine
«Câte luncî, pădurî și codri de cîntări și de florî pline,

«Câte paseri vii, maiestre, șoimi și pajuri nădrăvane,
 «Păuni mândri, fulgi de soare, dulci minuni aeriene,
 «Căți lei, pardoși, căprioare, cerbi cu coarneau de aur,
 «Cuiburi de privighitoare, cuiburi scumpe de balaur,
 «Frunzi și fructe, umbra dulce și codreana armonie,
 «Toate-ar fi a Trestianeî, de-ar vroi a mea să fie!»

— «A ta!» strigă Sfarmă-peatră în văzduh făcând un salt
 Ș'apucând în a sa mână un gigantic bolovan.

— «A mea!» strigă Strimbă-lemne, ridicând un stejar nalt
 Și 'nvirtindu-l pe de-asupra-î ca un groaznic buzdugan.

Eată că un răcnet jalnic sus pe munte se aude!
 Urieșii se 'ntorc iute, părăsind armele crude,
 Și zăresc pe Statu-palmă de-a lungul pe deal sārind
 Și 'ncurcat în a sa barbă ca un ghem rostogolind.

Sfarmă-Peatră-î ține calea și-l ridică 'ncet pe palmă.
 — «Săriți, voi, urgia lunei! săriți!... țipă Statu-palmă,
 «Resturnați copaci 'n codri, măcinați dealuri și stânci,
 «Astupați cărări și drumuri, tulburați apele-adânci,
 «Puneți stavili netrecute sus din ceruri până jos...
 «Trestiana, Trestiana, mî-a răpit-o Făt-frumos!»
 — «Făt-frumos pe Trestiana!...» strig turbații urieși
 Alergând, unul spre codri, cela-lalt spre munții pleși.

Atunci lumea îngrozită creșu că-î perî norocul!...
Sfarmă-peatră cu largi pasuri calcă munte după munte,
Trece riuri fără poduri și prăpastii fără punte,
Lăsând urme de cutremur la tot pasul în tot locul!

Unde vede-o stîncă naltă el o macină cu palma
Bolovanii sub picioare daŭ de-a dura, daŭ de-avalma
Și cu peatra măcinată și cu petrele aruncate
El izeșce, bate, umflă riurile tulburate.

Culmele trec peste șesuri, apele trec peste maluri,
Valuri mari se sparg în șgomot, răpeșite peste dealuri,
Dar nici clocotul lor aprig, clăbucind, ferbînd în spume,
Nici chîiar troncătul de sdraveni bolovanii în rostogol
Nu 'ngrozesc ca Urieșul ce s'arată crunt la lume
Cu fălci negre scârșnitoare, cu ochi roși, cu peptul gol.
El apare pe sub nourii ca un munte de turbare
Ce amenință pămîntul să-l turtească 'n resbunare!

Ca și dinsul Strâmbă-lemne, uragan de vijelie,
Intră 'n lunci, păduri și codri ducând viscol, ducând larmă.
Plopul nalt l'a lui suflare ca o creangă se mlădie,
Ulmul cade, fagul crapă și stejarul gros se darmă.

El pătrunde prin desime, trece ıute prin zăvoae,
Și sub brațul său puternic totul pırie, trăsnesce,
Tot se rumpe, se restoarnă, se sucesce, se indoae,
Ș'un troıan de crengı, de arbori pe-a lui urmă se clădesce.

Eată însă mândrul soare că se 'ntunecă de-un nor !
Urieșii staă buimaticı, fumegând de-a lor sudoare,
Ridic ochiı, și pe ceruri vėd trecând în sbor, drept soare,
Fėt-frumos cu Trestiana pe-un cal sprinten sburător.

Trestiana resturnată lâng'un sin plin de ıubire
Strălucıa zimbınd în aer ca un vesel meteor.
Fėt-frumos cu pěr de aur se pãrea că 'n fericire
Duce raıuluı din stele al pãmintuluı odor.
Pept la pept, gură la gură, ochi în ochi dușos privind,
Se duceaă, pãreche dulce, ca prin vis călătorınd.

Urlă 'n vaet Urieșii !... Amınoı cuprinși de-odată
In vėrtej de nebunie, se fac Dunăre turbată
Și'n văzduh încep s'arunce, improșcând ca doı vulcani,
Ceı mai groși stejari din codri, ceı mai sdraveni bolovanı.

Sbor copaciı cătră soare, stincile prin nourı sbor,
Și din cer, ca să-ı sdrobească, ele cad pe capul lor !

Spun poveștile c'atuncea Statu-palmă dintr'un plop
Chicoti... apoi călare sări pe-un iepure șchiop
Și privind la Urieșii morți pe munte și pe vale,
Dise: «Mica buturugă carul mare mi-l prëveale!..»

III

ANA DOAMNA

DEDICATĂ MĂRIEI SALE DOAMNEI ELISABETA

I

O veste necreșută în țeară s'aŭ lătit:
«Pe Doamna Ghiraî Mirza Tătarul aŭ răpit
«Ș'aŭ dispărut în lume pe-un zmeŭ încălecat!»

.....
Frumoasa Ana Doamna e singură 'n palat,
Visând în mezul ernei la blânda primăvară,
Când paseri pibegite se 'ntorc voșos în țară,
Când muguriî dau frunză și câmpii dau verdeață,
Când penele se scaldă în dalba dimineață
Și florile-și perd roua l'al zefirului scutur.
Visa zimbînd Domnița c'un prunc iubit la sinu-î..

Copilul alb e flutur?... Augusta mamă crinu-î?
De-odată Han Tătarul răpi și crin și flutur!

II

Tăcutul Mez-de-noapte cu stele investit
Stă 'n lunca pudruită de albă promoroacă,
Țintind la luna plină din cerul oțelit
Doi ochi, oglinzi de gheață, în care luna joacă.
Intind copacii brațe uscate, rugătoare,
Și frunzi pe care eara aș pus a ei cunună.
Ei par în așteptare să vadă recea lună
Schimbându-se pe cale-î într'un ferbinte soare.
Și pîntre a lor trunchiuri se ved' albind la stele
Poene de zăpadă, bălți lucii, cristaline,
Pe care trec în taină ușoare nourele
Ca umbre luminoase de palide vergine.
E totul alb, fantastic în Mezul-cel-de-noapte,
Și lunca pare-un templu în care, fără șoapte,
Copaci, luceferi, umbre și luna de pe cer
Asistă la 'nsoțirea morții cu asprul ger.

III

De-odată se trezesc pădurea și resună
De-un tropot de copite pe gheață ropotind,
Și'n zare se ivesc un cal fugând, sărind,
Urmat de lupi în fugă, ce urlă împreună.

E Mirza! e Tatarul purtând pe Ana Doamna
Ce stringe lângă sinu-î copilul rumeor;
E Mirza care sboară cum sboară 'n aer toamna,
Un paiu luat de vînturi pe aripele lor.
Nebun se duce calul de spaîmă spumegând,
Cu nările deschise, cu ochii plini de foc,
Și lupii după dinsul aleargă tot urlând
Aproape să-l ajungă, să-l sfășie pe loc.
Dar Mirza, Han Tatarul, cu sufletul hain
Smuncesce 'n desperare copilul de la sin
Și-l svirle 'n urmă!.. Vaet amar se 'nalță 'n luncă,
Staă lupii! ear fugarul in laturî se aruncă!

IV

Cădut e copilașul pe o zăpadă moale,
Ear lângă el, din aer, a luncei nourele
S'aū coborît în grabă, ca blânde ingerele
Ascunse 'n haîne albe cu lungi și albe poale,
Misterioase umbre, vergine dulci și sfinte
Alătore cu pruncul s'aū pus ele de pază,
In rind ingenunchete, incinse de o rază,
Cu mânilor unite ca pentru-o rugăminte.
Pe împregiur de ele staă lupii flămânziți,
La copilașul fraged avënd ochii țintiți,
Și clănțănesc sëlbatice, dar nu 'ndrăznesc a trece
Prin cercul cel de umbre, nici nu voesc să plece.

Mînune!.. ȳat Doamna! ȳat duioasa mamă,
 Cu genele ȳn lacrim, cu braul plin de snge!
 Ea vine, de lup trece fr' a- bg ȳn samă,
 ȳ ȳea copilu 'n brae, la sin plngnd ȳl stringe,
 i pleacă ȳnsoit de-un ȳnger nevcut...

v

O veste necreut ȳn ear'au resbtut:
 «Ghira c'un fer ȳn peptu- i fearelor dat pradă,
 «In lunca spăimintată mort zace pe zăpadă!»

.....
 Frumoasa Ana Doamna se primblă 'ntr'o grădină
 Ca dnsa ȳnflorit i plină de lumină,
 Visând ȳn primăvară dulci visuri mngioase;
 i ȳns pe sub ochii treceau năluci hidoase,
 Viteza mamă 'n gndu- vede i ear vede
 Cum se luptă, răpită pe cal, cu Han Tatarul,
 Cum el smucindu- pruncul la feare-l asvirle,
 Cum ea- strpunge peptul din fugă cu pumnarul...
 'atunci duios, frenetic, stringe pe al ei sin
 Copilul, dulce flutur culcat pe dulce crin!
 i ȳngerii din ceruri, cuprini de adorare,
 Veneau ca să sărute frumoasa-, albă mn;
 Căci nu- nimic mai gingaș i nu- nimic mai tare
 Ca dragostea de mamă ȳn inim română!

VI

CALUL CARDINALULUI BATORI

1899

Ὁ Κρότης ὁ τακτοποιός, ὁ Πάτορ Ἀδελφός,
Στάδιορον καθάμισησσε φεύγει να μὴ, τὸν πιάσῃ... etc.

Visternicul Stavrinós.

Bator Cardinalul, ușurel de minte,
Pe-un cal alb de spume fuge tot 'nainte

Peste văi și riuri, peste munți de-adrept,
Făr' a 'ntoarce capul rezemat de pept,

Căci i-e teamă 'n suflet, teamă să zărească
A lui Mihaï Vodă umbră vitejească!...

El dedese pradă oastea-î de Magnați
Românilor aprigî de peste Carpați,

Ș'acea oaste mândră, multă, strălucită,
Parte zace moartă, parte-î risipită!

Fuge Cardinalul !... Impregiurul lui
Vijie și-l mustră boarea vîntului;

Îl mustră și munții cu nourî pe frunte,
Și codrii îl mustră și șoimii de munte!

Ear când obositul, cuprins de fiorî,
Vrea să s'odihnească în poeni cu florî,

Florile îndată se prefac în spinurî,
Poenele negre scot aspre suspinurî!

Și când el aleargă la vre un isvor,
Apa se roșesce, se prefacă 'n nor!

Și când el la umbra cată să patrundă
Codrii gem, copacii scutur'a lor frunză!

Și din munți, din codri, din văile-adânci
Es miî de fantasme călute pe brânci,

Triste, șovăinde, amenințătoare,
Palide ca moartea, ca ea 'ngrozitoare.

Impedecând sborul albului fugar
Și strigând în cale-î cu vuet amar :

«Blăstem ție, Bator! tu ce cu rușine
«Fugî lăsându-ți oastea murind pentru tine!»

Calul se 'nfioară! el cearca 'napoi
Să și ducă stăpânul în foc, la răsboi.

Și cumplit nechează, și cu mult dor plânge
Intorcându-și capul spre câmpul de sânge.

Ca el Cardinalul cată 'ndărăt... «Vai!
«Eată-l! strigă, eată grozavul Mihăi!»

Și nebun de spaimă, rugând, Cardinalul
Face cruci o sută, își indeamnă calul,

Dar sirepul falnic stă!... ș'oftând din greu
Cade mort de jalea stăpânului său!

TUDORA DE LA TIRȘOR

Tudora de la Tirșor
La fereasta-î se ivesce
Ca o floare de bujor
Ce în soare strălucesce.

Tudora de la Tirșor
Pin fereasta eî privesce
Pe Mihaî invingător
Care trece ș'o ochesce.

Tudora de la Tîrșor
Cu Mihaï se îndrăgește,
Apoi nasce-un pruncușor
Ce pe sinu-î infloresce.

Tudora de la Tîrșor
Cu odoru-î se mândrește,
Ea și Mihaï, cuprins de dor,
La picioare-î se 'mblânțește.

Tudora de la Tîrșor
Cu Mihaï așa glumesce:
— «Cât ești de stăpânitor
«Un copil te stăpânește»

— «Tudoră de la Tîrșor!
(Mihaï Vodă glăsuesce)
«Leul e îngrozitor,
Inșă puilul își iubește!»

ODĂ STATUEI LUI MIHAI VITEAZUL

I

Mărire, adorare, ingenunchiere ție
Gigant din alte timpuri, fruntaș între Eroii!
Mihai! frate de arme cu dalba vitejie,
Oaspe de bronz scump noue, sosit ear pîntre noi!
Pe 'ntinsul țării astăzi e splendidă serbare;
Copiii se simt oameni, bătrînii 'ntineresc.
Chîar țerna din morminte s'animă și tresare,
Și umbre înarmate prin aer se 'ntrunesc.
Azi noi, Români, cu toții pătrunși de-o nouă viață.
Umbriți de al tău nume feeric, legendar,
C'o falnică uimire stăm, te privim în față,
Căci tronul tău prin seculi a devenit altar.

Și vulturul cu sboru-î din ceruri te 'ncunună
Țintind în zare ochii l'Apus, la Resărit,
Și codrii, vechii marturi de gloria străbună,
Se mișcă 'n sgomot mare de freamăt oțelit!
— «Ce este 'n România? Ce vifor o pătrunde?»
Intreabă pe Danubiū Balcanul speriat.
— «Sînt Pascele române! Danubiul răspunde,
«Mihai Viteazul astăzi în bronz a re'nviat!»

II

O! dar, așa-î cu dreptul; să te revadă eară
Și muntele, și codrul, și vulturul din el,
Mihai, Mihai, tu care avut-ai pentru țeară
O inimă de aur și brațul de oțel.
Așa este cu dreptul: să reaparî la lume
Măreț, superb, rășboinic, călare pe un zmeū,
Avînd de scut prestigiul cerescului tîu nume
Și cap, și pept, și umeri de bronz ca gîndul tîu.

O! mare Domn! pe timpul de fapte colosale,
Cînd te luptai, la vîntul produs de spada ta
Nimic nu sta 'n picioare, nimic nu resistă,
Căci ea cîntăria 'n pumnu-ți cît soarta țerii tale.
Și toți care 'n orbire călcau țeara română,
Ca spice secerate cădeaū pe cîmpul ei;
Chiar moartea, moartea crudă scăpă coasa-î din mână
Sub fulgerul teribil eșit din ochii tîi!

III

Feerică splendoare de vultur domnitor!
Atât avînt îți dase al Patriei amor,
Și gloria te puse l'atîta înălțime
Cât n'aveai tu deasupra-ți ș'alătura pe nime!..

Sigmund Bator Maghiarul a fost un mare ducă
Ce nu 'ncăpea în lume de tine, și aprins
El vru să te eclipse, vru țeara să-ți reducă...
Suflat'aî peste dînsul și 'n clipă tu l-ai stins

Murad era puternic! Sangiăcul lui Murad
Lăția o neagră umbră pe lumea spăimîntată,
Ear tu diceai, în față cu furia-î turbată:
«Murad se crede-un cedru și nu-î decît un brad!»

Mehmed era teribil ca un torent de sânge
Pornit ca să înnece Creștinii pămîntenii...
Cine cutezà, cine visà de a-l înfrînge?...
Tu l-ai secat în codrii de la Călugăreni,
Căci fost-ai dintre oameni cu semne suverane
Ce mor în apărarea popoarelor sermane,
Și sceptrul luà grabnic în mîna-ți de monarc,
Când forma unui paloș, când forma unui arc.

IV

Precum archipăstorul ce poartă daruri sfinte,
Purtaî moșia 'ntreagă în inima-ți ferbinte
Ș'avênd lâng' al tîu umăr poporul viu și tare,
În patru părți a lumii strigaî în gura mare:

Voi Turci, Tatarî și Ungurî, unelte-ale prădărei!
 «Românul e ca stâncă în valurile mării.
 «Veniți cu falca 'n ceruri... Pe-acest viteaz pămînt
 Nu tremură, nici fugă decît paîușu 'n vînt.
 «La noi, bătrîn, muîere, bărbat, copil de țîță,
 «Nepăsători de moarte, aû inimă de criță.
 «Sînt coptî de tinerî încă l'al vitejiei soare
 Și sînt deprinși să moară pe dușmanul ce moare.
 Ei sciû să cate 'n față ear nici-odată 'n urmă,
 «Și 'n ochii lor dușmanii nu sînt decît o turmă.
 «Priviți! în al lor suflet nu este nici o pată,
 «Nici o rușine nu e pe fruntea lor săpată.
 «In ei, pe ei lucește de-o vie strălucire
 Și inimă, și armă, și frunte, și gândire!»
 Apoi lăsându-ți ochii să sboare cu mândrie
 Pe braviî tîi tovarăși, vultanî din Române,
 Diceai: «Țara e mamă dulce, copiii mei!
 «Ferice care moare, luptând pe sinul ei!
 «Din țerna lui vor cresce odoare vitejesci,
 «Stejarî cu lemn de arce, de ghîoage românesci!»

V

August erou a căruî memorie augustă
 Trecut-a peste seculî cu margine îngustă
 Și s'a înscris în raze pe fruntea omenirei
 Afară din domeniul uitărei ș'a peirei!

Precum odinioară pe toți electrisai
Cu glasul și ochirea-ți de-Archangel, o! Mihaî,
Privesce împregiuru-ți cum vine 'ntreg poporul,
Cum vine să admire în tine Salvatorul.
Veđi cum țeara ferice de-a există pe lume
Se simte 'ncoronată cu falnicul tău nume!

Mihaî, devină earăși sub cerul strămoșesc
Echoul prea-puternic de glas dumnezeesc
Ș'aprinde ear scinteia de-antică vitejie
In noi cariî aducem ingenunchiere ție
Gigant din alte timpuri, fruntaș între Eroi,
Oaspe de bronz, scump noue, sosit ear pintre noi!

VII

LEGENDĂ DE LA DORNA

I

Pintre arborii din munte
Faptul țilei se strecoară;
Soarele-î lucește 'n frunte,
Vulturul în cale-î sboară.

Se ved turme-albind pe coaste
Riuri lungi pe văi frumoase,
Și, crescuți în rînd de oaste,
Brați pe culme luminoase.

Ca fințele din basme
Pe sub păclă se arată
Munți, gigantice fantasme,
Stânci cu fruntea fulgerată.

Maî de vale-o blândă ciută
La izvoare se adapă
Și, voioasă, ea sărută
Cerul oglindit în apă;

Ear sub codru, pe potică
Stă un urs la vînătoare
Pândind ciuta sprintenică
Și rivnind a ei picioare.

II

Colo 'n crîngul ce 'nverdesce
Sună-un buciîm de cireș;
Pe-o cărare se 'ntilnesce
O copilă cu'n plăeș.

El se duce prin pădure
După cerbî cu coarne mari;
Ea culege fragi și mure
De sub brați, de prin tufari.

— «Când, Ilinco, s'a aprinde
«Pentru mine al tǎu dor?
— «Când din sbor ursul a prinde
«Cǐuta cea de la isvor.»

El plecǎ pe bǎtǎturǎ...
In curînd codrul frunȝos
Resunǎ de-o 'mpușcǎturǎ
Și de-un țipet dureros.

Vînǎtorul impușcase
Bǐata cǐutǎ la isvor,
Ursu 'n labe-ı apucase
Copilița, scump odor.

VIII

TOAMNA ȚESETOARE

«Harnică și darnică»

(Dicere populară)

Țoamna mândră, harnică
Și de bunuri darnică
A împărțit a ei comori:
Frunza-î dat-aŭ vîntului,
Ear roada pămîntului
Dat-o-aŭ la muncitorî.

Dat-aŭ in pentru ștergare
Și porumb pentru coșare

Plin de ținte auriî,
Și toți struguriî din vie
Pentru dalba veselie
De la nunți și cumetriî.

Dat-aū încă pentru coasă
Earba-î verde și frumoasă
Care 'n Maiū aū înflorit,
Ș'a ei paseri cântătoare,
Ș'a ei șiruri de cucoare
Tăinicului Resărit.

Ș'aū remas, sermana, goală,
Pe când viforul se scoală
Aducând gerul de an!..
Ce-a să facă ea la eamnă?
Noriî vin ca să aștearnă
Pe câmpii un lung troian.

Văi de ea!.. Ce-a să devie
Sub cumplita vijelie
Care suflă oțerit
Peste văile uscate,
Peste apele 'nghețate,
Peste codrul desfrunzit?

Dar nu-î pasă!.. Cât e soare
Toamna, mândră țesătoare,
Pune furca 'n briul ei
Ca să toarcă și să țese
Pânză lată 'n ițe dese
De 'nvălit umerii seî.

Și torcând de-a-lungul trece
Peste brazda murgă, rece,
Unde es painjini miî.
Ear fuîoru-î de matasă
Pe pămînt în urmă lasî
Mrejî de raze argintîi.

Câte lanuri, văi întinse,
Toate-acuma sint cuprinse
De lungî fire ce lucesc.
Unele s'adună 'n caer
Altele, perdute 'n aer,
Tăinic, lin călătoresc.

Toamna grabnic le urzesce,
Le 'mpletisce, nevedesce,

Și cu toate la un loc
Ea-și lucrează-o 'nvelitoare
Ca să meargă 'n ședătoare
Și să țiea parte la joc.

Eat'o în cămeșe albă,
Cu lefți mari lucind în salbă,
Mari cât ochii seî căprii.
Trista eamnă-o pizmuesce
Și prin neguri o pândesce
Descântând vrăjitorii.

Ear Românul cu drag spune :
«Doamne fă înc'o minune !
«Scoate-o fată 'n calea mea,
«Ca și toamna harnică
«Și de suflet darnică,
«Să-mi fac traiful meu cu ea!»

PALATUL LOREDANO

În cel palat de marmoră antică
Ce poartă 'n frunte-o scumpă mozaică,
Tabloû artist de seculi admirat
Reamintind Olimpul încântat,

Opt mari ferești, ogive dantelate,
Cu lei pletoși pe margine săpate
Respând lumină și zgomote de bal
In negrul sîn al Marelui-Canal.

Dulci armonii de flaute, vioare
Conduc un hor de danțuri sălțătoare
Și, ca prin vis, plăcute năluciri
Se ved trecând prin magice luciri.

Trec albe frunți cu flori, și brațe dalbe,
Trec negri ochi cu foc, și sinuri albe,
Ear prin văzduh se 'mprăștie ușor
Un farmec viu, aprins, îmbătător.

Din când în când sus pe-un balcon s'arată
Un înger alb, o frunte 'ncoronată
Cu flori de crin aduse din Milan
Pentru Alda, contesa Loredan.

Ș'orî care om sub stele o 'ntrevede
Fie plebeu sau patrician, el crede
Că s'aū ivit în ceruri pentru el
Un serafim visat de Rafael.

Gros pe canal gondolele 'nșirate
De-al nopței vint alene clătinate
Adorm încet prin legănarea lor
Pe gondolierî în visuri de amor.

Unul din ei tăcut însă veghează ;
Ochii-î țintit în sus crunt scântează,
Ș'un lung suspin frământă peptul său :
— «Ah! unde-î ea? ȕice, și unde-s eu!

«Cuget amar! frumoasa contesină
«Respânde 'n bal splendoarea sa divină.
«Toți încântați o 'ncungîură, -î șoptesc
«Cuvinte dulci de-amor... toți o iubescl..

«O! chin grozav!.. și ea fără muștrare
«La acel imn de-amor, de admirare
Zimbesce lin ca Venus între Zei
«Ne mai gândind la gondolierul ei!»

Plângând Tonin acoardă mandolina
Și, inspirat de vechiul Palestrina,
Prelude 'ncet, apoi cu glas sonor
Prin vers dușos el spune al său dor.

De pe canal vibranta lui cântare
Sboară 'n văzduh, pătrunde 'n sala mare
Cu vîntul blând ce-aduc albele zori...
Toți staū pe loc și 'n inimi simt fiori.

Pe la ferești, pe gotice balcoane,
Prin galerii cu sprintene coloane
Vin alergând reginele din bal
Și'n grup uimit se pleacă pe canal.

Sufletul lor palpita 'n a lor sinurii...
Flori de briliant, brațele cu rubinuri,
Orî și ce aũ la ele mai de preț
Cade-aruncat pe lângă cântăreț;

Dar el perdut în visuri dureroase,
Răpit pe-un val de note-armonioase
Stă neclintit și fără a vedea
Tot ce din sbor în barca lui cădea.

Mister adânc! de-odat'a lui cântare
Vibrează lung de o stranie-exaltare,
Căci aũ cădut pe el din cer senin
Flori de Milan, frumoase flori de crin.

Cine de sus le-aũ aruncat lui, cine?...
De vrei s'o scii, răpede-te, străine,
Și veĩ zări o gondolă sburând
În zori de zi spre Lido 'naintând.

Gondola s'a oprit, ear in gondolă
Sub coperiș cântând o barcarolă
Șede 'n genunchi un june gondolier
Mai fericit decât San-Marc in cer.

Un inger alb pe-o pernă voluptoasă...
Dar ce să spun a lor taină-amoroasă?
Soarele-î sus, apoi soarele-î gîos,
Valu 'mpregiur suspină-armonios...

POHOD NA SYBIR

Sub cer de plumb întunecos,
Pe câmp plin de zăpadă
Se trăgănează 'ncet pe gîos
O jalnică grămadă
De oameni triști și inghețați
Cu lanțuri ferecați.

Sermani!... de șese luni acum
Ei merg fără 'ncetare
Pe-un larg pustiū ce n'are drum
Nici adăpost, nici zare.

Din când în când un ostenit
Mort cade, părăsit!

E lung cel șir de osindiți!
Pe vinăta lor față
Neconținut sint pălmuiți
De-un criveț plin de gheață,
Și pe-al lor trup de singe ud
Des cade biciul crud.

În urma lor și pe 'mpregiur
Cazaci, Baskiri selbatici
Cu sulii lungi, cu ochi de ciur
Alerg pe cai sburdatici,
Și 'n zarea sură stă urlând
Urlând lupul flămând.

Dar unde merge-acest popor
Ce nu mai are 'n lume
Nici o sperare 'n viitor,
Nici patrie, nici nume?..
Se duce, șters dintre cei vii,
Să moară prin pustii.

Palid convoiū, perdut, uītat,
Colonă funerară,
Ea poartă 'n frunte un stigmat..
Amorul sfint de țeară!
O! sfint, sublim, ceresc amor,
Câți pentru tine mor!

Ah! câți martiri pentr'un cuvînt,
Un dor de libertate,
Cu țile mers-aū la mormînt
Prin resbunări turbate!
Câți aū format grozavul șir,
Pohodul la Sybir!

Acum colona s'aū oprit
Sub crivățul de noapte.
Din sinu-ī rece, amorțit
Es dureroase șoapte.
Toți se înșiră-acum în rînd
Gemênd și tremurând.

Un comandant, aprig calêū,
Ī-adună ca pe-o turmă
Și 'nseamnă chīar pe biciul seū
Câți aū căđut in urmă

Apoi in viut cu aspru glas
Dă ordin de popas.

Convoiu 'ntreg, nedeslipit,
Ingenunchind se lasă
Pe câmpul alb și troenit,
Sub negura geroasă,
Și stă grămadă la un loc
Făr' adăpost nici foc.

Cu peptul de omăt lipiți
Sermani! adorm îndată
Visând de câmpii înfloriți,
De țeara depărtată.
Și peptul lor plin de amar
Se bate tot mai rar.

Unul prin vis vede plângând
O mamă 'mbătrănită.
Altul se 'ngână desmierdând
Soția lui iubită,
Și toți pe sub genele lor
Aū lacrimi de dor.

Ei dorm adânc! ș'al nopței vint
Cu șuer viscolesce;
Ei dorm adânc și pe pământ
Mereu troeanul cresce,
Și stelele, privind la ei,
Plâng lacrimi de scântei.

Treptat omătul spulberat
Se 'ntinde ca o mare,
Și cresce, și sub el treptat
Convoiu 'ntreg dispare,
Și 'n zori tot câmpu-î învălit
Cu'n gălgiu nemărginit.

Aă fost! acum ei unde sînt?..
Un cărd de vulturî sboară
Pe sus cu'n rapide avînt
Și iute se coboară,
Ear dintre brađi vine urlând
Urlând lupul flămând!..

XI

LEGENDA RÎNDUNICĂI

DEDICATĂ D-NEI NYKA GRĂDIȘTEANU

Rîndunică, rîndunea,
Ce bați la fereastra mea?
Du-te-ți pune rochița
Că te arde arșița,
Te suflă vîntoacele
Și te udă ploaele.
Mergi în câmpul înverșit
Că rochița a înflorit
Și o calcă turmele
Și o pasc oițele.

(Cântic popular)

I

Când se născu pe lume voioasa Rîndunică,
Ea nu aveà făptură ș'aripă de păserică,
Fiind al cununieî rod dulce, dismierdat,
Copilă drăgălașă de mare împărat.

Dar fost-au o minune frumoasă, zimbitoare,
Sosită pintre oameni ca zimbetul de soare,
O gingașă comoară formată din senin,
Din raze, din parfumuri, din albul unui crin,
Și maica sa duioasă, privind-o, se temeă
Să nu dispară 'n aer sub forma de o stea.

O zină coborită din zodia cerească
Veni să o descânte, s'o legene, s'o crească,
Să-î dee farmec dulce, podoabe, scumpe daruri,
S'o apere 'n vieață de-a ȕilelor amaruri.
Ea-î puse-o scăldătoare cu apa ne'ncepută.
De ploae ne-atinsă, de soare ne-văduță,
Și 'n apa încălđită cu lemn mirositor
O trestie, un fagur ș'o floare de bujor,
Menind prin șoapte blânde copila să devie
Năltuță, mlădioasă ca trestia verđie,
La graiū ca miera dulce, la chip fermecătoare
Și ca bujorul mândru de ochi atrăgătoare.

Apoi zina-î aduse o dalbă de rochiță,
Din raze vii țesută, cu stele prin altiță,
Și-î ȕise: «De-ți e gândul să ai parte de bine
«Rochița nicī-o-dată să n'o scoți de pe tine,

«Și cât vei fi al lumei frumos, iubit odor,
«Să fugi în lumea 'ntreagă de-al lunciî Sburător,
«Căci el țintese ochiî și dorurile sale
«Pe orî care ființă cu forme virginale,
«Pe dalbele copile, a dragosteî comorî,
«Ce-s gîumătate fete și gîumătate florî,
«Pe zinele născute în atmosferă caldă
Ce sub vâpaea luniî în lacurî lin se scaldă,
Și chîr pe luna plină de o lumină moale
«Ce-atinge earba verde cu albele eî poale.»

II

Copila descântată de zina ei cea bună
Cresceă într'o țî numai cât alta într'o lună,
Ș'a sale brățișoare, ș'a sale micî picioare
Aveă, fiind în leagăn, mișcări de aripioare;
Ear când eși din cuîbul în care înflorise
Ca roza dintr'un mugur cu foile deschise,
Când umbra sa vioae, plutind sub cer senin,
Putea să se măsoare pe umbra unui crin,
Mult îi plăcea copileî s'alunge rîndunele
Ce lunecaū prin aer și o chemaū la ele,
S'alerge pe sub bolta bătrînilor arinî,
Cercând să prindă 'n earbă a razelor luminî.
Să fugă rătăcită de-alung, de-alung pe malurî,
Atrasă 'n cursul apeî de-a riurilor valurî.

Și'n cale-î să s'oprească, uimită, încântată
De dulcea armonie naturei deșteptată.

Atunci pe nesimțite un glas de Sburător
Îi tot fură auzul șoptindu-î, plin de dor :
«Atât ești de frumoasă la chip și la făptură
«Că nopței dai lumină, și ernii dai căldură,
«Și orbilor din umbră dai ochi să te admire,
«Și mușilor graiul dulce să spue-a lor simțire.
• Ah! părul tău lung, negru ca aripa corbie
«Cu-a lui întunecime ar face nopți o mie,
«Și chipul tău ce fură chiar ochii de copile
«Din alba lui splendoare ar face miș de țile !
«Ah! buzele-ți rotunde, cu ris înveselite,
«Se par doue cireșe în soare pârguite,
«Și mijlocu-ți de-albină sub vëlul tău de aur
«Se leagănă prin aer precum un verde laur ;
«Ear ochii tăi, luceferi cu tainice luciri,
«Resfrâng toată văpaea cerescilor iubiri
«Ce ai aprins în inimă când te-ai ivit pe lume
«Tu, zină fără seamăn, minune fără nume !»

Copila, cu uimire, îl ascultă zimbînd . .
Apoi, cătând în urmă-î, se depărtă fugind,
Lilie sburătoare, de fluturi alungată
Care-î formau pe frunte o salbă 'naripată.

III

Visează luna 'n cerurî!.. sub visul cel de lună
Florî, ape, cuîburi, inimî visează împreună.
Nici o mişcare 'n frunze, şi nici o adiere
Nu tulbură în treacăt a nopţei dulci mistere.
Albina doarme-ascunsă în macul adormit,
Bătlanul pintre nuferi stă 'n labă neclintit.
Şi raza argintie din stele deslipită
Cădënd, săgeată lungă, prin umbra tăinuită
Se duce de aprinde văpăi tremurătoare
In albele şiragurî de rouă lucitoare.

Dar cine-acum, ca raza, în lumea nopţei sboară ?
Ce umbră, cu sfileală, prin arborî se strecoară
Şi merge drept la malul păriului din vale ?
Oprindu-se 'ngrijită ades în a sa cale,
Ea vine lângă apă, cu drag la ea privesce
Şi, singură 'n răcoare, de bae se gătesce.

O ! dalbă feerie ! divină încântare !...

Rochiţa de pe umerî alunecă, dispere,
Şi lumeî se arată minunea cea mai rară
Albind ca faptul ȕileî în ȕi de primăvară !

Toţi ochiî de luceferî, de paserî şi de florî,
Loviţi ca de lumina rozatică din zorî,
S'apriend de-o scănteiere ce 'n inimă pătrunde..
Dar juna 'mpărăteasă în apă se ascunde,

Ferice, dismierdată de unda recoroasă,
Ea 'noată cu-o mișcare alene, voluptoasă,
Lăsând ca să albească prin valul de cristal
Frumoasa rotunđime a sinu-î virginal.
Și earba de pe malurî se pleacă s'o privească.
Și trestia se 'ndoe voind ca s'o oprească,
Și apa 'n vălurele de aur se 'ncrețesce,
Și nuferii se mișcă, bătlanul se trezesce,
Pădurea cântă imnuri, și luna amoroasă
Revarsă pe copilă o mantie-argintoasă.

Acum pe lângă trestii ea lunecă ușor
Și, vrënd la mal să easă, pătrunsă de-un fior,
Pe sinul ei ud încă, ea pĕrul își a lună,
Se oglindesce 'n apă, se oglindesce 'n lună,
Și umbra-î diafană cu formele-î rotunde
In lină îngânare se clatiņă pe unde.

IV

Cocoșu 'n depărtare intonă o fanfară!
Copila cu grăbire din valurî ese-afară.
Ah! unde-î e rochița și unde-al ei noroc?..
Ea vede Sburătorul cu ochii mari de foc
Ce vine ș'o cuprinde cu brațele 'ntr'o clipă;
Dar grabnic se aude un freamĕt de aripă

Și dalba 'mpărăteasă, din brațe-î dispărînd,
Se schimbă 'n Rindunică și fuge 'n cer sburînd!

Atunci ș'a ei rochiță nălțându-se în vînt
Topitu-s'au în ploae de raze pre pămînt
Și până 'n faptul Țilei crescut-au flori din ele
Odoare-a primăverei: *Rochiț de Rindunele!*..

XII

DAN. CĂPITAN DE PLAIU

(XV secol)

Frunză verde de mălaiu
Cine merge sus la raiu?
Merge Dan, Șoiman de plaiu ;
A ucis el mulți dușmani,
Un Vizir și patru Hanî.
Frunză verde lemn de brad,
Cine merge ȝios în ead?
Merge Tătariî lui Murad ;
Aû ucis în ȝi de Maiu
Mândrul Căpitan de plaiu !

(Fragm. de cântic popular)

Bătrînul Dan trăesce ca Șoimul singuratic,
In peșteră de stîncă, pe-un munte păduratic,
Privind cu veselie cum soarele resare
Dând vîeață luminoasă cu-o caldă sărutare,
Privind cu jale lungă cum soarele apune...
Așa și el apus-aû din ȝile mari și bune!

Vechi^u pustnic, ramas singur din timpul se^u afară,
Ca pe un gol de munte o stâncă solitară,
Dincolo din morminte el trist acum privesce
O tăinică fantasmă ce'n zare s'adâncesce,
Fantasma drăgălaşă a verdei tinereți
Ce fuge de resuflul geroasei bătrîneți,
Și ȕice: «Timpul rece apasă-umêrul me^u
«Și cât m'afund în ȕile tot simt că e măi gre^u!
«Ol lege-a nimicirei, o lege nemiloasă!
«Când, când s'a tocî oare a vremei lungă coasă!»
Apoi el pleacă fruntea și cade în visare,
Ear munții albi ca dînsul, se 'nclină 'n depărtare.

Ai timpilor eroici imagină a^ugustă,
Pe când eră el tîner, lumea-î părea îngustă
Pentru bine, și largă prea largă pentru ră^u!
Ei ar fi vrut-o bună ca bunul Dumneȕe^u.
Deci îi plăcea să 'nfrunte cu dalba-î vitejie
Pe cei care prin lume purtau bici^u de urgie,
Și mult iubea, când țeara strigă: la luptă, Dane!
Să vînture ca pleava oștirile dușmane.
Atunci a lui mânia ca trăsnetul eră,
In patru marî hotare tună și fulgeră,
Ear țeara dormea 'n pace pe timpii cei măi rei
Cât Dan veghîa 'n picioare la căpêtaiul ei.

Ades el plecã singur prin codri firoșî
 In cariî luceaŷ noaptea oțelurî și ochî roșî,
 Și dacã murgu-î sprinten da 'n lãturî sforãind,
 Viteazul cu blãndețã il dismierdã grãind:
 «N'aibî grijã, mãi șoimane! eŷ am și duc cu mine
 «O vrajã rea de dușmanî și bunã pentru tine.»
 Și murgu-șî luã mersul în liniște deplinã
 Prin codri fãrã drumurî și fãrã de luminã.
 Ear vulturîi carpaticî cu sborul îndrãzneț
 Fãceaŷ un cortegiŷ falnic eroulŷ drumet.

Încrederea 'nfloresce în inimile marî!

II

Bãtrînul Dan ascultã grãind doî vechî stejari
 Crescuți dintr'o tulpinã pe culmea cea de munte
 Ș'avênd ca o coroanã un secul pe-a lor frunte.
 — «O! frate, đice unul, un vînt în mez de noapte
 «Adusu-mî-aŷ din vale lung vaet, triste șoapte!
 «E sabie în țearã! aŷ nãvãlit Tãtariî!
 Ș'acum în bãlți de sãnge iși joacã armãsariî!»
 — «Așa! respunde altul, colo în depãrtare
 «Zãrit-am astã noapte pe cer luminã mare!
 Ard satele romãne! ard holdele 'n cãmpîi!
 Ard codriî!.. sub robie cad fete și copîi,
 «Și 'n fumul ce se 'nalțã cu larme sgomotoase
 «Sbor suflète gonite din trupurî sãngeroase!»

Bătrînul Dan aude, suspină și nu crede!
Dar eată că pe ceruri din patru părți el vede
Trecând un stol de vulturi urmați de uli grămadă,
Atrași în orizonuri de-a morții caldă pradă.
Un fulger se aprinde în ochii lui pe loc.
«La luptă, Dane! țeara-î în jac, țeara-î în foc!»
Bătrînul Dan desprinde un paloș vechiū din cuiū
Și paloșul lucește voios în mâna lui.
Bătrînul Dan pe sinu-î apasă a lui mână
Și simte că tot bate o inimă română.
El ȃice cu mândrie, țintind privirea 'n sus:
«Pe inimă și paloș rugina nu s'a pus.
«O! Doamne, Doamne sfinte, mai dă-mi ȃile de traiū
«Pân' ce-oiū strivi toți lupii, toți șerpii de pe plaiū!
«Fă tu să-mi pară numai atunci paloșul greu,
«Când inima 'ncetă-va să bată 'n peptul meu,
«Ș'atunci inima numai de-a bate să încete,
«Când voiū culcă sub țernă a dușmanilor cete!»
Apoi el strînge chinga pe sdravenele-î șale,
Își face-o cruce, pleacă și se coboară în vale.

III

În scurtele restimpuri când soarele declină
Și noaptea-și pune stema feerică, stelină,
E un moment de pace în care, neoprit,
Se perde doru 'n umbra amurgului mâhnit.

Atunci zăresce ochiul minunile din basme,
Acele legioane de tainice fantasme,
Care 'ntre zi şi noapte apar in loc oprite
Cu mantii lungi şi albe de-a-lungul învălitate.

Aşa apare 'n şesuri măreţul om de munte
Păşind treptat pe dealuri şi culmi tot mai mîrunte!
Nu sciū de el copacii tineri, creşcuţi pe maluri,
Dar riul îl cunoasce, el scade-a sale valuri
Să treacă inainte viteazul Dan la luptă,
Şi ast-fel tot el pasă pe cale ne'nterruptedă
Pân' ce sosese 'n seară la casa lui Ūrsan.

Om aspru care doarme culcat pe un buzdugan,
Ūrsan, pletos ca zimbrul, cu peptul gros şi lat.
Cu braţul de bărbat, cu pumnul apăsat,
E scurt la graiū, năprasnic, la chip întunecos.
El e de peste Milcov pribeag misterios.
Toţi cari sciū de dinsul spun multe, dar şoptind,
Şi cale de o zare îl dau ocol grăbind,
Ear lui îi place-a cresce sirepe herghelii
Resleţe pe întinsul câmpiilor pustii.

Pe vremea lui, sub ochii lui Stefan Domn cel mare,
Intrând in duşmani singur ca vieru 'n stuhul tare
Aū prins pe Hanul Mirza din fugă cu arcanul;
Ear Stefan de la dinsul in schimb, luând pe Hanul,

I-au ȕis : «Ursane frate ! să-ȕi faci ochirea roată
«Și cât îi vedeă zare a ta să fie toată!»

De-atunci el stă de pază in mijlocul câmpiei
Și nime nu s'atinge de zmeii hergheliei.

Drumeȕul intră, ȕice : — «Bine-am găsit, Ursane!...»
Un aspru glas raspunde : «Bine-ai venit, moș Dane!
«Ce vint te-aduse-aice?»

— «Vint reu și de jălire!

«Ne calcă ear păgăniii, și țeara-i la peire!»
Ursan tresare, geme, s'aprinde 'n gândul seii.
Dan ȕice : «De pe munte venit-am să te ieii,
«Să mergem»

— «Dar!, să mergem! adauge Ursan!»

Și mult cu drag privesce grozavu-i buzdugan.
Apoi un corn apucă și buciimă in vint.

IV

De-odată se aude un tropot pe pămint,
Un tropot de copite, potop rotopitor!

Ursan cu al seii oaspe in fund, spre soare cată
Și ved sub cerul luciii, in zarea 'nflăcărata
Sburând o herghelie de armăsarii zmeioși
Cu coamele in vinturii, cu ochii scinteioși,

Infiorând câmpia de-o aspră nechezare.

Un voinicel în floare pe-un alb fugar călare
Îi mână c'un harapnic ce'n urma lor pocnesce
Şi ca un şerpe negru prin aer se 'nvirtesce.

Ursan le-aşine calea şi caii staū în loc.
Apoi cătră voinicul ce poartă busuïoc,
El Ńice: «Fulgo! prinde-mi pe murgul cel Ńintat;
«Moş Dan şi eū la Nistru ne ducem pe luptat!»
—«Dar eū întrebă Fulga, eū să nu-mi cerc puterea?»
—«Tu să rămăi aice ca să-mi păzeşti averea.»

Frumos odor e Fulga! şi naltă-i e făptura!
Sub genele i umbroase doi ochi lucesc ca mura
Şi pērul seū de aur în creţuri lungi se lasă
Ca pe strujanul verde un caer de matasă.
El are glas puternic în gură rumioară
Şi mers cu legănare de gingaşă fecioară.
Orī cine-l vede 'n soare cu peliţa lui albă
Purtând la briū un paloş şi pe grumazi o salbă,
Se 'ntreabă ce să fie, fecior de zmeū orī fată?..
Ear când pe sub altiţa cămeşii înfirată
Zăresce la lumină doi crini eşiţi în undă,
Doi puī în ne-astîmpēr de lebedă rotundă,
Răpit de dor, el cade pe gânduri câte-un an!..
Voinicul e viteaza copilă-a lui Ursan.

Ea intră 'n herghelie cu pasul îndrăzneț
Și merge drept la murgul selbatic și rezleț,
Dicând lui Dan ce 'n treacăt îi dă povățuele:
«Moș Dane! tu cu-a tale și eu cu ale mele!»
Sirepul o zăresce, ridică narea 'n vînt,
Incruntă ochiul, bate copita de pămînt,
Sburlesce coama, saltă, în lături se isbesce;
Dar Fulga svirle lațul, de gât îl arcănesce
Și, răpede ca gândul, s'aruncă ușurel,
Îi pune mîna 'n coamă și 'ncalecă pe el.

Gemînd, el sare 'n aer de patru-a lui picîoare,
Asvirlă, se frămîntă, se spumegă 'n sudoare
Și 'n sbor plecînd de-odată, nebun de groază, murgul.
S'afundă 'n largul spațiu și spintecă amurgul...
Dar cînd steluța lunei apare viū la lume,
Copila se întoarce cu murgul alb de spume
Și ține: «Eată calul! El scie-acum de friū
«Ca paloșul de mijloc și mijlocul de briū.»

Ursan cu drag răspunde: «Aîbî parte de noroc!»
Apoi cu Dan bătrînul, arđînd de mare foc,
Incalecă și 'n umbră dispar ca într'un nor...
Ear Fulga-î urmăresce cu sufletul în dor.

v

E noaptea instelată, e caldă, liniștită!
Se pare că din ceruri pe lumea adormită

Plutesce-o lină, dulce, divină îndurare;
Dar ea nu poate stinge avintul de turbare
Ce duce călăreţii pe 'ntinderea pustie,
Precum doi spectri gemeni mânaţi de-o vijelie.
Ei sbor tăcuţi sub ochii steluţelor trezite
In orizontul negru ce-î soarbe şi-î înghite.
S'afund mereu 'n taîna noapţii; dar gândul lor
De mult e cu Tătarii în luptă de omor.

O ţintă de lumină, prin umbră viu înnoată;
Ea creşte, se înalţă pe zare ca o roată
Şi umple de văpae cerescile abisuri.
Păduri, movile, rîuri apar căzute 'n visuri,
Dar leul de la munte şi vîerul de pe vale
Nu vîd prin vis de sânge decât Moldova 'n jale:
—«E roşie luna! űice din doi cel mai bătrîn.»
—«E luna însetată de sînge de păgân!»
Răspunde cel mai aspru.. Şi puii lor de zmei
Se duc trăgînd doi spectri de umbră după ei.
Se duc vîrtej ca gândul plecat in pribegie,
Se duc pîn' ce-a lor umbră întinsă pe câmpie
Le trece înainte, şi pîn' ce se lovesc
In ochi cu faptul űilei... atuncea se opresc.

Şi eată-î pe o culme nocturnii călătorî,
Lucind sub cerul palid in mantie de zori!

Ei lasă jos pe coastă să pască armăsarii
Și stați privind în vale cum fac părjol Tătarii.

Cinci sate ard în flacări pe câmp, și fumul lor
Se 'ntinde ca o apă, plutesce ca un nor
De-a-lung pe șesul umed, și zboară sus în aer
Ducând cu el un vuet de larmă și de vaer.
Prin fum se mișcă umbre fuginde, rătăcite,
Copii mărunți și mame și fete displetite,
Și cai scăpați în fugă, și câni și boi în turme
Goniți de Tătărimea ce calcă pe-a lor urme.

Ici, colo, se ved cete în luptă încheștate,
Mișcări de brațe goale în aer ridicate,
Luciri de arme crunte pătate roș cu sânge
Pe care-o rază vie din soare se resfrînge.
Apoi din vreme 'n vreme o ceată luptătoare
Se 'mprăștie cu grabă lăsând cadavre 'n soare!
Ear lângă Nistru multa urdie tătărească
Năprasnic se ucide cu gloata românească.

Dan ține: «Măi, Ursane! acolo e de noi!
«Acolo ride moartea în crâncenul răsboi.
«Acolo să dăm proașcă, sub ochiul cel de sus.
«Tu despre faptul țilei și eu despre apus,
«Și cale să deschidem prin aprigul dușman...
«La lucru-acum, fârtate! la lucru, măi Ursan!»

— Amin și Doamne-ajută! Ursan voios răspunde,
Și 'n gloată fie-care ca viforul pătrunde.

VI

Ursan năval s'aruncă in neagra Tătărim
Croind o pârte largă prin deasa eî mulțime.
Sub mână-î buzduganul, unealtă de peire,
Ca un balaur face in giuru-î o rotire,
Un cerc de moarte 'n care amar de cine-î prins!..
Sermanu 'nchide ochii și soarele-î s'a stins!

In lături, înainte, in urmă-î totul moare!
Sbor crierii din tidve sub ghioaga sdrobitoare,
Și 'n urmă, și 'mprejuru-î, și 'n lături semăcate
Zac sute de cadavre cu capete sfărmate.
Și astfel ne 'mpăcatul Ursan mereu lucrează,
Și spre Apus prin sânge mereu înaintează.

Ca dinsul, Dan bătrînul, eroi întinerit,
Tot vine după paloș spre mândrul Răsărit.
El intră și se 'ndeasă in gloata tremurândă
Ca giunghiul cel de moarte in inimă plăpândă,
Și paloșu-î ce luce ca fulger de urgie
Tot cade 'n dreapta 'n stînga și taie 'n carne vie...
Fug toți și per din cale-î!.. El strigă: «Stee față
«Cui place vitejia, cui s'a'ă urit de viață!»

Dar nime nu 'ndrăsnesc la glasu-î să apară,
Căci el se 'naintează precum un stîlp de pară,
Şi cine-l vede falnic, aprins, cu fruntea sus
Îi pare că alt soare se 'nalţă din apus.
Şi astfel ambiî oaspeţi a morţii ne 'mpăcate
Cosesc la vieţi în floare pe straturî sângerate
Ş'ajung ei faţă 'n faţă prin apriga furtună,
Şi armele lor ude cruciş le împreună.
— «Noroc ţie Ursane!»

— Şi ţie, tot noroc!»

Dar n'au sfişit cuvîntul Ursan şi cade 'n loc
Străpuns de o săgeată ce-î intră 'n pept adânc.
El scapă buzduganul, se pleacă pe oblânc
Şi greu se prebuşesce c'un gemet de pe cal.

Tătariî ca zăvođii pe dinsul dau năval!
«In lături, Lifte!» strigă la ei viteazul Dan,
Punându-se de pază la capul lui Ursan.
Cu friu 'n mîna stingă, cu pala 'n mîna dreaptă,
Ameninţând cu ochii Tătariî, mi-î aşteaptă,
Precum aşteaptă zimbrul de lupî incungîurat
Să-î svirle cu-a lui coarne pe câmpul spăimântat.
Dar nici gîndesc păgăniî să dee pept cu el,
Căci paloşu-î năprasnic e vultur de oţel.
Retraşi în giur de-o parte, nemernici, spărieţi,
Ei scot din a lor arcuî un vifor de săgeţi,

Și Dan, lovit în coaste, șoptește cu oftare:
«Ursane! pentru tine de-acum nu e scăpare!»
Dîcând el cade-aproape, se sprijină 'n'r'o mână
Și paloșul lui ține în loc ceata păgână.

O! Dane Căpitane! puterile-ți slăbesc
Și noriș pe deasupra-ți trecând se înviresc.
Tu mori! și Tătărimea s'apropie de tine!

Dar eată din pustiuri un alb virtej că vine
Și trece prin urdie ca printr'un lan de griu.
E un voinic călare pe-un cal ce n'are friu,
Voinic, în briu cu paloș și pe grumaz cu salbă.
E Fulga ce apare ca o fantasmă albă
Și grabnic pe-al ei tată răpescce din grămadă,
Apoi cu el dispare ca șoimul cu-a sa pradă.

Allah! răcnesc Tătarii cătând cu groază 'n urmă...
Dar ce vęd ei de-odată, că glasul lor se curmă?
Ei vęd curgând pe dealuri arcașii din Orhei
Ce vin cu-o falcă 'n ceruri, aprinși ca nisce zmei!
Un lung fior de spaimă pătrunde într'o clipă
Prin deasa Tătărime ce-î gata de risipă,
Și toți pe loc la fugă plec iute, se duc orbî,
Cum pleacă din câmpie un nor întins de corbî.

Amar e de rezlețul ce 'n urma lor rămâne,
Și cade, mic sau mare, pe mâinile române!
In față cu românul nu-î milă, nu-î ertare,
Nici chiar în sin de mamă nu poate-avea scăpare
O sciū de mult Tătariî, o sciū de la bătrini
Și fug, nevrînd s'asculte de șefi, de-ai lor stăpâni.
Tot omul vede moartea ș'aleargă 'nspăimântat.
Cel viu uită și lasă pe mortul ne 'ngropat,
Și făr' a 'ntoarce capul se duce-orî ce păgân,
In urma fie-căruî apare un român !

Ear Hanu-și smulge barba, își rupe șalul verde,
Privind urdia 'ntreagă in clipă cum se perde.
Sub ochii lui în lacrimă, pe câmpul cel de lupte
Apar grămeđi de leșuri, grămeđi de arme rupte,
De cai uciși, de carre, de corturi risipite,
Și tuțurile oastei de oaste părăsite!

O! pas cumplit al soartei! Tot ce-î era de fală,
Cai, steaguri, cete mândre, strălucitoare arme,
Clădiri de visuri nalte, magie triumfală,
Aū fost de-ajuns o clipă ca totul să se darne .

VII

Ghiraî aū trecut Nistrul in not pe calul scū
Luând pe Dan rănitul ca pradă și trofeū.

El merge de se 'nchide în cortu-î, umilit,
 Precum un lup în codru, de câni voinicî gonit.
 Trei zile, trei nopți Hanul nu gustă 'n suflet pace.
 Intins ca un cadavru gîos pe covor, el zace ;
 Dar cînd revine, palid, din lunga-î desperare
 În ochii lui trec fulgerî de cruntă resbunare.
 El strigă să-î aducă sub cort pe Dan bătrînul.

De și cuprins de lanțurî, măreț intră Romînul!

— « Ghîaur! » ȕice Tătarul cu inima haină,
 « Ce simte firul erbei cînd coasa e vecină ? »
 — « Ea pleacă fruntea 'n pace », răspunde Căpitanul,
 « Căci are să renască măi fragedă la anul! »

Ghiraî cade pe gîndurî lăsîndu-și capu 'n pîept,
 Apoi, măi blînd urmează: « O! Dan, om înțelept!
 « Te sciî de mult pe tine, cunosc al tîu renume
 « Din graîul plin de lacrimî orfanilor din lume.
 « Pe mulți Tătari cuprîns-ai de-ai morții reci fiorî!
 « Acum a venit rîndul și ție ca să morî.
 « Privesce! lîngă ușa calîul te pîndesce
 « Cu ștreangul și cu pala ce 'n mînă-î zîngănesce.
 « Un semn, și capu-ți sboară la câni și la vulturi.
 « Și sufletu-ți se perde în iadul de ghîaurî.

Dar însă imi fac milă de ani și de-a ta mome
 Gândind la bătrîneța ce-apasă-al meu părinte,
 Și vreați, cu daruri multe, pe tine-a te ierta
 De vrei tu să te lepedi acum de legea ta!

Creștinul Dan, bătrînul cu suflet luminos,
 Înălț'a lui statură și ȃice maiestos:

- «Ceahlăul sub furtună nu scade mușonoiu!
- Eui, Dan, sub vîntul soartei să scad păgân, nu voi.
- Decî nu-mî convine vîeața mișelnic căștigată,
 Nicî pata făr-de-legei în fruntea-mî înfierată.
- Rușinea-î o rugină pe armă de viteaz,
 Un verme ce mănâncă albeața din obraz.
- Cuî place să roșească, roșească... eui nu vreu
 Nicî pată pe-a mea armă, nicî pe obrazul meu.
- Alb am trăit un secul pe plaful strămoșesc
 Și vreu cu fața albă senin să mă sfirșesc,
 Ca dup'o vîeață lungă, ferită de rușine,
 Mormintul meu să fie curat și alb ca mine!
- Așa m'aui deprins Stefan, ușoară țerna-î fie!
- La traui fără muștrare și fără prihănie.
- «Nu-mî trebuie-a ta milă, nu vreu a tale daruri.
- Tu imî întinđi o cupă mult plină de amaruri,
 Departe ea de mine!.. mai drept e ca să mor!..
- Ear dacă ai tu cuget și-ți pasă de-al meu dor,

Ghiraî! mă lasă, lasă în oara morţii grele
Să mai sărut odată pământul ţerii mele!»

Uimit, Ghiraî se scoală, cu mâna lui desface
Unealta de robie sub care leul zace,
Cumplitul lanţ ce-l leagă cu strinse noduri sute,
Şi dice grabnic: «Tată, ăea calul meu şi du-te!»

Bătrînul Dan ferice se duce, Nistrul trece,
Şi 'n aerul Moldovei se umflă peptu-î rece,
Şi inima lui creşte, şi ochi-î plină de jale
Cu drag privesc prin lacrimi podoaba ţerii sale.

Sermanu 'ngenunchează pe earba ce străluce,
Îşi pleacă fruntea albă, smerit îşi face cruce
Şi pentru tot-deauna sărută ca pe-o moaşte
Pământul ce tresare şi care-l recunoaşte...

Apoi el se întoarce la Hanul, întră 'n cort,
Suspină, şovăeşte şi, palid, cade mort!

Ear Hanul, lung privindu-l, rostesc cu durere :
«O! Dan viteaz, ferice ca tine care pere,
«Având o viaţă verde în timpul tinereţii,
«Şi albă ca zăpada în eara bătrineţii!»

GRUI SÂNGER

Cine-aŭ fost o dată copil și ne-prășnic ce se numia Grui-Sânger. El locuia într'un codru întunec și somerilor, ce-i șiceau: Codrul fără-viață... etc., etc.

(Povestire)

I

CODRUL-FĂRĂ-VIAȚA

Cine-aŭ aflat în lume de Codrul-fără-viață
Și n'aŭ simțit în suflet un crunt fior de gheață?

În cea pădure veche, grozavă, infernală,
Cărarea-î încălțită și umbra e mortală,
Și arbori, stânci, prăpastii, și ori-care făptură
Îeaŭ forme urieșe prin negura cea sură,
Aspecturî fioroase de pajurî, de balaurî,
De zmei culcați pe dâmburî, de șerpî ascunși în gaurî,

De toate-acele feare povestice, de pradă,
Ce luna gîulgîuesce cu alba ei zăpadă.
Copacii întind brațe lungi, amenințătoare
Nălțând pe toată culmea câte-o spânzurătoare;
Și stincile, fantasme pleșuve, mute, oarbe
Deschid largi, negre peșteri menite de a soarbe
În umbra lor adîncă și de misteruri plină
Pe omu 'mpins de soartă a pere din lumină.

În funduri de prăpăstii se bat mereu de maluri
Șiroae care poartă cadavre pe-a lor valuri;
Și aburii într'amurgul din ele se ridică
Ce 'n rouă sîngerîndă pe frunzi uscate pică,
Său merg de se așează pe stinci, pe virf de munte
Ca palide vedenii cu pletele cărunte.

O crâncenă orgie de sânge, de cruđime
Îmbată umbra mută ce zace la desime,
Ș'ades în mez de noapte s'aude prin tăcere
O surdă lovitură, un vaet de durere,
Apoi un sbor de vulturi și urlete hidoase
De lupi ce vin să 'mpartă a victimelor oase,
Și straniu, lung, satanic un hohot ce resună
Ca clocotul de codri când cerurile tună.
Atunci păstorii sarbeđi zăresc din depărtare
Îvindu-se pe munte o naltă arătare

Ce stă în dreptul lunei cu-o bardă groasă 'n mână...
Și până 'n ȃiuă urlă dulăii de la stână.

Amar de cine intră prin ramurile dese
A codrului de moarte! Sermanul, dacă ese,
El pare-un strigoiu palid zărit ca printr'un vis,
Ce caută cărarea mormintului deschis...
Acolo-î cuibul spaimeii și adăpostul ureii.

Gruî-Sânger, ucigașul, e regele pă lunei!

II

GRUI-SÂNGER

E crud lupu 'n turbare! crud tigru ce sfășie
O turmă de gazele pe-a Nilului câmpie!
Crud uliul care trece și țintă se abate
Pe-un stol de păsărele în erburii tupilate!
E crud destinul, crudă moartea! Dar în cruțime
Pe Sânger ucigașul nu îl întrece nime!
De-abia sosit în viață prin moartea mamei sale,
Vrăjitu-l-aŭ Satana cu poște criminale
Să schingie, să rupă, să prade, să omoare,
Să fugă 'n întuneric de oameni și de soare

Străin de toată mla, plăcerea-î cea mai vie
Aū fost să nimicească pe lume tot ce 'nvie.
Să calce florī și roadă, să strice cuiburī pline.
Să smulgă aripioare de fluturī și de-albine.
Acum însă el cata un alt soiū de victime!
Îi place-a sui scara năprasnicelor crime :
Acum ucide oameni !.. Cum îi zărește, ride
Și îi ucide, numai de setea de-a ucide !

De Țece anī în codru el s'aū retras aice,
Soția lui e groaza, și noaptea-a lui complice!
Ca tigru fără sațiu, sub un stejar la pândă
El face Ți și noapte o crâncenă isbândă,
Găcind în agonie un vaet care-î place
Ș'o viața desfrinată în morțile ce face.

Monstru cumplit cu fața ca sufletu-î de slută,
În trame sângeroase gândirea-î e perdută.
Orī cine-l vede, crede că aū vȚdut o ciumă,
Și dacā scapă teafēr, cu pȚr de lup s'afumă,
Căci fruntea lui apare sinistru luminată
De-a foculuī ce-l arde văpae 'nflăcărată ;
Dar vulturii și ulii și buhnele și corbii,
Precum tot spre lumină cu jale cată orbii,
Țintesc cu neclipire spre dinsul ochii selbatici
Ce noaptea pîntre arbori s'apîrind ca roși jaratici.

Ei zboară pretutindenî alături, împreună,
Formându-î pe sub nourî cu sborul o cunună.
Un larg cortegiū funebru ce lasă unde trece
De albe oseminte o cladă tristă, rece!

O singură ființă în inima-î secată
Găsesce-adăpostire : bătrinu-î, jalnic tată,
La care se gîndesce cuprins de 'nfiorare
De câte orî comite o crimă în turbare.
Imaginea iubită a bunului părinte
Adese-orî în lacrimî îi trece-atuncî prin minte
P'unându-se 'ntre dînsul și victimele sale...
Zadarnic!... el e arma puterî infernale!

III

P A R I C I D U L

E oara de mistere, de groază și de șoapte,
Cînd trec fiorî în aer și demonî roșî în noapte ;
Cînd umbra trădătoare așează pe sub malurî,
Prin unghiurile caseî, prin gurî de văî, pe dealurî,
Prin codri, prin ruine de vechie mănăstire,
Pe naltele clopotnițî, prin negre cimitire

Fantasme tupilate, vedenii mari, tăcute,
Ce staă ca nisce visuri din ochi nedispărute,
Și ast-fel, locuită de umbre, noaptea pare
Mută de groază, rece și fără resuflare.

E oara de uimire, când Codrul-fără-viață
S'arată mai sinistru prin vâl de oarbă ceață
Și scoate-un aspru vuet ce 'nsuflă oțerire,
Ducând în lume, taĭnic, o cruntă prevestire.
Tot omul fuge, toată făptura se ascunde...

Un om își face cruce și 'n codru des pătrunde!

E tatăl lui Gruț-Sânger!... plăpând, fără putere
Sub sarcina greoaie de anii și de durere,
El intră pe sub arborii în haosul cel mare
De negru întuneric, adânc, fără hotare,
Și tot înaintează pe căi nestrăbătute
Și pare că înoată prin unde nevădute.
Incet, având de reazem un vechiău toeag de vie,
Sermanul urcă 'n lăcrimă cărarea de urgie,
Căci vine ca să cerce de-a smulge din orbire-î
Pe fiul său ce calcă în volvura peirei.
El vrea să-l mai revadă, el vrea să-l mai sărute,
Să-l scoată la lumină din căile perdute.
Și ast-fel merge, merge plecând a lui statură,
Ca omul care-așteaptă a morții lovitură.

Și gura lui șoptesce cuvinte drăgălașe
 Ca 'n timpul dismărdării, când fiul eră 'n fașe.

Stăi! fugi, nenorocite! un pas de-î face încă...
 Dar eată-l sus pe culme, ah! eată-l lângă stincă!
 De-odat'o bardă crudă prin aer luce, sboară,
 Lovesce!.. gîos bătrînul c'un vaet se doboară,
 Ear Sânger ucigașul plecându-se, de-odată
 In clipa unui fulger zăresce... pe-al sêu tată!

IV

B L E S T E M U L

O! cruntă făr-de-lege! Păcat fără iertare!
 Cumplitul, paricidul încremenit apare
 De spaîma ce-l cuprinde, spăimântător, la focul
 Aprins cu răpegîune de fulgeri în tot locul.

Pădurea 'ntreagă arde cu negrele-î păcate,
 Lățînd luminî pe cerurî, pe dealurî depărtate,
 Și oaspețîi prădalnicî în sborurî sgomotoase
 Se duc, vărtej fantastic, cu țipete fîoroase.

Pădurea arde! brațîi s'apînd ca nalte torțîi,
 Sub bolte 'nflăcărate trec victimele morțîi,

Lung șir de spectri paliți ce merg ca să arate
Luī Sânger a lor fețe și răni nevindecate.

De-odată prin vuirea de vaete 'n mulțime,
Prin miile de glasuri ce-l muștră cu asprime
Și măi' presus de svonul pădurei ce trăsnesce
Un glas din altă lume se 'nalță și grăesce :

« Tu, procler, ucigașe! infame paricide!
« Tu, pentru care astăzi tot Iadul se deschide,
« Tu răpitor de țile cui ți-au dat viață, nume!
« Atunci a ta osândă sfișit să aibă 'n lume,
« Când astă buturugă de arbor ars, sub care
« Părintele tēu zace întins, fără suflare,
« Va da și florī și frunze, etern fiind udată
« Cu apa cea din vale în gura ta cărată.
« Ear pân' atunce, ȳzământ ce a născut Păcatul,
« Legată 'n înfrățire cu Rēul ne 'mpăcatul,
« In viață și 'n mormintu-ți în veci să nu gușți pace.
« Și cugetul din tine s'auđi că nu măi tace.
« Să nu privesci tu cerul și omenirea 'n față!
« De foc să-ți fie apa și soarele de gheață!
Să bată 'n tine biciul urgiilor turbate
« Pân' n'a măi fi pe tine loc unde a măi bate!
« Toți șerpii de pe lume să easă 'n a ta cale!
« Să 'ntîmpini numai ură, să nu simți decăt jale!

Să chemi cumplita moarte și ea l'a ta chemare
Să ridă, să te lase luptând cu-a ta muștrare,
Incât s'ajungă tu însuși a te feri de tine
Prin ultima ta crimă, uciderea de sine!
Blăstem! blăstem pe capu-ți în lunga vecinicie!
A ta cenușă peară în vint, și neagră fie!»

V

P E D E A P S A

Trecut-aũ jumătate de secul pe-astă lume.
Din codru nu remas'aũ de cât hidosu-ı nume;
Pe unde-aũ fost odată stejarul, bradul, plopul,
Desime urieșă ce-aũ înfruntat potopul,
E numai câmp de petre, gol, trist, secat de soare,
De care fug și vultură și feare rapitoare.
Nici scaul, nici urzica pe sinul lui nu cresce,
În veci dorita ploae, nici roua nu-l stropesce,
Iar dac'un nor se sparge deasupra-ı câte-odată,
Cu lacrimi lungi de sânge e ploaea-amestecată.
De câmpul cel de groază chiar gândul se feresce;
Chiar criveșul pe margini din sboru-ı se opresce,
Atât este de mare pe locul de-anatemuri
Urgia ne'mpăcată cerescilor blăstemuri!

Și îns'un om, în soare, om singur... cine-ar crede ?
Pe-a dealului cărare un om acum se vede !
Bătrin ca lumea, gârbov, sub vîntul relei soarte,
El pare că de seculi a fost uîtat de moarte.
Pleşuv, pe a lui frunte pârliță, nesenină,
Trec nori de gânduri negri sub cari ea se 'nclină,
Și desele sbârcele pe ea sint împletite
Precum o țesătură de fire încălcite.
Sprîncenele lui albe pe ochii lui se pleacă,
Lăsînd de-abia prin ele lumina ca să treacă.
Ear barba-î lungă, aspră se tîrie 'n cărare
Pe cînd el se tot urcă pe brînci, fără 'nctare.

De-o jumătate secul, sub gîndul ce-l omoară,
El în genunchi se sue, și în genunchi coboară
Pe culmea vîrfuită cu-o neagră buturugă,
Și tot șoptesce 'n sine o mult duioasă rugă.
Sermanul ! merge 'n vale de-și umple gura plină
Cu apă din isvoare, vioae, cristalină,
Apoi se 'ntoarce earășî la deal, pe culmea arsă
Și 'nctet la rădăcina copacului o varsă,
O varsă toată, toată ! făr' a lăsa din gură
Să lungece în peptu-î măcar o picătură.
Dar vai ! trec nopți, trec zile, trec anî și cît muncesce,
Zadarnic ! buturuga nu mai reinverdesce !

VI

Î E R T A R E A

Ađi cerul e măi aspru! cad raze infocate
Și setea linge peatra isvoarelor secate!
O gură, numai una de apă măi remâne...
Bătrînul, neiertatul, cu focul în plămâne
O soarbe 'n gură-î, pleacă, se urcă iar din vale
Târîndu-se pe coate, pe brânci în cruda-î cale,
Și rupți îi sunt genunchiî, și rupte-a sale coate.
Ș'abia se măi resuflă, și cade, nu măi poate;
Căci drumul se lungesce cu cât și setea-î cresce...
Dar eată că lă mijloc de cale se opresce!

El vede o păsărică pe jumătate moartă;
In palmă-î o cuprinde, la gara lui o poartă
Și cu o picătură prielnic o adăpă
Făr' a 'nghiți, sermanul, măcar un pic de apă!

Re'nvie păsărica încet din amorțire
Și 'n ceruri se înalță cu-o vie ciripire.

Minune!... eată cerul deschis se ilumina
De-o taînică-auroră fecrică, divină,

Atât de strălucită cât însuși mândrul soare
Se stinge ca steluța l'a soarelui splendoare,
Ș'un glas pătruns de milă, dușos de bunătate
Din cer grăesce: «Sânger! iertat ești de păcate!
«Mult rău o faptă bună în ceruri cumpănesce;
«O biată păsărică de muncă te izbăvesce!»

Gruī-Sânger nalță fruntea... El vede cu uimire
Pe fața părintească o dulce 'ndușoare;
El vede-a lui victime cu îngeră adunate
In brațe-le deschise chemându-l ca pe-un frate;
Și vede ca prin farmec pe trunchiul fără viață
Crescând vlăstări frumoașe cu veselă verdeață,
Și 'n virf o floare albă ce cade pe-a lui frunte
Ca semn de încetare a chinurilor crunte.
Iertatul țice: «Doamne! părinte!.. îndurare!..»
Și cade și se stinge cu-o lină suspinare.

Se spune că pe locul, unde-ați murit sermanul,
Un arbor mic, selbatic, resare pe tot anul
Având o păsărică în virf, cu glas de înger...
El poartă poame roșii și numele de *Sânger*.

XIV

LEGENDA CIOCĂRLIEI

Li. Ite
Ciocărlie
Sporii în sare
Cântăc săe
Si revina
Din armata
Pre pământ
Cu dulce cant
1906

1

De când eraŭ ca earba anticii codri deşi,
Şi mică ca muşunoe Carpaŭii urieşi,
Şi văile profunde şi latele vâlcele
Ca pe o apă lină uşoare vâlurele ;
De când în lume lupii eraŭ păstorii de oi,
Şi urşii cu cimpoae mânau ciređii de boi ;

De când purtă 'n cosițe Ilcana Cosinzană
O floare cântătoare, o floare nădrăvană,
N'aū fost copilă 'n viață mai dulce, mai aleasă
Decât frumoasa Lia, fecioară 'mpărăteasă!

Născută 'n faptul zilei cu fața 'n Răsărit,
Luceferii, vădend-o, mai viu aū strălucit
Ferice de a atinge cu-o rază argintie,
Cu ultima lor rază așa minune vie.
Și astfel, de lumina cercască dismierdată,
Ea, resărind ca floare, aū înflorit ca fată;
Ș'acum e fala lumii, a minții incântare,
A inimilor farmec, a ochilor mirare.
Tot omul care-o vede, răpit, uimit simțesce
Că par' că se renaște, că inima lui crește,
Că trece lin din eamnă în dulce primăvară,
Că miș de paseri cântă in sinu-i și pe-afară.

Ea are-o față albă de flori de lăcrimioare,
Și ochi ceresci, albastri ca floarea de cicoare,
Ș'un păr ce strălucesce pe fruntea sa bălăe
Cădend, fuor de aur, dealung până 'n călcae,
Incât pe câmpul verde când trece zimbitoare
Se pare c'o urmează prin aer fulgi de soare.

Ea poartă haïne scumpe, ușoare, descântate,
Din fire de painjen țesute și lucrate,

Prin care tainic saltă luciri de forme albe,
Comori atrăgătoare ca 'n visurile dalbe,
Precum acele slabe văpăi tremurătoare
Prin frunze respândite de luna gânditoare.

Aprinșii ochi ai nopții în giuru-î scântează,
Formând cunună de raze pe fruntea-î ce visează.
Și lunecă pe sinu-î, rați alb de fericiri,
Voind ca să pătrundă prin ițele subțiri.

Seninul dulce-al zilei, râvnind acea minune,
Din soarele-resare și pân' la soare-apune.
Se întinde pe deasupra-î cu boita lui rotundă,
Voind să-î fac'un templu în care s'o ascunda.
Și-î dice: «Insuși cerul spre tine se înclină...»
«Frumușeța-î o coroană pe frunte de regină!»

II

Și mers-aū vestea 'n lume, trecând din gură 'n gură,
Că Lia fură ochii și mințile le fură;
Și dus-o-aū pe aripă în locuri depărtate
Cucoarele 'n triumfuri prin aer înșirate,
Și spus-aū vintul ager, în veci neodihnit,
Că nu-î copilă alta mai dulce de iubit.

În grabă alergat-aū din toate-a lumii zări,
De peste munți, din funduri, de peste noue mări,

Cei mai viteji și mândri feciori de împărați,
Vrăjiți de-a fi pe viață de Lia fărmecați.

Venit-au Roșul, craiul înaltelor lungi plaiuri,
Și Albul ce domnesce pe doue-zeci de rașuri,
Și Peneș împăratul, arcaș cu ochiul ținteș,
Ce are 'n tolba fulgeri și 'n grajd pe calul Vinteș :
Și alții, mulți ca frunza, mânați de-a lor iubire
Cu Lia drăgălașă să cate împețire.

Dar nici își pleacă ochiul la ei frumoasa fată,
Cum nu se uită crinul la earba cea uscată,
Ci vecinic ea privesce cu drag la mândrul soare
Și, tot privind lumina din fața-î ardețoare,
Cu lacrimi i se umple albastrii ochi frumoși.
Ei plâng! .. de ce plâng însă luceferii dușoși?
De mult privit în soare, sau de o jale-ascunsă,
De-o gingașă dorință, de-o taină nepătrunsă?

Ah! taina ei n'o scie nici Zina ce o iubesc,
N'o scie căpătâiul pe care odihnesce,
Nici apa ce oglindă obrazu-î la trezie,
Nici cerul, nici pământul!... dar umbra sa o scie!

Ades copila, pradă gândirii ce-o răpesc,
Se scaldă în lumină, cu soarele grăesc,
Și țice: «Tu al lumei monarc strălucitor!
O! splendidă comoară de viață și amor!

« Tu, ochiú deschis în ceruri să vad'a mea simțire !
 « Tu, singura-mi dorință, tu dulcele meu mire !
 « Plecă-voiú, ah ! pleca-voiú, luând urmele tale,
 Să te 'ntilnesc ferice, să te culeg în cale,
 « Să fii al meu și numai al meu, o ! mândre soare,
 « Să nu mai plâng de moarte, când tu săruți o floare,
 « Căci te urăsc atunci .. cu dragoste și dor
 « Și simt că de-acea ură dăfoasa am să mor !
 Ea ȃice și se vede de raze inundată.

Iar umbra ei suspină, în urmă-i tupilată :
 « Ah ! draga mea stăpână ! Ferească Domnul Stintul
 « De-a-ți asculta indemnul, de-a-ți implini cuvintul,
 « Căci vai de-acel ce-apucă pe-a soarelui cărare !
 « El intră 'n cale lungă ce capăt nu mai are
 « Și unde începutul se leagă cu sfirșitul,
 « Și unde-și perde mintea și pașii, rătăcitul.
 « Ah ! Lia, te gândește că soarele-i cu dar
 « De viață și de moarte, că-i dulce și amar !
 « El dă junie lunei, iubire, fericire,
 « La plânte, cuiburi, inimí, el dă însuflețire,
 « Dar raza-i ce învie e rază și de foc
 « Ce arde crinul fraged și tristul siminoc,
 « Și riurile soarbe, și paseri săgetează
 « Și umbra o înghite când ziua e amează .

— «Ah! fie ori cum fie!» răspunde 'n grabă Lia.
 Durerea fie-mi partea sau fie-mi bucuria,
 De-oîu sci că 'n a mea cale voîu face tot-deauna
 Din şapte nopti o noapte, din şapte zile una,
 M'oîu duce mult departe c'un răpide avint,
 Departe unde cerul se lasă pe pămînt,
 «Pe unde munți falnici apar ca nourele,
 Pe unde stai de vorbă în umbre florî cu stele.
 M'oîu duce, duce, duce pân' mî-oîu găsi ursitul
 «Ş'oîu sta gură la gură cu soarele iubitul,
 Căci vreî să-î privesc fața ca să-mî alin durerea,
 Să sorb a lui cuvinte din buze-î dulci ca mierea!»
 — «Amar de tine, Lie! o! Lie-amar de mine!
 Dar fie! unde-î merge, și eî mă duc cu tine.»

III

În revărsatul zilei, când nasc a vieții șoapte
 Și lin se desvelesce seninul cer din noapte,
 Pe când lumina-î sură, plăpândă, recoroasă
 Și somnul își destinde aripa somnoroasă,
 Frumoasa Lia pleacă pe Graur, calu-î șarg,
 Ce țice că pămîntul nu e destul de larg,
 Și sboară fără spațiu, luându-și iute sborul
 Ca vîntul și ca gîndul, ca spaima și ca dorul.
 El fuge pe sub soare, el fuge pe sub lună
 Și pere într'un fulger cum pere vestea bună;

Și trece pe sub nour, și trece pe sub stea
Clipiș, cum se strecoară prin oameni vestea rea!

Se duce calul Graur spre codrii de stejari,
In care greu se luptă balaurii cei mari
Cu pajuri nădrăvane născute n cea lume;
Prin locuri unde șerpii brilianturi fac din spume,
Și zmeii fac palaturi de-argint cu turnuri dese
Ca 'n ele să ascundă frumoase 'mpărătese.

El trece prin poene cu tufe aurite,
In care se alungă șopârle smălțuite
Și blânde păserele ce cântă 'n cuibul cald
Având rubine pliscuri și ochii de smarald.
Acolo vîntul serii prin frunze-alene sboară
Lovind incet de umbră aripa lui ușoară,
Și earba, chemând boarea din zori ca s'o dismierde
Se mișcă 'n vălurele precum o apă verde.

El trece peste riuri ce curg neconținut
Ca țilele senine a celui fericit,
Și apa 'ndeamnă fata pe maluri să se culce,
In ea să se oglinde, s'o facă și mai dulce.

Zadarnic! ea 'nainte, 'nainte mereu pasă
Ca omul cu grăbire mînat de dor de casă,
Și de trei ori trei țile și nopți de trei ori trei
Ea lasă sonnul dulce să peară 'n urma ei.
Și ast-fel tot pe cale, cu ochii țintă 'n soare,
Cu coamele-î lucioase în vînt fâlțitoare

Ea pare și dispare, răpită de cal-Graur,
Precum un vis ferice într'un vârtej de aur.

Dar după multă trudă și mult amar de cale
Odată cu amurgul ajunge într'o vale,
O vale inverdită ce se unesce 'n zare
Cu-albastra, sgomotoasa, clocotitoarea mare.
Acolo calul Graur își incetează sborul
Ne mai având pământuri să bată cu piciorul,
Iar Lia se coboară cu grabă de pe cal
Și merge de se pune pe-al mării verde mal,
Privind cu dor la rațul din fundul depărtat
Pe care se ridică al soarelui palat.

— Pe unde-ți merge gândul, stăpâna mea iubită?

O 'ntreabă glasul umbrei de cale obosită.

— «Ah! dragă sorioară! dușoara Lia ȕice,

«Zăresci in depărtare cea insulă ferice

Plutind sub cer albastru pe-a mării albăstrime?

Veȕi tu colo, in zare, colo pe-o înălȕime

Acel palat de aur, cel cuib de străluciri

Cu poarta de rubinuri și stilpiȕ de safiri?

Acolo 'mpărăȕesce frumos ursitul meu,

«Acolo-mȕ zboară gândul, acolo eu mă vreau!

«Dar cum să fac, vaȕ mie!.. ah! calul meu nu poate

Să calce și pământul, și mările să 'noate!»

— «Stăpână! ȕice Graur, ce nu pot eu pe lume
«O poate al meu frate născut pe-a mării spume
Cum ȕice, cum nechează...

Din marea cea profundă
O volvură se 'nalȕă, și ese-un cal in undă,
Cu erburī și mărganurī avēnd coama 'mpletitā,
Și solzī de-argint pe spate, și palmă sub copitā.

Zărintu-l Lia, vesel de cale se gătesce,
Dar când e ca să plece și când se despărȕesce
De Graur, ea-l sărutā, pe coardā-l mai desmeardā,
Și-l cheamā drag pe nume și plānge c'a sāl peardā.
Apoi se 'ntoarce iute la mal, și iute sare
Pe noul cal ce-o poartā ușor pe-a lui spinare.
Și umbra ei remāne pe mal instrāinatā,
Și Graur se afundā in zarea nouratā.

IV

Prin valurī spumegoase ce 'n gīuru-ī se alinā
Cāntānd o melodie simfonicā, marinā,
Ajunge Lia grabnic la insula doritā,
A cārei carbā vie cu raze-ī altoitā.

Copila 'n haīne māndre de fiū împērătesc
S'afundā in luminā, dar chipu-ī ingeresc,
Dar mersu-ī plin de farmec, cu pas legānător,
O spun mai mult cā-ī fatā decāt cā e fecior.

Ea intră în palatul acel de feerie
Cu inima 'n bătae de dulce bucurie,
Dorind ca să 'ntâlnească, temând de-a întâlni
Pe-acel care aŭ vrăjit-o aicea de-a veni,
Și eată că zăresce a lui bătrină mamă
Cu genele căđute pe ochi ca o naframă!

De când nu eră încă pămîntul care este,
De când tot ce e 'n lume eră numai poveste
Și raza de lumină și razele căldurei
Eraŭ comori ascunse în haosul naturei,
A splendidului soare ferice născătoare
Trăesce 'n luminoasă și magică splendoare,
Dar tristă și orbită de vecinica-î lucire
Acum ea nu mai poate pe soare să-l admire,
Și-î este scris de soartă atunci numai să vadă,
Când fiul ei în cursă ar fi expus să cadă.

Sermana 'ncet aude sunând pasuri străine,
Tresare și întreabă: «Ce om, ce feară, cine
«Aŭ îndrăznit să vie aice, și-a pătrunde
«In locuri necălcate de pas de om; pe unde
«Nici paserea măeastră a trece nu 'ndrăznesce.
«Nici doru 'n rătăcire perdut, nu se opresce?»
Copila tremurândă s'apropie și ȑice:
Sînt om cu gînduri blânde venit din lume-aice.»

«De ești fecior, replică bătrîna îngrijită,
 «Să-ți fie calea floare și urma înflorită,
 «Și 'n viață să ai parte de soacră iubitoare
 «Și de nevestă dulce, frumoasă, zimbitoare ;
 «Ear dacă ești tu fată, precum te-arată glasul,
 «Pe urma ta ușoară întoarce-ți îute pasul
 «Și pei din aste locuri ne-atinse și curate,
 «Domnite de-al meu soare, copil fără păcate!»

.....

Copila spaîmîntată cu dorul ei se ceartă,
 Ar vrea, ar vrea să fugă dar inima n'o eartă ;
 Când eată că s'aude în lunga depărtare
 De cai venind spre casă voioasa nechezare,
 Și eată că palatul se umple de odată
 Cu șilnica lumină din lume adunată ;
 Căci soarele apune lăsând de alung pe ceruri
 Clipirile de stele ș'a umbrelor misteruri.
 El vine și apare atît de luminos
 Că 'ntunecă vederea cu chipul seî frumos.
 —«Bine-ai venit copile, de mult înstrăinat!»
 Îi șice blînda mamă c'un dulce sărutat.
 «Te bucură de oaspe venit de pre pămînt,
 «Un oaspe blînd la suflet și gingaș la cuvînt.»

In gîuru-î mândrul soare se uîță cu mirare...
 El vede și nu crede, îi pare că îi pare

Și simte-un neastimpăr în inima-î vergină
Sub galișa ochire a fetei ce suspină.

Apoi, luând de mână pe Lia tremurândă :

« Orî cine-aî fi, el ȃdice, fiinȃă, tu, plăpândă!

« Durerea omenească în veci să nu te-ajungă,
Și fie-ȃi scurt necazul și fericirea lungă!

« Pe florî de primăvară obrazu-ȃi să se culce,

« Și fie-ȃi dulce vîaȃa și moartea fie-ȃi dulce! »

Copila îl ascultă perdută în estaz,

Cu zimbetul pe buze, cu lacrimî pe obraz.

Și ȃdice : « Măndre soare! lăsat-am scumpa țară

« Și casa părintească în timp de primăvară

« Cu dor să vin la tine, de-aproape să te-admir;

« Și 'n calea mea grăit-am cu florî de trandafir,

« Cu rîurî și cu nourî, cu fluturî și cu stele;

« Grăit-am și cu vulturî, cu șoimî, cu rondunele,

« Cu tot ce putea 'n lume de tine să-mî grăească,

« Ș'acum îȃi ȃdic eû ȃie în limba omenească :

« Minune mult îubită! Lumină de lumine!

« Ah! inima mē poartă să staî în veci cu tine! »

Și soarele și Lia, păreche de iubire,

În ochî aprinși de dorurî înneac'a lor privire,

Zimbînd unul la altul cu 'ndușoare multă.

Ear mama ce nu-î vede, dar care îî ascultă,

Grăind cu mintea, țice: «Să fiu oare 'nșelată?
 «Acest străin să fie oare fecior sau fată?
 «El are glasul dulce, prea dulce, prea dușos
 «De când a dat cu ochii de fiul meu frumos!»
 Apoi mai stând pe gânduri, adaoge 'n tristeță:
 «Ah! unde-mi e vederea din dalba tinereță!..
 «Amar de cine are pe ochi un negru nor
 «Când inima presimte!.. E fată sau fecior?..
 «La noapte voiă așterne in patu-î albe flori;
 «De-a fi bărbat, sub dînsul peri-vor până 'n zori;
 «Ear de-a fi fată, ele, de sinul eî lipite,
 In faptul dimineței vor fi mai in florite.»

Bătrina 'n neastimpăr se duce șovăind
 Condușă de-a eî cărjă prin noapte pipăind.

Atunci voiosul soare, simțind o nouă viață,
 O îea pe Lia 'n brațe și o sărută 'n față
 Și-î țice cu 'nfocare: «Îubita mea mireasă
 «In lumea păminteană ai fost împărăteasă,
 «De-acum, tot împreună gustând cerescul bine,
 «Eă lumina-voiă cerul și tu, dragă, pe mine.»

Copila varsă lacrimi; uimită ea simțesce
 Că inima-î ferice in sinu-î se topesce
 Ca țiuă cea de vară când razele se scurg
 Topindu-se in umbra adâncă din amurg.

Și ast-fel drăgălașii de-a lor iubiri aș parte...
 Ear când le spune noaptea că-î timp a se desparte,

Ca noaptea cea de vară ce repede dispare
Topindu-se 'n lumina lui Soarele-răsare,
Nici unul n'are gândul să facă începutul,
Să rupă lanțul tainic ce-î leagă cu sărutul!

V

A doua zi, pe timpul minunilor visate,
Când faptul dimineții la ușa nopții bate,
Bătrîna mamă, trează de grija ce-o domină,
Simțesce că e 'n lume o stranie lumină.
Ea merge cu grăbire la patul unde crede
C'au trebuit să doarmă străinul... și ea vede
(Căci dragostea de mamă o face-acum să vadă),
Ea vede 'n așternutu-î florî vii ca 'ntr'o livadă.
«Ah! țice cu durere; nici una nu î uscată!
«Nici una vestejită! Străinul oaspe-î fată!»
Apoi, în tulburarea-î de crudă presimțire,
Înalță ochii 'n ceruri și vede cu-oțerire...
Ce vede?

Pe zenitul adînc, înflăcărat,
Mărețul soare plană! și caru-î înhamat
Cu noue cai de raze ce 'n spațiu l'au răpit,
Cutrieră cerescul întins nemărginit.
Sbor caii lăsând rîuri de foc în urma lor
Și friele scăpate de-alung în aer sbor;

Ear soarele ferice, dând lumilor uitare,
 Cu Lia legănată pe sinul lui apare,
 Și lumile cuprinse de flăcări ardețoare
 Privesc în îngrozire alt soare lângă soare...
 «Blăstem!» strigă bătrina, «blăstem pe capul tău,
 «Tu care-mi răpesci vieța, răpind pe fiul meu!»
 Și mama cade moartă!

Ea cade! dar urgia,

Dar cruntul blăstem sboară, se sue pân' la Lia.
 Ș'a soarelui mireasă lovită, fulgerată,
 Din ceruri cade 'n mare lucind ca o săgeată.

.
 Ah! mare i-a fost visul și scurtă fericirea!
 Îubirea i-a dat moartea, și moartea nemurirea!
 Ear sufletu-i ferice luat-aș forma vie
 De-o mică drăgălașă, dușoasă Ciocărlie
 Ce vecinic cătră soare se 'nalță 'n adorare
 Chemându-l, primăvara, cu dulcea ei cântare!

VLAD ȚEPEȘ ȘI STEJARUL

Țârgoviștea e 'n larmă în ȝi de Pasci cu soare!
Vlad Țepeș încruntatul i-aŭ pus o cingătoare,
O cingătoare largă de oameni înțepați,
Bătrini cu barbe albe, călugări, junii bărbați,
Smunciți de la ospețe, din hori, din veselie,
Ș'acum umplând văzduhul de-o vastă agonie!

Privindu-î, mândrul soare în nori de sânge-apune!
Ear Țepeș, nu departe, sub un stejar se pune
Pe-o culme, se întinde la umbră. și admiră
În ȝiua de 'nviere orașul cum expiră,

Și cum, gemând sermanii în chin și 'n foc de sete,
Apar pe zarea roșă în negre siluete.

Și râde, cumplit râde calăul ne'mpăcat!

Superb, strămoș de codri, cu frunze 'ncoronat,

Stejarul, remas singur pe câmpul de năgară,

Se pare o fantasmă din lumea legendară,

O moaște uriașă din codrul dărmat!

În secolul ce trece pierdut, înstrăinat,

Uitat de coasa morții pe țermul scurtei vieți,

El are maiestatea așugusteii bătrîneții.

Un cârd de vulturii agerii în frunza lui s'ascund.

Furtunele cumplite în ea se perd afund,

Și aprigul cutremur de munții resturnător

Îi pare-un fior moale ce-l zgudue ușor.

Cu cât se 'ntinde noaptea în găuru-i, el lucește;

Cu cât în găuru-i crește pustiul, și el crește.

Picioarele-i sînt prinse în țerna mormintală,

Dar fruntea-i luminată de raza imortală.

Păstorul de la munte și omul de ogor

Se 'nchină lui și 'n față-i grăesc încetișor,

Căci umbra lui cuprinde trei seculii de misteruri,

Căci trunchiu-i o coloană dintre pămînt și ceruri,

Căci prin frunzișu-i verde un vuet lung resună

Ce pare că șoptește de gloria străbună.

Vlad Țepeș îl privește și ȝice cu gând rău:

«Ce de mai țepii aș face, stejar, din codrul teii!»

Atunci, ca nici odată, gigantul s'aŭ uimit!
 De-un lung fior în freamăt frunzișul a vuit,
 Ș'un glas de altă lume adinc pătrundător
 A dis :

«O tu, Vlad Țepeș! hain cutezător!
 «Trei seculi sunt, trei seculi de când voiosul soare
 Revarsă peste mine cereasca lui splendoare!
 Trei seculi am dat umbră și dulce adăpost
 La lumea care este, la lumea care-a fost,
 La oameni și la feare!... dar om așa cumplit,
 Dar feară-așa ca tine eu încă n'am umbrit!
 «Tu ai în loc de suflet o iazmă neagră, care
 Pe cruntul Satan însuși l-ar pune în mirare,
 «Ear gândul tău nu vede a tale fapte rele,
 «Cum nu se vede noaptea orbită, fără stele!

«Și însă ești puternic, ești Domn, păstor de turmă!
 «Ar fi să înflorească pământul pe-a ta urmă;
 Dar nu! când te-arăți lumii, în sin copilul plânge;
 «Când riți, a tale gingeni se ved roșind de sânge;
 «Ș'orî unde îți duci pașii, o buhă cu-al ei sbor
 «Punându-se drept soare, te 'ntunecă de-un nor!
 «O! timp, al meu tovarăș, o! timp neodihnit,
 Săcerător de oameni! sub mine ai privit
 Pe Domnul Negru-vodă cu stemă 'ncoronat
 Când în această țeară el a descălecat,

«Om verde, Român neaș, măsurător de lume,
 «Ce vrea pe-a ei măsură ca să-și croeasc' un nume!
 «Aî mai privit aice pe Mircea cel bătrîn
 «Sub un nămol de laurî culcat pe-un pat de fin,
 «Dormind cu fața blândă și 'n vis încă vedënd
 Pe Baiazed în fugă prin Dunăre trecând.
 Atunci din al meu codru iubit și respectat
 Mult lemn de ghîoage, arce, voinicilor am dat,
 «Căci pe atunci, când țeara suna de crunte larme,
 «Stejarul cu voinicul era frate de arme.
 «Ear codrii, cetățî unde mânăți de a lor soarte,
 Româniî găsiaû vieată, dușmaniî găsiaû moarte!
 Ș'acum eû, martur falnic de-atâtea fapte mari,
 Eû care port în ghindă-mî un codru de stejari,
 «Eû care port pe umerî trecutul luminat,
 «Eû să mă vëd acuma de-un verme-amenințat!..
 «In lături feară cruntă cu negru cer-de-gură;
 «Tu spurcî umbra mea sacră cu-a ta hidoasă ură!
 «In lături, Țepelușe!.. un arbor viu ca mine
 «Nu cresce gigant falnic pentr'un pitic ca tine!»

Vlad Țepeș se încruntă! în oarba lui turbare
 Tresare, se repede, lovesce în trunchiul tare,
 Dar, umilit, el cade și scapă gîos pumnarul..
 Cu-o frunză veștejită l-aû palmuit stejarul!

XVI

LEGENDA LĂCRIMIOAREI

1

În raïu nicî o minune plăcută nu lipsîa,
Văzduhul lin, recoare, a crinî amirosîa,

Căcî albele pătire în vecî tot înflorite
Scoteaŭ din a lor sinurî arome nesfirşite.

Lumina eră moale şi 'ndemnătoare şoptîi.
Nicî noaptea urmă çilei, nicî çiuva urmă noçii.

Prin arbori cântău paseri, prin aer sburau îngeri,
Și nu găsea resunet în el a lumii plângerii;

Căci scris era pe ceruri, pe frunze și pe unde :
«Nici umbră de durere aici nu pătrunde.»

Pe maluri verzi, frumoase, de riuri limpezi
Sta sufletele blânde, iubinde, fericite,

Gustând în liniștire cerească veselie
Ce 'n fie-care clipă cuprinde-o vecinicie.

Dulce-adăpost de pace, grădină 'ncântătoare...
Avea ori-ce minune, dar îi lipsia o floare.

II

Și eată că sosese un oaspe de pe lume,
Un suflet alb și tinăr pe-un nor de dulci parfume;

Ear sufletele toate îi es lui înainte,
Primindu-l cu zimbire, cu gingașe cuvinte,

Și-î dic: «In raiful nostru bine-ai sosit, copile!
Curind plecași din viață! Nu plângi a tale zile?»

— «Nu, căci am dat o clipă de viață trecătoare
«Pe alta mai ferice și 'n veci neperitoare.»

— Și nu-ți e dor acuma de lumea pămîntească?»

— «Nu, căci mai mult îmi place întinderea cerească.»

— «Cum? Nu lași nici o jale pe urma ta duioasă?»

— Ah! las o mamă scumpă, o mamă dragăstoasă,
Și vecinic după dînsa voi plînge cu durere!»

Dicînd, copilul plînge lipsit de mîngăere,
Și lacrimile-î calde se schimbă 'n Lăcrimioare,

De-atunci nu mai e lipsă în raiu de nici o floare!

XVII

CUZA VODA

15 MAI 1873

Vădutu-te-am în pace suind scara mării
Și 'n pace luând calea așgustă-a nemuririi,
O! scump amic, Domn mare, o! nume cu splendoare
Sădit pe miriade de libere ogoare!

O clipă apărut-ai în plaiul veciniei
Și vecinice mari fapte lăsat-ai României,
Nălțând din părăsire antica-î demnitate
Prin magica *Unire* și sacra *Libertate*.

Ca norul plin de mană ce trece și revarsă
O ploae roditoare pe brazda care-î arsă.
Și, stând apoi de-o parte, în urma lui privesce
Cum brazda se deschide și câmpul înflorește,

Așa și tu din ceruri ai dulcea mângăere
Să veđi a țerii tale frumoasă re'nviere,
Tu ce-ai stêrpit cu scepstrul, unealtă de rodire,
Din suflete și câmpuri semința de șerbire,

Acum te odihnesce gustând eterna pace
In taîna maîestoasă a morții care tace,
Lăsând o lume 'ntreagă la Tine să gândească
Ș'a ta legendă, *Cuza!* cu fală s'o rostească...

Sint nume destinate, ca numele tîu mare,
Să stee neclintite pe-a timpului hotare
Și vecînic să răspîndă o falnică lumină
Pe seculii ce 'n umbră, trecând, li se închină

CĂNTICUL GINTEI LATINE

Latina gintă e regină
Intr'ale lumei ginte marí;
Ea poartă 'n frunte-o stea divină
Lucind prin timpíi secularí.
Menirea ei tot înainte
Măreș indreaptă pașii seí.
Ea merge 'n capul altor ginte
Versând lumină 'n urma ei.

Latina gintă e vergină
Cu farmec dulce, răpitor;

Străinu 'n cale-î se înclină
Și pe genunchi cade cu dor.
Frumoasă, vie, zimbitoare,
Sub cer senin, în aer cald,
Ea se mirează 'n splendid soare,
Se scaldă 'n mare de smarald.

Latina gintă are parte
De-ale pământului comori
Și mult voios ea le împarte
Cu cele-lalte a ei surori,
Dar e teribilă 'n mânie
Când brațul ei liberator
Lovește în cruda tiranie
Și luptă pentru-al său onor.

În ziua cea de judecată
Când, față 'n cer cu Domnul sfint,
Latina gintă-a fi întrebată
Ce aș făcut pe-acest pământ?
Ea va răspunde sus și tare :
«O! Doamne 'n lume cât am stat
«În ochii seî plini de-admirare
«Pe tine te-am reprezentat!»

RĂPIREA BUCOVINEI

I

Ceahleu! bătrîn gigante al munților Carpați!
Privesce peste norii în juru-ți adunați
Ce sgomot, ce contraste pe laturile tale:
De-oparte veselie, de alta lungă jale!

Austria, imperiū al cărui vultur mare
Rotundul glob și sceptrul îi ține strinși în ghîare;
Austria ce vede foind l'a ei picioare
Un roiū în neastîmpăr de mari și mici popoare,
Și poartă cu mândrie coroana cesarină
La care-însuși Carpații și Dunărea se 'nchină;
Austria ferice ađi e în serbătoare!

Armatele-î deprinse a fi învingătoare
Desfășură largi steaguri de falnică paradă
Sub cerul Bucovinei ce geme, tristă pradă...
Soldații 'n uniforme ferite de-orî ce pete
Se 'nșiră ca un codru de puscî, de baionete,
Atât de îngrijite cât par, lucind la soare,
Un arsenal simetric de arme-încă fecioare.
Vitejii poartă 'n frunte crengi verzi ce se îndoae
Ca lauri blânzi de pace în lipsă de resboae.
Ei stau în linii drepte și armele presentă
La șefi muiați în aur, înfășurați în lentă
Și gârboviți sub sarcini de fapte glorioase.

Aproape sburdă 'n sgomot scadroane numeroase
De bravi Husari, Centauri, iuți-fugători, mult sprinteni,
Cu aripă la copite și la picioare pintenî.
Sleiți pe cai de frunte și stând în ranguri drept,
Ei par în nerăbdare să iee lumea 'n pept.

Maghiarul resucesce musteața-î cătrănită,
Iar calu-î mușcă friul sub buza lui strunită,
Avînd unul cu altul o taînă rudire
Prin dorul ce frămîntă selbatica lor fire.
Privindu-î, stai pe gânduri și 'ntrebî de 'nobilează
Calul pe om, sau omul pe cal îl completează.

La dreapta se ved tunuri în rind lucind de-oparte,
 Deprinse-a svârli moartea în dușmani de departe,
 Aspectul lor e crâncen, grav, amenințător,
 Căci moartea locuesce ascunsă 'n sinul lor;
 Iar gura-le e gata din pept s'arunce 'n vînt
 O salvă triumfală saŭ salvă de mormînt.

Și 'n laturî și'mprejurul puterniceî armate
 Se 'ndeas' o gloată oarbă de tipurî variate:
 Nemți, Leși, Rusnaci și Ungurî, babelică mulțime
 Pătată, 'nădușită de neagra Evreime.
 Toți pleacă a lor frunte pe cînd în catedrală
 Se 'nalță Te-Deumul la sfera ideală.
 Toți sint în așteptare...

De-odat' un freamet sboara
 De-alungul prin oștime și 'n gloată se străcoară.
 Un semn! Comanda trece prin rangurile dese,
 Tamburele resună și muzicile alese
 Intoană mari fanfare ce se unesc în sunet
 Cu-a clopotelor svonurî, cu-a tunurilor tuncet.

Electrică scîntee pătrunde lumea toată,
 Un glas de miș de glasurî, un ura lung de gloata
 Esprimă 'n limbî diverse naive 'ntusiasmurî...
 Delirul Evreimeî ajunge pîn' la spasmurî!

Dar ce serbează ast-fel Austria cu fală?
 Serbeaz'al unui erou vr'o faptă imortală,
 Sau ziua unui Cesar, sau noue, mari victorii
 Ce-aū coronat armata cu mari și noue glorii?

II

Ceahleule, vecine cu-a cerului minuni,
 Vechiū martur de-ale lumii clipesci deșertăciuni!
 Rspunde din nălțime: De ce astă serbare
 Deșteaptă in Suceava o lungă văetare,
 Un plîns de-amărăciune, un gemet de morminte,
 Un noū fior de moarte prin moartele-oseminte?
 A clopotelor tonuri metalice, pompoase,
 De ce trezesc in Putna resunete dufoase?
 De ce tresar stejarii c'un freamēt de oștire?
 De ce Românul simte o cruntă oșerire?
 De ce măreața umbr'a lui Stefan, sus pe munte,
 Cu giulgiul seū de secolī s'acopere pe frunte?

«Austria serbează cu vilfă maiestoasă
 «A tristei Bucovine răpire dureroasă
 «Prin fraudă infamă ș'a Turcului vinđare!..
 «E jubileū de moarte, căci prețul de trădare
 «S'aū numērat pe racla lui Ghica Domn, ucis!..
 «Și astă-đi pe-acea crimă un secol s'aū închis.»

Inchis?... Noi îl deschidem!... și adevărul sînt
Chemat, la glasul țerii se 'nalță din mormint.
Fantasmă singerîndă, la lume el apare
Se spue a lui Ghica română protestare
În ziua mult nefastă când tristă umilită,
Moldova de a ei soră fu silnic deslipită;
Să spue făr-de-legea aceluî laș Vizir,
Unealtă de peire a Domnului martir,
Ce 'n setea lui de aur jertfit-au lăcomiei
O sculă din coroana antică-a României!

Victimă neferice înaltelor trădări,
Ați este începutul a tutei resbunări,
O! Ghica, nume sacru ce astă-ți reapari
Ca vecinică sentență a gășilor barbari!

Privesce-o! mare umbră, din boltele senine,
În astă țî de doliu când miî de limbî străine,
Creștinî legați cu Iuda în stranie unire,
Serbează a Bucovinei modernă restignire;
Privesce: Noi cu jîle, supuși acum tăcereî,
Venim ca să-ți aducem ofrandele durereî,
Venim să vîrsăm lacrimî ce inima le plînge
Pe locul unde curs-au, o! Doamne, al tîu sînge!

III

Istoria înscrie tot ce-ai vădut și vede.
Ea ȃice: Romănie, in cerurĭ te increde,
Căci lacrimile calde de-un neam întreg vĕrsate
Rodesc jos Dreptul sacru și sus nalta Dreptate.
Decĭ, umbră maĭestoasă, te 'ntoarce spre hotare
Ș'acum, după un secol trecut, ȃi cu glas tare:

Tu, scumpă Bucovină, odraslă romănească!
Tu, cuibul vitejieĭ, tu, fală strămoșească!
Răspunde'n fața lunei cu-a ta desprețuire
Acelor ce aclamă a ta nenorocire.
Evreii te insultă l'a soarelui lumină
Ca pe un șoim ce-l roade o lacomă vermină
Ei rid de tine astă-ȃi creȃend c'a lor grămadă
De-acum pe vecĭnicie te face a lor pradă;
Dar nu te pot ajunge insultele profane
Când ești vĕstărea, fĭca cohortelor romane;
Când, falnic rezemată pe vechile morminturi,
Păstrezi in al teŭ suflet anticele avĭnturi;
Când fie-care arbor din codri-ți fioroși
Cuprinde o legendă din timpii glorioși:
Cand fie-care stăncă, și plaiŭ, și riŭ, și nume
Atestă că nu piere romana gĭntă 'n lume!

Prin aer câte odată se ved trecând în sbor
Lungî cărdurî de corbî negri cu svon croncanitor.
Flămândî, ei cad pe câmpurî, se cred stăpâni pe țeară,
Dar e destul să vadă un uliu ca sa peară.
Pe ceriurile-albastre adese-orî s'adună
Troene întunecoase de negri nori ce tună.
Se pare c'au să verse p' topul pe pamint.
Dar ca să-i risipească ce trebuie?... un vint

Veni-va ziua sfinta când vintul mintuirii
Va duce corbî și nourî pe calea pribegirii,
Și cerul țerii noastre iar fi-va nepătat
Și limpede ca ochiul de lacrimă spălat
Iar pân'atunci, o! Doamne, dacă-î permis sa rida
De codrul vechiū și sacru prădalnica omida,
Hulească Evreimea fanatică, dușmană,
Uitând Ierusalimul, uitând spada romana.
Și marele imperiū aclame cu truțe
Un act care atristă pe 'ntreaga Românie!
Ordone umilirea simțirei creștinesci
Ca să complacă urei și turbei Evreesci,
Și facă să resune văzduhul de fanfare,
De clopote, de tunuri, de crâncena serbare.

Zadarnic ! acel sgomot cât de puternic fie
Nu 'mpedecă pe bronzu-î istoria să 'nscrie,
Pe lâng'a lumei fapte infame, saũ sublime,
O fraudă, o crimă și două mari victime !

HODJA MURAD PAȘA

VIZIRUL SULTANULUI AHMED. 1604.

Hodja Murad, Vizirul Sultanului Ahmet,
Avea trei fii resboinici vestiți: Ghün, Ild, Djennet,
Treș soimi, trei lei, trei fulgeri, trei flori din toamna vieții,
Iubirea, mângăerea și fala bătrineții.
Când îi privia în pace la umbră adormiți,
Curgeau duioase lacrimi din ochii lui țintiți
Și 'n inima-i de tată, plăpândă, simțitoare,
Ca 'n raiaul lui Mohamed era dulce recoare;

Ear când, viteji, în focuri se aruncau tustrei,
Iși netezia el barba zicând: Ei sint ai mei!

Mult timp Murad în lupte tocindu-și fataganul,
Mărise, apăraseră întreg Aliotmanul,
Și 'n Asia supusă clădind movili de morți,
Luase titlul falnic de *Spada 'Naltei Porți*.
Poporul însă, prada urgiei, ce-l veduse
Săpând gropi largi și dese pe care le umpluse
Cu sute, mii cadavre, toate-așezate 'n snopi,
Mai drept îl poreclise. *Crunt săpător de gropi...*

Intr'unul din acele resboae sângeroase
În care moartea oarbă cosea cu mii de coase,
Pe locul ce se 'ntinde în jur de Dîarbekir,
Alături cu-o groapă ședea asprul Vizir.
În față Enicerii, mult crâncenă potae,
Păziau o tristă gloată de robți prinși în bătae,
Meniți să umple groapa cu trupurile lor
Sub apriga privire lui Hodja 'nvingător.

Opt-zeci de ani pe umeri și splendida-i armură
Plecau sub grea povară mareața lui statură,
Dar ochii sei în flacări luceau și alergau
La fiii lui ce 'n zare pe dușmani alungau,

Și rapide din zare veniau să s'odilinească
 Pe trista hecatombă din groapa vizirească.
 Calăii, roși de sânge, la semnu-i se îndemnau,
 Pe robii toți de-a rindul îi descapăținau
 Și trupurile calde ce îmbetau omorul
 Cădeaă în groapa largă împinse cu piciorul;
 Iar Hodja, fără milă la strigat de aman,
 Rostia cu glas fanatic verseturi din Coran...

Eat' un Spahiū cular ce trece în răpăgune
 C'un prunc culcat pe brațe-î, fumos ca o minune!
 Vizirul îl zărește și întrebă pe Spahiū:
 «Unde-ai găsit, Hassane, odorul acest viu?»
 Hassan plecat depune pe câmpul ud de sânge
 Copilul, rod în floare, ce tremură și plânge,
 Se 'nchină și răspunde: «Gasitu-l-am sub cort,
 «Lipit de al seu tată creștin, în luptă mort.»
 Vizirul se încruntă; el strigă: «A! muiere!
 De șerpî plini de otravă ai milă și durere?
 Ucide-l...

— «Eu?» replică Spahiul revoltat,
 Eū să ucid orfanul la sinul meu purtat?
 L-am dăruit cu țile, și vrei să-mi întorc darul?
 «L-am sărutat, ș'acuma sa înfig în el pumnarul?
 «Allah! în care timpuri ajuns-am noi de vii,
 «Bătriniî dac'ordonă ucideri de copii?»

«Allah, Allah! cum poate o frunte măiestoasă
«Să 'ncuibe-o cugetare atât de fioroasă?
«Cum?... barbă-atât de albă și cuget înăsprit?
«Cum?... tu, Vizir! tu, hodje! și ochiul teŭ orbit
«Nu vede 'n pruncul fraged un oaspe de iubire
«Sacrat prin inocență și prin nenorocire?
«Blăstem pe a ta gură! blăstem pe gândul teŭ!
«Copil cine ucide își perde neamul seŭ!»

Spahiul nobil saltă pe cal și 'n câmp dispăre,
Lăsând în minți și inimă o rece 'nfiorare,
Ear micul inger cheamă, oftând, cu jalnic glas,
Pe tata lui, sermanul! departe-acum remas.

Vizirul stăpânesce mânia lui ferbinte,
Țicând: «Nefericitul Hassan!... e scos din minte!»
Apoi cătră Căușii cu nume de Caplanî:
«Din voi care voesce cincî-șecî de pungî de banî
«Pe-acest puîu de năpârcă să vie să-l omoare!»
Căușii răspund: «Leul nu calcă pe o floare!»

Vizirul ȝice iară: «Solacî, Spahiî, Neferî,
«Voi țețî vultanî de pradă, voi aprigî Enicerî,
«Vă daŭ a mele haîne, vă daŭ a mea comoară,
«Și sabia-mî și cortul și calul meŭ ce zboară,

• De mi-ți ucide-acuma pe-acest prunc de ghîfaur. •
Toți stau în neclintire ca statuî împrejur.

Un singur, calău negru, cu buze sângerate,
Cu peptul gol, cu brațe lungi, groase, încordate.
S'apropie în grabă de bîetul copilaș;
Dar pruncul la el cată atît de drăgălaș
Ș'atît de blând, drăguțul, calăului zimbesce,
Cât negrul scapă arma din mână, se uimesce
Și fuge cu-oșerire, nebun, răcnind: «Nu vreî
«Nici haîne, nici comoară!... mai bine să mor eu!

Atunci Vizirul, tigrul turbat de a sa ură,
Scărșnind din dinți selbatic, făcând clăbucî la gură.
Se scoală în picioare teribil, nalt, semeț,
Și fulgeră armata c'un ochiú plin de dispreț.
El strigă: «O! nemernicî, o! tristă seminție!
• Arslanî lui Mohamed cu cîni aú prins frăție!
• Mișei cu pept de taurî și inimă de mîei,
«Lupî fără dinți în gîngenî! Mișei, mișei, mișei!
«Un slab copil de lapte, un fir de earbă crudă
• Vă frînge 'n mână pala de sînge încă udă?..
«Uitați c'această feară cu chip viclean și blând
«Menită-î ca să crească precum un negru gînd,
«Un gînd de răsvrătire, un gînd de resbunare?...
«Amar de capul vostru cînd fear'a cresce mare!

O! sfânt Profet! fii martur din lumile ceresci
 Că singur eă, eă singur in ăile bătrinescî
 Respect și-ți apăr legea de limbile pizmașe
 Sdrobind în ouă pe șerpe și pe ghiaur în fașe!..»
 El ăice, se repede ș'apucă blasfemând
 Cu mâna-î tremurândă cop'ul tremurând
 Infige-a sale unghii in carnea lui de spumă
 Și pe-ale gropi margini il pleacă și-l zugrumă!..

Grozav spectacol! Cerul se'ntunecă de-un nor!..
 Copilu 'n sinul morței adoarme zimbitor
 Și sufletu-î se 'nalță l'a ceruluî altare,
 Ear Hodja fanaticul remâne 'n exaltare!..
 Dar eată că pe câmpul de sânge aburind
 Se vęd trei cai în fugă sărind și târăind
 Trei palide cadavre a trei viteji de oaste
 Străpunși de iatagane in pepturi și in coaste.
 Ei vin din zarea roșă nebuni, înspăimîntați
 De morții ce-î urmează prin țernă resturnați
 Ș'alătore de groapă ei se opresc... De-odată
 Un răcnet se ridică, și 'n groapa blăstemată
 Mort ca ăe cruntul Hodje, vizirul lui Ahmet.

Acele trei cadavre erau: Ghiun, Ild, Djennet!

GARDA SARAIULUI

Selim Sultanul doarme pe patu-i de plăceri
Având un scut puternic de crânceni Eniceri
Ce stau veghîând la poarta saraiului de pază.
Sultanul doarme 'n pace și gându-i nici visează
Că însuși Enicerii jurat-au pe Allah
Să dea pradă morței Vizirii și Padișah!..
E cerul fără stele; întreg Stambulul tace.
Precum un mut gigantic, pierdut în umbră zace
Temînd să nu deștepte Șahinul până 'n zi. .
Când leul odihnesce e bine-a nu-l trezi.

Saraul pe o culme se 'nalță și apare
Ca o fantasmă neagră ce dă înfiorare.
Locaș de feerie, minune-orientală,
Raiu luminat in sinu-i de-o rază infernală...
Gândirea spăimântată în laturī stă de el,
Căci pe sub cer deasupra-ī plutesce Azrael.
Și însă prin tăcere o tristă cucuvae
Suspină 'n miezul nopței pe-a lui Selim odae,
Și valurile negre de-a lungul in Bosfor
Șoptesc un vaet jalnic și mult întristător.

De-odată, pe când somnul și ochi și minte fură
A curței poartă sună de-o surdă lovitură...
Pe loc toți Enicerii de pază, deșteptați,
Saltă 'n picioare, gata de luptă, înarmați,
Ș'Abdul-Aga, *Nakibul*, in kiosk deasupra porții
Se urcă fără grijă de întâlnirea morții.
El vede 'n piața largă și vede 'n fund pe stradă
De umbre înarmate o tainică grămadă
Venind prin întuneric cu sgomot nădușit...
Torrent de resvrătire ce crește nesimțit.
Erau ortale dese de cruntă-Enicerime
Pornite să restoarne Sultanul din nălțime.
O nouă lovitură mai tare 'n poartă bate!..
Abdul-Aga se pleacă spre umbrele-adunate
Și strigă 'n piață: «Cine? Cine 'n Stambul cutează
'Să misce când Sultanul doarme și 'Abdul veghează?»

— «Abdul! deschide poarta!» răspunde-un glas din piață
«Tu știi că 'n ochii noștri Selim e șters din viață.
«Sciî că ne-am prins cu toții prin aspru jurămint
«Să-l facem de pe tronu-i să cadă in mormint!...»
Abdul se oțerește, căci au recunoscut
Un glas de frate'n glasul ce singur n'au tăcut.
El țice: «Așa este! așa-î, frate Orcane!
«Am resturnat cu toții a noastre mari cazane
«Ș'a lui Selim peire cu toții am jurat,
«Dar eû cu jurămintu-mî nu pot să fiu legat
«Cât staû pândar aice cu peptul meu în poartă,
«Și cât credința sfintă in mine nu e moartă!
«Selim e al meu dușman!... și nu-î pe lumea'ntreagă,
«Nu-î ură mai de moarte ca ura ce mă leagă
«De dînsul, in tot locul, cu dor de resbunare,
«Cu dor de a-l combate fățiș, in țiuva mare.
«Selim, *Zahid kîafîrul*, Selim crunt, orb de minte,
«Ucis-aû cu-a sa mână pe bunul meu părinte!
«Selim trebûe să moară!.. și va muri!.. jur eû!
«Dar nu cât sint de pază la căpetâiul seû...
«Abdul când e 'n picioare la postul de onor,
«Abdul uîță mânia de fiu resbunător,
«Căci mârșava trădare ce-ascunde-al eî obraz
«In veci nu se incuibă in suflet de viteaz...
«Selim e sacrul oaspe al conștiinței mele,
«Șî-acum aceste brațe sint doue santinele

«Menite să protege pe chiar dușmanul meu...
«Așa scrie profetul, așa vrea Dumnezeu!»

— «Ghiaur! strigă din umbră cu glasul răgușit
Lambhar-Kale, *kīehaia* ce 'n poartă aū lovit;
«Ghiaur fără credință, te lepești tu de noi?
Selim și tu 'mpreună peri-veți amândoi!»
Abdul se 'nfuriează: «In laturī, spurcat câne,
Deprins a mușcă mâna care-ți întinde pâne!
Lambhar-Kale! pe tine Sultanul te-aū iubit,
Ca pe un fiū nemernic de sinu-ī te-aū lipit,
Ți-aū dat avere, nume, putere și onoare,
Din cuibul tēū de verme te-aū scos la lume 'n soare
Și tocmai tu ceri moartea Sultanului? A! feară,
«Să nu-mī eși tu în cale, să nu-mī caști tu sub ghīară!...
In laturī toți!... in laturī, departe de-acest loc!
Mohamed v'amenință cu sabie de foc!»
Mulțimea șovăindă la glasu-ī se uimesce..
Dar crâncenul *kīehaia* în fruntea ei răcnesc:
«Pe ziduri, puī de tigri! avalma la saraiū!
«Murind, pe noi ne-așteaptă huriile din raiu!»

Și lupta se începe prin neagra 'ntunecime...

Ca demoni de urgie o parte din mulțime

S'acață greū pe ziduri, iar alta mai aleasă
 In poarta 'mpărătească s'arunca și se 'ndeasă,
 Și sub loviri de grindă s'abate poarta grea
 Turtind un mare număr de luptători sub ea.

In curte Enicerii pătrund ca niște lei!..
 Dar eată 'n a lor cale Abdul cu toți ai sei,
 Și cel întâiu ce cade tăiat în sbor, de-a latul,
 E prokletul kīehaia, Lambhar-Kale, ingratal!
 Atunci o incheștare de moarte s'au încins..
 Și când mărețul soare pe ceruri s'au aprins
 Voioasele lui raze roșind au luminat
 Saraiul dat in pradă, Sultanul strangulat
 Ș'o cladă, lângă poartă, de Eniceri zăcând,
 Toți morți cu spada 'n mână saraiul apărând,
 Ș'alătore cu dinșii culcați, uciși pe prag,
 Abdul și al său frate imbrățișați cu drag!..

.....

 Dervișul de la Meca, El-Djem-Zaet-Mansur,
 Primblând ochi cu durere pe morți, jur împrejur,
 Spre cer a sale brațe le-au ridicat dicând:
 «Allah! pe lume omul, ca paserea trecând,
 «Nu lasă nici o urmă, Șah fie sau fellah.
 «Tu singur ești puternic și mare, tu, Allah!

« Dar dacă nu se perde în ochi-ți fapta bună
« Ș'asupra faptei rele dreptatea se resbună,
« Ah! fie 'n veci la dreapta-ți acel care când jură
« Rostesce adevărul din inimă prin gură.
« Și sprijină cu viața, cu braț apărător
« Sângeacul lui Mohamed și lege și onor.
Iar cea care-și vinde credința, jurământul,
« Cenușa-î otrăvită s'o sufle, sufle vîntul
« În latele pustiurii, în volvura peirei,
« Căci Iuda vîndătorul e hula omenirei! »

Apoi bătrînul gârbov ce jalnic lăcrimează
Alături cu mortul Abdul ingenunchează
Și ochii lui închide, și trist, în tremurare,
Pe palida lui frunte depune-o sărutare !

NOAPTEA ALBA

Noaptea-î albă, luminoasă,
Ceru-î boltă de opal.
Toată zarea-î scânteioasă,
Tot izvoru-î de cristal,
Căci pe lume-acum domină
Spăima vechilor stejari,
Sora morței cea mezină,
Iarna cu-orizonuri mari.

Ast-fel gerul e de tare
Cât îngheață 'n orî ce loc
Și a gurii resuflare
Și cenușa de sub foc.
El lipesce ochi cu gene,
Pe drumeț îl face orb,
Și in cuiburi, chîar sub pene,
Crapă oule de corb.

Câmpul lung și lat albesce
Ca un strat de mărgărint.
Alba lună sus lucește
Ca icoană de argint,
Și apare nemișcată
In abis nemărginit
Ca pe marea înghețată
Un vas mare troenit.

Mîezul nopței!.. totul tace!
Lumea pare un mormînt,
Unde mort și rece zace
Leșul marelui pămînt,
Și sub bolta cea senină
Miî de stele cu foc viu
Vars'o jalnică lumină
Pe gigantul s_cu secriî!..

Es pe câmp... Sub pași resună
Câmpul sec și înghețat.
Un pěr mare stă drept lună
Cu corbī negri încărcat.
Totu-ı mort!.. Sunat-au oare
Pe al cerului cadran
Ora stingerei de soare
In al morței ocean?

Numai eu să fiu pe lume
Remas singur trăitor,
Ca 'n pustiuri fără nume
Un nemernic călător?
Dar ce vęd? ce se strecoară
Colo 'n zare când și când?
E o sanie ușoară
Prin lumină lunecând.

Săniuța e durată
Dintr'un lemn ușor de plop
Și se duce inhămată
Cu un ıepure ce-ı șchiop.
Iar într'insa cine este?
Om să fie său un cıot?
E vestitul din poveste
Statu-palmă-barba-cot!

Îepurașu! 'n trei picioare
Saltă, fuge ușurel,
Pe zăpada lucitoare
Săpând urme după el,
Pe când barba argintie
A uncheșului străbun
Se târăe pe câmpie
Ca o coadă de păun.

Unde pleacă, unde zboară?
Eată-l vine spre Siret
Și pe deal mi se coboară
Ca un bulgăr de omet.
El în lunc'acum pătrunde
Să descopere cu drag
Primăvara ce s'ascunde
In lăuntru' unu' fag.

Îepurașul se repede
Naintând din salt în salt
Pân' ce-ajunge, pân' ce vede
In desime fagul nalt;
Ear uncheșul cu-o bărdiță
Bate 'n trunchiul sunător;
— «Unde ești tu copiliță?» —
El întreabă, plin de dor.

Lunca întreagă se resuna!
 Din copaci, din vâgăuni
 Mi s'au vevertit la lună
 Es, aleargă pe alună,
 Și din fagul nalt și falnic,
 Vechiul al luncii imperat,
 Ese-un glas plâpând și jalnic
 Care blând a cuvîntat :

— «Cine vine? Cine bate
 « La locașu-mă friguros?
 Ești tu Prier al meu frate?
 « Ești iubitul Făt-frumos!»
 — «Eă sînt, dulce primăvară,
 « Statu-palmă — barba-cot.
 « Din locașul tēu afară
 « Am venit ca să te scot.

— «Și ce vrei să faci cu mine?
 « Ce gând ai? Ce dor lumesc?»
 — «Vreă în dragoste cu tine
 « Să mă daă, să 'ntineresc!»
 Abia dice și de odată
 Glasul fetei a muțit,
 Iar în lunca deșteptată
 Hohot lung a clocotit.

Și vrajitul fag întinde
Un braț lung, cuprins de ger,
Pe uncheș de barbă-l prinde
Și-l ridică pe sub cer.
Statu-palmă țipă, sbeară,
El se sbuciumă turbat,
Dar din earnă până 'n vară
Sus remâne spânzurat.

Vintul bate!.. colo 'n aer
Statu-palmă clătinat
Umple iunca de-un lung vaer,
De-un lung vaer necurmat ;
Și drumețu-și face cruce,
Căci se crede urmărit
De-ale codrilor năluce
Prin văzduhul oțelit.

VÎNTUL DE LA MIAZĂ-ZI

Vîntul de la miază-zi
Cu zăpadă se hrănesce.
Intr'o noapte și 'ntr'o zi
El pe dealuri o topesce,
Și când suflă și când trece
Peste gheața ce se moae,
Earnă tristă, earnă rece
Varsă lacrimi, lungi șiroae.

El plecat-aũ dintr'un loc
Unde carba, când resare,
Sub o arșiță de foc
Se usucă și dispore,
Si pe unde ard în soare
Lungă pustiuri năsipite,
Și se ved, rătăcitoare
Caravane ostenite.

Vîntul iute, vîntul cald
Aripioara-și răcoresce
In mări late de smarald
Pe al căror val plutesce,
Și cu gura-î însetată
Vine-aice de înghite
Mana erniî așezată
Pe câmpiile albite.

El tot suflă ne'ncetat
Pân' ce vede 'n răsărire
Pe pămîntul desghețat
Colțul erbiî viũ, subțire ;
Apoi merge de desface
Cu-o suflare mai gingașă
Mugurașii unde zace
Frunza verde drăgălașă.

Bun sosit, iubite vint!..
Animați de-o nouă viață
Gândăceii din pământ
La lumină es in față,
Și păraele umflate,
Micī torente spumegoase,
De pe culme, de prin sate
Curg în văile-aburoase ;

Și pe câmpul încă ud,
Și pe crengile pădurii
Se încearcă un prelud
De concerte-ale naturii,
Și prin aerul cu soare
Trece-o vie prevestire
De sosirea de cucoare
Și de-a mîeilor sosire.

Însă vîntul recorit
Din sbor, eată se opresce ;
Ca drumețul ostenit
El acum se odihnesce,
Și, rîdînd, privesce 'n zare
Earna goală, earna slută
Cum se duce 'n fuga mare,
Și se face nevădută.

Dar cum stă pe a lunciî prag
Eat' aude-un glas de jale
Care ese dintr'un fag
Nalt, cu brațe colosale;
Și deasupra-î inc' aude
Plâns amar de desperare,
Gemete, blestemuri crude
Care dau infiorare.

Glasul blând și rugător
Dice: «Doamne! Cine oare,
Ce viteaz îndurător
«M'a scăpă din închisoare?
«Ah! din fagul meu afară
«Celui ce mî-a da scăpare
«Eui, frumoasa primăvară,
«I-aș plăti cu-o sărutare».

Vintul iute se sculă...
Peste fag cu fruntea lată
El începe a suflă,
A suflă ca nici odată.
In curênd a lui suflare
Coaja fagului despică,
Și la ochii lui apare
Un luceafăr de fetică.

Mândră, albă, scump odor,
Cu zimbire-atrăgătoare,
Și duhoasă ca un dor
De simțire iubitoare.
La plăcuta sa ivire
Es albinele cu miere
Și sub veseia-î ochire
Lumea saltă 'n re'nviere.

Ea rămâne în extaz
La a soarelui lumină,
Pe 'nfloritul ei obraz
Luce-o rouă briliantă,
Și pe frunte-î se îndoae
O ghirlandă înverdită,
Și pe gură-î se desfoae
Dulce roză 'mbobocită.

Cum o vede, fericit,
Vintul brațele-și deschide,
Și pe sinul său uîmit
Copilița vesel ride;
Când de-odată sus în aer
Pintre frunza ce-l ascunde
Se aude iar un vaer
Care sufletul pătrunde.

Cine țip'ășa de tot?
Cine sus, în arbor, geme?
E sermanul Barba-cot
Spânzurat de multă vreme!
Searbed, țeapen, sloiū de gheață,
De-astă earnă 'n părăsire,
Ah! de-abia măi are viață,
De-abia umbră de simțire!..

Primăvara face-un semn....
Pe loc vîntul se ridică
Și l'al fetei viū îndemn
Peste fag el suflă, pică.
Eat'o creangă spre copilă
Că se pleacă și se 'ntinde.
Pe moșneagul trist, cu milă,
De pe creangă ea-l desprinde.

Statu-palmă a scăpat!
De sub tufe chîiar îndată
Iepurașul șchiopătat
Eșind uture, lui s'arată;
Ear uncheșul cu rușine
Duce 'n limba bătrînească:
Cine-a fi nebun ca mine,
«Tot ca mine să pățească!»

Și pe îepure sărind
El se duce 'n depărtare,
Dar suspină tot gândind
La frumoasa fată-mare.
Și a vîntului mireasă,
Lunecând pe earba verde,
Cu-al ei mire 'n lunca deasă
Ca un vis frumos se perde !

Mircesci, Mart. 1876.

GHIOAGA LUI BRIAR

I

În mijlocul câmpiei întinsă ce se perde
Sub zarea albăstrie cu-a ei comoară verde,
Culcat pe spate șede voinicul bivolar,
Briar, ce n'are 'n lume decât un gros stejar,
Un bun și scump tovarăș de lupte crâncenite,
Cîoplit în chip de ghîoagă cu fălii oțelite.

Alesu-l-aŭ el singur în codrul îndesat,
Jupitu-l-aŭ de coajă, prin foc el l-aŭ uscat ;
Apoi, eșind în vale cu ghîoaga subsuoară,
Acum se simte vesel că are-o sorioară.

Știu bivoliț de diusa și 'n latuu se feresc
 Și cât stau la pășune cu ochiul o pândesc,
 Căci dacă 'n depărtare se resleşesc de turmă
 Cumplita ghïoagă sboară virtej pe a lor urmă
 Și bivoliț selbaticî, nebuni de groaza ei,
 Revin la cârd în fugă supuși ca niște mieri.

Știu lupiș, hoși de noapte ce es la vinătoare,
 Când cerul se ascunde în neagra 'nvelitoare,
 Și 'n poalele păduriș, sub crânguri tupilați,
 Privesc dușos la bivoliț ce 'n earbă stau culcați,
 Dar nu 'ndrăsnesc să easă din umbră mai de vale,
 Căci ghïoaga păzitoare le stă în ochi și 'n cale.

Știu încă și Tătarii din Crim și din Bugeac
 De groaznica-î lovire de moarte, fără leac.
 O știu de când o ceată păgână, rătăcită,
 Scăpat-au peste Nistru amar jumătățită,
 Ș'acuin, în tremur, șice năprasnicul Tătar:
 «Allah să te ferească de ghïoaga lui Briar!»

II

Briar cu-a sale brațe sub capul lui crucite,
 Cu pletele ı mișoase în earbă încalcite,
 Privesce pe de-asupra-ı cum trec necontenit
 Nori lungi și vulturı ageri în sbor neobosit,
 Și mintea lui furată de-a cerului mișcare
 Se perde 'n aiurire plutind sub bolta mare.

Se duce prin lumină săltând din nor în nor,
Se prinde de aripa ce zboară mai ușor,
Ear noaptea rătăcesce afund din stele 'n stele
Cătând să-și vadă visul cu ochii printre ele.
Ce vis ?..

El ce trăise ca șoimul isolat,
Din revărsatul vieții pe lume 'nstrăinat,
Crescut în înfrățire cu earba și cu vîntul,
Avênd de templu cerul și de culcuș pămîntul;
El, oaspele câmpiei, născut pe al ei sin,
Scăldat în foc de soare și 'n limpede senin,
Ce nu vëduse încă nici sate, nici orașe,
Nici florile-omenirei cu chipuri drăgălașe;
El care șiua 'ntreagă se 'ngână cu un paiu,
Și 'n cântecul de paseri surprinde-un dulce 'graiu,
Ce vis frămîntă gându-î, ce taină spune-ades
Și stelelor din ceruri și florilor din șes?

III

Trei zile sint acuma de când pe-o seară lină
Vëdut-aũ o minune sburând pe sub lumină,
O fată alungată de-un bivol cu ochi crunți.
Eră Domnița, fiica lui Dragoș de la munți,
Scăpată din robia Tătarilor, călare
Pe-un zmeu care la goană păreche nu mai are.

Fugiã de groazã calul și iute 'n câmp sãria,
Dar bivolul selvatic de-aproape-l urmãriã,
Rãgãnd, mișcãnd din coarne, plecãndu-și fruntea largã,
Cercãnd pe cal din fugã sã-l prindã și sã-l spargã.

Briar zãri copila!.. Viú fulger se isbi
Svirlind in bivol ghioaga menitã de-a-l sdrobi,
Se puse drept in cale-ï, se prinse de-a lui coarne
Și-ï frãnze coarda 'n luptã, sucind-o sã-l rãstoarne,
Ear bivolul remase pe earbã neclintit...

Atunci copila dulce ï-aú ñis cu glas uimit:
«Voinice! sã aï parte in viaã de iubire!»
Ș'aú dispãrut din ochi-ï lãsãndu-ï o zimbire.

IV

Briar din acea clipã trezit, transfigurat,
E dus cu mintea 'n visul ce-ï pare c'aú visat,
Luptãnd cu gãndurï nouc, cu simț de lungã jale
Și cu mirarea vie a gãndurilor sale.
Vãduț-aú, ne-vãduț-aú minunea ce-aú vãduț?..
In inima lui zace un dor nepriceput
Și cât e ñiua lungã și cât e noaptea latã
Nu poate-a-și rupe dorul și gãndul de la fatã.

Ades el poartă ochii pe veșteda câmpie
Și-î pare mult mai largă părându-î mai pustie,
Căci ziua nu mai vine voios a o 'nflori.
El suferă de-o taină și-î place-a suferi.
Grăind în faptul zilei cu earba, cu izvorul,
Și seara cu amurgul, cu vîntul, cu mohorul,
Cu vulturii, cu șoimii ce vin de peste plaiu...
Ah! unde-î cea minune sosită de la raiu
Ce 'n inimă-î vîrsat-au o mult ferbinte rouă
Și l-au făcut să treacă din viață 'n viață nouă?
Dar earba îi răspunde pe câmp îngălbenind,
Izvorul viu și rece prin earbă șerpuind,
Și vulturul sub ceruri 'nălțându-se 'n rotire
Și vîntul, val de aer, trecând în vijiiere.
Toți sînt în nepăsare, toți iute-l părăsesc,
Chiar bivoliî dumesnici de el se reslețesc,
Și numai, numai ghioaga din tufele uscate
Se pare că-l jălesce duios ca pe un frate...

Amar de cine 'n lume n'aude nici un glas,
Nici vede împrejurii măcar urmă de pas!

V

Briar în neastîmpăr, atras de-a nopței șoapte,
Pășese pe câmpie ca un năluc de noapte

Privind pe sus... De-odată prin stele când și când
O palidă lumină apare lunecând.

El stă în neclintire!.. Lumina cea ușoară
Sub formă de copilă cerească se coboară
Și vine de se punc zimbînd în calea lui,
Apoi încet purcede de-a lungul câmpului.
«Ahl... ea-î!».. strigă sermanul și brațele întinde;
Dar flacăra măi vie la glasu-î se aprinde,
Și sborul își răpede în aer strălucind.

Briar aleargă, trece prin umbră rătăcind,
Incalecă pe-un bivol ce 'n cale întălnesce,
Îi pune ghioaga 'n șolduri și pleacă vulturesce.

Atunci de după dealuri Craiū-noul, resărind,
Vădū o feară neagră pe câmpuri tropotind
Urmată-amenințată de lupi flămânđi o sută,
Ș'un om pe ea călare, cu mintea lui perdută.
Cu pletele-î sburlite, cu ochiî infocați,
Cu mânil e întinse spre codriî depărtați,
Răcnind, umplând câmpia de-o lungă vătare,
Unindu-și glasul jalnic cu-a lupilor urlare...
Și om, și lupi și bivol, vîrtej misterios,
Cu sgomot dispărură în fundu 'ntunecos!

VI

Din noaptea cea fatală Briar pe-a lui câmpie
N'aū măi părut!... De dînsul nimic nu se măi știe.

Dar peste șapte codri, de-asupra unei ripi
Se vede-un stol de vulturî ce mișcă din aripî,
Și peste ripa largă, adîncă, 'ngrozitoare,
În care nu pătrunde în veci voiosul soare,
Din mal în mal se 'ntinde o punte de stejar...

Spun tainic vînătorî că-î ghioaga lui Briar.

MURAD GAZI SULTANUL ȘI BECRI MUSTAFA

1639

(DEDICAT D-LUI A. PAPADOPULO-CALIMACHI)

I

ALAIUL LUI MURAD

E soare splendid, sgomot de vie serbătoare,
 E *Bairamul* vesel, Stambulul e 'n picioare,
 Dar ce lucește colo pe stradele adânci?
 Allah! Allah! de-odată Stambulul cade 'n brânci...
 In laturî toți, în umbră, cu fața la pământ!
 Nicî un Ghîaur pe strade, nicî un suspin în vînt,
 Osmanî, eată alaiul Sultanului Murad!
 Murad, lacul de mîere și marea fără vad

De glorie, știință, putere, străluciri,
 Stilp falnic și coroană întregii omeniri,
 Pogoritor ferice din sinul lui Țafet,
 Și care, fiind umbra cerescului Profet,
 Nu are nici nu poate avea seamăn pe lume.
 Decî calea-î, spada-î, fața-î și gloriosu-î nume
 Sub rouă parfumată de flori de iasomie
 De-acum și până 'n fundul *Hairetului* să-î fie!

El vine ca păstorul incunjurat de turmă,
 Avînd pe lângă dînsul pe *Bostangiî*, și 'n urmă,
 Frumoși, ținuți în frie, opt harmăsari de fală,
 Podoabe nestimate de pompă-orientală,
 Purtând smaraldî în frunte cât oul de condor,
 Scoțînd din pept fanfare de glas nechezetor.

Murad îi prețuesce cât țeara de *Misir*
 Ș'ar vrea din fie-care să facă un Vizir,
 Găsind că în mândrie pe oameni sciî să 'ntreacă...
 Ei nu cobor nici ochii și nici genunchii pleacă!

Cum dar li se cuvine, aî pas mai înainte
 Și decît *Beirlerbeî*, apăsători de ginte,
 Și decît *Capudaniî* și decît *Seraskeriî*
 Ce duc în foc *Spahiî*, *Topciî*, *Enghiceriî*,
 Și care 'n timpî de lupte c'un semn, dintr'un cuvint,
 Intind aripa morții pe mare și pămînt;

Tigri ce-ar rupe 'n ghiare tot neamul creștinesc,
Dac'ar putea resbate prin peptul românesc!
Aceștii, pe cai ageri, măreț vin împreună,
Având *tabulhanale, alem* cu semi-lună,
Și *tuğuri* de paradă cu trei coți lungi de cal,
Insemne de mărire și fast oriental

Iar prin alaiul falnic, torent de Beî, de Pași,
Și de *Imanî* fanatici și de *kizlarî* pizmași,
Călări pe cai de frunte ce saltă 'n loc și trapă
La glas de *Sizî* negri ce-î netezesc pe sașă:
In mijlocul acelei feerice splendoare
De haine aurite, de arme lucitoare,
Hangere 'n petre scumpe, baltage, iatagane,
Sangiacurî, șuşanele, *enicerescî cazane*,
(Tot ce-î setos de sânge și vesel de paradă),
Apar in maiestate de-asupra de grămadă,
Vizirul și *Muftiul*, topuzul și Coranul,
Coloane care sprijin întreg *Aliotmanul*.

Sultanul cu surgucîul lui Soliman in frunte
Ce arde ca panașul de flacări pe un munte,
Intunecă vederea precum un soare viu
Plutind in strălucire pe-un fluviu argintiu.
In umbra lui se mișcă alaiul in desime,
Alaiu ce se termină in crâncenă oștime,

Și Bosforul resună de-o lungă detunare !...

Dar unde oare merge Murad cu oastea-î mare ?
Se duce el să stingă pe Leși, sau merge-acum
Pe Abaza hainul să-l ardă 'n Erzurum ?
De pe copacul lumei vrea roada s'o culeagă ?
Vrea sub călcâi să plece pe omenirea 'ntreagă ?

Murad Gazi Sultanul se duce 'n Ok-Maïdan
Să 'nvingă 'n arcășie pe Ild-Tozcoțaran,
De nu, să-l împăneze cu o săgeată 'n pept,
Căci ochiul lui e ținteș și cugetu-î e drept !
Deci toți Otmani'n cale-î, pătrunși de un lung fior,
Simțesc un sbor de fulger trecând pe capul lor
Și toți se dau în latură de razele-î de foc,
L'a lui deșertăciune lăsând deșertul loc !

II

BECRI MUSTAFA

Un singur, numai unul din gloata umilită
Remâne 'n nepăsare pe strada pustiită,
Culcat în țerna caldă, gonind cu-a lui privire
In spațiul de lumină un vis de ațurire.

El pare că n'aude nici sgomot de alaiū,
Nici vede gloriosul Luceafăr din Saraiū,
Nici vrea de el să scie!..

Fatală cutezare!..

El cântă ș'apoi rîde și ȃice 'n gura mare!
«Murad Gazi e sprinten ca șoimul *Bogdănesc!*
«Piciorul lui întrece fugarul arăpesc!
«Murad Gazi e meșter!.. sub mîna lui ușoară
«Djeridul pere 'n aer și capu 'n aer sboară!
«Murad Gazi-î puternic! El a 'necat Bagdadul
«In sînge, și pretinde c'a inundat chîiar Iadul
«Cu trei sute de sute de suflete Persane
«Gonite 'n ceea lume prin săbii corasane!
«Murad Gazi nu 'ncape in vastul orizon,
«Dar e legat de sceptru-î și pironit pe tron,
«Dar sceptru-î in omoruri ca secerea se 'ndoaie,
«Dar mîna lui turbată in sînge-ades se moacă,
«Dar tronu-î nalt aruncă o umbră neagră, lungă,
«In care noaptea oarbă cu crima se alungă!
«Murad Gazi-î *Șeitanul* ce rîde de Allah!..

Se 'ntunecă pe frunte-î cumplitul P'adișah,
Pătruns cu oțerire de asprele cuvinte.
El strigă: «Care-î, cine-î acest lipsit de minte?»

Un glas de miî de glasuri raspunde: «E hagiul!
«E mustafa poetul, e Mustafa *deliul!*»

— «Mincîună!..» replică omul, sculându-se cu'ncetul,
 Mincîună! eă sint Sultanul! mai mult, eă sint Profetul!
 «Mai mult și mai mult încă, sint Becri Mustafa!»

— «Bețiv fără-de-lege!» răcnește-un *Ulama*.

— Bețiv in legea noastră! bețiv» ?.. strigă Sultanul.

«Aă îndrăznit cu vinul să spurce *Elcuranul*?...»

Și calul își răpede, hangerul iute-și scoate.

Dar Mustafa, zimbindu-î, se razemă pe coate,

Privesce drept in ochii Sultanului și dice:

— «Murad! din noi doi, spune, care-î mai beat aice?»

«Eă ce plutesc în pace pe-un lac de veselie

«Saă tu ce ferbă in clocot de aprigă mănie?»

Apoi drept in picioare și cu Sultanul față:

In astă lume largă, in astă scurtă viață,

Tu, fiă a lui Mohamed, fanatic și hain,

«Decăt aă vërsa sânge mai bine aă bea vin,

«Căcî mult e mult mai crudă beția de omor

«Ce face dintr'un Cain un frate-ucigător

Decăt acea beție ce rîde și resare

«Din cupa desmierdată de-a buze-î sărutare.

«Crunt bėutor de apă!.. tot sângele vėrsat

«Gălgăe și se ncheagă in peptu-ți insetat,

«Scoțėnd blăstemurî aspre in contra urîi tale

«Ce sufletu-ți impinge la muncile 'nfernale;

«Iar vinul, dulce oaspe și vesel cãntător,

«Deșteaptă 'n inimă viață, junie, blãnd amor

«Și ne promite raiul pe lumea viitoare,
«Iluminat ferbinte de al beției soare,
«Frumosul raiu în care voioasa Auroră
«Ca vinul tiner încă rozatic se coloră,
«Și când apune ziua, cerescul ei senin
«Reflectă cu splendoare al vinului rubin...
«Suit in culmea lumii și orb in gândul tău
«Te crești acum aproape de însuși Dumnezeu
«Și nu vești tu, sermane, că fruntea-ți e vecină
«De trăsnete, de nourî, de palma cea divină?
«Tu porți in ochi-ți noaptea și'n sin un negru serpe.
«Și inima-ți e stearpă și gândurile sterpe,
«Iar eu, cel fără-de-lege, mă'nchin la cupa plină
«Și port lumina'n ochi-mi și'n inimă lumină!..
«Acum treci înainte pe șargul tău călare,
«Murad, nu ești de mine!.. Destul lumea-î de mare
«Pentru'un bețiv cu minte și'un Padișah nebun!..»

Au ȃis... Neferii aprigi pe sãbiu mãna pun
Scãrșnind din dinți. El însã, in pace, neuimit,
Se culcã iar la locu-î și'adoarme liniștit...
Allah! ce-ar' sã fie?..

Sultanul de odatã
Face un semn, și trece cu mintea frãmântatã!

III

NOAPTEA BAIRAMULUI

E noaptea 'ncântătoare! pe-a cerului câmpie,
Grădină pudruită de-o pulbere-argintie,
Incet și lin pășesce a stelelor regină
Cu-o dulce-atrăgătoare zimbire de lumină.
Ea poartă împrejuru-î un vël de nori, prin care
Din când în când resbate și ca prin vis apare
Poetica frumseță a chipu-î virginal,
Ca splendidă Sultană din raïu oriental.
Intregul cer, comoară de cuiburi lucitoare,
Feeric locuite cu zine iubitoare,
Privesce din nălțime, tăcut admirator,
Minunea lumei noastre, fantasticul Bosfor.

În Asia ș'Eüropa, pe verțile lor maluri,
Ard miî de miî de lampe vërsând văpăi în valuri,
Și prin a nopții umbră scoțënd fantasme sute
De arbori și de turnuri ab.a întrevëçute.
Orî-ce zidirî pe Bosfor, saraiü, çeşmeà, geamie,
S'acopër cu ghirlande de flacără-albăstrie,

Și flota ce resună de salve tunătoare
Plutesce sub catarguri de foc scânteitoare,
Și sus, pe minerale, lucesc rotunde salbe...
Se par cădând din ceruri cunună de stele albe.

Pe Bosfor lungi caice de-o formă sprintioară
Se 'ntrec cu Elcovanii ce'n fața apei sboară,
Ear altele, mai multe, cu-o leneșă mișcare,
Sub ziduri de haremuri plutind în legănare,
Prin sunet de tambură și glasuri de manele,
Cadinele frumoase le cheamă la zebrele.
Câți ochi aprinși de doruri sclipesc în Kulle'li,
În Scutari, Galata, Bey-koz și Kandilli!
Și câte inimă june de gingașe vergine
Se bat în sinuri albe, se umflă de suspine!
Regine-ale-omenirei! comori de fericire
Cădute în robie, lăsate 'n părăsire!
Ah! cine se gândește la ele când *Islamul*
Serbărei Musulmane deschide Bairamul
Și când Murad Gaziul permite veseliei
Se urle aruncată în brațele orgiei?
Resun ambele maluri de cântice voioase
În strade, 'n cafenele, în pieți mult șgomotoase,
Ș'acum Stambulul ride, și bea, și clocotesc
De-un chef ce până 'n Țiuă crescând se prelungesc:
Dar cheful cel mai mare îl gustă pe sofă
Doi gemeni de beție, Murad și Mustafa.

Sub bolta ciselată cu fine arabescuri
A unui kiosk de vară vâpsit cu dalbe frescuri,
Ce vesel își deschide fereștile pe mare,
Lăsând să-l răcorească bosforica suflare ;
În dulcea atmosferă de plante aromate
Ce ard în cățulete prin colțuri aninate
Unind cu-a narghilelei narcotice parfumuri,
Esența 'mbătătoare ascunsă 'n a lor fumuri ;
Pe splendide covoare, molatice, persane,
Pe perne de matasă cusute de Sultane,
Șed față 'n față, singuri, Sultan Murad Gaziul.
Sultanul prea puternic, și Mustafa Becriul.
Alături cu dinșii pe jos sint așezate
Tablale mari de aur cu fructe încărcate
Și cupe 'n petre scumpe și largi cristaluri, pline
De vinuri și de vutce topaze și rubine.
Stăpânul și cu robul pe coate răzemați,
Sub valuri de lumină sint vesel inundați
Prin patru globuri albe ce 'n boltă-s ardețoare
Ca patru mari fragmente cădute chiar din soare.

Sultanul ride 'n hohot ; la risul lui ce sbeară
Respund din sinul nopții un urlet lung de feară
Și răcnete de oameni ce strigă : «Evallah !
«Ani mulți să veselească sublimul Padișah !»
Căci sub ferești, în curte, doi tigri din Atlas
Respând înfiorare cu aprigul lor glas,

Și dincolo de curte, pe valuri legădate,
Se 'ndeasă o mulțime de barce adunate.

S'ar crede că poporul din umbră-acum asistă
Să afle cât de mare deosebire există
Intr'un Sultan ce ride ș'un tigru cu rânjire,
Când om și feară 'n inimă n'aū nici o osebire.

IV

B E C R I A

— «Știi tu, Becri, — întreabă Sultanul — știi tu bine
«Ce gând mă face-a ride privind acum la tine?
«Mă mir prin ce minune eū te-am lăsat cu viață,
«Când tu în a mea cale m'aī insultat în față?
Cum sabia-mă tăioasă, cu capul tău vecină,
Nu l-aū făcut să salte sburând din rădăcină?»
Becri răspunde: — «Cerul ți-aū alinat mânia,
«Ca să cunoscī prin mine norocul și beția,
«Să afli c'adevărul, rătăcitor pe lume,
«Plutesce 'n ochiī noștri pe-a vinului dulcī spume.
«Ș'acum așa de tare îți place beutura,
«Cât vinul tot din lume de-abia ți-ar umplea gura

Și'n vastul tău imperiū cuprins de admirare
 Nu-î astădî ca Sultanul bețiv așa de mare!»
 — «Să bem dar cât ne cere dorința ne'mpăcată»
 Replică Padișahul, și gura-î însetată
 Deșart'o cupă largă de vin ferbintător.
 Apoi cu drag privind-o, suspină: «Scump isvor
 De visurî aurite și mult încântătoare!
 O vin, comoară dulce! o! sânge stors din soare!
 Ce oarbă minte-avut-am când te-am desprețuit
 Și de-ale tale darurî plăcute m'am lipsit!
 Lumină contopită în rodul de la vie,
 Tu prin a ta putere, tu prin a ta magie
 «Mă porți ușor, ferice, în lumî necunoscute
 «De tinere iluzii, de visurî necređute.
 «Ah! eată raîul vesel în ochi-mî se deschide!
 Vêd gingașa hurie ce tainic îmi suride,
 Vêd rîurî lungî de aur cu punți de curcubei,
 «Vêd îngerî fără aripî călcând ușor pe ei,
 «Vêd însuși pe Profetul cetind coranul sêu,
 «Vêd tronul de lumină, vêd chîar pe Dumnezeu,
 «Allah!...»

— «*Eiuvallah!*» adaoge Becri.

«Veđi multe!...dar maî multe tu ai descoperi
 «De n'ai fi prin beție orbit atît de bine
 «Cât nu maî veđi tablaoa cu vinurî lângă tine!
 «Privesce-aceste cupe lăsate în uitate...
 «Din toată cupa plină se 'nalță o mustrare.

«Să bem, Murad, în grabă să le golim pe toate...
«Bețivul cu musturarea a se împăca nu poate!»
— «Să bem!» strigă Sultanul cu glasul răgușit,
Cu fruntea în sudoare, cu peptul desvelit.
«Să bem până la moarte!... căci moartea chiar de gheață
«Prin farmecul beției devine-o nouă viață.»

El dice și apucă trei cupe aurite,
În gură-î le deșartă și lacom le înghite;
Ear mintea lui furată pe-aripa veseliei
Incepe a se 'ntoarce prin cercul nebuniei,
Și inima-î se bate mai răpede în pept.
De-odată el se scoală ăute 'n picioare drept
Și strigă: «Cine spune, cine 'ndrăznesce-a dice
«Că'n lumea 'mpărătească e altul măi fericite,
«Măi mare, măi puternic, măi falnic decât eă?
«Ce vis e de-o măsură cu 'naltul vis al meă?...
— O! de-aș ținea pămîntul întreg în astă mână
«Tot nu mî-ar părea plină!... ș'ambiția stăpână
«Pe sufletu-mî ce arde ca un vulcan în foc,
«Mî-arat'acum în mână deșerturî marî de loc,
«Deșerturî nesățioase în care-ar încăpea
«Totimea siderală cu lumile din ea!..
«Săriți Otmanî!.. la luptă!.. luați în mână hangerul
«Să facem robî pămîntul și soarele și cerul!..

Săriți!.. cu mine față să tremure Allah!
 «Eū sînt de-acu 'nainte cerescul Padișah!»

Murad în exaltare, nebun, spăimântător,
 Cu sabia golită aleargă pe covor
 Călcând, fără să scie, pe cupele de aur,
 Scoțînd din pept un raġet grozav și lung de taur
 La care sub fereastră respund tigrîi sărînd...

Ear Mustafa Becriul, la cupe trist privind,
 Cu glasul plin de lacrimî, oftează: «Ce orbire!

«Visând măriri deșerte, tu calcî pe fericire,

«Murad!.. o picătură refletă 'n sinul ei

«Tot cerul plin de stele pe care tu îl vrei.

Decât s'alungî zadarul, de-aî vrea a m'ascultă,

«Aî soarbe picătura și lumea-ar fi a ta!»

Sultanul se oprește și cade amețit

Pe un divan de perne; apoi cu glas uîmit

Rostesce: «Aî dreptate, Becri, om înțelept!

«Dă-mî cea mai largă cupă... mă arde setea 'n pept!»

El bea, închide ochii, și ȡice ca prin vis:

«Din toate-a lumei bunurî femeea-î paradis!

«Coroană de coroane ale Dumneȡeirei

«Depusă cu iubire pe fruntea omenirei!

Femee! oaspe gingaș a lumei încântate,

O! roză înflorită de dulce voluptate!

«Femee! adorare și soare-a tinereȡei

«Tu, lună mângăioasă în noaptea bătrîneȡei!

«Podoaba lunei, farmec iubit, învingător,
 «Ce dai chiar nemurirea la omul muritor!
 «Femeie! ah!...»

— «Femeea, ca rodul de la vie,
 — Adaoge Becriul glumind cu veselie, —
 «E strugur dalb pe care amorul îndulcesce ;
 «Da-î acră aguridă când ea nu te iubesc!»

Sultanul de pe perne se scoală în extaz,
 Slab, șovăind, nemernic și galben pe obraz.
 El face două pasuri, de Mustafa s'opresce,
 Simțind că tot saraiul în juru-î se 'nvirtesce
 Și ȕice: «Frate... frate... presimt că am să mor...
 Becri, zimbînd, răspunde: «Nemernic bător!
 «Ah! vȕd că n'am cu cine să lupt eȕ la beȕie...
 «Maî bine-o bute largă decăt o 'mpȕrăȕie!»
 — «Eȕ... eȕ... nu pot cu tine!.. maî dă-mi o cupă.. adă ..
 «Saȕ te arunc la tigri... la tigri... ca o pradă.»
 Becri iar umple cupa, Sultanul o bea iară.
 — «Al prin a mele vine s'aprinde-o vie pară...
 «De o putere nouă mă simt întinerit...
 «Becri .. scumpul meȕ frate, o! frate prea iubit,
 «Îȕi dau tot ȕie, tronul, și flotă și armată...
 «Eȕ nu-mi păstrez pe lume decăt numai o fată...
 «O fată, o minune, un scump mărgăritar
 «Adusă 'n astă noapte de negrul meȕ kizlar...

«Cum?... vreî s'o veļî tu?... fie!.. dar n'a fi vina mea
«De ți s'or arde ochiî când îi privi la ea!..»

Un semn și de odată se trage o cortină.

V

F. L. R. I. N. G. H. I. S.

În cadrul, plin cu raze, de-o ușă sarazină
Apare o ființă din raîul de iubire,
Pe frunte-acoperită cū-o *ferogea* subțire.
Minune ideală ! sub vĕlu-î de matasă,
Ca o grădină 'n floare când negura se lasă,
Ea 'ncântă ochiî, mintea, prin forme de plăcere
Cu drag întrevĕçute de-a inimiî vedere.

Copila cu sfială remâne 'nmărmurită,
Cu mâna-î tremurândă de sinul eî lipită,
Și de un fior de gheață de-odată se pătrunde
Și cată ca să fugă și ochiî își ascunde.
Sultanul însă, prada frumseții ce 'ntrevețe,
Ūimit, aprins de poște brutale, se repede
Ca uliul ce s'aruncă din sbor pe-o păsărică,
O prinde 'n a lui brațe și velul îi ridică,
Dîcând : «Ah! eată raiul de Mohamed promis!»

Becri o vede!.. palid, el strigă: «Feringhis!
«Copila mea aice!..» La glasul lui de tată,
Rușinea, indignarea cuprind pe juna fată.
Ea luptă cu putere și brațu-î fecioresc
Respinge pe Sultanul sub ochiul părintesc.
—«A! șerpe, șerpe!»—urlă Murad infuriat,
«Pe mine, tu pe mine, al lumii împărat,
«Când vreaū cū-a mea favoare să mă cobor la tine,
«Tu, tu ai îndrăzneala să mă respingi pe mine?
«Ia tigri!...» și 'ntr'o clipă, luând-o pe copilă,
Afară, jos în curte, o svârle fără milă.

Un vaet se ridică!.. Becri in desperare
Se pleacă pe fereastră... și vede cu'nfiorare
Cum tigrii, beți de sânge, rupeaū in lăcomie
Bucăți de carne albă din fata încă vie!
Și inima-î se frânge căci sub grozavu î chin
Copila lui il cheamă prin ultim-î suspin!

Atunce vinēt, crâncen, cu moartea în pept, sermanul,
Intoarce-a sa privire și vede pe Sultanul
Ca un cadavru sarbed intins jos pe covor.
El cată lung la dinsul cu gând resbunător
Și dice: «Faptul ȝilei în lume-acum apare.
«Rușine-î să te vadă pe tine, Sultan mare,

«Cădut fără putere, învins de un pic de vin.
 «Te scoală!.. Viața-î dulce cât e paharul plin.
 Te scoală!.. eată cupa, deșart-o până 'n fund
 «Cum ai lăsat în mine deșertul cel profund.»

Murad cuprins de spasmurî, arđcînd, suflînd din greu,
 Intoarce capul, varsă cupa, geme: «Nu vreî!»
 — «A! nu vreî, nu vreî, căne!» — răcnesc în turbare
 Becri cumplit ca moartea lipsită de muștrare.
 «A! fiară ne'mpăcată, de vin te-ai săturat?
 «Bea sînge dar, bea sînge din inimă-mî vîrsat!»
 Și cu'n pumnar 'n grabă la brațu-î se rănesc
 Și de-a lui Murad gură el rana o lipesce
 Și strigă: «Suge tigre, în ultima-ți orgie,
 «Pe cînd ai tîi tovarășî copila imî sfășie.
 «Bea sînge de părinte să stingî cumplita-ți sete,
 «Tu care-ți adăpî tigrîi cu sînge viu de fete!»
 Sultanul slab se luptă, gemînd se svîrcolesce
 Sub un genunchiî ce peptu-î apasă și turtesce.
 Murind, el vrea să strige, dar limba i se leagă.
 Căci gura lui se umple de sînge ce se 'nceagă.
 De-odată 'n lupta morțîi grozav sbucîmătoare
 El scoate-un gemet aprig și trenură și moare!

Atuncî Becri, teribil, privindu-l ăice: «Fiară!
 «Mergî unde te așteaptă Șeitan cu a lui ghîară!»

Apoi el la fereastră se duce și'n glas tare
Răcnesce: «Padișahul, a lumei spăimântare,
«S'aũ dus în vecinicie, să-l judece Allah!
«Osmanĩ! trăiți în pace scutiți de Padișah!»

Apoi în curte pleacă un ochiũ abia deschis
Și cade mort de jale, gemend: «o! Feringhis!..»

Mircesul, 1876.

PRIER ȘI FATA ERNEI

1

S'aū iubit earna cu gerul
Ș'amândoi s'aū însoțit.
De frig mare-atunci chiar ferul,
Scrijelit, aū amorțit!
L'a lor nuntă 'ngrozitoare
Moartea rece-aū asistat
Și, privindu-î, mândrul soare
Sus pe cer a înghețat.

Miri sarbeți în cojoace
Veselit-ău șese luni,
Invitând cu ei să joace
Viscoloasele furtuni,
Ș'au avut la cununie
Lăutari de triste hori,
Asprul Crivăț de urgie,
Corbi trist croncănitori.

Îar nuntași un număr mare
De lupi lacomi, de urși groși.
Toți cu blane pe spinare,
Cu dinți lungi, cu ochi roși.
Ei în noaptea nuntitoare
Mare praznic au făcut
De plăpânde căprioare
Și de-un biet copil perdut

II

Earna are o față albă
Ca ștergarul alb de in.
Fata are 'n sin o salbă
De frumoase flori de crin,

Și zăpadă pe-a ei față,
Și pěr luciũ de argint ;
Pe sub gene ochi de gheață,
Pe sub buze margarint.

Ea-ĩ frumoasă ca o moartă
In momentul cel suprem
Când, plecând din lume, poartă
Al veciei diadem ;
Dar ca statue de ceară,
Doarme făr' a se trezi
De cu zorĩ și până 'n seară,
De cu seară până 'n ȝi.

In zadar o tot sărută
Mama ei la ea privind ;
Copilița 'n veci tăcută
Îĩ zimbesce aromind.
Mândrul soare cu iubire
O dismeardă in zadar.
Ea remâne 'n neclintire
Ca un viũ mărgăritar.

III

Eat' aude 'n depărtare
Prier, al verdeței Domn,
De vestita fată mare
Adormită 'n vecinic somn,
Și el simte de odată
Foc în sinu-î tulburat,
Și în suflet dor de fată
Dor aprins de insurat.

Eată-l pleacă, dar se luptă
Pe-a lui cale ne 'ncetat
Cu ninsoarea intreruptă
De ploî reci, de vînt turbat ;
Și răpit pe-aripa grabii,
El străbate neoprit
Tristele țile-ale Babil,
De cocorî călăuzit.

Eat' ajunge, eată vede
Fata 'n haîne de ninsorî.

El o cheamă, se răpede
Ș'o sărută de trei ori.
S'aă trezit copila dragă
Sub sărutul arđător,
Ea zimbesce dar, pribeagă,
Se preface intr'un nor !..

POEANA FERMECĂTOARE

I

Prin cea luncă sunătoare,
Printre fragede vlăstări,
Când la umbră, când la soare.
Șerpuesc două cărări.

Una e resăriteană,
Alta-î de la miază-zi,
Ș'amândouă 'ntr'o poeană
Se 'ntâlnesc după o zi.

Mii de cântece voioase
Prin frunzișul de smarald
Fac concerte-armonioase
Ce plutesc în aer cald.

Și cu dinsele împreună
Două tinere cântări
Se îngână și resună
Jos, pe ambele cărări.

Una gingaș se ridică
Dintr'un pept frumos, rotund.
Frunza în luncă se despică,
Crângurile se pătrund.

Căci e viers de fată mare
Viers de inimă furător
Care face de tresare
Și năsipul din isvor.

Copilița ce tot vine
Despre mândrul răsărit
Duce-un dor vioi cu sine.
Duce dorul de iubit.

Ea cu mâna-î frîu 'ntoarce
Cînd mergînd, cînd stînd pe loc,
Îar cu gîndul gîngaş toarce
Visurî blînde de noroc,

Căci acum e primavară
Şi e dulcea lună Maiu,
Cînd în sinurî şi pe-atară
Tot e viaţă, tot e raiu !

.....

II

Pe cărarea ceea-laltă
Spre poeană 'naintînd
Un codrean cu fruntea naltă
Vine astfel haulînd :

« Dup' atîta lungă cale
« Ce-am făcut în viaţa mea,
« Am ajuns acum în vale
« Şi am dat de cale grea !

« Merge-voiū tot înainte
« Făr' a mă 'ngriji de drum?
« Orī aș face mai cu minte
« Să staū locului d'acum? »

Tot ce mișcă, tot ce zboară
« Mă îndeamn' a rătăci
Ca un riū ce se coboară
« Fără 'n veci de-a se opri,

Iar o floare de grădină
« Imi șoptesce 'ncetișor
Ca să prind eū rădăcină
Lângă ea, lâng' al ei dor.

Codri, codri frățioare!
Cum aș face, cum să fac
A mea soartă călătoare
Cū-al meu suflet s'o împac! »

Cântă el cu glasul tare,
Cântă ea cu glas duios,
Și pădurea în vibrare
Le răspunde-armonios,

Dar cărările sub pasuri
Cu incetul s'aũ scurtat.
In poean' ambele glasuri
De odat' aũ resunat

Și voinicu 'n nemișcare
Aũ remas pe loc, uimit,
Și copila în mirare
Pe obrazu-ĩ s'aũ roșit!

Lunca tace, umbra pïere,
Cerule varsă dulci vãpãĩ;
Nu s'aude prin tăcere
Decât inimĩ cu bătãĩ,

Și din cuiburĩ, de sub frunzã
Pe furiș miĩ de ochirĩ
Cată lung ca sã pătrunzã
Taĩna dulceĩ intãlnirĩ.

O! minune,-un graiũ ferice,
Al natureĩ mândru graiũ
Se înalț' atunci și ȃice:
«Oaspețĩ de-al junețĩi plaiũ!

«Mergeți vesel prin verdeață,
«Pe-o cărare la un loc,
«Tot spre viață cu dulceață.
«Tot spre loc plin de noroc!»

Ambii tineri în uimire
L'acel glas dumnezeesc
Iși dau mâna cū-o zimbire
Iși strîng mâna și pornesc,

Și es vesel din pădure
Dispărînd, frumoși și dragi,
Prin huceagul plin de mure,
Prin fînașul plin de fragi.

Lunca sună vii fanfare...
Ei se duc strălucitori
Pe o singură cărare
Ce s'acopere de flori,

Căci e draga primăvară
Și e dulcea lună Maiu,
Cînd în sinurî și pe-afară
Tot e viață, tot e raiu!

XXVIII

DEDICARE

DOMNIȘOAREI A.

Copiliță 'n calea vîetei
Dee Domnul să 'ntîlnesci
Pe cărarea tinereții
Visul gingaș ce iubești!
Sufletele fără știre
Merg pe tainice cărări
In poeana de iubire,
Raiu frumos de incântări.

Mircesci, Martie 1876.

DORUL DE BRAȚI

ROMANȚĂ DEDICATĂ MĂRIEI SALE DOAMNEI

De-aș aveà brațîi lângă mine
Când staî închisă 'ntr'un palat,
Și viul Peleş care vine
De sus, din falnicul Carpat,
Ah! eû n'aș sci cum earna trece,
Căcî brațîi meî cu frunza lor
Ar coperi zăpada rece
Ș'ar îngâna tristul meû dor.

De-aș avea brații de la munte
Cu care-mi place să grăesc,
Iubiții mei poeți de frunte
Ce cântă-un hor Dumneșcesc,
Eu aș cânta voios în viață,
Timp fie bun, timp fie rău,
Și 'n dulce, vecinică verdeață
Ar fi ca ei sufletul meu.

O ! brații mei, veniți în vale,
Veniți cu mine 'n oră ce loc
Și respândiți pe a mea cale
Umbriri și visuri de noroc.
Atunci din inima-mi senină
Vor înflori cântice dragi,
Cum înfloresc din rădăcină
Pe lângă voi rumeniți fragi.

SOARE DE EARNA

O ! Soare, vecinic călător !
De mult n'ai fost în a mea țară
Că-al tău sărut fermecător
S'o faci a crede 'n primăvară.

Tu scii cât țara te iubesc
Și cât în zodia lui Maiu
L'a ta zimbire ea 'nfloresce
Și se preface 'n dulce raiu.

Tu scii cu ce câmpii mănoase
Cu ce cununii de miii de flori,
Cu ce cântări armonioase
Ea-ți ese 'n cale chiar din zori,

Și ca pe-un sol de fericire
Trimis de însuși Dumnezeu
Te priimesce-o! dulce mire,
Cu desmărdări la sinul său.

De ce tu 'n alte lumi străine
Mergi luni întregi, rătăcitor,
Uitând că țeara fără de tine
Tînjesc-amar în tristu-ți dor.

Ah! amândoi când aveți parte
De întâlniri așa de dulci,
Cum de tu fugi în altă parte
Când vine noaptea să te culci?

Cum de tu nu-ți dai semn de viață
Ș'o lași cu cerul ei pustiū,
Ș'o lași cu inima de gheață
Ca pe o moartă 'ntr'un secriū?

Când ea-î atâta de frumoasă
Și tu atâta de frumos,
Când ea îți este credincioasă
De ce să-î fii necredincios ?

STROFE IMPROVISATE LUI C. ROLLA

Din ți în ți pădurea bătrină se răresce !
Ați un stejar, mână altul, pe rind se prăbușesce
Și largi poene triste remân în locul lor.
Cu ei cad miș de cuiburi ce vesel, pe sub ceruri,
Formău o lume 'ntreagă și plină de misteruri,
Și plină de-armonie și plină de amor !

Așa din stolul nostru de oameni cu tărie
Ce-aū scos această țeară din umbră, din robie,

Păstrând credința sfintă în viitorul ei,
Ași unul și mâni altul se duc din astă lume,
Lăsând amar și doliu în sinul біetei mume
Și mari și largi pustiuri lăsând sub ochii sei.

Acum îți veni rindul și ție de plecare,
O! Rolla, fiu energic al țării, suflet tare,
Pionier de frunte pîntre pionierî.
Ferice-acum de tine căci ai să găsești iară
Pe Negri și pe Cuza și alți pribegî din țeară
Care-au aprins făclia măreții re'nvierî.

Triumf ceresc e moartea când moare muncitorul,
Urmașilor din lume lăsând brăzdat ogorul
Și cū-o verdeață vie de-alung acoperit.
Rodesce munca 'n urmă-î și ride holda 'n soare,
Iar cei remași în viață admir pe cel ce moare
Dicând: Pentru-a lui țeară trăit-au ș'aū murit.

STROE PLOPAN

BALADĂ POPULARĂ

Sus, pe muchea dealului,
Merge 'n voea calului
Un bujor de căpitan
Care poartă buzdugan.
El aruncă ochi de sus
Când spre valea din apus,
Când spre șesul înflorit
Despre mândrul răsărit,
Și tot cată ca să vadă
N'ar zări cumva o pradă
Ici în zare, colo 'n zare
Pe sub cer, în depărtare?

Ciocârlia sus cântă
Îar voinicul cuvîntă :
« Căci nu am aripa ta,
« Ciocârlie nevădută,
« Păsărică 'n cer perdută !
« Căci nu am și sborul tău
« Să mă 'nalț în cer și eu
« Ca să vîd din dos de zare
« De nu vin oarde Tatare
« Să răpească și să fure
« Fete mari cu ochi de mure,
« Și copii mărunți de anî,
« Copilași de cei bălanî? »

Cum mergea și cum grăia,
Eată, mări, că zăria
Jos, de vale, pe sub deal,
Lângă apă, sus, pe mal,
Un foc mare strălucind,
Pintre sălcii palpăind,
Și'mprejurul focului
Treî Tătari stînd locului
Și frigînd un miel furat,
Intr'o furcă aninat.
Caii lor păsceau de-o parte
Îar la umbră, nu departe,

Se bocîa o mîndră fată,
De o salcie legată;
Se bocîa bîata copilă
De umplea crîngul de milă,
Dar pîgîniî o privea,
Şi privind-o crunt rîdea
Şi şicea în limba lor :
« Mult plătesce ist odor,
« Căci e puică de bun soi,
« Şi-î ca trestia la boi,
« Şi-î ca luna la obraz,
« Numai bună de-un viteaz.
« Ghiraî Hanul pentru ea
« Ne-a da scule câte-om vrea,
« Şi caftane de Sultanî
« Şi cincî-şecî de pungî de bani! »

Cît Plopan mi-î auşia
Calul iute-şî rîpeşia :
« Bună şiuva, mîi Tîtarî,
« Prîdîtorî de fete mari !
Spuneţi mie fără teamă,
« Fîrî teamă daţi-mî seamă :
« Orî ve-î roaba de schimbare,
« Orî ve-î roaba de vîndare ?
De-î pe schimb, eî mult v'oiî da,
« Căci cu şile v'oiî lîsî.

«De-î pe plată, eă sint gata
«De la voi să cumpăr fata,
«Nu cu aur nici caftan
«Ci cu dări de buzdugan.»

Tătărimea iar rîdeà;
Din trei unul respundea :
«Auđit-ađi, auđit,
«Pe Românul indrăcit ?
«Ci-că-î prins de mare dor
«Ca să meargă plutitor,
«Când pe apă 'ntins la soare,
«Când sub apă curgătoare
«Până 'n Dunărea cea lată,
«Până 'n marea tulburată ?»
Bine vorba nu sfârșîa,
Vaî de lume-amar de ea!
Buzduganul se 'nvîrteà,
Ca un vultur s'abăteà,
Pe păgâni îî și turteà!

Apoî mândrul căpitan
Care-î đic Stroe Plopan,
La copilă se duceà
Și cu drag așa-î grăîa :
«Cine 'mparte, parte-șî face
«Cum î-e dorul, cum îî place.

« La Tătari am împărțit
« Buzduganu-mi oțelit.
« Ție, dragă fată mare,
« Iți fac parte de scăpare,
« Iară partea ce-mi fac mie
« Ești tu, draga mea soție.»

Copilița ce ȝicea?
Sciū că nu se mai bocea.
Pėru 'n fața-și aducea,
Cu voinicul se ducea.
Fie calea lor ușoară,
Cu foc lin la inimioară
Cum e scris, cum e menit,
Când e timpul de iubit.

NOTE

LEGENDE

I. Dumbrava roșie. (Pag. 197).

Visul lui Albert.

Regele Albert, după învoirea ce făcuse cu frații săi, regele Ungariei și ducele Litvaniei, în conferința de la Leutschau, cercând a-și împlini gândul asupra Domnului Ștefan a Moldovei (conferință în care se desbătù despre stîrpirea Românilor: *super extirpatione Valachi*), chemă la arme toată Polonia, Galuția, Mazovia, pe Ioan de Tiffen, magisterul Prusiei, iar mai ales pe Alexandru, ducele Litvaniei, cu toată nobilimea litvană. Deci cu multă oaste de mercenari pedestri și călăreți el plecă de la Leopold spre Moldova, la 26 Iunie.

Acea nefericită expediție fu preînaintată de următoarele pronosticuri: Doue sute de boi, apucându-și un vârtej înfricoșat la eșirea din Leopold, se împrăștiară în toate părțile; unii căzură în șanțurile suburbiei, iar cei-lalți cu greu se putură găsi și adună. Când Regele trecea un riu-leț, calul său de mână se poticni și se îneacă. Un oare-care *Sropski*, nobil de neam, dar cam nebun, de mai multe ori strigă în Leopold cu spaînă, prevestind peirea Polonilor. Fulgerul, căzînd asupra taberei,

ucise pe un nobil și 12 cai. Preotul, servind dinaintea Regelui, scăpă gîos sîntele Taine....

Și cu toate aceste înspăimîntătoare întîmplări, departe de a se lăsa de păcate, oastea petrecea în libertate cu mueri, și însuși șefii nu numai noaptea dar și chîr la lumina zilei se desfătau în baie și în beție, desmierdându-se în brațele femeilor.

Creslau Curozwanski, nobil de Roza, decan de Cracovia, și Padlowski de Przytyk, castelanul Radomiei, au fost trimiși soli către Stefan Vodă, pentru ca să ceară libera trecere prin țeară a oastei Leșesci, cercînd a-l înșelă că expediția lui Albert ar fi menită în contra Turcilor. Asemine misie au avut și Matei Lonzinski, episcopul Cameniței.

Albert începî războiul asediînd și bombardînd Suceava, însă nu reuși a lua orașul, ci perdî multă oaste și timp în zadar.

Oastea leșească se retrase prin codrii Bucovinei, avînd în mijloc pe regele bolnav și dus pe un leagăn; însă acolo Moldovenii, ascunși între copaci, se isbiră ca lupii asupra Leșilor și le făcură multă stricăciune. Periră atunci mulți din neamul lui Toporski (unul din cele mai vechi din Polonia), doii Tenczynski, Nicolai, palatinul Galitiei, și Gabriel de Moravița, etc.

Tot atunci un contingent de Cruciați Prusiani, urmînd după armata regală, fură atacați de hatmanul Boldur, risipiți, și câți scăpară de moarte fură robiți.

Acea oaste regală, în care se află magnații Podoliei, fu reu vătămată de oamenii lui Stefan.

Matei Miechowski dice: «O! Stefan, bărbat triumfal și victorios, care biruiși pe toți regii învecinați! O! om fericit, care te bucurași de toate darurile căte natura le dă altora numai în părți, unii fiind înțelepți cu viclenie, alții viteji cu sublima virtute a dreptății, alții iar norocoși contra dușinanelor, tu singur le avuși hărăzite ție toate de odată: just, prevădător, viclean, biruitor asupra tuturor adversarilor! «Nu degeaba cată a fi numărat între eroii secolului nostru!» etc.

(Arhiva istorică a României).

Aceste fapte sînt relatate de Matei Miechowski în istoria lui Stefan Vodă; iar prințul D. Cantemir, adevînd legenda populară, dice: «Stefan V, prințul Moldovei, bătînd oastea leșească la Cotnar, unde «cresce vinul cel lăudat, cu totul o au stins; numai 15000 au prins «vii, pe cari i-au pus în jug și i-au silit de au arat în lung două «mile, în lat o milă de pămînt, în care arătură tot prin Leșii aceia au

«semănat doue păduri ce și până astăzi se numesc de Poloni *Bucovina*, «far de Moldoveni *Dumbrava roșie*, sau păduri roșii, pentru că s'au «semănat și sădit cu sânge leșesc».

Glumeț, îi place-a șice lui Negrea, viteaz darnic: (Pag. 204).

Familia Negre este una din cele mai vechi din Moldova. Chiar pe la începutul secolului XV, un Negre vornicul figurează în istorie, timp de 24 ani, adică de la 1402 până la 1426, între cei 12 boeri mari, consilierii a lui Alexandru cel bun.

La 1471, Paharnicul Negre a fost descăpăținat în Vaslui din ordinul lui Stefan cel Mare, fiind că a fost de părere a nu se război în contra lui Radu a Țerei Muntenesci, ca unul ce era Creștin și Român.

Un alt Negre, Patrascu, ginere lui Petre Vodă Șchiopul, a urmat în exil pe socrul său, a fost înscris în cartea de aur din Veneția și a murit la Barcelona, etc. etc.

În cronicile și chrisoavele remase de la străbuni, numele de Negre apare ades ca proprietarii de moșii Negresci, ca oameni însemnați pe timpul lor, și ades ca victime a urgiilor domnesci.

Maghiari schimbați în iepuri, ș'un Purice 'n Movilă.

(Pag. 211).

Numele Puricescilor a fost schimbat în Movilescii pe câmpul luptei de la Schee, luptă în care Hroțot șeful armiei Unguresci a fost descăpăținat de Purice Aprodul.

(Vezi poemul lui C. Negruzzi, *Aprodul Purice*).

Stefan, Stefan Domn cel Mare. (Pag. 212).

Cântic vechi poporal.

«*Moldova, la Dreptate, pe soarta ei stăpână*» (Pag. 216).

Locul, pe care Stefan a fost proclamat Domn Moldovei, purta numele de *Dreptate*.

II. Resbunarea lui Statu-Palmă. (Pag. 235).

Statu-Palmă-barba-cot este un personajii fantastic din ceî mai originalii care se găsesc în poveștii. El e un pitic monstruos, având statura mică de o palmă, și barba lungă de un cot. Locuința lui este într'un vîrf de plop; iar când se coboară din acel copac, el încalecă pe un țepure șchiop, de cutrieră lumea și pătrunde chiar pe sub pămînt.

Sfarmă-peatră și Strîmbă-lemne sînt personificările urieșe a torențelor, cari macină și restoarnă stîncile cât de nalte, și a furtunelor cari îndoae și rup arborii cât de groși.

Făt-frumos este eroul ce se luptă cu Zmeii, cu balaurii, cu urieșii și cu fearele colților pentru apărarea fetelor de împărații cari se dau în dragoste cu el.

Pepelea reprezintă spiritul glumei al Românilor; el scie să se descurce cu dibăcie în toate întîmplările, să joace feste dușmanilor lui, și strecurându-se ușor prin valorile lumii, să easă tot-dea-una din orî ce pericol cu risul pe față.

IV. Calul Cardinalului Batori. (Pag. 245)

Andrei Batori, cardinalul, vîr primar, lui Sigismund, cum se puse Craiu în Ardeal, nu voi nici cun să aibă legături amicale cu Mihai, dar încă-i ordonă să lase Țeara-Românească și să vie curînd în Ardeal cu toată familia sa, căci avea de gînd să-l dea în mîna Turcilor. Mihai, drept respuns, se repezi cu oastea lui formată de Români, de Cazaci și de Moldoveni, și puse sub sabie armia Ungurească.

Batori, care înainte de luptă dicea cu fală că *Românii sînt turme de oi, iar Ungurii neîmblînzite feare*, vedîndu-și oastea risipită, încălecă iute, părăsind câmpul răsboiului, și căută scăpare în fuga calului său. El apucă prin munți și prin pustietăți, unde urmă de om nu se află; însă, cădîndu-i calul mort, el se întîlni noaptea cu nisce cîobani, cari l-au ucis și au dus capul său lui Mihai, cerîndu-l a fi boerit pentru isbînda lor. Viteazul Domn făcu dreaptă judecată și fără întîrziere puse de se spînzură pe ucigașii... etc.

(*Poemul Vistierului Stavrin*).

V. Tudora de la Tirşor. (Pag. 249).

«Mihaiu Viteazul s'a'u fost dat in dragoste cu Tudora de la Tirşor (sau Tirguşor), şi din amorul lor s'a'u născut o fată numită Marula ce s'a mărîtat cu Socol Paharnicul.»

IX. Palatul Loredano. (Pag. 263)

Gondolierii din Veneţia cântă ades in hor strofe din *Orlando furioso* şi *Gerusalemme liberata*.

XII. Dan, Căpitan de plaiu. Pag. 280).

*Ear Stefan de la dinsul, luând in schimb pe Hanul, (P. 284).
I-a'u şis: « Ursane frate! să-ţi faci ochirea roată
Şi cât îi vedeà zare a ta să fie toată!*

Ast-fel Doimnii vechi, in timpul luptelor recompensa' pe bărbaţii carii făcea' acte de vitejie. Ast-fel s-au format in vechime proprietăţile mari din ţeară.

*De-atuncà el stă de pază in mijlocul câmpiei (Pag. 285).
Şi nime nu s'atinge de zmeii hergheliei.*

In timpul năvălirilor de Tătari, de Leşi, de Unguri, de Cazaci şi de Turci, duşmanii neîmpăca'i cu carii ţeara noastră a fost in luptă seculi întregi, numai codrii şi munşii erau locui'i; câmpiile pustite, in lipsă de agricultură, servia' numai pentru hrana turmelor de vite albe şi de herghelii de cai. Aceste turme şi herghelii forma' cel mai mare venit al ţerii, căci erau vestite pentru calitatea sofului lor.

XIII. Gruî-Sânger. Pag. 297).

Cu p'cr de lup s'afumă. (Pag. 300).

Leac poporal in contra efectului şpa me'i.

«*A ta cenușă peară în vînt, și neagră fie!*» (Pag. 305).

Cenușa celor buni e albă, cenușa celor rei e neagră. (Credință populară.)

El poartă poame roșii și numele de Sânger. (Pag. 308).

Copăcel care produce struguri de fructe selbatice, roșii.

XV. Vlad Țepeș și Stejarul (Pag. 324).

Acest Domn a făcut cetatea de la Poenari și sfinta mănăstire de la Snagov; a mai făcut un lucru cu orășenii din Tîrgoviște pentru o vină mare ce au fost făcut ei unui frate al lui Vlad Vodă, când a fost în ziua Paștilor, fiind toți orășenii la ospete, iar cei tineri la hori, așa fără veste pre toți i-au cuprins. Deci câți au fost oameni mai bătrîni, pre toți i-au înțapat de au ocolit cu ei tot tîrgul, iar câți au fost tineri, cu nevestele lor și cu fete mari, așa cum au fost împodobiți în ziua Paștilor, pre toți i-au dus la Poenari de au tot lucrat la cetate pînă s'au spart toate haînele de pre ei, și au ramas toți despoiați în peile goale; pentru aceea i-au scos nume *Țepeluș*. Domni 15 ani.

(*Manuscise vechi pe limba română găsite în sfintele mănăstiri Cozia și Șerbănești*).

XX. Hodja Murad Pașa (Pag. 343).

Avea trei fi răsboinici vestiți: Ghîun, Ild, Djennet.

Ghîun, Țiuă. — *Ild*, fulger. — *Djennet*, raii.

Mărise, apăraseră întreg Aliotmanul. (Pag. 344).

Aliotmanul, Numele imperiului Otoman.

Ma drept îl poreclise: Crunt săpător de gropi.

Lamartine, *Istoria Turciei*.

Îar Hodja fără milă la strigăt de aman. (Pag. 345).

Aman, termin ce însemnează a cere ertare.

Cum?... tu Vizir! tu, hodje! și ochiul tău orbit. (Pag. 346).

↳ *Hodje*, preceptorul Sultanului.

Apoï cătră Căușii cu nume de Caplanî.

Caplan, tigrul.

Vizirul ȃdice țară: Solacî, Spahiî. Neferi,

Solacî, Spahiî, corpori de ostași.

Arslanî luî Mohamed cu câni aiî prins frăție. (Pag. 347).

Arslan, leul.

XXI. Garda Saraiului. (Pag. 349).

Temênd să nu deștepte Șahinul până 'n ȃdi...

Sultanul poartă glorioasele titluri de *Padișah*, de *Șah-Șahin*, de *Sahi Alem Penah*, de *Sahin Sahi*, etc.

Căci pe sub cer deasupra-î plutesce Azrael. (Pag. 350).

Azrael, înger.

Ș'Abdul-Aga, Nakibul, în kiosk de-asupra porței

Nakib, păzitor al sangiacului luî Mohamed.

Eraî ortale desc de cruntă-Enicerime,

Orta saū *ojak*, denumirea regimentelor de Eniceri.

Am răsturnat cu toțiî a noastre mari cazane. (Pag. 351).

Fie-care ortă aveă cazanul ei. Resturnarea cazanului cu fundul în sus eră un semn de revoltă.

Selim. Zahid kĭafirul, Selim crunt, orb de minte. (Pag. 351).

Zahid kĭafir, ipocrit-blasfemator. Selim vroia să introducă reforme europene în armată și în administrație.

Lambhar-Kale. kĭehaĭa, ce'n poartă aŭ lovit; (Pag. 352)

Kĭehaĭa, sindicul Enicerilor.

Nu lasă nici o urmă, Șah fie saŭ fellah. (Pag. 353).

Fellah, țăran sărac.

Sangeacul lui Mohamed și lege și onor. (Pag. 354).

Sangeac, stindardul Profetului care se desfășură, când imperiul e în pericol.

XXII. Noaptea albă. (Pag. 355)

Ești tu Prier al meu frate ? (Pag. 359).

Prier. numele poporal al lunii lui April.

XXIII. Vintul de la Mează-zi. (Pag. 361).

Strofa: «Primăvara face-un semn...» etc. a fost întregă ștersă cu două trăsuri de condei verticale. Aici s'a reproduș, nesciindu-se dacă ștergerea a fost făcută chĭar de Alecsandri, și anume cu gândul de a su-primă această strofă. — *Bi*.

XXV. Murad Gazi Sultanul și Becri Mustafa. (Pag. 375).

Murad saŭ *Amurad IV* s'a suit pe tron la anul Hegirei 1032, care corespunde cu anul de la Christos 1622. — Acest Sultan a fost bizar, crunt și dedat la patima beției. El avea plecare a face lucruri nepotrivite cu demnitatea tronului, și adese-orî il apucă furia de a vĕrsă

sânge. Atunci eșia noaptea din Saraiu, cu sabia goală, alergă ca un nebun pe strade și ucidea pe cine întâlnea. Alte dată îi plăcea să tragă cu arcul în oamenii care treceau pe sub ferestrele Saraiului. În cât numărul victimelor crușimei lui s'a suit la fabuloasa cifră de 14000.— Fanatic, la începutul domniei sale, Murad pedepsiă cu moarte pe orî cine bea vin sau cafea, pe orî-cine fumă opium sau chiar tutun. El ordonase prin urmare închiderea tuturor cafenelelor din Constantinopole și din toate celelalte orașe ale imperiului, însă după ce Becri Mustafa îl făcù să guste și să aprecieze vinul, Sultanul, devenind cel mai de frunte bețiv, învolă tuturor Mohametanilor a vinde și a bea spirtoase, în contra prescripțiilor Coranului.

Cu toate aceste viciuri monstruoase, Murad posedă frumoase calități de spirit și corporale. El eră cel mai bun călăreț și arcașul cel mai meșter de pe timpul lui. Nime nu scia ca dinsul să svirle djeridul și să atingă jelul la mare distanță; nime nu putea să alerge răpede ca el; chiar calul cel mai sprinten îl întrecea cu greu la fugă.

Murad aveă un spirit deștept, aprețiator de poezie și o mare tărie de voință la tot ce întreprindea. Curajul său îi meritase numele de Gazi, adică viteaz; însă toate darurile sale naturale au fost stinse de viciul beției, și moartea lui cauzată de această mârșavă patimă au fost privită ca un eveniment fericit pentru popoarele apăsate ale imperiului.

(*Cantemir, Istoria Imperiului Otoman*).

Becri Mustafa a fost un bețiv vestit, care a avut o fatală înfriurare asupra lui Murad. Cuvintul turcesc *becri* însemnează beție.

E Bairamului vesel. Stambulul e 'n picătoare.

Bairamul e carnavalul ce urmează după postul Ramazanului.

De-acum și până 'n fundul Hăiretului să-î fie. (Pag. 376).

Hăiret este numele erei musulmane, cunoscută la Europei sub calificarea de Hegiră.

Având pe lângă dinsul pe Bostangii și 'n urmă

Bostangii formaū garda Sultanului în număr de mai multe miș.

Murad îi prețuește cât țeara de Misir. (Pag. 376).

Misir, Egiptul.

*Și decât Beilerbeii, apăsători de ginte,
Și decât Capudanii, și decât Seraskerii
Ce duc în foc Spahiii, Topcii, Enghicerii*

Beilerbeii, prinții prinților! ast-fel se numău guvernatorii de Anatalia, de Rumelia și de Damasc.

Capudan, ministru de marină; *Serasker*, ministru de război.

Spahii, soldați de cavalerie; *topcii*, artileriști.

Având tabulhanale, alem cu semi-lună. (Pag. 377).

Sultanul acordă Vizirilor și Beilor dreptul de a avea un soi de bandă de musică, numită *tabulhană* ce se compunea de nouă tobe, de nouă zurnezeni cari sunau din zurnader, surle; de șapte borazeni său trompetași, de patru zilezani care ciocnău teasuri de alamă; afară de acestea le mai acordă *alemul*, un stindard verde ce purtă în vîrf o placă de argint în formă de semi-lună, și *tuul* format de trei coți de cal împletite cu multă artă.

Și de Imanî fanatici și de Kizlarî pizmași

Iman, preot. — *Kizlar*, eunuc.

La glas de Seizi negri ce-î netezesc pe sapă.

Seizi, îngrijitorii de cał.

Vizirul și Muftiul, topuzul și Coranul,

Muftiul e capul religiei, el esplică Alcoranul.

Sultanul cu surgucul lui Soliman în frunte.

Soliman I Canuni, adică legislatorul, eroul neînvins.

Se duce el să stingă pe Leșii săi merge-acum (Pag. 378).

Murad a voit să facă războiul cu Leșii, dar a încheiat pace cu ambasadorul regelui Polon la Giurgevo.

Pe Abaza hainul să-l ardă 'n Erzerum?

Abaza, unul din Pașii cei mai puternici, revoltându-se, s'a adăpostit mult timp sub zidurile Erzerumului.

Murad Gazi Sultanul se duce 'n Ok-Maidan
Să 'nvingă 'n arcășie pe Ild-Tozcoșaran.

Ok-Maidan, câmp destinat pentru tragere de arc, afară din Constantinopole.

Tozcoșaran, vestit arcaș de pe timpul lui Murad.

Murad Gazi e sprinten ca șoimul Bogdănesc. (Pag. 379).

Turcii dau Moldovii numele de *Bogdania*.

Murad Gazi-ș Șeitanul ce ride de Allah.

Șeitan, Satan.

Un glas de miș de glasuri răspunde: E hagiul,
E Mustafa poetul, e Mustafa deliul!

Hagiul, pelerin de la Meka.

Deliul, nebun.

— «*Bețiv fără-de-lege!*» răcnește-un Ulemă (Pag. 380).

Ulemă, eclesiastic.

Ai îndrăznit cu vinul să spurce Elcuranul?...

Adevăratul nume al Coranului este *Elcuran*.

Se 'ntrec cu Elcovaniț ce'n fața aperei sboară, (Pag. 383).

Elcovani, paseri cari sboară în cârduri pe fața Bosforului.

*Câți ochi aprinși, de doruri scîpesc în Kulleli,
In Scutari, Galata. Bey-koz și Kandilli!*

Diverse localități de pe malurile Bosforului.

*Ah! cine se gîndesce la ele când Islamul
Islamul, legea mahometană.*

«Eiuvallah!» *adaoge Becri.* (Pag. 386).

Eiuvallah, Urare de fericire.

Pe frunte-acoperită cî-o feregea subțire. (Pag. 390).

Feregea, vîl care acopere obrazul femeilor musulmane.

XXXII. Stroe Plopan. (Pag. 413).

Sus pe muchea dealului.

Toate drumurile vechi treceau pe muchea dealurilor.

Copilași de ce bălan. (Pag. 414).

Copilașii români au pîrul galbin deschis.

OSTAŞII NOŞTRI

BALCANUL ȘI CARPATUL

Balcanul și Carpatul la Dunărea mareașă,
 Ca doi giganți năprasnici stau astăzi față 'n față
 Ș'aprinși de dor de luptă cu ochii se măsoară,
 Cu glasul s'amenință, cu gândul se doboară,
 Țicând: «Nu pot să 'ncapă doi paloși într'o teacă!
 «E scris din noi doi unul în pulbere să treacă!»

Balcanul cel fanatic, muncit de aspră ură,
 Nu scie să 'ngrădească sălbatica lui gură,
 Și ȝice cu trufie: «Carpatule vecine,
 «De nu plecà-vei fruntea amar va fi de tine.

«Căci răpești-voiă grabnic din plașurile-mă nalte
 «Torente 'necătoare deprinse ca să salte
 «Din malurî peste malurî, din munte peste munte,
 «Să bat' a tale coaste, s'acopere-a ta frunte,
 «Să facă într'o clipă ca să dispară din lume
 «Că-a tale stânci și codri, că-ai tei copii și mume!»

Carpatul scoate-un freamăt teribil de urgie,
 Mișcând coama-î de codri, ca leul în mânia.
 Și'n clocot lung răspunde: «Balcane-a ta trufie
 «Arată că tu astăzi căduț ești în pruncie.
 «Nevoe ai de-o cărjă ruina-ți s'o supoarte,
 «Căci ești acum, sermane, ajuns la prag de moarte.
 «Ai fost odinioară gigant prin înălțime,
 «Amar prin fanatismu-ți, puternic prin crușime!
 «Ai revărsat pe lume și groază și rușine,
 «Și te-ai scăldat în sânge până' ce ai dat pept cu mine.
 «De-atunci ai trecut seculi!.. Strivita omenire
 «S'au deșteptat, și numai tu stai în adormire,
 «Ademenit de visuri nebune și trufașe,
 «Făr' a pătrunde norii care te țin în fașe!
 «Orb urieș! cu cărja tu genele-ți ridică
 «Și vezi l'a tale poale cât umbra-ți e de mică!
 «Ești șters din cartea lumii, tu care din vechime
 «Stai rezemat în somnu-ți de-o putredă mărimă!
 «Și vrei să ții în lanțuri popoarele creștine?
 «Și vrei, Balcane gârbov, eu să mă 'nchin la tine?»

«Dar n'auđi cum te ride și Dunărea și Marea?
«Devisa ta-ı *sclavia*, ș'a mea *neatirnarea!*»
Cum ȃic, doi vulturı agerı, sburând din virf de munte,
Se 'nalță până 'n ceruri și scot țipete crunte.
De pe Balcanı e unul și din Carpați e altul...
Mult rãpede le-ı sborul, mult crãncen le-ı asaltul,
Cãci se isbesc ca fulgerı la lupt' ucigãtoare!...
Intinsele lor aripı se bat lucind la soare
Ș'a lor cumplite ghiare și pliscurı oțelite
Iși daũ loviri pe moarte și rãni își fac cumplite.

De-o datã cade unul din vulturiı dușmani :
E vulturul prãdalnic din barbariı Balcanı,
Și'n patru pãrți a lumעי sbor smulsele lui pene!...
.
Și cãntã libertatea pe maluri Dunãrene.

Mircescı, 14 Maiu 1877.

II

PENEȘ CURCANUL

Plecat am noue din Vaslui
 Și cu sergentul dece,
Și nu-î eră, deū, nimăruī
 În pept inima rece.
Voișī ca șoīmul cel ușor
 Ce sboară de pe munte
Aveam chīar pene la picīor,
 Ș'aveam și pene 'n frunte.

Toți Dorobanți, toți Căciulari,
Români de vișă veche,
Purtând opincî, suman, ișari
Și cușma pe-o ureche.
Ne dase nume de Curcani
Un hâtru bun de glume,
Noi am schimbat lângă Balcani
Porecla în Renumē!

Din câmp, de-acasă, de la plug
Plecat-am astă vară
Ca să scăpăm de Turci, de jug
Sermana scumpă țară.
Așa ne spuse 'n graiul seū
Sergentul Mătrăgună,
Iar noi ne-am dus cu Dumneđeū,
Ne-am dus cu voe bună.

Orî-cine 'n cale ne 'ntâlnea
Cântând în gura mare,
Stăteà pe loc, s'adimenia
Cuprins de admirare;
Apoi în treacăt ne 'ntrebà
De mergem la vr'o nuntă?
Noi raspundeam in hohot: «ba,
«Sburăm la luptă cruntă!»

— «Cu țile mergeți, dragii mei,
«Și să veniți cu țile!»
Diceau atunci bătrâni, femei
Și preoți și copile;
Dar cel sergent fără de musteți
Răcniă: «Să n'aveți teamă,
«Românul are șapte vieți
— În peptu-î de aramă!»

Ah! cui ar fi trecut prin gând
Ș'ar fi crezut vr'o dată
Că mulți lipsi-vor în curând
Din mândra noastră ceată!
Priviți! din nouă câți eram
Și cu sergentul dece,
Rămas-am singur eu... și am
În pept inima rece!

Crud e când intră prin stejari
Năprasnica secure
De-abate toți copacii mari
Din falnica pădure!
Dar vai de-a lumei neagră stea
Când moartea nemiloasă
Ca'n codru viu pătrunde în ea
Și când securea-î coasă!

Copii! aduceți un ulcior
De apă de sub stâncă
Să sting pojarul meu de dor
Și jalea mea adâncă.
Ah! ochi-mi sint plini de scântei
Și mult cumplit mă doare,
Când mă gândesc la frații mei
Cu toți periți în floare.

Cobuz cîobanu 'n Calafat
Sună voios din fluer,
Iar noi jucam hora din sat
Ridînd de-a boambeî șuer.
De-odat' o schijă de obuz
Trăsnind,... mîncă-o ar focul!
Retează capul lui Cobuz
Și'n loc ne curmă jocul.

Trei zile 'n urmă am resbit
Prin Dunărea umflată
Și nu departe-am tîbărit
De Plevna blestemată.
În fața noastră se 'nălța
A Griviței redută,
Balaur crunt ce-amenința
Cu ghiara-î nevădută.

Dar și noi încă o pândiam
Cum se pândesce-o feară,
Și tot chiteam și ne gândeam
Cum să ne cadă 'n gheară?
Din zori în zori și Turci și noi
Svirleam în aer plumbii,
Cum svârlă grăunți de popușoi
Ca să hrănesci porumbii.

Și tunuri sute bubuiaă...
Se clătina pământul!
Și miș de boambe vijieă
Trecând în sbor ca vintul.
Ședeă ascuns Turcu 'n ocol
Ca ursu în vizunie.
Pe când trăgeam noi tot în gol,
El tot în carne vie...

Ținteș eră dibaciū tunar,
Căci toate-a lui ghiulele
Loviaū turcescul furnicar,
Ducând moartea cu ele.
Dar într'o Ți veni din fort
Un glonte, număi unul,
Și bietul Ținteș cădū mort,
Imbrățișându-și tunul.

Pe-o noapte oarbă Bran și Vlad
Eraū în sentinele.
Ferbeà văzduhul ca un iad
De boambe, de șrapnele.
In zori găsit-am pe-amândoi
Tăiași de iatagane,
Alăturate c'un moviloiu
De leșuri musulmane.

Sermanii! bine s'aū luptat
Cu lista cea păgână,
Și chîr murind ei n'aū lăsat
Să cad' arma din mână.
Dar ce folos! ceata scădea!
Ș'acuma rămăsese
Cinci numai, cinci flăcăi din ea
Și cu sergentul șese!..

Veni și ȃiua de asalt,
Cea ȃi de sânge udă!
Păreà tot omul maī inalt
Față cu moartea crudă.
Sergentul nostru, puiū de zmeū,
Ne ȃis' aste cuvinte:
«Cât n'om fi morși, voi cinci și eū
«Copii, tot înainte!»

Făcând trei cruci, noi am răspuns:

«Amin! și Doamne-ajută!»

Apoi la fugă am împuns

Spre-a Turcilor redută.

Alele! Doamne, cum sburaū

Voinicii toți cu mine!

Cum ei la șanțuri alergaū

Cu scări și cu fașine!

Iată-ne-ajunși!... încă un pas.

Ura! 'nainte, ura!..

Dar mulți remân fără de glas.

Le'nchide moartea gura!

Reduta 'n noi repede-un foc

Cât nu-l încape gândul.

Un șir întreg s'abate 'n loc,

Dar altul îi ia rindul.

Burcel în șanț moare sdrobind

O tidvă păgânească.

Șoimu 'n redan cade răcnind :

«Moldova să trăească!»

Doi frați Călini, ciunțiți de vii,

Se svircolesc în sânge ;

Nici unul însă, dragi copii,

Nici unul nu se plânge.

Atunci viteazul Căpitan,
Cu-o largă brazdă 'n frunte,
Strigă voios: «Cine-î Curcan
«Să fie Şoim de munte!»
Cu steagu 'n mână, el sprintenel
Apuc'o scară 'naltă.
Eă cu sergentul după el
Sărim de la olaltă.

Prin foc, prin spăgî, prin glonţi, prin fum,
Prin miî de baionete,
Urcăm, luptăm... ătă-ne-acum
Sus, sus, la parapete,
Allah! Allah! Turciî răcnesc,
Sărim pe noi o sută.
Noi punem steagul românesc
Pe crâncena redută.

Ura! măreţ se'naltă în vînt
Stindardul României!
Noi însă zacem la pămînt,
Căduţi prada urgiei!
Sergentul moare şuerând
Pe Turci în risipire,
Iar Căpitanul admirând
Stindardu 'n fâlăire!

Și eă, când ochii am închis,
Când mî-am luat osînda:
«Ah! pot să mor de-acum, am çis,
«A noastră e isbînda!»
Apoi când iarășî m'am trezit
Din noaptea cea amară.
Coea pe rîni eă am găsit
Virtutea Militară !..

Ah! da-o-ar Domnul să-mî îndrept
Această mînă ruptă,
Să-mî vindec rînile din pept,
Îar să mă 'ntorc la luptă,
Căci nu-î mai scump nimică az
Pe lumea pămîntească
Decât un nume de viteaz
Și moartea vitejească!

Mircosci, August 1877.

III

SERGEANTUL

Pe drumul de costișe ce duce la Vaslui
Venîa un om, cu jale ȝicînd in gîndul lui:
«Maî lungă-mî pare calea acum la 'ntors acasă. .
«Aș vrea să sbor, și rana din pulpă nu mă lasă!»
Si bietul om slab, palid, avînd sumanul rupt
Și o cămeșă ruptă bucăți pe dedesupt,
Pășea trîgînd piciorul incet, dar pe-a lui față
Sbură ca o lumină de glorie măreață,
Și 'n ochii lui de vultur adînci, vioi și mari
Treceau lucioase umbre de eroi legendari.
Opinca-î eră spartă, căciula desfundată
Dar fruntea lui de raze părea încoronată.

Calică-î era haîna, dar strălucîău pe ea
Şi crucea Sfîntul Gheorghe ş'a României Stea.

Românul venîa singur pe drumul plin de soare,
Cînd eată că aude fanfare sunătoare
Şi vede nu departe în faţa lui venind
Un corp de oaste mîndră în aur strălucind.
Eraū trei batalioane de garda 'mpărătească
Mergând voios la Plevna cu dor s'o cucerească.
In frunte-î Colonelul semeţ, pe calu-î pag,
La bravii săi tovarăşi privîa ades cu drag,
Şi inima în peptu-î bătea cu foc, deşteaptă,
Căci el visă, privindu-î, la lupta ce-î aşteaptă.

De-odat' el dă cu ochii de sarbedul Român
Ce stase 'n loc la umbră, sub un stejar bătrîn,
Şi mult se minunează şi nici că-î vine-a crede,
Cînd crucea Sfîntul Gheorghe pe sinul lui o vede.

Ş'opresce regimentul, iar bravul Colonel
Se 'nchină la drumeţul, s'apropie de el
Şi-î dice cu blîndeţă: — «De unde vii, străine?»
— «Vin tocmai de la Plevna.» — «Cum e acolo?» — «Bine.»
— «Dar aste decoraţii cum, cine ţi le-aî dat?»
— «Chîiar Domnitorul nostru ş'al vostru Impărat.»
— «Dar pentru care fapte?» — «Ştiu eu?.. Ci că drept plată
«Că am luat eu steagul redutei... şi pe dată
«Cu el, strepunşi de glonţuri, ne-am prăbuşit în şanţ...»
— «Dar ce rang ai, voînice?» — «Am rang... de Dorobanţ!»

Atunce Colonelul, dând mâna cu Sergentul,
Se'ntoarce, dă un ordin... Pe loc tot regimentul
Se'nșiră, poartă arma, salută cu onor
Românul care pleacă trăgând al lui picior.

Mircesci, Decembre 1877.

IV

PĂSTORII ȘI PLUGARI

1

Priviți pe cele dealuri înalte, înverzite,
Pe-acele largi poene cu flori acoperite,
Priviți, străini de lume, păstorii cei Români
Aproape de-a lor turme păzite de-ai lor câni,
Trăind o viață lină în tainica natură,
Cu buciumul în mână, cu fluierul la gură.
Cereasca limpedime, precum într'un isvor,
Alin se oglindesc în sufletele lor...

Voï toți care de dinșii ați ris fără muștrare,
Jos capul, o! nemernici loviți de admirare.
Un paloș de isbândă există 'n orî ce fer,
In tot păstorul astădî există-un scutier!

II

Priviți pe cea câmpie frumoasă, roditoare,
Plugariî, muncitoriî lucrând in foc de soare.
Pe fața lor cea blândă, pe ochiî lor cei viî,
Adie boarea dulce din verșile câmpii.
Sub mâna lor e sapa, hârlețul, coasa, plugul.
Alătore cu dinșii staî boiî purtând jugul,
Și tot ce-î înconjoară, deal, luncă, șes, isvor,
E pacinic ca blândețea din sufletele lor.

Voï toți, care de dinșii ați ris fără căință,
Jos fruntea, o! nemernici căduți in umilință.
O spad'a resbunăreî există 'n orî ce lanț.
In tot Românul astădî există-un Dorobanț!

Mircescî, Novembre 1877.

FRAȚII JDERI

Eger, e întuneric! Nori negri duși de vînt
Se târăe pe șesuri, se lasă pe pămînt
Ca aripă urieșe de paserî nevădute
Ce curăță de sânge văi, șanțuri și redute.

E vînt cu ploae rece și noapte cu fiorî,
Căci umbra e țesută de fulgerî trăsătorî.
Nu-s însă focuri nalte de-a cerului furtună,
Dar fulger miî de tunurî ce 'n zare crunt detună.

L'a lor lumină roșă în clipă se ivesc
Marī tabăre de oameni armați ce se pândesc,
Și crâncene redute, și 'n dos de parapete
Văpăi de ochi selbaticī, luciri de baionete.

Româniī uđi la pele, flămânđi, lipsiți de foc,
In șanțul lor, sub arme, staū gloată la un loc,
De moarte și nevoe riđend cu nepăsare...
Voinicī ei sīnt la luptă, voinicī și la răbdare!

— «Měi oameni!» ȑice unul, un șoim de la Bicaș,
«De mult ne spală cerul cu ploae pe obraz!
«Mâni, când s'a face ȑiuă, Jder Neagu, fără veste
«Frumos a să ne-apară cât Albul din poveste.»

— «Urīt, frumos, alb, negru, eū nu sciū; dar ce sciū,
«Sciū că halal de Turcul ce-oiū întâlni de viū.»
— «Și ce-aī să-i faci, měi Neagu?» — «Să-l hăituesc, fărtate,
«Pân' mi s'a uscā bine cămeșa de pe spate.»

Toți rīd... dar ce retează de-odată rīsul lor?
O bombă vine, o bombă, al morțiī meteor!
Toți vėd moartea cu ochiī!... un vaet: «Ah mor!..» — «Cine,
«Cine-ī ucis?» — «Eū, Neagu... mă duc.. vé las cu bine.»

«Sermanul!» ȕic Româniî, grăindu-l trist de-arîndul,
 «Nici c'aũ avut el parte să-și împlinească gândul!
 «Mult aũ să-l mai bocească neveste și copile!»
 —«He!... Dumneȕeũ să-l erte!.. ce vreți?.. n'aũ avut ȕile.»

—«Dar unde-î Jder mezinul?»—«De pază colo 'n șanȕ,
 «Unde-aũ perit aseară un zmeũ de dorobaȕ.»
 —«Să-î spunem, să nu-î spunem, că î-a murit frăȕiorul!»
 —«Ba să tăcem mai bine, să nu-l ucigă dorul.»

II

In capȕtul din dreapta al șanȕului, în tină,
 Stă singur la o parte un om care suspină,
 Căci are-o presimȕire ce-î tot menesce-a răũ
 Și-î duce, duce gândul mâhnit la frate-sėũ.

El e ostaș de frunte, Jder Nistor, vinătorul,
 Ce intră 'n Turci năprasnic cum intră 'n cãrd omorul,
 Și-î place pe cãmp neted cu durda să vineze
 Cumpliȕi Bași-Buzuciî și fearele Cerkeze.

De-aseară 'n sentinelă Jder șede tot la pândă,
 Gândind la biata-î mamă cu inima plăpândă,

Visând l'a lui mireasă cu sufletul duios,
Privind la Turci în față cu ochiul scanteios.

Dar vîntul sufl' a earnă, dar ploaea cade 'n unde!
Prin haîne pân' la oase inghețul îl pătrunde,
Și 'ncet el simte somnul că vine pe furiș
De'ntinde peste ochi-î un vîl paingeniș.

Jder luptă, umblă, cântă, nevrînd ca să se culce,
Dar somnu-î varsă 'n crieri beția lui cea dulce,
Și el pe nesimțite învins întunecat,
Se reazemă de pușcă ș'adoarme clătinat.

De-odată i se pare că vede pe-a lui mamă
Ce vine, îl atinge la ochi cu-a ei naframă
Și-î Țice: «Te trezesce copile, dragul meu!
«Vin dușmanii! te-ajunge prin somn păcatul greu!»

Tresare vînătorul!... Doi spectri se arată
Nălțându-se prin umbră cu arma ridicată!...
«Ho! feară, ho!» el strigă, și 'n clipă viu, deștept,
Pe dușmanii îi străpunge cu baioneta 'n pept.

Din doi unul c'un gemet oftează, cade, moare,
Îar altul cu durerea luptându-se 'n picioare,
Se 'ncruntă, se răpede ca lupul crunt la Jder
Și-î face-o brazdă largă la braț cu-al sēu hamger,

Apoi se prăbușesce alături cu mortul.

Jder țice-atunci, muștrându-l «De ce ți-ai lăsat cortul?
«Și ce cătași, păgâne, aice 'n șanțul meu?
«Ți-aū fost urit de viață?.. Amar de capul teū!»

Și aprig, cu mânia ridică stratu 'n aer
Să sfarme peptul dușman ce scoate-un jalnic vaer,
Dar când să dea: «Stăi, frate!» îi țice-un glas iubit,
«Nu-î drept să dai lovire vrășmașului rănit!»

Jder stă, aruncă arma, s'apropie 'n tăcere
De Turc, îi leagă rana, alin' a lui durere ;
Apoi, când vine țliua, pe Turcul leșinat
Îl poartă 'n ambulanță țicând: «Poștim vinat!»

CĂPITANUL ROMANO

Se dase trei asalturi redutei neinvinse,
Tustrele îndrăznețe și crunte, dar respinse.
Și câmpu 'ntreg de sânge acoperit eră,
Și, cuib grozav de moarte, reduta fulgeră.
In șanțurî trupurî multe grămadă, resturnate,
Și altele străpunse, pe dâmburî acățate,
Formău un crud spectacol ce lumeî arătă
Cum scie Pedestrașul în foc a se luptă.

Romano Căpitanul de trei orî cu ai seî,
De trei orî ajunsese la șanțurî cel întei,
Ș'acum retras, de-o parte, stringea coloana-î ruptă,
Cu ea să se arunce de-a patra oară 'n luptă.

De-odată... cine-ar crede!... un aspru colonel,
Eșind de nu știu unde, pășesce drept la el
Și-î ȃdice : «Căpitan, nu-mă place-a ta purtare,
«Stai tot în urmă!»

— «Cine?...» răcnesc în tulburare

Ostașii lui Romano arși, rumeni pe obraz,
«El! Căpitanul nostru!.. din toți cel mai viteaz!»
— «Tăcere, copii!» strigă Romano la mulțime,
Apoi spre Colonelul c'un aer de mărim
Se 'ntoarce, îl măsoră c'un ochiul plin de dispreț
Și-î ȃdice : «Colonele, de ești și îndrăzneț
«Pre cât nedrept și aspru, te 'ndemn să vii cu mine
«Să veđi de știu la moarte să merg cum se cuvine..
«Copii!.. Zor înainte l'al patrulă asalt.»
— Ura!.. răspund ostașii... iar el pe calu-î 'nalt
Pornesce înainte, deprins a merge 'n frunte,
Și sboară... dar un glonte, un sol al morții crunte,
Îi vine drept în cale și-î se opresce 'n pept.

Atunce Căpitanul pe cal stând încă drept,
Răcnesc: «Colonele!.. departe ești... răspunde
«Cine-î în cap și 'n coadă?... Eul unde?... și tu unde?...»
Apoi, zdrobit, el cade și moare lin, zimbînd,
Căci vede în ređută voinicii lui sărînd.

VII

HORA DE LA PLEVNA

Colo 'n Plevna și 'n redute
Staū păgâniī miī și sute,
Staū la pândă tupilațī
Ca zăvozī de ceī turbațī.
Las' să șeadă marī și micī...
Tragețī hora, mēī voīnici!

Sus, în tabăra turcească
Dat-aū tusa măgărească.
Răpciugoșīī crunt tușesc,
Cu ghiulele 'n noī stropesc.
Las' să crăpe, micī și marī...
Tragețī hora, mēī tunarī!

Jos in vale, pe câmpie,
Baş-Buzucî de căsăpie
Şi Cerkeji merei cumpliţi
Rup cu dinţii din răniţi.
Lăs' să rupă... rupe-î-aşi!
Trageţi hora, Călăraşi!

Diua, noaptea glonţiî plouă,
Tot pămintu-î ud de rouă.
Nu e rouă din senin,
Ci e sânge de creştin.
Las' să ploae ca din nori.
Trageţi hora, Roşiorî!

Eaca mă!.. din parapete
Vine-o scroată ca să fete
Opt godaci ş'un godăcel,
Toţi cu ritul de oţel.
Las' să fete miî de miî...
Trageţi hora, mēi copii!

Ne-a veni şi noue-odată
Di de plată şi resplată

Să-l aducem la aman
Pe Gaziul de Osman.
Vie!.. ura!.. la Balcani!
Trageți hora, măi Curcani!

Cât e negru, cât e soare,
Moartea șede pânditoare
Și prin șanțuri și prin ripi,
Și tot bate din aripi.
Las' să bată până mâni...
Trageți hora, măi Români!

VIII

HORA DE LA GRIVIȚA

Fata lui Gazi-Osman,
Grivița poart'un colan,
Un colan tot de oțel...
Gîoacă fulgerii pe el.
Alele! de l'aș lua,
Inapoî nu l'aș maî da!

Mândra 'n cale mî-aû eșit,
Doru 'n mine-aû răsădit
Și de-o lună pân' acum
Resădit mă ține 'n drum.
Fa, colanul țî-oîu lua
Și 'napoî nu l-oîu maî da!

Puică scumpă de viteaz,
Nu m'aduce la necaz,
Că 'ntr'o Ți m'oîu da prin foc
Și te-oîu prinde de mijloc,
 Îar colanul Ți-oîu luà,
 Și 'napoi nu l-oîu mai da!

Tu ești viță de păgân,
Eū sint viță de Român!
Bună ești de sărutat,
Dar și eū bun de luptat!
 Eū colanul Ți-oîu luà
 Inapoi nu l'oîu mai da!

Fa, deschide-mi sinul tēu,
Cāt is blând la graiul meū,
Nu mă face să te-aștept
Și să daū cu tine pept.
 Pept cu tine de voū da
 Dēu, colanul Ți-oîu luà..

.
.

Tot așa mări-am grăit !
Intr'o ȃi m'am răpeȃit
Ș'am pus mâna pe colan
Și pe fata lui Osman.
Alelel! Griviȃă, fa,
Inapoï nu te-oïă mãi da !

MARȘUL CĂLĂRAȘILOR

Român verde ca stejarul,
Rid de dușmani și de moarte!
Să-mi trăească armăsarul
Și prin glonți să mă tot poarte!
 Saî, voînice și nechează
 Ager, falnic ca un zmeu,
 Căci am inimă vitează
 Și credință 'n Dumneșeu!

Cât mă-a sta mâna voinică
Pe-a mea pală ostășească,

N'aibă grijă de nimică
Țeara mea cea Românească!
 Saî, voînice, și nechează
 Ager, falnic ca un zmeu,
 Căci am inimă vitează
 Și credință 'n Dumneđeu!

Cu-al meu suflet, cu-a mea pală,
Cu-al meu șoim albit de spume,
In dușmanî vom da năvală,
De s'a duce vestea 'n lume!
 Saî, voînice, și nechează
 Ager, falnic ca un zmeu,
 Căci am inimă vitează
 Și credință 'n Dumneđeu!

X

ODA OSTAȘILOR ROMÂNI

Juni ostași ai țării mele, însemnați cu stea în frunte!
Dragii mei vultanți de câmpuri, dragii mei șoimani de
[munte!

Am cântat în tinerețe ștremoșeasca vitejie,
Vitejie fără seamăn pe-acel timp de grea urgie,
Ce la vechiul nostru nume aș adaos un renume
Dus pe Dunărea în Mare și din Mare dus în lume!

Vin acum, la rîndul vostru, să v'aduc o închinare,
Vin cu inima crescută și cu sufletul măi tare,

Ca eroi de mari legende, vin să vă privesc în față,
Voii, nepăsători de moarte, disprețuitori de viață,
Ce-ați probat cu-avîntul vostru lumei pusă în mirare,
Că din vultur vultur nasce, din stejar stejar resare!

De la Domn pân' la opincă, duși de-o soartă norocoasă,
V-ați legat în logodire cu isbânda glorioasă
Ș'ați făcut ca să pricepem a trecutului mărimă,
Măsurându-vă de-o seamă cu-a strămoșilor nălțime,
Ș'arătând, precum prin nourii mândrul soare se arată,
Cine-am fost odinioară, cine iar vom fi odată!!

Să trăiți, feciori de oaste! Domnul sfînt să vă ajute
A străbate triumfalnic în cetăți și în redate,
Ca la Rahova cu tunul, ca la Grivița cu sborul,
Ca la Plevna unde astăzi cei întâi ați pus piciorul,
Infruntând pe-Osman-Gaziul, și prin fapt de bărbăție
Ridicând o țară mică peste-o mare 'mpărăție!

O, viteji de viță veche! Auziți în depărtare
Acel vuet fără nume ce resună ca o mare?
Sînt bătăile de inimă ale 'ntregui neam al nostru
Ce adună și noapte dorul lui cu dorul vostru,
Sînt vîrsările de lacrimi pentru-acel care se stinge,
Sînt urările voioase pentru-acel care învinge!

O! Români, în fața voastră, colo 'n taînica cea zare,
Vedeți voi o rază vie care 'ncet, încet resare
Străbătând prin umbra deasă de lungi seculi adunată?
E voiosul fapt de ȝiua mult dorită, mult visată,
E lumina re'nvierii, e luceafărul sperării,
E triumful luptei voastre, soarele neatârănării!

Dragii mei! din focul luptei oțeliți când v'eți întoarce,
La cămin unde Româncea așteptând, suspină, toarce,
Tot poporul: rudă, frate, soră, mamă și părinte,
Ca la Domni, cu pâni și sare, vor eși voue 'nainte;
Căci din voi fiește care poartă 'n frunte o cunună
Și de gloria de astăzi și de gloria străbună!

Pas dar! pas tot înainte! timpul vechiū din nou zoresce!
Viitorul României dat-aū mugur ce'ncolțesce!
O, copii! de voi sînt mândru, simt acea mândrie mare,
Care cresce cu mărirea unui neam în deșteptare.
Mî-am văđut visul cu ochii, de-acum pot să mor ferice!
Astăzi lumea ne cunoasce: *Român*, ȝice, *Viteaz*. ȝice.

EPISTOLA GENERALULUI FLORESCU

A nice, vrei să afli ce fac și cum trăesc
In cuibul singuratic în care mă găsesc
Departate de-ale lumei petreceri variate,
Cu intrigă de tot soful amar înveninate?
Măntrebă cum nu ău parte la lupte sgomotoase,
Politice numite... dar nepoliticoase?

Cum eu, odinioară de lume iubitor,
Eu pasere pribeagă, eu vecinic călător,
Mă-am strins acum aripa de cale ostentă,
Și stau în nemișcare ca apa'n loc oprită?

Aceasta-î o enigmă ce vrei ca s'o explic?
Prea bine!.. *Cer cucintul*, dup'obiceîu, și dic :

«Ce fac?» — Pe scena lumii privesc cum se lipesc
Invidia dușmană de tot ce strălucesc
Și-l roade ca un verme ascuns sub un stejar,
Cercând ca să-l restorne cū-al s'eu venin amar.

«Cum viețuesc?» — Ca omul ce fapte mari visează
Și scumpe suvenire de prin trecut vinează,
Ca să-și mîngăe mintea de proasta comedie
Ce-o joacă interesul și trista mișelie

Iubiam odată lupta... dar lupta cea leală
Pentru-o idee mare, frumoasă, triumfală,
In care luptătorii cu inima 'ndrăsneață,
Prin arme fără pată se atacă în față,
Numind orî-ce lovire piezișă: *felonic*,
Și oarba clevetire: *băloasă infamie!*

Acum, in loc de arme curate, lucitoare,
Eū v'ed că se preferă hulirea mănjițoare.
Orî-cine stă 'n arenă de tină are parte...
Eū, nedeprins cu tina, mă țin de ea departe

Ș'aștept să ved sub trăsnet hidoasa pocitură,
Care-a sădit în țeară invidie și ură.

Pe când eram noi tineri, Florescule amice,
Pe când orî-ce sperare murià, născând, aice,
Avut-am un vis mare, o nobilă dorință,
De-a scoate România din trista-î umilință
Prin jertfe, prin virtute, prin strînsă înfrățire...
Toți într'un gând, cu toții uniți într'o simțire,
In batalionul sacru voioși ne luam rîndul,
Și fie-care 'n parte-î c'un dor își hrănià gândul,
Eă, să deștept prin cânturî mărirea strămoșească,
Tu, să re'nviî pe lume armata-î vitejească.
— D'r taînic, vis feeric, sublimă nebunie,
Avînt semeț și falnic de falnică junie!

Atuncî al nostru suflet prin norî luându-și sborul,
Cu aripa-î ușoară lovîa chîiar viitorul,
Și orî-ce stavilî nalte, fantasme 'ngrozitoare,
Periău în ochiî noștri ca negurile 'n soare.

Și îată că prin muncă și anî de stăruință
A dat și florî și roadă puternica-ți credință.
Din sinul țerii noastre o mândră oaste-apare,
Menită ca să 'ntreacă a lumeî așteptare,

Prin fapte glorioase din timpuri de-altă-dată...
Ea sboară 'n foc, și ese cu fruntea 'ncoronată.

O! ce mândrie mare simțit-ai tu ca mine!..
Dar ce amărăciune s'a revărsat în tine,
Vedând feciorii noștri pășind măreț nainte,
Și tu... uitat de-oparte, tu, bunul lor părinte!

Noi toți, din depărtare, pe-al morței câmp de pradă
Cătam a zări 'n soare lucind bătrîna-ți spadă,
Ș'a noastră ostășime, în foc iuțindu-și pasul,
Doriă, cerea, prin tunuri ca să-ți audă glasul,
Căci astă vie, jună, eroică armată,
Sub Cuza și sub Carol prin tine-a fost creată,
Și ție cu dreptate se cuvenia onorul
Fruntaș de-a fi în luptă, tu, organisatorul!

Și însă tu, victimă de-o oarbă prigonire,
Ai fost ca un netrebnic lăsat în părăsire!
Netrebnic, tu netrebnic!.. De când, o! Doamne, 'n lume
Lumina zilei poartă al nopței negru nume?
De când netrebnic este acel ce cu iubire
Consacr'o viață 'ntreagă l'a patriei mărire?

De când netrebnic omul cu inimă măreață,
Ce'n lupta pentru țeară oferă braț și viață?
De când netrebnic șeful ce, ori cum bate vîntul,
Iși apără stindardul și-și ține jurămîntul?

Amice, fii în pace, alin' a ta durere..
În tot oșteanul astăzi tu vezi o mîngăere,
Căci astăzi tot Românul cunoasce, simte 'n sine,
Că arma strămoșească s'aû ascuțit prin tine..
Și când privești stindardul cu ochi plini de uimire,
Stindardul viu tresare cu-o mîndră falfăire !..

XII

EROII DE LA PLEVNA

1

Pe drumuri, prin orașe, prin sate, prin zăpadă.
Se ved, saū singuratecī trecând, saū in grămadă,
Sërmanī in haīne sparte, prin care intră gerul
Și'n măduvă pētrunde mai crāncen decāt fērul.
Goī, sarbeđī, ruptī de foame și obosiți de trude,
Triști, tremurând de friguri sub frigul ernei crude
Și întinđend la oameni o mână tremurândă...

Ce-î astă sărăcime și goală și flămândă?
Eroiî de la Plevna !... Iată-î ! Ah? cine-ar crede?
Le plânge chîiar de milă tot omul care-î vede,
Și eî, plîng de rușine... în țara ospetiei
Să vîd cerînd pomană vitejiî Romîniei !

Aceste brațe, care împins-aî cu putere
Pe Țară la 'nălțime, pe dușman la cădere,
Sunt goale !... Aste picîoare, ce urme glorioase
Lăsat-aî pe tîrimul redutelor fîoroase,
Sunt goale, degerate !... Aceste frunțî, ce-s demne
Să poarte ale mîrirei strîlucitoare semne
Sunt goale, o ! rușine !... Sunt goale, o ! cruđime !
Eî cat eroî în gîuru-mî și vîd numai victime !...

Ce crimă le atrage pe cap așa osîndă ?
Ce crimă ?... Lupta mare pe cîmpul de izbîndă !
Ce crimă ?... Eroismul, sublima devotare
Pentru-apîrarea Țerei ș'a ei neatîrnare !..

II

Alăturate cu dînșîi se vede o altă turmă
Sub crivîșul năprasnic, ce inima le curmă.

Turme de robi, goi, vineți, de boale gârboviți,
La trista exilare de soartă osândiți.
Ei merg timpii sub biciul restriștei nemiloase,
Pătrunși de gheața ernei și-a morții pân' la oase,
Și ast-fel suferința mult oarbă și nedreaptă
Aș pus copiii noștri cu ei pe-aceiași treaptă,
Cât nu poți a distinge din toți suferitorii
Nici care sunt învinși, nici care 'nvingători.

Ei bine, 'n astă țară, ce suntem noi?... și cine
A îndrăznit s'arunce în noi că-așa rușine,
Ca să vedem Mărirea cădută 'n îngiosire
Și Eroismul sacru plătit cu umilire?

Cum? dup' atâția secolî de oarbă 'ntunecime,
Ostașii României cu suflete sublime
Aprins-au luminosul al re'nvierii soare,
Ca el să ni-î arate în stremți umilitoare?
Cum? Domnul și oșteanul, cum? Țara și țeranul
Infruntă greul, moartea, pun în genunchi dușmanul,
Ca 'n ziua re'nturnărei, armata'nvingătoare
Să pară-o pată neagră pe-a țerei sârbătoare?

Ah! dacă sunt nemernici, ce ved cu nepăsare
Româna demnitate lovită-așa de tare,

Eū n'oiū comite crima de a ȃice prin tăcere :
«Dispreț pentru bravură! dispreț pentru durere!»
Eū ce-am cântat eroiī, eū care nici odată
Pe fruntea Romăniei n'am suferit o pată,
Nu pot, când vėd eroul că mâna și-o întinde,
Să stăpănesc revolta, ce 'n sufletu-mī s'aprinde,
Nu pot să staū în pace, când vėd cu oțerire
Batgiocura infamă pe biata omenire!

III

O! țeara mea, o! mumă de nūoi și mari străbunī!
Tu ce-ai respins, vitează, atâtea mari furtunī!
Ce soartă ne'mpăcată urzește pentru tine
Rușinea 'n loc de fală și rėu 'n loc de bine?
Ce mână făr'-de-lege, ce braț cumplit de fer
Lovește a ta frunte, când ea se'nalță 'n cer?
Ce geniū orb de ură in ghiarele-ī te frânge
Și 'ntinde pe-al tėu soare un doliū roș de sânger?

Cerutu-ți-aū copiii in ȃile de urgie?
I-ai dat cu abnegare, ī-ai dat chīar cu mândrie;
I-ai dat vioi și tineri, voinici cu flori in fațā,
Plinī de curaj cu toțiī, cu toțiī plinī de viațā,
Și-ai ȃis: «Vė duceți, mergeți cū-avint de bucurie
«La moarte chiar, când moartea e sacră datorie,

«Și când mi veți întoarce, să-mi reveniți ferice,
«Toți instelați pe frunte cu mândre cicatrice
«Maî junî, maî tari, maî veseli, maî falnici, maî vioi...
«Să mi se prindă ochiul pe dragii mei eroi!»

S'aũ dus feciorii oastei pe calea strămoșească,
S'aũ prins cu moartea cruntă la luptă voinicască,
Și aũ eșit din luptă viteji, invingători,
Scăldați în al lor sânge, puternicii feciorii!...

Ei bine! oameni vitregi cu inimele sterpe,
Legați de cărna țerii cu 'ncolăcirii de șerpe,
Voî, care-ați stat departe de foc și de dureri,
Cum ați re'ntors copiii la sinul bietei țerii?

Priviți-i!... Goî și sarbeđi, ca robî trăiți în lanțuri!
Triști, fărâmați, sërmanii! de ger pe câmpî, prin șanțuri,
Ologi, ciuntuți, o! Doamne, reduși la nimicie
Prin chinuri plăsmuite de-a voastră mișelie!
Priviți-i, și printr'inșii priviți în depărtare
Funebra hecatombă lăsată 'n lepădare,
Alătore cu Plevna, pe câmpul de bătae

IV

Acolo 'n miezul nopții a lupilor potae

Când vine să desgroape morții, urlând a moarte,
Mulțimea degerată și pradă crudei soarte
Se scoală, se adună lăsând a ei morminte,
Armată de scheleturi, șirag de oseminte,
Prin care vîntul ernei pătrunde șuerând.
Ea se așază 'n rînduri, se mișcă tremurînd,
Pe Grivița se urcă și stă ca să rivnească
Pe-acei ce-aū avut parte de moarte vitejească.
Apoi de-odată crâncen, cu brațele uscate,
Ea face-un gest, un singur, dar cel mai crunt din toate,
Căci vă denunță lumei cu gestul ei suprem !...

Amar de cine-a trage al morților blăstem !

Mircesci, Februarie, 1878.

DAMELE ROMÂNE

URMARE LA POESIA: EROII DE LA PLEVNA.

.....

Dar să ne 'ntoarcem ochii spre-a cerului lumină,
L'augusta caritate ce mângăe și-alină,
Strângând nenorociții sub aripa-î cerească,
Versând un dulce balsam pe rana omenească,
Și prin a ei veghere și prin a ei zimbire,
Făcând ca să dispară cumplita suferire.

O! voi ale-omenirei desmerdătoare stele!
Voi, floarea și cununa și fala țerei mele!

Tu, Doamnă 'ncoronată de-a Binelui splendoare,
Ce mângăi cū-a ta mână ostaşul care moare!
Voī nobile Românce cu cuflete 'ngereşti,
Voī ce-aţi mărit prestigiul nobleţei româneşti,
Onor, respect, credinţă şi adorare vouă!

Pe inimele noastre se lasă-o dulce rouă,
Când vă privim în haīne de sfintă Caritate
Spălând al luptei sânge cu mână aristocrate
Şi luminând poporul prin Legea Provedinţei:
Că nu există ranguri în faţa suferinţei.

O! cât va trăi ţeara ea-şi va aduce-aminte
De-a voastră abnegare, de-a voastre fapte sfinte,
Şi cei răniţi vor spune cu drag jos în popor
Cum aţi veghiat, blândi îngeri, la căpătâiul lor.
Vor spune, şi cu dinşii, uimit, voiū spune eū
Cum din al ţerii suflet aţi şters amarul greu,
Probând, că de sunt oameni ce lesne-aū dat uitărei
Eroi de la Plevna, martiri ai nepăşărei,
Voī, inimī simţitoare, aveţi spre mângăere
Respect pentru bravură, respect pentru durere!

.

XIV

FOCLONUL LUI PENEȘ

Peneș stă pe câmp de pază.
Noaptea-î neagră 'n jurul sēū.
El țintește ochi să vază
Ochiî dușmanului rēū.
Dar nimic nu luce 'n zare.
Zarea-î oarbă, ceru-î orb.
Prin cumplita 'ntunecare
Trece-o boambă și un corb.

Peneș stă și se gândește
 La căminul strămoșesc,
 La iubita ce-l iubește,
 La părinții ce-l jălesc.
 Apoi șterge cu oftare
 Două lacrimi într'ascuns,
 Și iar cade 'n cugetare,
 De un tăinic dor pătruns.

Peneș cugetă și ține:
 «Ce minune de odor
 «Să duc țerii când d'aice
 M'oîu întoarce 'nvingător?
 Să-î adun comori străine?
 «Robi în cărduri să-î adun?
 «Ba-î mai bine, zeu, mai bine
 Drept poclon să-î duc un tun? ..»

Peneș, om de omenie,
 Sare 'n Plevna dintr'un sbor
 Și apucă 'n bărbăție
 Tunul cel mai tunător.
 Țerii lui apoi cu fală
 Dându-l, ține: «Fă din el
 «O coroană chiar regală,
 «O coroană de oțel!

«Și cu dinsa 'nlăurește
«Domnul nostru norocos,
«Ce ne-aŭ dus, dus vitejește
«La răsboiul glorios.
«El Virtutea militară
«Icî, la pept, mî-aŭ aninat.
«Eŭ îî daŭ, re'ntors în țeară,
«O coroană ș'un regat.»

10 Maiu 1881. Mircesca.

Convorbiri literare, XV, 1881—82, p. 122.

PRIMELE OBUZURÎ

Sub cer senin, albastru, lin Dunărea la vale
Coboară maestoasă, lăţind undele sale.

Pe câmpî cu earbă coaptă, prin redîurî de stejar,
Pe insule ce 'n apă încet scăđend dispar,

Şi 'n cursu-î oglindeşte de-a stînga Calafatul,
De-a dreapta sa Vidinul, în veci ne'nstrăinatul,

Cetate 'ncă fecioară sub pază de păgâni,
Ce pare că așteaptă năvală de Români.

Lin Dunărea se scurge spre marea, fără valuri,
Dar iată se 'ncrețește, căci a zărit pe maluri

De-o parte-un leu, de alta un tigru sângerat,
Ce se pândesc cu ochiul aprins și tulburat.

De-odată Carol Domnul, urcat pe-o baterie,
Vidinului din față s'arată cu mândrie.

Și face-un semn. Tunarii dau foc... Un sol de fer
Din tun pornește, zboară, se'nalță 'ntâi pe cer

Și cade-apoi în sinul cetății, ce tresare,
Vestindu-î România și-a ei ne-atirname !

Vidinul se trezește din invecitu-î somn,
El vrea să nimicească și țeară ș'al ei Domn.

Incarc'un tun gigantic, spre Carol ținta drege,
Dar prima-î detunare il proclamează Rege!

Iar Domnul, zimbînd vesel, în ochii tuturor,
Salută cū-a lui spadă obuzul trecător

Și ȃice: «Mult îmi place această armonie!
«Strigați, copii: trăescă iubita Românie!»

Un ura! clocotește pe riul deșteptat
Și el cu drag încinge un noă, viteaz Regat!

Castel Peleş, Oct. 1886.

Duă manuscriptul autorului.

ROMÂNCA DE LA GRIVIȚA

Un șanț se 'naintează spre groaznica reductă.
In el, din zori, Româniî primesc ghîulele miî.
Ș'așà plouă cu glonțurî, cât eî rēmașî o sută,
Se 'ntreabă între dișîî de-s încă printre viî.

Alătore-o Româncă, expusă 'n nepăsare
La tot ce duce moarte cu svon nepomenit,
Gătește-o mămăligă ferbinte de gustare,
Intr'un cîaun de schijă, sub dâmbul prăbușit.

O 'ntreabă Căpitanul: «Leliță, nu ți-e teamă
«De bombe, de șrapnele ce zboară 'n jurul tău?»
Răspunde Româncuța: «Nici nu le bag în seamă.
«De lucru aș și ele, de lucru am și eu.»

După manuscrisul autorului.

N O T E

VII. Hora de la Plevna (Pag. 457).

Răpctugoșii crunt tușesc

Ostașii noștri dau porecla de *răpctugoși* tunurilor turcești.

Vine-o scroafă ca să fete.

Adică o bombă.

XII. Eroii dela Plevna (Pag. 473).

S'a tipărit aici întâia oară după manuscriptul original al poetului.
Sub titlu este scris și apoi șters de autor: (*dedicată damelor române*).

XIII. Damele române (Pag. 479).

Tipărită aici pentru întâia oară după manuscriptul original al autorului.

A L T E L E

—

I.

10 MAIŪ 1881.

În viața mea avut-am un dor și-un vis de-acele
Ce poartă pe-a lor aripă resfrângere de stele,
Un vis frumos ca dorul ce naște dintr'un vis.
Prin umbră de-abie ochiul țintit îl întreve
Și mintea nu'ndrăznește în el a se încrede...
Dar ăată!... Ađi in soare el sborul și-aŭ deschis!

Priviți! Această țeară, de alte țări uitată,
Avea asemănare cū-o ramură uscată,
Ce-o duce pe-a lui valuri torentul Dunărean.
Uimit de trista-î soartă, eū o priviam cu jale
Și-î tot diceam: «Ah! cine te va opri din cale
«Pân'a nu fi 'nghițită de-al mărilor noean?»

«Răspunde, creangă mică, din care arbur mare
«Te-aū rupt cumplitul Crivăț cu aspra lui suflare
«Și te-aū svirlit departe de trunchiul părintesc?
«Cuprinsu-te-aū în ghiare un vultur gol pe frunte?
«Făcut-aū el cu tine un cuib în virf de munte?
«Saū fost-aī tu atinsă de fulgerul ceresc?»

«Mergī unde? vii de unde? și care-ī al tău nume?
«Maī simți în tine viață, saū moartă ești pe lume?
«Maī este pentru tine un viitor ascuns?...»
O! stranie minune!... Cea ramură 'necată
Din turburele spume s'aū ridicat de-odată,
Și falnic peste valuri, ea astfel mī-aū răspuns :

«Poete! nu mă plânge, n'aī grijă de-a mea soartă.
«Plutind, privesc eū cerul, și prin deschisa-ī poartă

«Zăresc planând de-asupra-mi o rază din altar.
 «Mulți au făcut cercare din cale-a mă culege.
 «Dar n'au putut s'atingă odrasla unui Rege,
 «Căci Rege e stejarul și-s viță de stejar!

«Pe malul României voiă prinde rădăcină,
 «Și-oiă crește în putere, și fruntea mea senină
 «Va trece către soare prin norii dușmănești.
 «Gigant voiă fi, cu fală privind peste-orizonuri.
 «Eū port în sinu-mi lemnul din care se făc tronuri
 «Și arme de izbândă și sceptri împărătești!

Aū ȃis! Și creanga vie crescând, mândră coloană,
 Nălțâ până la ceruri frunzoasa lui coroană
 Sub care lumii voioase găsiaū un adăpost.
 Ah! cine-ar putea crede și cine-ar putea spune
 Cum astă luminoasă, gigantică minune
 Aū devenit ce este din ceea ce aū fost.

Așa, tu Românie, tu țeară mult iubită,
 De soarta-ți cruntă, oarbă, mulți secolī prigonită,
 Ai re'nviat puternic, în clipă, glorios.
 Pe când păreaī menită a pere din lumină.

Tu ți-ai adus aminte de mama ta Latină
Și-ai scuturat trecutul amar intunecos.

Ai fost, vai! prinsă 'n luptă cu moartea nemiloasă,
Dar smuls-ai tu din mâna-î a sa cumplită coasă
Și ai cules din cale funebrul siminoc.
Acum ți-e calea largă și larg ți-e viitorul!
Pe orî-ce 'mpedecare tu puî acum piciorul
Și treci tot înainte, strigând la lume: «Loc!

«Loc celui ce se simte de viță 'mpărătească!
«Loc celui cu menire în glorie să crească!
«Loc sufletului tare! loc brațului viteaz!
«Cine-aă domnit pe-o lume, fie 'n mormînt, nu moare.
«Un soare ce declină, din nou renaște soare.
«In somn adânc de moarte e sufletul măi treaz!»

O! țeară de marî fapte, ce porți un nume mare!
Pe margine de groapă redevenind măi tare,
Ai provocat destinul și l'ai înfrînt pe el.
Și ađî învingătoare ca 'n timpîi de-altă dată,
Tu însăși, tu regină, acum neatirnată,
Depuî pe a ta frunte coroana de oțel.

Onor, mărire, fală, și viață, și tărie
Să fie a ta parte în secolî, Românie.
Oțelul din coroană cu glorie-î bătut.
In taînă ajutată de sacra prevedință,
Orî-care fapte grele păreau cu neputință
Tu le-ai dorit pe toate, pe toate le-ai putut !

Frumos, sublim spectacol e 'n fața omenirei,
Când un popor se 'ntoarce din marginea peirei
Și pasă plin de dîle pe câmpul strămoșesc,
Când el își face-o armă din lanțul de-apăsare
Și-'n foc redobîndește a lui ne-atîrnare,
Stropită și plătită cu sînge vitejesc !

Mult scumpă, luminoasă, și vie și ferice
E dîia când poporul se simte 'n drept de-a dîce,
C'aũ fost privit în față de însuși Dumnezeu.
Ferice de tot omul, a căruî scurtă vieață
Se leagă cu vecia prin astă dî măreață,
Ca prin o cingătoare de vesel curcubeu !

Săltați in pepturî inimî cũ-o mândră exaltare !
Tunați, viteze tunurî, lungî salve de serbare !

Mișcați a voastre coame, vechi codri de pe plaiu !
Ați Patria Română apare triumfală,
Purtând cu maestate Coroana ei Regală
Și falnica chlamidă a soarelui din Maiu !

Mircesci, 10 Maiu, 1881.

Convorbiri literare, XV, 1881—82, p. 122.

II

IMNUL COROANEI

I

De secolî dispărută în noaptea neguroasă
Tu așî aparî la lume, Coroană maiestoasă,
Cu opt regeșî floroane, însemn neperitor
De glorie, mărire, tărie și onor.

CHOR

În veci mărire ție,
Coroană triumfală!
Românul te salută
Cu dragoste și fală.

II

Prin foc ai fost purtată de Timp, al lumii faur,
Intr'un oțel răsboinic schimbând anticu-ți aur.
Cât soarele de 'naltă, lucindă cât și el,
Trăeasc'a ta splendoare vărsată in oțel.

CHOR

In veci mărire ție,
Coroană triumfală!
Ați lumea te salută
Cu dragoste și fală.

III

O! ți solemnă, sacră! O! ți de neuitare!
Viteaza Românie în mândra-ți ne-atârnare
Pe sine se 'ncoroană cu brațu-ți glorios
Și 'n ochi-ți viitorul resplendă radios.

CHOR

In veci mărire ție,
Coroană triumfală!
Ați cerul te salută
Cu dragoste și fală.

Mircesci, Maiu 1881.

Duă manuscriptul autorului.

III

DUPĂ DOI SECOLI

VIS DE EARNĂ

I

Revin uimit din lumea fantasticelor visuri,
Prin care omul pasă cu vecinice mirări,
Sburând pe nori de aur, călcând pe albastre mări,
Pe fire de paingen, trecând adânci abisuri
Ș'oprindu-se din cale pe culmi de paradisuri,
Cuprins de încântare, pătruns de 'nfiorări.

II

Revin din lumea neagră pe fața lunei albe,
Ș'aduc o feerie de straniș amintiri.
In ochi-mi scânteiază un roiș de năluciri,
Nălțându-se la ceruri pe-o raz' a lunei dalbe,
Și stele, care pleacă de sus ca niște salbe,
Căđend pe flori sub forme de zîne cu iubiri.

III

Pe când perdut aice în mare de zăpadă
Priviam prin geamul rece cum viscolă sub cer
Și cum vėsduhul pare că tremură de ger,
Un dulce somn pe mine căđu ca pe o pradă,
Și 'ntrezării de-odată a basmelor grămadă
Ce 'n lumea nevăđută ascund a lor mister.

IV

Văđui ce nu există când ochiul e deschis,
Poemele de leagăn, minuni ce le crează
Inchipuirea albă de prunc, care visează
In cântecul de mamă, sub blândul ei suris,
Văđui ce în trezie nu vrea omul să crează...
Văđui eternitatea în clipa unui vis...

V

Părea, după doi secolî, că mă născusem iară !
Om nou, cu nesciință de timpul dispărut,
Făr' a simți pe buze amarul din trecut,
Făr' a simți pe umeri a vremei grea povară.
Eram în faptul vieții, inamorat de Țeară,
De tot ce-î mare, falnic, frumos, necunoscut.

VI

Pe poalele Sinaii mergând, mă rătăcisem,
Atras tot înainte de-un farmec fioros
In umbra tupilată sub codru maiestos.
Pe-o culme 'n discul lunei o fantasmă zărisem,
Și plin de ademenire în față mă oprisem
C'un vechiū castel, pe care sta Timpul nemilos.

VII

Pustiū erà castelul, dar zina legendară
Spunea de-un Domn, ce falnic din paloșu-î vasal
Sciū să-și fac' un sceptru neatirnat, Regal.
Și falnic să se urce pe a mării scară.
El a clădit această zidire solitară
Și de vecin ales-aū Buceciul colosal.

VIII

Pe vremea-î glorioasă, castelul plin de vîeată
Era locaş feeric de vesele serbări,
De oaspeţi mari, de inimî cu nalte aspirări,
De tot ce luminează o epocă măreaţă.
Acum pe dinsul zace a seculilor ceaţă
Şi edera-l cuprinde cu-a sale 'mbrăţişări.

IX

Vîersă pe arborî luna o undă de lumină,
Ce pintre frunzi de-alungul ca ploaia lunecă
Şi cu tăcuta noapte tăcut s'amestecă.
De-o linişte temple natura eră plină
Şi numai viul Feleş, pe apa-î cristalină
Cărînd scînteî de aur la vale, se mişca.

X

Păreaŭ căduţi in visurî adîncî, absorbitoare
Buceciul, care poartă un horbot lung de norî,
Şi stîncile atinse de fulgerî trîsnitorî,
Şi brađiî duşi pe gîndurî sub luna gînditoare,
Bêtrîni giganţi, vechî marturî aî lumeî trecătoare,
Fraţi respectaţi de Timpul cu paşi distrugători.

XI

Perduta-mi cugetare în spațiul ațuririi
De ceruri și pământuri aripele-și lovia.
Priviam țintit la lume, și lumea se privia
In ochii mei, mărită prin vĕlu 'nchipuirii.
Eram vrăjit!... De-odată, sub farmecul vrăjirii,
In turn, la o fereastră, o umbră se ivia.

XII

Plăpândă, gracioasă, fință-aeriană!
Purtă un nimb de stele pe pĕru-i unduios
Și haînă argintie pe umĕru-i frumos.
Melancolia dulce, nocturnă suverană,
Pe gura ei cu zimbet lipind buza-i profană.
Stinsese veselia-i de cuib armonios.

XIII

Cu fruntea rezămată pe mână, la fereastră,
Privia cu jale lungă, cu dor nemărginit
La cerul fără margini de doruri locuit.
Și vĕđul ei, cu sborul de pasĕre măiastră,
Urmă pe sub luceferi o flacăra albastră,
O aripă, un suflet, copilul ei iubit.

XIV

Duioasă contemplare!... Din plăiul de vecie
Părea c'așteaptă 'ntorsul acelei scumpi minuni,
Căci o chemă la sinu-i cu blânde rugăciuni.
Pe fața-i coperită de-o jale amărie,
O lacrimă ferbinte curgea, opală vie...
Atunci se 'ntinse-un nour în dreptul albei luni.

XV

O clipă de 'ntuneric și lumea părù moartă!
Iar umbra șovăindă cu taînice mișcări
Trecu prin săli deșerte, se pogori pe scări
Și se opri măreață sub o înaltă poartă;
Apoi, luând o liră, condusă de-a Eî soartă,
Se afundă în codrul adânc, fără cărări.

XVI

Pe loc d'un straniu freamăt toți brații răsunară,
Plecând ale lor vîrfuri cu drag în fața Eî,
Și miî de ochi în noapte luciră de scânteî,
Și munții ca s'o vadă în zare se 'nălțară,
Ș'a Peleşului unde prin stânci se alinară,
Legând a sale malurî cu punți de curcubeî.

XVII

Și Ea mergea ca gândul ce-și caută norocul!
Părându-mi că vinează sub brații înclinați
Iubite suvenire din timpii depărtați;
Dar pe această lume acum nu-și afla locul.
Steluțele clipinde cu drag își vîrsău focul
In ochii săi albastri de dor iluminați.

XVIII

Mergea ca o nălucă ce știe a sa cale
La *Stânca locuită de zine aurii*,
Și sta ca să asculte a lor dulci armonii.
Apoi sus, pe *Cascade*, plecă incet din vale
Și Peleşul ferice opria undele sale
Sub albele-i picioare cu tălpi trandafirii.

XIX

Mergea in *Raiul Doamnei*, lipit de-o naltă stâncă,
Și dispărea in crânguri, și iarăși apărea.
Apoi sus, in *Pocană*, uimită se opria,
In patru orizonuri cătând să vadă încă
O lume dispărută in noaptea cea adâncă..
Dar numai munți și codri pustiți intrezăria!

XX

Poeana era plină de flori, de fragi, de plântee,
Ce fie-care 'n frunte-î un diamant purta.
O peatră solitară pe plaiu se arăta.
Acolo stătea umbra și începea să cânte,
Cu taînice cuvinte trecutul să descânte,
Și 'n glasul Eî Tăcerea din somn se deșteptă.

XXI

Pe lira sa germană, în limba armoniei,
Ea spuse pe rind *basmul din vârful cel cu dor*
Ș'a *Musei dela Lesbos*, dușos, cumplit amor,
Ș'anticele legende lui *Dan*, a *Ciocârliei*,
Iehova, *Vrăjitoarca*, minuni a poeziei,
Cu sbor înalt, cu farmec plăcut, învingător.

XXII

Iar vechile fantasme de lira ei trezite
Eșiau prin pâcla deasă a tristelor uitări,
În juru-î stând mirate de-a lor redeșteptări,
Și plăsurile nalte, ca dinsele uimite,
Sub vëlul de trei secolî păreau întinerite
Sub strania magie a magiceî cântări.

XXIII

De-odată cântăreața ce-ascunde al ei nume
Lăsă să cadă lira cuprinsă de flori!
— Ah! Cine-î? — se'ntrebară și munți, și brați, și flori.
— E Carmen Sylva, — și se auzi un mare glas din lume.
Atunci luciră 'n zare a țilei roze spume
Și visul meu și umbre se contopiră în zori.

.

XXIV

Ce-a povesti prin secolii Legenda viitoare
De Doamna, de Regina cu geniul divin,
Crescut spre nemurire pe-al României sin?
Imaginea-î măreață va fi inspirătoare
De basme și poeme frumoase 'ncântătoare
Ce s'or purtă de valuri pe Dunărea și Rin!

Mircesci, Ianuar 1887.

Duă manuscriptul autorului.

CUVINTE ADAPTATE PE IMNUL NAȚIONAL

COMPUS DE HÜBSCH

I

Țăriașcă Regele
In pace și onor,
De țară iubitor
Și-apărător de țeară!
Fie Domn glorios
Peste noi;
Fie 'n veci norocos
La răsboi.
O! Doamne sfinte
Ceresc părinte
Susține cū-a ta mână
Coroana Română.

II

Trăiască Patria
Cât soarele ceresc,
Raiu dulce, românesc,
Ce poart' un mare nume!
Fie 'n veci el ferit
De nevoi!
Fie 'n veci locuit
De eroi!
O! Doamne sfinte
Ceresc părinte!
Intinde-a ta mână
Pe țeara română!

După manuscrisul autorului.

REGINA SYLVA (1)

Regina Sylva-î suferindă,
Durerea 'n ochi-î se oglindă,
Dar eî nu perd seninul lor.
Regina zace 'n insomnie
Și gura-î, cuib de armonie,
Dureriî țice 'ncetișor :
«Așterne-te drumuluî,
«Ca și earba câmpuluî
«La suflarea vintuluî.»

(1) Compus în timpul boaleî Reginei, care în mijlocul suferinșelor sale declamă versurile populare: «*Așterne-te drumuluî*, etc.»

Durerea pleacă întristată!
Pe loc Reginei se arată
Un plaiu întins, un cer deschis.
Frumoasa ei închipuire
Din aripă bate cu grăbire
La glasul blând, care i-a zis:
 «Așterne-te drumului,
 «Ca și earba câmpului
 «La suflarea vântului.»

O! sburătoare, du-te 'n soare
Și-adă-aici a zinei floare, ⁽¹⁾
Ce-are graiul și cântă lin.
Ea cu Regina să se vază,
La căpătâiul să-î stea de pază,
Să zică ori și căruî chin:
 «Așterne-te drumului,
 «Ca și earba câmpului
 «La suflarea vântului.»

1881.

După manuscriptul autorului.

(1) Floarea năsdărană, care cântă în cosița Elenei Cosinzene.

MARGĂRITA

Mărgărita dela Raiu
A venit in ȕi de Maiu
Lumea 'ntreagă s'o admire.
Ea de sus s'a pogorit,
Ca un oaspe mult iubit,
Ca a cerului zimbire.

Unii ȕic că-i ingerel,
Alȕii că-i un fluturel,

Toți că-i o minune rară!
Eă, bunicul ei bătrân,
Când o vëd, in al meu sin
Ride dulcea primăvară.

Și precum pe-un vechiă stejar
Frunzele 'n April apar
Pline de cântări voioase,
Naște 'n sufletu-mă răpit
Un chor scump și in florit
De-amintiri armonioase.

Mărgărita 'n calea ei
A călcat pe curcubei
Și-a scădat, suridătoare,
Ochiă săi in floră de in,
Fața 'n albul unui crin,
Păru 'n razele de soare.

Și pășind pe verde șes,
Cu gurița-ă a cules
O căpșună rosalie.
Și din aerul curat
Cu răsufu a furat
Dulce glas de ciocărlie.

Trece noapte, trece zi!
In curând ne vom trezi
Că-o frumoasă fată mare,
Printre fete strălucind
Și prin lume răspândind
O ne'nvinsă fărmeceare.

La ivirea ei, pe loc,
Făcând visuri de noroc,
Multe inimă au să bată,
Multe lacrimi de dor,
Multe versuri de amor
A să 'nspire juna fată.

Iar părinții săi iubiți
Fi-vor mândri, fericiți
De-a ei tinere splendoare,
Precum cerul e de zori,
Ca pământul de-a lui flori
Și ca ziua de-al ei soare.

1881.

VII

HORA DOBROGEANA

Dobrogean, scăldat în soare
Și în marea mișcătoare,
Mă simțiam de jale plin,
Căci pe lume-eram străin.

Dar de când s'a făcut iară
Țeara mea, română țeară,
Ceru-mă pare mai senin,
Vieța-mă pare fără chin,

Marea Neagră se 'nălbește,
Saltul ei se imblânțește,
Dunărea cu al ei val
Face pod din mal in mal.

Tinde-acum frățească mână
Peste Dunărea română,
Măi, bădiță din Carpați
Și din câmpii cei bogați,

Ca să vadă lumea 'ntreagă
Hora strinsă care leagă
Pe Munteni, pe Moldoveni
Intr'un snop cu Dobrogeni.

Vom avea noi de mirese
Ale țerei florii alese ;
Vom avea de lăutari
Ale mării valuri mari

Și la horă vor fi față,
Prin a timpurilor ceață,
Impărații frați Assani
De pe culmea din Balcani.

1881.

După manuscrisul autorului.

VIII

E R I N ⁽¹⁾

DEDICATĂ D-LUI WILLIAM C. BONAPARTE-WYSE ⁽²⁾

(Manoir of St. Fin, Waterford, Irlanda)

Erin, pe câmpia-î verde,
Lasă ochii a se perde
Că-al său gând posomorit.
Ea își scaldă capu 'n soare.
Pieptu 'n vint, ș'a ei picioare
Intr'un lac neliniștit.

⁽¹⁾ *Erin* numele Irlandei.

⁽²⁾ Celebru poet irlandez și tot-odată poet superior provensal; autor al unui volum intitulat: «*Li parpaïoux blu*» (Fluturiî albaștri).

Lacu-î dice : «Vrei, iubită,
 «Să duci viața fericită
 «Pe-al meu sin de dor uimit?»
 — «Nu-mi convine, ea răspunde,
 «Traiū îngust pe-a tale unde...
 «Sinul tău e mărginit.»

Soarele lucind îi dice :
 «Erin, vrei să fii feric
 «Pe-al meu car cu mine, sus?»
 — «Nu!... ea spune, nu-mi convine
 «Traiū ceresc să duc cu tine...
 «Diua ta e cu apus!»

Vintul strigă de departe ;
 «Vrei de lume să ai parte?
 Stavilī n'am în sborul meu.
 «Eū m'avint în libertate!
 «Vrei să fii cu tine frate?
 Erin falnic strigă : -- «Vreū!»

Martie, 1881

Convorbiri Literare, XVI. 1882—83, p. 421.

PE ALBUMUL DOAMNEI V. BOERESCU (1)

Spre orizontul depărtat
Privesc, visând neincetat,
In zilele de primăvară.
Cu ochii vreă ca să pătrund
Misterul sacru și profund
Ce stă ascuns din lume-afară.

(1) In manuscriptul autorului intitulată: «R. S. V. P. Doamnei V. Boerescu.»

Atras de-un farmec neinvins,
Purtat de dorul meu aprins,
Mă rătăcesc prin țeri frumoase,
Și ved sub ceruri azurii
Trecând pe nouri argintii
Un zbor de zine radioase.

Ved marea 'ntinsă a cărei val
E limpede ca un cristal
Și 'n fundul lunei se lovește
De-un plaiu floriu, necunoscut,
In care, lucru necređut!
Amorul vecinic inflorește.

Apoi verđi insule mi-apar,
Cu maluri de mărgăritar
Și cu poene 'ncântătoare.
Prin aer cântă ciocărlii
Și trece-un roiu de colibrii,
Ca petre scumpe sburătoare.

Iar pe sub paltini nalți, frunzoși,
Ved ochi de tigri scanteioși

Și ochi dulci, galeși de gazele,
Dar mai puternic mă uimesc
Doi ochi mari, negri, ce lucesc
Ca doi luceferi pîntre stele.

Când soarele-î pe asfințit,
In ei găsește-un cuib dorit,
In ei se culcă și s ascunde ;
Apoi, când pleacă despre zori,
El îi preface 'n negri sorî,
Plinî de-o lumină ce pătrunde.

A cui să fie pe pămînt
Acele vii minunî, ce sint
De toți privite cû-admirare ?
Mult aș dori, dacă ați vrea,
Ca să răspundeți, Doamna mea,
L'această simplă întrebare.

București, 1881.

Converbirî literare, XVI, 1882—83, p. 382.

PUII CLOSCIÎ (1)

În Cişmegiul verde, brânduşi de primăvară,
Sub clipurî drăgălaşe de vesele copile,
Apar ca nişte zine din lumea legendară,
Ce morţilor din groapă ar şti să dea zile.

Riğend, ele vind ţuica; dar aspra băătură
Devine-un nectar dulce sub dulcea lor privire.
Ferice care soarbe măcar o picătură,
Pe care-a dismerdat-o o gingaşă zîmbire!

¹ Versuri scrise în grabă, cu ocaziunea serbărei din Cismegiu în folosul incendiaşilor din Focşani.

Priviți ! Ele se mișcă in raze vii de soare,
Inveselind chiar cerul cu fapta lor cea bună,
Căci ele-s puî de cloșcă, miloase, 'ndurătoare.
Și sfinta Caritate in juru-î le adună.

Rămâne 'n admirare orî-cine le privește,
Odrasle-a României cu grațioase daruri,
Blândi îngerî care vesel, când lumea pătimeste,
Revarsă-o rouă lină pe trista omenire.

Zimbiți, copile scumpe, acelor arși de focuri.
Zimbirea virginală e un ceresc tesaur.
Voî știți a scoate mană din risete și jocuri
Și țuica s'o prefaceți in ploaie chiar de aur...

Din crengi o păsărică măestră ȝice: «Oare
«Voî, care stingeți focul din suflete cu chinuri,
«Gândit-ați vre o dată ce flacări ardătoare
«Curând o să aprindeți in a junimei sinuri?»

Dar fie ce-a fi, lumea v'admiră, mult fericite...
Prin voî, de cruda soartă s'ermanului nu-î pasă.
Și-orî-cine bea o țuică din mâna voastră ȝice:
«A ! de-aș avea o cloșcă și puî ca voî in casă!»

Mircești, 1882.

După manuscrisul autorului.

PE ALBUMUL PRINCESEI MARIA STIRBEI

În Asia vădut-am pe-o apă curgătoare
O lebădă frumoasă plutind, albind la soare,
Cū-aripele umflate de-un vint răcoritor,
Ca pânzele rotunde al' unuï vas ușor.

Părea chiar o amforă scăpată 'n apa vie
De Hebe, care varsă în ceruri ambrosie,
Și gātu-ï ca o toartă de-argint se rotunșia,
Când lebăda la umbră pe pept se neteșia.

Ea se ştia pe sine divină şi frumoasă
De când s'ascunse Joe în forma-i graţioasă,
Şi lina-i lunecare cu nobile mişcări
Re-amintiă de timpii anticele creşări.

Dar culmea 'mpodobirei şi splendida-i coronă
Era cinci puî ca dînsa, născuţi în nalta zonă,
Părînd fieşte-care un alb mîrgăritar
Din salba Afroditei căduţ ca un scump dar.

Princesă, când ferice te-am întîlnit în lume
Că-a tale copiliţe, minunî cu dulce nume,
Gîndirea mea sburat-a în ţeara de magiî,
În Asia, cuib verde de lebede-argintî.

Şi-am şis : între poeziî, ce gloria vinează
Şi imnuri numeroase pe liră intonează,
Şi tu al poeziei porţi falnic diadem,
Tu ce-ai făcut în lume un mult frumos poem

Poem în cinci tablouri măestru 'mpodobite,
Cu ochi divini, cu graiuri cereşti şi mult iubite,
Cu toată fărmecearea înaltei poezii,
Ce morţilor dă vieţă şi suflet celor vii.

Bucureşti, 1982.

Convorbiri literare, XVI, 1982—83, p. 381.

S O N E T

TRIMIS REGINEI SPRE MULȚUMIRE PENTRU MAESTRA SA LUCRARE
ARTISTICĂ PE PERGAMENT: CONCERTUL ÎN LUNCĂ ILUSTRAT.

Arătat-am Luncii lucrarea de zină,
Prin care concertu-î l'ai innemurit,
Și ca'ntr'o oglindă scăldată 'n lumină
Lunca radioasă cu drag s'aū privit.

Frunzele mișcate de-adiere lină,
Oaspeții sîi veseli, dar cu glas uîmit,
Florile-î cu gura de miresme plină,
Pîn' și macul însuși din greu somn trezit,

Mă 'ntrebară 'n freamăt, vroind a le spune:
«Cine-aș putut face splendida minune,
«Ce pe noi ne duce sus în cer deschis?»

Le-am spus: «E Regina! mândra țesetoare
«De raze de lună cu raze de soare,
«In care Ea prinde ce-î trece prin vis?»

Mircești, 1882.

După manuscriptul autorului.

CÂNTECUL LUI NOE JUNIOR

Frunză verde de scumpie ;
M'am născut sub crengi de nuc,
Intre doi butuci de vie
Și 'n cântarea unui cuc.
Mana ce 'mă cădu pe gură,
Când 'n lume m'am trezit,
Fost-a dulcea picătură
Din un strugur aurit.

Frunză verde de cicoare ;
Cât am fost pintre copii,
Mă 'ngânaî voios la soare
Cu voiase: ciocârliî.
După ce-am măi prins la dîle,
Incepui de-a alerga .
După sprintene copile
Şi cu ele-a mă 'ngâna.

Frunză verde de sulcină ;
Multe-am prins din ele 'n sbor,
Dar n'a fost din a mea vină,
Ci măi mult din vina lor.
Căcî guriţa lor nu tace
Şi-ochiî lor ceî plinî de foc
Dic : «Şedî bine, nu-mî da pace,
«Fugî in colo, stai pe loc.»

Frunză verde de fetică ;
Nalt crescut-am cât un plop,
Fără grijă, fără frică
De cutremur şi potop.
Eû nu ştiû de sunt pe lume
Alte lacrimî care curg,
Decât cele ce fac spume
Şi din strugurî dulcí se scurg.

Frunză verde de scumpie ;
Dee Domnul ca să mor
Intre doi butucă de vie
Sub un soare zîmbitor ;
Treă mîerlusce 'n patrafire
Să ceteasc' al meă prohod
Şi să-mă dee 'mpărtăşire
Dintr'al vieă dulce rod.

Sinaia, 1882.

După manuscriptul autorului.

POETULUI MISTRAL

D^oi Mistrali în lume sint.
Unul cântă
Și încântă
Ca o harpă dulce 'n vînt.
Altul muge
Și distruge
Tot ce-atinge pre pămînt.

Unul face cū-al sēū graiū
Să 'nverdească,
Să 'nflorească
Pomī și inimī ca în raiū.
Altul trece
Crunt și rece;
Seacă inimī, seacă plaiū.

Când Mistralul cel dușman
Sufică, sboară
Și omoară
Tot ce cauți în liman,
Mergi, grăbește
De găsește
Pe Mistral dela Mailan.

Și poet de vrei să fii,
Fă la soare
Vinătoare
Prin Alpiile-albăstrii,
Și-o primblare
Lin, pe mare,
Printre *Insule-aurii*.

Iar de vreî pe verde mal
Să ducî vîeață
Cu dulceață,
Dec-ți Domnul mândru cal
Și-o iubită
Inzeită,
Ca Mireia lui Mistral.

Maillane, 1880.

După manuscriptul autorului.

B R I N D

Sub cerul splendid al Provenții,
Eă, cântăreț din răsărit,
La voi, maestri ai cadenții,
Vin și vă țic: Bine-am găsit!

Vin de departe, mult departe,
Atras de-al vostru vesel chor,
Să cânt cu voi și să ieă parte
L'această curte de amor.

Sufletul meu e ca o mare
Ce oglindează 'n al ei sin.
Că-o lină, lină legănare.
Al cerului întreg senin.

Ah! de ce n'am în astă oră
Al mării ritmu triumfal,
Să cânt pe nobila Izoră ⁽¹⁾
Cu graiul dulce provental.

Să celebrez, precum îmi place,
Mănosul plaiu, unde răsar
Maslinul iubitor de pace
Și falnicul viteaz stejar.

O! plaiu iubit, o! cuib de soare,
Tu mă pătrunzi de dulci flori.
Căci nu cunoști altă ninsoare
Decât cea de fulgi de flori.

(1) Clémence Izaure, fondatrice des Jeux Floraux a Toulouse.

Ca mult poetica Valcluză
Răsun' al tēu poetic graiū;
Orī-cine poate să-l audă,
Aude, ca prin vis de raiū,

Cântând Mireio zimbitoare
Cu viersu-ī gingaș, virginal,
Căci tu ești țeara 'ncântătoare.
Căci tu ești țeara lui Mistral.

Eū am plecat in lungă cale,
Pe urma soareluī ceresc,
Să fur din focurile sale
O rază ca să 'ntineresc,

Dar am zărit a ta zimbire,
Provență, și am stat pe loc,
Căci raza din a ta ochire
E pentru mine mai cu foc.

Cu tot ce am mai bun in mine,
Cu al meu suflet iubitor,
V'aduc urările de bine
Ale Românului popor.

Felibri, fii ai Poesiei,
Iubiți, cântați armonios,
Vă 'nchin acest brind al frăției
Sub al Provenței cer frumos.

Montpellier, 1882.

Dușă manuscrisul autorului.

PATRU REGINĂ

(CITIT LA ADUNAREA LITERARĂ DIN ALBY)

Patru surorî de nalt renume,
Reginî cereștî cu semne 'n frunte,
Aû fie-care 'n astă lume
Un tron inalt pe-un vîrf de munte.

Una-î ardentă și măreață,
Una-î avută, generoasă,
Una e dulce cântăreață,
Una măi mică și frumoasă.

Ele se țin cu drag de mână.
Soarele stă să le privească,
Căci fie-care-î o stăpână,
Fiind de viță 'mpărătească.

Cele mai mari trei suverane,
Cu sorioara lor mezină
Preschimbă în patru limbă romane
Vorbire de iubire plină.

Ele ȳic: «Scumpă Românie!
«Mult ai fost tu de noi departe,
«Iară de-acum pe vecinicie
«Nimic nu poate-a ne desparte.

«Având tus-patru o menire,
«Sub cer de-acum pe tot-deauna
«Vom face 'n vecinică unire
«Din patru inimă numai una!»

Priviți! Pămintu 'ntreg tresare!
Carpați și Alpi cu fruntea naltă,
Și Pirenei dau o strigare
Cu Apenină de la olaltă:

«Trăiască Spania măreață,
«Și Franța mare, generoasă,
«Italia, dulce cântăreață
«Și România cea frumoasă!

1882.

Duă manuscriptu' autorulu'.

VERSURI IMPROVISATE LA FORCALQUIER

CU OCASIUNEA PUNEREI CELEI ÎNTĂI PETRE A UNUI VIADUC

Te 'nalță, viaduce, s'aducă în acest loc
Din patru părți a lumii averi, lumină, noroc,
Și-a tale nalte arcuri întindă se departe,
Să întrunească frații ce soarta'ncă desparte.

1882.

După manuscriptul autorului.

XVIII

FELIBRULUI LOUIS ROUMIEUX

RESPUNS LA SONETUL SEŪ GRAVAT PE STATUETA CALIOPEI
OFERITĂ MIE LA BANCHETUL DE LA MONTPELLIER.

I

Călcat-am multe țări pe lume,
Conduș de-o strălucindă stea,
Ca să gășesc, să vęd anume
Odrasle marī de ginta mea.

Dar m'am grăbit prin ele-a trece,
Căci mă simțeam de tot strein,
Și sufletu-mi rămânea rece,
Rece și mut in al meu sin.

Sub un butuc frunzos de vie
De-odată vesel m'am oprit,
Când auzii o melodie
Sburând prin spațiul uimit.

Și ca pădurea, care vibră
Sub vintul mediteraneu,
La poesia cea felibră
A tresărit sufletul meu.

Cine cânta in a mea cale?
Un provensal, poet cânta,
Și lumea 'n cânturile sale
Ca 'n Ți de Maiu se deștepta.

II

Privii in juru-mi cu mirare
Și 'ntrezării sub un maslin
Un bujorel de fată mare
Cu ochi de foc, cu chip latin⁽¹⁾.

(¹) Tipul femeilor din Provența se apropie mult de acel al Româncelor.

Pe-a sale brațe albe, goale
 Purtă un snop bogat de grâu
 Și poame rumene în poale,
 Și flori pe cap, și furcă 'n brâu.

Iar mai departe 'n nechezare
 Sburdă voios un cal din Crau⁽¹⁾,
 Și 'n orizon, pe-albastra mare,
 Miș de corăbii lunecaă.

Uimit de farmecul frumseții
 Pe cea minune-o întrebaiū:
 «Ești tu zeița Tinereții?»
 Ea îmi respunse 'n dulce graiū:

«Eū sunt Provența!... Poesia
 «Și România-mi sînt surorī.
 Roumieux 'mī varsă ambrosia
 Și eū îl încunun cu flori!»

Montpellier, 1882.

Convorbiri literare, XVI, 1882—83, p. 420.

(1) Crau, câmpie lungă, largă, acoperită cu petre rotunde, din departamentul Bouches du Rhône, în care cresceau hergheli de cai selbaticī.

POETULUI ȘI FILOLOG GABRIEL AZAÏS

RĂSPUNS LA BRINDUL SĂC DIN 7 MAI 1882. ÎNCHINAT MIE LA ALBY.

Un arbor, ce mai mult rodește
Cu cât mai mult îmbătrinește
Sub cerul Țării Românești,
E pomul trainic ca stejarul,
Ce 'n toamnă își aduce darul
De mere grase, mari, *domnești*.
Din moși-strămoși la noi se spune
C'a fost a raifului minune
Pe timpii nașterii lumești.

Și chiar din el Eva 'ncântată,
Gustând, a înflorit de-odată
Ca cel mai splendid trandafir.
Iar de atunci ori-ce fecioară
Poartă ascuns în inimioară
Un vis din raiu, un suvenir,
Și 'n Orient, plin de mistere,
Altarul cu arom de mere
Parfumă sfintul unt-de-mir ⁽¹⁾.

Tu, Azais, ce 'n bătrînețe
Pășești cū-avint de tinerețe,
Cu fruntea sus, pe-al vieții drum,
Vechiū arbor încărcat de poame,
A căror suc ațiță foame,
Iar saț n'aduce nici decum,
Căci ele dau științi, plăcere,
Precum un crin ne dă și miere
Și mult îmbătător parfum,
Lăsat-ai, Azais, să cadă
Un fruct plăcut din a ta roadă
Pentr'un poet din răsărit.
El l-a cules voios în cale,
Pe când purtă țilele sale

⁽¹⁾ Între esențele, ce compun untul de mir, intră și parfumul de coji de mere domnești.

Sub cerul vostru aurit,
Și l-a gustat cu lăcomie
Și îmbătat de poezie
Ureaz' acum cu glas uîmit:
«Acel ce bunurile împarte
Ție-Azaïs, să-ți faci parte
«De traiu mănos, și lung, și lin,
«Ca să privesci în a ta viață
Reînfrățirea cea măreață
«A neamului întreg latin.
«Apoi să lași iubitului-ți nume,
«Precum un măr domnesc în lume,
«Ca să rodească tot în plin».

Convorbiri literare. XVI, 1882 — 83, p. 420.

O REGINĂ ÎNTR'O MANSARDĂ

VERSURÎ SCRISE PE PERETELE ȘALETULUI DE LA SINAIA

Sub coperiș de brad de munte,
Stă o Regină meditând.
Albastre raze pe-a sa frunte
Apar lucind din când în când.

Prin codri deși, prin stânci cărunte,
Pe riuri mari, pe munți sburând,
Gândirea ei își face punte
Și trece, norii luminând.

Unde se duce-acea gândire ?
Nu pot s'o spun, dar în uîmire,
De-a eî lumină inundat,

Văd cum mansarda se desface
Și prin minune se preface
Intr'al minunilor palat.

1882.

După manuscrisul autorului.

EARNA VINE

Vine dela munte earna la câmpie
Scuturând din poale-î țile de urgie.
Vie!
Lângă foc eă fac
Visurî după plac
Și cu al meă oaspe, dulcea primăvară,
Rîdem de furtuna care url'afară,

Es în calea ernii, ca la o mireasă,
Crivățul fioric, corbiî, pâclă deasă.

Easă!

Eû cu gândul plec

Și ferice trec

Prin poene 'n floare, prin păduri umbroase,
Unde miî de glasurî cânt'armonioase.

Bate la fereastră earna degerată.

Fruntea ei de țurțurî este încărcată.

Bată!

Eû îî dic: drum bun!

Și în sobă pun

Treî bucăți de frasin, care ard cu pară
Povestind de lumea veche, legendară.

Sboară pe 'ntuneric umbre 'ngrozitoare,

Cârd de lupî în goană, stol întins de cioare.

Sboare!

Eû la foc privesc

Și mă 'nveselesc,

Căci din depărtare vîd sosind în țeară
Paserî pribegite, oaspeți blândî de vară.

Ninge! vînt de moarte suflă să atingă
Flacăra vieții și din sbor s'o stingă.

Ningă!

Eū vęd rėsărind,

Eū vęd înflorind

Earba pe câmpie, rosele la soare
Și sperarea 'n inimă june, simțitoare.

Joacă hora tristă lupii din răstoace,
Vulpile codane, urșii cu cojoace.

Joace!

Eū vęd prin scântei,

Vęd cu ochii mei

Goale salamandre prinse 'n horă vie,
Ce la glas de greeri saltă 'n veselie.

Sună 'ntreg văzduhul de răcniri nebune.
Earba cheamă iadul ca s'o încunune.

Sune!

Lampa eū mî-o sting,

Gândurile-mi string,

Și pe-o pernă moale cad în adormire,
Ca să sbor în lumea cea de nălucire.

Mircești, 1882.

Convorbiri literare, XVII, 1883—84, p. 359.

XXII

RONSARD LA TULUZA

DEDICAT DOMNULUI A. ROQUE-FERRIER

Ronsard, al regilor poet
Și al poeților jun' rege,
Din al Parnasului boschet
Vroia noi laurî a culege..

El plecà decî la Tuluza
Și 'n fântâna din Valcluza
Iși scaldà în treacăt muza.

Tuluza 'ntreagă e 'n serbare.
Magistri gravī și dame multe
In Capitul cu nerăbdare
S'aū adunat ca să-l asculte

Ronsard mândru 'naintează,
Lira el își acordează
Ș'un cânt straniū întonează,

El spune 'n limba cea divină,
Cum pe când Franța eră 'n valurī,
Străbunu-ī, Banul Mărăcină,
Născut pe-a Dunării verđi malurī,

Veni pe-un zmeū călare
S'ajute 'n lupta mare
L'a Frâncelor salvare.

Cu toți uimiți il ascultară,
Apoi, cu glasurī triumfale,
Invingător il proclamară
In vechile Jocurī Florale.

Iar în loc de-o eglantină
Luī magistriī grav închină
O Minervă argentină.

El o privește 'n admirare
Șoptind : «O ! Zee cumințită,
«Isbânda mea ar fi măi mare
«De-ai fi tu dulcea Afrodită.»

Magistrii gravă zimbiră,
Și damele roșiră
Și lung la el priviră...

Din Capitul iar spre Valcluza
Plecă Ronsard pe o Ți caldă,
Inșă in loc de-a-și scaldă Muza,
El pe Minerv'acum o scaldă.

De-atunci zea răsfațată
In Provența des s'arată
Cu vii raze 'ncoronată.

Montpellier, 1882.

După manuscriptul autorului.

XXIII

INSCRIȚIE

DESTINATĂ CASTELULUI DE LA SINAIA

CERUTĂ DE M. S. REGELE

Eu, Carol, și al meu popor
Clădit-am într'un gând și-un dor
In timp de lupte-al său Regat—
In timp de pace-al meu palat!

Sinaia, 1883.

Duă manuscriptu' autorulu'.

VERSURÎ SCRISE ÎN CABINETUL REGELUI
LA SINAIA ÎN ZIUA PLECĂRII MELE

Sire.

Castel-Peleș, minune feerică, privită
Cu drag și cu mirare de falnicii Carpați,
Menire are 'naltă, în sinu-î tăinuită,
Ca ploaia roditoare în nori întunecați.

Gândiri mărețe sboară prin casele-Ți Regale !
Le simte al meu suflet, le vede ca prin vis,
Precum sub chip de stele mărunte, ideale,
Zăresc în noapte sorii cerescului abis.

Să Te ajute Domnul să scrii pe-a Țării carte
 Lungi pagini glorioase ca în timpii legendară.
 Din cuib de munte, Sire, sbor vulturii departe.
 Din cuibul Tău în lume sbură-vor fapte mari!

Castel-Peleș, Oct 1883

— ALTĂ REDACȚIUNE —

PE ALBUMUL REGELUI

Al Tău Castel, minune feerică, privită
 Cu drag și cu mirare de falnicii Carpați,
 Menire are 'naltă, de mine 'ntrezărită
 Prin timpii ce vin grabnic cu roade încărcăți.

Să Te ajute Cerul să scrii pe-a Țării carte
 Lungi pagini glorioase, tesauri seculari.
 Din cuib de munte, Sire, sbor vulturii departe.
 Din cuibul Tău în lume să sboare fapte mari!

Castel-Peleș, 1883, Oct

După manuscrisul autorului.

XXXV

IZVORUL

(HORA DIN MIRCEȘTI)

In izvor ai pus piciorul.
Scump odor și mult iubit,
Și ca peptul meu izvorul
De fiorî a tresărit.

In izvor ți-ai spălat fața,
Și izvorul fericit
Aû păstrat de-atunci dulceața
Chipului tău rătorit.

La izvorul cu șoptire
Așî pe-amează te-ai culcat,
Și izvoru 'n neclintire
Până 'n seară mut ai stat.

In izvorul care trece,
Zimbitoare te-ai privit,
Și de-atuncî in fundu-î rece
Un bujor ai răsărit.

Tu, copilă, ești bujorul,
Floarea dragosteî tu ești,
Și-al meu suflet e izvorul
Unde chipu-ți oglindești.

Mircești. 1882.

Convorbiri literare, XVII, 1883—84, p. 360.

XXVI

CIREȘILE

HORĂ

Ici pe culme și 'n livadă
Veđi, cireșile s'aũ copt.
Graurĩ negri staũ la pradă,
Pe-orĩ-ce creangă câte opt.

Saĩ pirleazul, vină, vină,
Puĩculiță cu ochĩ vii,
Să te ducĩ cu poala plină
De goldane vișinii.

In copaci eū pentru tine
Ca un graur m'oiū urcà,
Și cireșile sub mine
Drept în sin țî-oiū aruncà.

Iar de sus, privind la ele,
După ce m'oiū înturnà.
Doi cercei de cireșele
La urechi țî-oiū aninà.

— Iacă vin, dragă bădiță,
Dar în schimb ce țî-oiū da eū?
— Porți cireșe pe guriță,
Altă plată nici că vreū!

Mircești, 1882.

După manuscrisul autorului.

VERSURÎ SCRISE PE UN PERGAMENT
PENTRU ISCHIA

Septembrie, 1822.

Frumoasa moartă zace pe-o stâncă 'n lina mare
Și pletele-î pe valurî plutesc în legănare
Sub raze aurite, care-î mângâe fața.
Aveà mult foc în suflet; el î-a răpit vieța!
Dar focul este-a lumei putere creatoare,
Prin el frumoasa moartă va re'nvià la soare.

După manuscrisul autorului.

XXVIII

O D Ă

LA STATUEA LUI ȘTEFAN CEL MARE

Tu ești! Tu Ștefan! tu străbune!
De patru secolî adormit;
De patru secolî, o! minune,
In veci de noi nedespărțit!
Tu ești, pe zmeul tău călare,
Cum te-am visat, cum te-am dorit,
Ah! iată-te, lumea tresare!
Eroî, Domn, oaspe inzeit!

Când ni se duce gândul la timpurile-acele
De traiu fără odihnă țesut cu ȃile rele,
In care plugul morții trăgea pe-al țerii sin
Lungă brazde roditoare de mult amar și chin,
In patru orizonuri cuprinși cu nori de sânge
Zărim cerescu-ți paloș, ce dușmani înfrânge,
Și te vedem pe tine, învingător viteaz,
De pază, treaz la soare și 'n noapte încă treaz !

Mulți seculi lăncezit-am sub a peirii ceață,
Dar te-am avut pe tine, fecund izvor de viață,
Simbol al bărbăției în neamul tău ascuns,
Ș'a fost destul !... în ceruți un soare-ți de ajuns !
Zadarnic zboară norii și fulgerii detună
Pe fruntea maestoasă a munților Carpați ;
In zarea limpedită dup'orți care furtună,
Ca tine printre seculi, ei par mai înălțați.

O ! de-ți eră statura cât inima de mare,
Ai fi întins o umbră din munți și până 'n mare, ,
Tu ce-ai putut cu brațul în veci neobosit
Să aperi Occidentul de cruntul Răsărit,
Tu ce prin curcubeul de fapte colosale
Legat-ai revărsatul cū-apusul vieții tale,
Tu aclamat in Roma cu glas triumfător :
« Mare-al Creștinătății Eroū nemuritor ! »

O! Ștefane, Românul crește.
Vădându-te ađi lângă el.
Ađi țeara mândră te priimește,
Purtând coroană de oțel.
Tu, ce viteaz ai apărat-o,
Privește-o!.. demnă-î s'o privești.
Independentă ai lăsat-o,
Independentă o găsești!

1883.

Convorbiri literare, XVII, 1883—84, p. 112.

ÎNCUNUNAREA STEAGULUI

MAIESTĂȚII SALE REGINEI

30 August 1856.

Biserica e plină de capete plecate.
Mulțimea 'ngenunchiată ascultă lăcrimând
Pomelnicul cel jalnic de nume nouitate
A celor morți în floare stindardul apărând.

Stați față la serbare un Rege și-o Regină,
Ș'un steag ce se înalță, umbrind altarul sfânt.
El are multe zdrențe, dar lui toți se închină,
Căci e o moaște sacră, al Patriei veșmînt.

O ! sdrențe glorioase, Victoria în lupte
Vă dete mușcătoare și aprigă sărutări!
O ! haină-a României, atâte poale rupte
Cuprind întreg poemul al ei neatîrnări.

O ! Steag, fii vecinic falnic cu Regele 'mpreună,
Tu Steaua României isbânditor o porți.
Fii vesel, ați Regina îți pune o cunună
De roze pentru vii, de lauri pentru morți.

După manuscrisul autorului.

XXX

HORA DE LA SINAI

30 August 1886

Sus, in deal de mănăstire,
Saltă hora 'n învîrtire
Sub ochirea cea de foc
Soareluî oprit in loc.

Saltă hora cū-avînt mare,
Căci e çiuă de serbare
Unei fapte vitejești
De-ale oastei românești.

Munții vechi, străbuni ai țerii,
Verđi ca 'n timpul primăverii,
Se'nsenină de privesc
Danțul cel milităresc.

Și toți brađii de pe coaste,
Inșirați în rînd de oaste,
Par'că 'ntind voios din munți
Crengi de dafini peste frunți.

Iată Regele 'n mulțime
Dând avînt la tinerime.
Și Regina cu ștergar
Și cu fotă din Rucar.

El prin horă-și duce pașii
Și glumește cu ostașii,
Ea cu blânde dismierdări
La copii dă srăutări.

Precum fruntea și cununa,
Cu poporul Eî fac una,
Prin popor trecând senini
De se miră cei streini.

Iar pe culme mai departe,
La serbare luând parte,
Stă drapelu 'nvingător
In văzduh filfăitor.

Saltă sprinten dănțătorii,
Grivețeni, vinătorii,
Cu puicuțe românești,
Flori din straturi boerești.

Și e scumpă la privire
Cea frățească întrunire
De mână albe ca un crin,
De mână aspre ca un spin.

Cele mici dismerdătoare
Și acele arse 'n soare
Cu sfeală se ating,
Dar ușor cu drag se string.

Căci de sună 'n țeară larma,
Cele mari apucă arma,
Cele mici aduc cu dor
Balsamul vindecător.

Hora iute se 'nvirtește,
Gloată mult' o îmbulzește.
Ochii și inimă se aprind,
Toți de fală se cuprind,

Că drept spor de veselie
Din Balcani un vînt adie,
Ce șoptește triumfal
De al Griviței năval.

Insuși morții iată-î față!
Ei zimbesc la cei din vîeață,
Ce-s jurați la rîndul lor
A muri triumfător.

Hura! Peleşul din vale
Cîntă hora 'n a lui cale.
Toți s'aruncă viū în joc
Cum s'aruncă viū în foc.

Căci așa-î Românul, frate,
Dă nevoea după spate,
Bun de braț, bun de picior,
Luptător și dănțător!

După manuscrisul autorului.

PE ALBUMUL D-REI ESMERALDA CRETZEANU

A ă nins cu argint
Și cu mărgărint
Din a erniî salbă,
Și prin recî fiorî
Lunca până 'n zorî
Devenit-aŭ albă.

Pe ulm, pe stejar
Crengile apar
Lungî buciūmî de ghiaţă,
Iar în loc de frunzi
Sloiurî mici, rotunzi
Strălucesc prin ceaţă.

Totul pare mort
Sub funebrul cort
Unde gerul zace,
Insă prin îngheţ
Sprintenul stigleţ
Sboară şi nu tace.

Când totul e mut,
Ce dor l-aū făcut
Să cânte, să sboare?
El a 'ntrezărit
Pe cuibul iubit
O rază de soare.

Ast-fel când zăresc
Chipu-ţi fecioresc,
Copiliţă jună,
Inima-mî pe loc
Simte dulce foc,
Şi vesel resună.

Ca și lunca, eú
Pert pe capul meú
Earnă, grea povoară,
Insă când te vėd
Zimbind, eú mē cred
Chiar in primăvară.

Fiiică de poet!
In al tēú boschet
Tu cânti câte-odată
Și cu drag te-alinți,
De-amicí, de părinți,
Fiind adorată.

Ca să fim voioși
In timpii geroși
Dorul meú urează,
Tie-un trandafir,
Mie-un suvenir,
Paserii o rază.

Concortbirii literare, XVI. 1982—83, p. 382.

XXXII

PE ALBUMUL D-REI N.

Natura de minună e plină,
Dar când în cer nu e lumină,
Ea 'n umbră zace nevădită.
Inima-mă vecinic simțitoare,
Lipsită de-al junieii soare,
În sînul meu zace perdită.

Ah! dac'aî vrea să aî tu parte...
Dar ce ȃic ?... timpul ne desparte :
Tu viî, cînd eî sînt spre plecare,
A zorilor vie lucire
Nu poate s'aîbă intîlnire
Cî-amurgul palid ce dispare.

Converbirî literare, XVI, 1882—83. p. 383.

XXXIII

FAPTUL ȚILEI

PE ALBUMUL D-REI FR. GR.

Faptul țilei, fur de stele,
Le adună și cu ele
Face-un soare luminos,
Fala cerului voios.

Soarta mea de mî-aș alege,
N'aș fi soare, n'aș fi rege,
Dar m'aș face fur de stele,
Ca să te adun cu ele.

După manuscrisul autorului.

XXXIV

SFINȚIREA CURȚII DE ARGHEȘ

O D A

I

Romànu 'n timpurî de răsboae
Pentru-al său țerm din moși-strămoși
Vërsà tot sângele-î șiroae
De se umbrîa sub nourî roși.
El înclinà mândra sa frunte
Numai la cer, vroind pe loc
Să stee nalt pre cât un munte
Intre-a lui țeară și 'ntre foc.

II

Apoi în timpuri de cădere,
Cât erà cerul ne'ndurat,
El sta pe gânduri în durere,
De marî risipurî rezemat,
Și ascultà plin de uîmire
Glasul lor tainic șoptitor,
Ce-î pomenîa de-a lui mărire
Și 'n trecut și 'n viitor.

III

Românu 'n timp de resuflare
Cu al sêu paloș vitejesc
Clădià mult trainice altare
Sub scutul Domnului ceresc,
Ca să privească lumî și soare,
Cum neamul sêu ș'a lui clădiri
In veci rămân neperitoare
Printr'ale lumii sguduirî.

IV

Cum, de măsura mult măreață
A numelui ce-a moștenit,
El sta cu soarta-î față 'n față,
Ea crâncenă, el neclintit!

Iar când suflă vint de peire,
Cum el în cale-î falnic stă,
Și pentru-a țerii mântuire
Vintul oprîa și-l infruntă.

V

Curte de Argeș! ca și tine
Aproape-a fost el de mormint,
În ochii Liftelor streine
Păreați voi șterși de pe pămînt,
Dar cât un stâlp e în picioare
Nu cade templul dărimat,
Și nici-un neam viteaz nu moare
Cât el mai are-un fiu bărbat.

VI

Un singur om de vîcea tare
Poartă 'n sîn miî de oameni tari,
Precum o ghindă 'n coaje-î are
Un verde codru de stejari.
Iar prin iubirea de moșie
Și prin credința 'n Dumnezeu
Un om plătește cât o mie,
Stăpân pe viitorul său.

VII

Așa tu, Curte legendară,
Așa tu, drag Român popor,
In cursa soartei mult amară
V'ați dat un sacru ajutor,
Și iată-vă ați iar cu fală
Strălucitori prin har ceresc,
El sub o mantie regală,
Tu sub veșmîntul ingeresc.

VIII

El vine-O! sfîntă mănăstire,
Cu brațe pline de cununî,
După trei seculi să te-admire
Ca pe-o minune 'ntre minunî.
O! monument, soarta țî-e mare!
Sub neaș Domn ai fost clădit,
Și-n mândra-ți nouă realțare
Ați sub un Rege ești sfințit!

IX

Privesce 'n jur, privesce 'n zare
Umbrele mari a celor morți,
Care-ți trimit o inchinare
De pe-ale veciniciei porți.

Mărirea ta este deplină;
Geniū a fost meșterul tău,
Ești demn de-o nație creștină.
Ești demn locaș de Dumnezeu!

INSCRIȚIE PE UȘA CURȚII DE ARGEȘ

Eu duc pe cel ce plânge la raiu de mângăere;
Pe orb către lumină cerească îl duc eu.
Voi ce intrați aici, goniți orî-ce durere
Și orî-ce desperare lăsați pe pragul meu.

XXXVI

L E G E N D A

SFINȚIRII BISERICII DELA CURTEA DE ARGES

ÎNCHINATĂ MAIESTĂȚILOR LOR REGLUÎ CAROL I ȘI REGINEI ELISAVETA

12 Octombrie 1886.

I

Din Moldova cea nurlie,
Din voioasa Oltenie,
Din întreaga Românie,

De prin munți, de pe câmpii,
Din colnice podgorii,
De pe văi cu ape vii,

Din orașe, de prin sate,
De la schitură depărtate
Și mănăstiri ne 'nchinete,

Au plecat în cete, cete
Nați flăcăi cu negre plete,
Roiu bălaiu de mândre fete

Și femeii cu prunci la țigă,
În catrință, în bondiță,
În cămeșe cu altiță.

Toate sprintene, ochioase,
Strinse 'n fote fluturoase
Și de mijloc mlădioase ;

Unele din plaiu călare.
Altele din văi pe care,
Purtând flori, purtând ștergare.

Vin prin șesuri, prin păduri
Sfinți Episcopi în trăsuri,
Iar pe jos, pe bătătură,

Preoți, maice în șaiag,
Slabi călugări cu toiag,
Dile 'ntregi pășind cu drag.

Și din fundul celor munți
Trec prin ape fără punți
Albi mocani pe cai mărunți,

Vin pe drumuri jună ostași,
Dorobanți și călărași,
Ageri, neaoși vulturași.

Toți în șiruri lungi, grămadă,
Și in haïne de paradă,
Ochilor întinđend nadă.

Gloata întreagă se adună.
Câmpu 'n lung și 'n lat răsună
Sgomotos, de voe bună,

Căci ea merge-atrasă 'n zare
De-o lumină, ce apare
Pe sub ceruri mare, mare,

Cum mergeau neobosit
Cei trei crai din răsărit
Spre luceafărul slăvit,

Ca să 'nchine fruntea lor
Unui fraged pruncușor,
Lumelor mântuitor!

II

Dar ce este acea-lumină?
O biserică creștină
Ridicată din ruină!

Domnul Neagoe-a clădit-o,
Timpul crunt a risipit-o,
Carol Rege-a re'noit-o.

Ș'acea lume în pornire
Pasă vesel s'o admire
In cereasca-î strălucire.

Eat'o lângă ea sosită,
Imprejuru-î grămădită,
De podoaba sa uimită,

Căci, în câmp din nou lucrată,
Pare-o sculă nestimată
Pe pământ din cer picată.

Cu măestrelor-î cîoplele,
Cũ-a eî turlor invirtele,
Care-atrag ochiî la ele,

Și cu sfînta armonie,
Ce din sinu-î lin adie
Sub nălțimea albăstrie...

Lumea stă ascultătoare.
Bolta e răsunătoare
De cîntări pătrunțitoare,

Ce'n văzduh se împreună
Cu svon lung de tun, ce tună,
Și de clopot, care sună.

Dar tăcere!.. de o dată
În mulțimea 'nfiorată
Resuflarea stă curmată.

Inimile bat mai tare,
Bătrini, tineri, fie-care
Mai pătruns, mai viu tresare...

Ce se fie?... pe-orî ce munte
Țipă vulturî, șoimi de frunte,
Sboară umbre mari, cărunte.

Orî-ce frunză re'nverdesce,
Orî-ce rîu apele-și cresce,
Orî-ce pom din nou rodesce !

Insuși soarele'n splendoare,
Sol trimis la serbătoare,
E mai nou, mai splendid soare...

Taina este săvirșită !..
Ascultați !.. lavra sfințită
Țice lumii pironită :

Voi ce'n viață vă luptați,
«Voi ce raiul căutați,
Sinu mi e deschis, intrați !

« Eă sint mana mângăerii!
« Eă sint balsamul durerii!
« Eă sint cumpăna puterii! »

III

Preoțimea toată-afară
In veșminte, în tiară,
Se înșiră-acum pe scară.

Jos, in curte oameni mii,
Și neveste și copii
Se îndeasă'n straturi vii,

Ca să vadă în lumină
Sus, drept ușa cea divină,
Pe-a lor Rege și Regină :

Eată-î!.. El in capul scării,
Stă purtând odorul țerii,
Paloșul neatărnării!

Ea, pe fruntea Sa Domnească
Purtând, nu stema regească,
Ci marama țărănească!

Și pe boiū frumos, cu fală,
Fota cea națională,
Ca o mantie regală !

«Ean priviți !.. strigă mulțimea,
«Cum a înfrățit mărimea
«Ș'al Eî tron cu țărănimea.

«Ea-î de noi !.. A noastră este !
«Par' că-î Zîna din Poveste !»
Dic copile și neveste.

Și cu toate, miî și sute,
In dorința lor perdute,
Ar vrea mâna-î s'o sărute.

Dar un semn Regele face...
Și pe loc poporu 'n pace,
Nemișcat, se'nclină, tace.

Regele cu glasul tare
Îi grăesce de altare
Și de-a legîi respectare.

In cuvinte cumpănite,
Din tot sufletu-Î pornite,
Cu măreț avînt rostite,

El îi spune 'n graiū de Rege :

« Că Moșie, Domn și Lege
« Trebuî strîns ca să se lege !

« Că credința'n Dumneșeu
« Pune sfîntul scut al scū
« Intre bine și 'nire rău ! »

Iar pe cînd glasu-Î tot crește,
Bolta sfîntă-l însoțește
C'un resunet, ce uîmește.

Și-aî zidirii porumbei
Freamăt fac din clopoței,
Ca un sbor de ângerei.

Ura'n cerurî se ridică !..
Ceru'n două se despică,
Ploî de raze din el pică,

Și, ferice, tot poporul,
După cum îl duce dorul,
Vede 'n față-î viitorul!

IV

O! moment de re'nviere!
Amintirea-î nu va pîere
Cât va sta Crucea'n putere!

Căci avut-a marturî marî
Vechiî ctitorî legendarî,
Munții, codrii de stejari,

Și bătrînul Argeș, care
Duce-va astă serbare
Dintr'o zare 'n altă zare!..

Fost-am încă și eî față,
Și pe turlă cea măreață
Am zărit cincî umbre 'n vîeață.

Una blând a cuvîntat:
«Neagoe, al meî bărbat,
«Fie Domnul lăudat!

« Sfinta noastră Mănăstire,
« Și a noastră pomenire
Scoase sînt de la peire! »

Alta țise cu oftare :
O ! Manole, meșter mare,
Ađi e țiuă de scăpare !

După veacuri de urgie,
Am eșit din temelie
Eú, sermana ta soție,
Și 'ncetat-am de-a măi plânge,
De-a măi țice : crunt mă frînge
Zidul tĂu, care mă strînge !

Ađi, in locu-mi, spre 'ntărire
Pentru falnica-ți zidire,
O Regină cu iubire

« Pe altar prinos depune
« Cartea Sa de rugăciune,
« Ce-o s'aducă țile bune.

«Toată scrisă, zugrăvită,
Și, de mâna Eî slăvită,
Cu minuni împodobită.

Aibă traiu ca gândul Său!..
Eă cu pruncușorul meu
«Sbor în cer la Dumnezeu!»

Ast-fel umbrele șoptiau,
La popor cu drag priviau,
Ochiî lor se 'nveseliau,

Apoi tăinic, cu sbor lin
Dispărut-ău în senin
Ca un vis, ca un suspin.

Iar în urmă-le, în soare,
A rămas strălucitoare
Lavra 'n veci neperitoare!

T E A R A

Din umbra deas' a norului
Intins pe țeri streine,
Cu aripile dorului
Voios reviu la tine,

O! cuib a fericirilor!
O! țeară luminoasă!
Comoar' a nălucirilor,
Grădina mea frumoasă!

Ș'avintul tinereților
Ce 'n sinu-mă se trezește,
Prin lumile poezilor
Sburând mă rătăcește,

Prin farmecul avintului,
Tot ce sub ochi răsare
In poalele pământului,
Mai drăgălaș îmi pare.

Intinderea câmpiilor
In zări mai lin se perde,
Mai dulce-î rodul viilor.
Verdeața e mai verde.

Mai nalte sint nălțimile,
Mai cald e mândrul soare,
Mai limpezi limpețimile
De riuri și izvoare

Iar fetele cu florile
Mai viu rid între ele.
Și spun privighetorile
Mai tăinic vers la stele,

Aice-î țeara basmelor,
Ce 'ngân' a noastră minte
Prin farmecul fantasmelor
Din timpî de mai 'nainte.

Aice-î vestea Doamnelor
Din lumea legendară
Ș'a prelungirii toamnelor
Sub cer de primăvară.

Aicî țeara plăcerilor
Ș'a doînelor de jale,
Ce 'n liniștirea serilor
Te țin uîmit în cale.

Aicî cu lăcrimioarele
Bujorî se prind în horă.
Aice însuși soarele
Are 'ntre flori o soră,

Și 'n stâncile Carpaților
Cresc paserî năsdărvane,
Și 'n sufletul bărbaților
Mândriile romane

O! gură dulce-a raiului,
Tu dai prin o zimbire
Și fericire traiului,
Și morții fericire.

Luceferii eterului
Rivnind privesc la tine,
Și toți îngerii cerului
Te-au îndrăgit ca mine.

Mircești, Septembrie 1886.

Contribuții literare, XX, 1886—87, p. 689.

După manuscrisul autorului.

XXXVIII

DOMNULUI ȘI DOAMNEI JACQUES LAHOVARY

23 Iunie 1887

Căsătoria este poemul fericirii
Compus de două inimă cu drag împreunate,
Ce 'n sinul armoniei și 'n farmecul iubirii
Undesc comoara dulce de cânturi inspirate.

Din ele fie-care aduce partea-i dreaptă
De splendide imagini, de strofe-armonioase :
Iubitul, cumpănirea, puterea înțeleaptă,
Iubita, incântarea simțirilor duioase.

Voi, favoriți ai soartei, ce 'n astă țî cu soare
Incepeți a compune poemul căsniciei,
V'a inzestrat natura cu toate-a ei odoare,
Ca să intrați ferice in templul armoniei.

Deci, mână 'n mână, veselî, cu inimî alipite,
Pășiți cîntînd pe calea ce vouă se deschide.
Veți fi urmați de-a noastre urări nedespărțite
Sub cerul lin, albastru și care vă suride.

Paris.

XXXIX

P O D U L (1)

SCRIS PENTRU MARGARETA CÂND VA FI MARE

Pe podul unui vas feeric
Cu forma de castel bogat,
Ce strălucește în întuneric
Fantastic, vesel luminat,

(1) Un mare balcon din Casteiul Feleș.

Și care poartă drept catarguri
Trei turnuri nalte, ce plutesc
Sub vastele albastre larguri
A Oceanului ceresc,

Mă primblu 'n ora dimineții
La soarele dismerdător,
Ca 'n timpul dulce-al tinereții,
Ca 'n timpul meu de călător,
Și, fărmeecat de-o nălucire,
Imi pare că dalbul palat
Se mișcă 'n lină lenevire
Prin lumile ce le-am visat.

Mă duce la frumoase maluri,
Umbrate de verși palmieri
Și 'ncinse cū-aurite valuri
Sub aburiri de primăverii.
Mă duce 'n India brahmină,
In raiful de la Taiti,
In care vecinica lumină
Indeamnă vecinic de-a iubi.

El măi cu seamă se 'ndreptează,
Unindu-se cu gândul meu,
Spre-o țeară mândră și vitează
Și mare cât numele său,

Spre-o Romànie viitoare,
Pe-al căreia cer nemărginit
Să nu apue scumpul soare...
Dar în ce vis m'am adâncit ?..

O! Margaretă cu drag nume,
Cu mine vina sus pe pod,
Ca să culegem de prin lume
Al veseliei d'le rod.
Cântând vom trece împreună
Pe lângă plaiuri îngerești,
Și eu sub razele de lună
Ți-oiu spune splendide povești.

Ne vom opri la cea minune
Din marea dela Ceian ;
Vom trece-apoi în rēpejune
Strimtura dela Mgelan,
Și te-oiu conduce zimbitoare
La radiosul paradis,
Prin care 'n noaptea visătoare
Se rătăcește al tău vis ;

La insula ce se încinge
De-un brâu de flori, apărător,
De care vecinic nu s'atinge
Nici-o durere 'n al ei sbor ;

La țermul unde-s păsărele,
Solii drăgălași de fericiri,
Ce poartă 'n pliscul lor inele,
Inele pentru logodiri.

Castelul Peleş, Noemvre, 1887.

Converbirii literare, XXI, 1887—88, p. 832.

XL

DOUĂ ROMANȚE

I

De aș fi 'n a tinereții floare,
Când toate țăilele sînt bune,
Pe când din inima cu soare
In veci lumina nu apune.
Multe-aș aveà în taîn' a-ți spune,
Ca să devii tu gînditoare.

De-aș fi ce-am fost pe lume-odată,
Privind în față-mi viitorul,
Când mă 'ndrăgeam de orî-ce fată,
Ce-mi păreà soră cu amorul,
Aș deșteptà în tine dorul
Că-a mea cântare infocată.

Dar nu-s în floarea tinereții
Și nu 'ndrăznesc nimic a-ți dice.
Mergi dar, copilă, 'n calea vieții,
Intîmpinând zîmbiri amice.
Eû te-oîu privi tăcut, ferice,
Răpit de farmecul frumsetii.

Și însă 'n pept am o comoară
De tinereți și de simțire.
O! timp voios de-odinioară,
Te-ai dus lăsându-me 'n jălire.
Adio visuri de iubire,
Rămâne dorul, timpul zboară!

II

Natura de minuni e plină,
Dar când în cer nu e lumină,

In umbră zace nevădită.
Inima mea cū-a eî comoare,
Lipsită de-al junieî soare,
In sinul meū zace perdută.

Ah! dac' aî vrea să aî tu parte...
Dar ce dic? timpul ne desparte.
Tu ești 'n zori, eū in plecare.
A zorilor vie lucire
Nu poate s'aibă întâlnire
Cū-amurgul palid, ce dispare...

După manuscriptul autorului.

ȐILELE BABEL.

Cât aũ fost eara de lungă,
Aũ ținut soarele strıns
Sub al eĩ cojoc incins,
Crivățul să nu-l ajungă,
Nici să fie 'n fațã nins.

Iară sora ei mezină,
Dokia, l-aŭ îndrăgit
Și la rindu-i aŭ vrăjit,
Ca s'atrag' a lui lumină
Lângă sinul ei sbircit.

Și sub cortul ei de gheață,
Unde tremură mereu,
Ține-acum odorul sėu,
Dulcele izvor de viață,
Zimbetul lui Dumnezeu.

Il sărută, il dismeardă
Țiua, noaptea, ne'ncetat
Ca pe-un mire descântat,
Și se teme să nu-l peardă
Dela ochiu-i degerat.

Bietul soare 'n fărmeclare
Perde lustru-i aurit
Sub rėsufnul ei cumplit.
El pe lume nu mai are
Nici Apus, nici Rėsărit.

Iar în lipsa lui, pământul
Zace 'n triste amorțiri,
Bântuit de vijăliri;
Căci ferească Domnul sfântul
De-ale Babelor iubiri.

La răsuful lor de-odată
Tot ce-î verde, înflorit,
Cade, moare vesteșit.
Turba lor e ne'mpăcată,
Dorul lor neimblândit.

Ele știu să 'ncurce firul
Feți-frumozilor, pe plac.
Știu să schimbe pentru leac
Chiar în brustur trandafirul
Și stiglețu 'n liliac.

Iată, mări. însă iată
Că 'ntr'o ți spre Răsărit
Mândrul soare aș zărit
O frumoasă, vie fată,
Pe un plaiu reinverșit.

Erà dulcea Primăvară,
Rumeioară ca un frag,
Scump odor și lumii drag,
Care acum eșise-afară
Din lăuntru' unu' fag.

Brîndușică zimbitoare
Și cu mersul legănat,
Pe sub ceru 'n seninat
Ea părea așteptătoare
De un mire mult visat.

Căci pe inima-î fecioară
Purtă 'n sinu-î mii de flori,
Și-adăstă 'n fierbinți fiori
Să închine-a eî comoară
Impăratulu' din zori.

Cum o vede, se aprinde
Soarele re'ntinerit,
Sboară 'n cerul părăsit
Și cu razele-î cuprinde
Tinărul odor iubit.

Pe loc omul re'nviează,
Apa curge șopotind,
Cuibul ride ciripind,
Lumea se desmormintează
Și renaște in florind.

Iară Baba prin răstoace
Ca o ciumă alergând,
Văetându-se plângând,
Scutur' ale ei cojoace,
Când cu ploae, când ningând.

În bordei, în casă, 'n șatră
Ea pătrunde șuerând,
Inimile 'nfiorând;
Spulberă cenușa 'n vatră,
Apoi ese 'n câmp urlând.

Ea furtunile stirnește,
Intinzând pe câmpul gol
Al troenilor nămol;
Prin văzduh o cârâește
De corbî negri negrul stol.

Ea din fugă se anină
De sërmanii călători,
Inghețați, rătăcitori;
Smulge tufe din tulpină
Și le-asviriă până 'n nori.

Ea pe vite le chircește
Și grăuntele de an
Incolțit îl seacă 'n lan;
Și cocorii rătăcește
Pe cerescul ocean.

Nouă nopți și nouă zile
Din suspin ea naște vint
Și blăstemuri din cuvint,
Vrînd pe orî și ce copile
Să le-ascundă sub pămînt.

Lumea tremură și ȃice :
«Babă, strechie de dor,
«Duce-te-ai într'un picior.
«Val-vîrtej, de pe aice,
«Până 'n iadul arȃetor.

Duce-te-ai în cale oarbă,
Alungată de-un cocoș,
Până 'n fund la mărul roș,
Și pământul să te soarbă
Fără giulgiu, țără coș.»

Baba cată 'n sus la soare,
Ea îl vede zimbitor
Lângă scumpul lui odor;
Tipă, cade și 'n loc moare
Pân' la anul viitor.

Veselie! re'nviere!
Muguri se desvelesc,
Gândăceii se ivesc,
Roiurile-adună miere,
Inimile se pândesc.

După manu criptul aut rului.

FLUERUL

În poeana verde am găsit un fluer
Și î-am Țis în treacăt: O! fluer perdut,
Aî avut o dată mult maestru șuer
Care uîmià lumea, și-acum ești tăcut.

Astfel și poetul, viū in tinerețe,
Gingaș, cu iubire, dulce a cîntat,
Dar î-a plecat fruntea trista bătrinețe
Și i s'a stins glasul, și-a rămas uîtat.

Fluerul respunse : Frate, frăţioare,
A sosit amurgul, jalea ne-a cuprins,
Dar a noastră soartă e mulţămitoare :
Am cântat o doină şi e de ajuns.

Castel Peleş, 1888.

Duă manuscriptul autorului.

*

Autorul a scris această poezie, cu însemnate deosebiri, şi în albumul Doamnei E. Văcărescu, cu titlul «*Pentru ce nu mă cânt ?*» având data: *Castel Peleş, 1888.*

XLIH

CREANGA DE STEJAR

DEDICATĂ D-LUI DE BERLUC PERUZIS

Creangă mică și uscată
De pe valul Dunărean!
Ești menită a fi 'necată
In al mărilor noean?
Tu plutești, dar tot spre vale
Te împinge cruntul val...
Cine te-a opri din cale
Și te-a scoate iar la mal?

Spune-mi care-i al tău nume?
Unde mergi? de unde vii?
Eşti tu moartă 'n astă lume?
Mai faci parte dintre vii?
Spune-mi: Crivăţul ernatic
Smulsu-te-a  cu bra ul lui
De pe-un pom uscat, s lbatic,
Să te-arunce valului?

Vulturul cel gol pe frunte,
Cel cu ochi fulgerători
Dusu-te-a  in v rf de munte
Să-şi dureze cuib sub nori?
Fulgerul trăsnit-a  oare
Cuibul lângă cer durat
Şi 'n a Dunărei vulvoare
Din văzduh te-a  aruncat?

Vai! sărmană creangă mică,
E  la tine c nd privesc,
Inima mi se despică
Şi te pl ng şi te jălesc.
Tristă e a ta menire!
Cel balaur Dunărean
Te conduce la peire
In al mărilor noean!

— Să n'ai grije de-a mea soartă !
Eū sînt mică, dar nu pier.
Dunărea pe sîn mă poartă,
Dar plutesc cătând la cer.
Mulți aū vrut a mă culege
Și-a mă arde!... In zadar.
Sînt odraslă eū de Rege,
Căci sînt vițā de stejar.

In curind voiū prinde vieață.
Pe-acest mal voiū răsări,
Și cū-a mea umbră înăreață
Lumea 'ntreagă voiū umbri.
Voiū privi peste orizonuri
Cū-al meu vęd împărătesc,
Căci din lemnul meu fac tronuri
Și am nume românesc.

După manuscrisul autorului.

XLIV

DOMNIȘOAREI LILA WHITE

TRIMIS LA CONSTANTINOPOL

Nor de-argint, ce treci sub cer
Peste-a munților nălțime
Și dispari cū-al tēu mister
In a zării albăstrime,
Sborul tēu il îndreptează
Spre poeticul Bosfor,
Unde Lila blând visează
Visul cel fărmeător.

CICLONUL

Lunca mie drăgălașă, de-a mea inimă cântată,
Eri frumoasă și 'nflorită, astăzi zace inundată,

Căci Siretul, mire barbar, de iubirea lui aprins,
In a sale brațe crunte a răpit-o și cuprins.

Dragă luncă! Earba-ți verde și a florilor comoară
Dispărut-ați sub potopul ce din treacăt le omoară,

Apele mereu se sue, toate paserile 'n sbor
Țipă jalnic, îngrozite pentru cuiburile lor.

Dar o și mai cruntă spaîmă, dar o cumpănă mai mare
Le așteaptă, vai de ele! după crunta inundare.

Un ciclon din zarea neagră, plin de fulgeri trăsnetori,
Vine, vijie și urlă, aducând troenî de nori,

Peste luncă se abate, darmă, sfarmă 'ntr'o clipală
Nalți stejari trecuți prin seculi, cū-a lor frunte triumfală,

Și răstoarnă urieșii pe-a lor dese seminții,
Eri vioae 'n a lor umbră, ađi ucise 'n vijeliî.

Trist tablou de pustiire! Sub a cerului urgie
Biata luncă geme, luptă în grozavă agonie

Și aduce'n triste gânduri pe tot omul simțitor,
Când privește cum giganții se restoarnă de ușor!..

Din ei unul, măi de-o parte, fulgerat de-a drept în frunte,
Are-o creangă ruptă, verde, ce pe apă face punte.

Ea se clatină în aer, legănând un cuib dușos,
Unde patru păsărele cântă lin, armonios.

Pe sub el, îngrozitoare, valurile clocotesc,
Printre crengi se sue șerpui, tunetele sus trăsnesc,

Însă cuibul n'are grijă, căci un cuib e o cetate.
Are-un înger ce-l păzește de stihiiile turbate.

Și prin aspra vîjiire a cumplitelor vîntoase
Către ceruri se înalță glasuri dulci, melodioase.

Mrești.

Dușa manuscriptul autorului.

— — —

O SCAFÎRLIE URIAȘĂ

Nălțimea efemeră la care ai ajuns
Te face a te crede cu mir pe frunte uns,
Și 'nțepenindu-ți gâtul, umflându-te în pene
Și ridicând spre timple părechia-ți de sprincene,
Privești la omenire cu ochi fără scântei
Ca la un cârd nemernic de proști și de pigmei.
Tu ții cu îngâmfare: Puterile divine
Creat-aū lumea 'ntreagă în șapte zile pline,
Dar aū avut nevoie de mii și mii de ani
Să umple scăfârliă-mă cu crieri năsdraveni.

Un ocean de planuri imens reformatoare
Se sbate 'n sgomot mare sub fruntea-mi gânditoare,
Ș'adese-orî frățește eă ȃic lui Dumneȃeă:
Cănd îi re'ncepe lumea, s'o dregi pe planul meă,
Și astfel, numai astfel, se va vedeă căt bine
Poți face omenirii, unindu-te cu mine...
ȃic, însă nu m'ascultă, și totul merge răă
O singură speranță rēmâne lumi: *Eă!*

După manuscriftul autorulă

PLUGUL BLĂSTEMAT

Vecină cu moșia bogată și domnească
 Se 'ntinde o câmpie mănoasă rezeșească,
 Pe care o pândește avanul Domnitor
 Cu poftă nesățioasă, cu ochiū adunător.
 El vrea ca să-și cârpească chlamida aurită
 Cu zdreanța sărăcimii de veacuri moștenită.
 Dar nu vrea rezeșimea să-ı vind' al sēū ogor,
 Căci e legat prin sânge pămîntul de popor.
 «Nu vrea?... Răcnește Vodă... Prostin ea inteșită
 «Ridică ađi din țernă ființa-ı umilită
 «Și îndrăznește-a-și pune voința 'n fața mea?
 «Să afe dar ce-ı vrerea, atunci când Domnul vrea!» (1).

(1) Vodă Michail Sturdza.

A doua zi o ceată de mulți neferi călare,
Incunjurând pe Vodă, pășesc peste hotare.
Și ca să trag' o brazdă aduc un mare plug,
Unealtă de hrăpire, cu șase boi în jug...
Câmpia năvălită lucește verde 'n soare,
Dar un fior pătrunde în orî-ce fir și floare,
Și via ciocărlie cântarea și-a curmat,
Și zarea se 'nvelește c'un nor întunecat.

Din capetul câmpiei începe plugul rece
Să traga brazda neagră pe locul unde trece.
Și pașiștea atinsă greu geme ne'ncetat
De-a fi 'njunătățită prin ferul blăstemat.
Văzduhul se resună de strigăte de ură
Și plugul lasă 'n urmă-î, în verdea bătătură,
O rană lungă, largă, din care amărit
Se 'nalță 'n cer blăstemul pămîntului răpit.

Și tot înaintează plugarii... când de-odată
O falnică Româncă în cale se arată,
Frumoasă, tristă, naltă, pe frunte cu ștergar
Și c'un pruncuț la sinu-î, pășind măreț și rar.
Ea vine și în față cu boii se oprește,
Din ochi aruncă fulgeri, apoi așa grăește:
Vrei să ne prădi tu, Vodă, avutul strămoșesc?
A! dacă nu ai teamă de trăsnetul ceresc,

Na !.. ȃi sǎ treacǎ plugul pe-al meu copil din fașǎ,
Ca sǎ-ȃi rǐmǎe 'n lume pominǎ ucigașǎ,
Ea ȃice și depune odorul lǎngǎ boi
Minune!... Cei din frunte, plǎvaniș amǎndoi,
Cu ochi plini de blǎndeȃe pe dinsul capul pleacǎ,
Il miroase; el ride și ei nu vor sǎ treacǎ.

In lǎturi! strigǎ Vodǎ, și glasul rǎgușit
Se pare de pǎcatul in pept inǎdușit;
Iar falnica Romǎncǎ pe sinul alb crucește
A sale braȃe albe, obrazul desvelește
Ș'adaoȃe 'n glas tare : «Maș bine mort de mic,
Decȃt s'ajungǎ 'n lume prin tine un calic.
Dǎ! trage brazda, fearǎ, și 'ngroapǎ la oialtǎ,
Alǎture cu pruncul, mǎndria ta inaltǎ!

Nǎprasnic atunci Vodǎ c'un biciu cumplic de foc
Lovește 'n boi sǎ-i mǎe, dar boiul stǎu pe loc
Ș'acopere copilul cȃ-o caldǎ inǎșare
Prin aburii ce ese din deasa ior suflare,
Și cȃocǎrli'a 'ncepe cǎntǎrile-a-si urma
Și mama in uimire 'ncepe-a lǎcrima.

«Muere! strigǎ Vodǎ turbat, schimbat in fearǎ,
Peri decȃ și tu pe brazdǎ și tincul fraged pearǎ!»

Nebun el se răpede, dar n'a făcut doi pași
Și iată că tufarii se mișcă a vrăjmași,
Și iată că s'aude un glas de răsbunare,
Și iată că se vede o gloată 'n fuga mare,
Venind cum vine zmeul pe aripă de vînt,
Că-o falcă sus în ceruri și alta pe pămînt.

Răzeșii sînt, rezeșii!... Fugiți, periți cu toții.
Păcatul vă ajunge, neferiți și Domn, voi hoții!
Rezeșii în urgie s'apropie de voi
Ca să vă pue 'n juguri, să dați plugu 'napoî.

.
Dispar în clipă hoții și zarea se deschide,
Și gloata strigă: Oarba!.. și copilașul ride.

După manuscrisul autorului.

LEGENDA CRINULUI

O rază răslețită de soarele apus
Se 'ntârziește 'n cale-î făr'a privi pe sus
Și nu știà, sërmana, cum, unde să apuce,
Să scape de-ale noptii fățarnice năluce.

In fuga-î, spăimintată, de arbori se lovia.
Lucirea-î scâteindă o clipă se ivia
Pe câmpuri, văi și dealuri, pe ape curgătoare
Și se perdeà in umbră sclipind tremurătoare.

Se 'ntârziase !.. fapta-î era de neiertat,
Căci soarele plecase pe frunte-î nourat;
Dar cum să nu 'ntârzie, când ea fu ocupată
Din zori să încălzească un mic mormint de fată ?

Mormintul era umed și un glas de îngerel,
Slab, plângător, mult jalnic eșia gemând din el,
Dicând: « O ! mamă, mamă, e frig, peptul mă doare,
Nu mă lăsa !.. » Și raza uitase mândrul soare.

Acum ea rătăcise în sboru-î sficioș
Pe-un câmp întins sălbatic, pustiū și nășipos.
In care, singurică, o frunză vestejită
Venia de vint adusă din zarea înnegrită.

Lumina, radioasă ca visul de noroc,
S'apropie de frunza oprit' acum pe loc,
Și rapide ca gândul in sinul ei pătrunde,
Se face ghem de aur, de noapte se ascunde.

De-odată, la căldura din oaspele-î ceresc,
Prin frunză trec ferbinte fiori ce-o înverdesc.
Ea prinde graiū și suflet, și razei blânde dice:
« Tu, fulg de soare, noaptea cum te găsești aici ? »

« Ah! îi răspunde raza, rămas-am pe pământ,
« Lipită până 'n seară de-un mic duhos mormint,
« In care-o copiliță, sub peatră nădușită,
« Suspină trist și cheamă pe maica ei cernită.

— O știu!.. eu făceam parte din pătura de flori
« Depusă pe-a ei raclă de scumpele-î surori.
« Sub lacrimile mamei uscatu-m'am în clipă
« Și m'a adus aice un vînt pe-a lui aripă.

« Vai! ăată-ne-amîndouă pierdute în pustiū
« Ca drăgălașul inger ce zace în sicriū,
« Dar s'așteptăm aice voiosul fapt al țilei,
« Fiind insuflețite de sufletul copilei.»

Șoptind în întuneric plăpînde-au dormit.
O rouă, mană sfîntă, din ceruri le-a stropit.
Și 'n loc de-o frunză neagră și de o rază albă
A doua țîi crescut-a un crin cu fruntea dalbă.

Așa se nasc pe lume minunile de flori.
In ele reinvie copiii zimbitorî;
Dar nime nu pricepe mai bine-a lor mistere
Ca inima de mamă, dorită și stinghere!...

După manuscrisul autorului.

XLIX

IMN CĂTRE SOARE

O ! Soare, Creatorul, când de pe tronul sǎu
Ți-a ȝis sǎ fii, vrënd lumiĩ sǎ dea supremul bine,
Atuncĩ El cu mǎndrie s'a oglindit in tine
Și chipu-ĩ sfint rǐmas-a in vecĩ pe discul tǐu.

Atuncĩ o liniștire profundǎ s'a lǎșit
Pe neagra frǎmintare ce clocoteǎ in chaos,
Și lumile gustat au intǎiul lor repaos,
Și cea intǎi zimbire sub cerurĩ s'a ivit.

Atunci o armonie sublimă la auz
Eși din a ta harpă cu strunele de rază
Și 'n noapte-î Universul fu vesel ca să vadă
Pe calea vecinicieî eternu-î călăuz.

O ! soare fără umbră, o ! splendide izvor
De viață, de rodire, de cânt și de credință,
Prin tine se afirmă înalta Provedință,
Din tine-a plecat sborul cerescului amor.

Tu geniului falnic dai aripă și cunună,
Tu omului ce moare însufli dor de țile,
Tu dai un dulce farmec ia florî și la copile,
Ce sînt a tale fiice, minune 'ntre minuni.

A tale zori sînt dalbe, măreț al tîu apus.
Pășind cu maestate în calea-ți ideală,
Formezi o luminoasă arcadă triumfală,
Prin care omenirea zărește Domnul sus.

Din toți nenorociții, cel mai nenorocit
E orbul, ce nu vede sublima ta splendoare.
Din toți, cel mai cu parte și cel mai fericit
E vulturul, ce poate să te aținte,-o ! soare.

Eu, mic atom, în lume perdat, neînsemnat,
Te port în al meu suflet cu 'ntreaga ta mărire,
Căci vecinic el se 'nalță spre tine 'n strălucire.
Ca razele-ți la cuibul de unde ai plecat.

În tine cred o! soare, de tine-mă este dor,
Prin tine cunoscut-am văpaele iubirii;
Cu tine-am fost tovarăș pe calea fericirii;
În tine-am sorbit viața, în tine vreă să mor!

După manuscrisul aut. aut.

L

S O A R E L E

(FRAGMENT)

O ! soare ! vesclie, vieață, 'ntinerire !
A lumilor podoabă, a cerului zîmbire !
Destinător feeric de aripî sburătoare,
Deschidător maestru de glasurî cântătoare,
Alungător de visurî, de grijî, de gândurî rele,
Absorbitor de umbre, culegător de stele,
Ochiu splendid, care 'n tine oglinđi întreaga lume,
Ador a ta lumină, mă 'nchin la al tēu nume,
Și simt că făr' de tine tot omul în orbire
Lipsit ar fi de ție, lipsit de fericire!...

.

După manuscrisul autorului.

LI

PE UN ALBUM

Pâcla deasă 'mbrobodește munții nalți, plini de verdeață,
Ș'a lor frunte re-apare albă 'n fapt de dimineață.
Astfel crâncena durere, pe-un cap tînăr când s'apasă,
Intr'o clipă strivitoare cu pěr alb în urmă-l lasă.

O cruđime-a pătimirii!.. mîna ta distrugătoare
Pare-a stinge focu 'n inimă ș'al vieții falnic soare;
Dar acel ce are parte de avîntul poesiei
Poartă 'n veci arđînd în suflet viul soare al juniei.

Fie capul nins de vreme, gândul ferbe, odrăsleşte,
Ca brânduşa năduşită sub zăpada ce-o 'nveleşte.
Vie-o rază de iubire, vie-un vînt de primăvară,
Ca prin farmec geniū, floare, din morminte es afară.

El cu foc măi dulce cîntă, reintrat in vîeaţă nouă,
Ea măi vesel străluleşte in lumină şi sub rouă;
Căci durerea ca şi eara aū meniri re'nvietoare :
Eară scoate florī, durerea cîntece pătrunđătoare.

După manuscriftul aut. rului.

FLORILE DELA SINAIA

Pe costișul inverdit
Mii de flori aŭ răsărit,
Și se 'nalță pe picioare
Ca să vadă ziua 'n soare,
Prin fereastra din Castel,
Unde sboar' un fluturel,
Pe Regina lor iubită
Și de-abie întrezărită.
Vreŭ să afle cele flori
Ce urzește Ea din zori?

Ce lucrează, cum lucrează
Pân' ce noaptea se'nstelează?...
Statul lor însă-î prea mic
Și nu vîd ele nimic.
Triste-atuncî, ca vai de ele,
De-a fi scule mînunțele,
Roagă fluturul ușor
Să împlinească dorul lor.
El de geam se și lipește,
Și privind, așa grăește :

« Sorioare, v'adunați
Și cu drag mă ascultați.
« Dalba noastră de Regină,
« Cărei Peleşul se 'nchină,
Cîntă, scrie, saú citește,
Saú maestru zugrăvește
« Intr'un cuib de adăpost,
Cum nu este, nici a fost,
Unde artele frumoase
Prin obiecte prețioase
Incadrează minunat
Capul Eî încoronat.
« Imprejuru-î staú grupate
« Copilițe alintate,
Ridétoare, cu ochi vii,
Ce se 'ntrec în veselii.

« Una versuri recitează,
« Alta 'n catifea brodează,
« Alta joacă din clavier,
« Alta-și pune-un trandafir,
« Și Regina câte-odată,
« De-a lor freamăt încântată,
Se trezește ca din vis
« Și cu dinsele 'ntr'un ris
« Lasă mintea-î gânditoare
Pe pământ să se coboare.
Dar tăceți, nici mai șoptiți,
Nici chiar frunzele clintiți,
« Căci Regina 'ncet se lasă
« Pe o pernă de mătăasă,
« Ca să guste-un somn ușor,
« Păstrând chipu-î zimbitor.
« Ochiî eî se 'nchid în clipă,
« Cum își strînge-a lui aripă
« Fluturașul din senin,
« Când se pune pe un crin.
Somnul eî e drăgălaș
Ca de fraged copilaș
« Legănat sub o maramă
« Pe sin alb duios de mamă,
« Și 'mprejur de capul sēu
« Fac un splendid curcubeu

Mii de visuri ingerești,
Care vin din lumi cerești.

Floricelele uimite
Staă tăcute, liniștite.
Și cu toate într'un gând
Dic în chor și dic pe rind :

Fie-î ziua, ca și fața,
Ca și vara cu verdeața !
Fie-î somnul dulce, lin,
Ca și sufletu-î divin !:

Dușă manuscrisul aut rulu.

EARNA LA SINAI

Prin a negurilor sită de cu noapte earna **cerne**,
Și pe dealuri și pe câmpuri un gălgiu alb și trist așterne.

Unde a fost verdeață dragă, unde-a fost vîeață cu flori
Zace moartea înghețată, trece vifor de fiori.

Insuși soarele, iubitul, de mahnire se pătrunde,
Și, ca să n'o vadă, fuge și departe se ascunde.

Vai! ce-o să devie lumea, sub acest cumplit troean,
Ce lungește ziua 'n veacuri de urit și de alean?

In zadar jălește omul incântările naturii,
Sbor de paseri, curs de ape, mîngăerile căldurii,

Earna, baba pismătară de-ale lumii veselii,
Vrea să stingă de sub ceruri și luminii și armonii.

Insă mintea-i e timpită de a grijilor povară,
A uitat, din fericire, că trumoasa primăvară

S'a retras cu tot avutul mândreii sale tinereții
Pe obraze de copile și in suflet de poeți.

Străluciți cū-al vostru farmec, voi ființi incântătoare,
Și prin ochii voștri veseli cerneți razele de soare,

Acordați a voastre lire, fii ai cerului senin,
Și schimbați in ciuda ernii fulgii albi in flori de crin.

Imprejur de-această masă, unde seara se adună,
Uitând lumea, noi să ridem, să cântăm cu voe bună,

Făr' a mai privi fereastra, după care tremurând
Earnă stă și ne pândește ca o feară, cu rău gând.

Ea de nunta sa cu gerul cojoc alb și-a pus pe spate,
Dar, de hidă ce-î, o latră câniî spăriați din sate,

S'o alunge umilită peste noie țeri și mări,
Mult departe de Castelul ce răsună de cântări.

Iar de va cercă la anul pe la noi să vie iară.
S'o primim ca și acuma cu a rîsului fanfară.

După manuscrisul autorului.

BALADA PELEȘULUI

I

Plânge Prahova de vale
Și se vaetă mereu,
Tot ducând în a sa cale
Dorul Peleşului său.
Tulburată se răpede,
Vrînd de stânci a se isbi,
Căci cu din-a nu-l mai vede
Rivnitor de-a se iubi.

De când apa curgătoare
Și cu soarele ceresc
Aă menire 'nvietoare
Pentru sinul pămîntesc,
Dându-î vîeață și rodire,
Veselie și noroc,
Ea, prin dulce răcorire,
El, prin razele-î de foc.

Peleșul cu stemă 'n frunte
Și 'n vesminte de cristal
Venîa ȕilnic dela munte,
Peste malurî dând năval,
Și toți brașii, în mirare
De-a-l vedeà clocotitor,
Fremătaă cu întrebare:
Unde-l duce viul dor ?

El sburà cum gîndul sboară
Prin sêlbatice pădurî,
Locuite-odinioară
De urși marî, de marî vulturî,
Și mergeà ca să se culce,
Plin de vîeață fericit,
Pe al Prahoveî sin dulce,
Ca 'ntr'un leagăn mult iubit.

Ș'amândoî 'n desfătare
Se duceau întrulocați
Până 'n jos, dela hotare,
Mult departe de Carpați,
Veseli, rătăcind prin lume,
Sub cer vecinic zimbitor,
El, uîtând chiar al sėu nume,
Ea, chiar locu-î de izvor.

Bune vremi erau pe-atunce,
Când ursituluî din stânci
Nu-î păsà ca să s'arunce
Peste rîpele adânci.
Il mânà dorul, ce este
Dulce-al inimii avint,
Care trece ca 'n poveste
Peste mări și sub pămînt.

II

Intr'o ȃi... așa se spune,
Călătorul tinerel
Zări 'n drumu-î o minune,
O minune de Castel,
Ce 'ntr'o clipă răsărise
Din pămîntul scorburos
Ș'a luî porți cu drag deschise
Unuî Rege glorios.

El vechu trecând drept soare
Pe sub codrii bătrinești
O Regină cântătoare
De balade românești,
Și frumoase mărgărite
Pe sălbatice potici,
Și pe drumuri năsipite
Urme de picioare mici.

Și-auți ce nu s'aude
In desimile din munți,
Nu urlări de feare crude,
Nu căderi de brați cărunți,
Ci divina melodie
De dulci glasuri argintii
Și de organ ce re'nvie
Jalea morților copii.

Fărmecat, Peleşul șede
Pe o stâncă, 'n loc oprit.
Vede și nu-î vine-a crede.
Simte ce n'a mă simțit.
Ca și dinsul în uimire
Munții verzi cu crescet alb
Ațintesc a lor privire
Pe Castelul acel dalb.

Splendida naltă clădire,
Ce străluce-acum sub cer
Cu maeastra 'mpodobire
Unui mândru juvaer,
E menită să devie
In present și 'n viitor
Cuib voios de ospetie,
Cuib de gloriu și onor.

III

Iată Regele sosește
Lângă Peleş gânditor
Și-l întreabă, de voește
Ca să-î fie de-ajutor,
Căci e june și e tare
Cât opt-deci de zmeșori
Și cu brațul lui e 'n stare
Să 'nvirtească roți de mori.

Peleşul l'așă cuvinte
Se trezește ca din vis.
Zare nouă 'n a sa minte
De odată s'a deschis.
Bucuros el la turbină
Se repede chiar din zori,
Ca să macine lumină
De la fulgerii din nori.

Și de-atunci, când noaptea vine
Lunecând pîntre arini,
Aste locuri le vești pline
De fantastice lumini.
Vei feeric se întinde
Peste falnicul Castel,
Ce ferestile-și aprinde
Ca de-un soare-ascuns în el.

Țiua, Peleşul lucrează
Cât un uriaș vînjos,
Iar când țiua inserează
Redevine Făt-frumos
Și 'n Castel apoi apare
Cu 'n pas vesel, triumfal,
Căci e Nașul său și are
Loc la prânzul cel regal.

Între flori și 'ntre copile,
Între ambii Suverani,
El s'arată mic de țile,
Deși are mii de ani,
Și Regina 'nveselită
Îl dismeard' adese-orî
Pe-a lui coamă împletită
Cu brilianți scânteitori.

Apoi, mândrul, după cină,
La toți lasă rămas bun,
Saltă sprinten, se închină
Și, plecând ca un nebun,
El se duce să se culce,
Plin de viață, fericit,
Pe al Prahovei sin dulce,
Ca 'ntr'un leagăn mult iubit.

* * *

Ea îl muștră cu blândețe
Și-î tot ține că-î păcat
De a perde 'n tinerețe
Cursul său neatârnat.
El răspunde 'n veselie :
« Mândră fiî de-al meu noroc,
« Ține luminii ca să fie,
« Și lumină e pe loc! »

După manuscrisul autorului.

LV

PE UN ALBUM

De vrei să scrii pe-acest album
Frumoase versuri ca și tine,
Cerească floare al tău parfum
Imbete sufletul din mine.

De vrei să cânt cu gingaș dor
Tot ce inspir' a ta privire,
Deschide-mi ceru 'ncântător
Prin îngereasca ta zîmbire.

De-ai vrea să-mi spuî tu un cuvînt
Pe care nu 'ndrăznesc a-ţi dice,
Eû m'aş trezi chiar din mormînt,
Ca să te cânt voîos, ferice.

După manuscriptul autorului.

LVI

SCRISE PE MORMINTELE
DELA SEGENHAUS-MONREPOS-NEUWIED.

Ca Pontiful, care duce pe cap darurile sfinte,
Muntele pe culme-î poartă aste pacînice morminte.
Rugă, doruri și tămâie iaă spre ceruri sborul lor
Și s'apropie de ceruri lângă sufletele lor.

După manuscriftul autorului.

LVII

DESCĂNTIC

Răsaî soare
Frăţioare,
Cu 44 raze ardeşoare.
40 ţine-ţi-le,
4 mie dă-mi-le,
Doşe 'n frunte
Măi mărunte,
Doşe măi scânteitoare
Peste ochi şi ţiţişoare.

Soare luminos,
Cât ești de răzos,
Cât ești de frumos,
Așa să fiu și eu frumoasă,
Răzoasă,
Luminoasă
In ochii mândrului meu,
Peți-mi-l'ar Dumnezeu!

După manuscriptul autorului.

LVIII

A D I O

LA PLECAREA MEA DIN CASTELUL PELEȘ

In ora de plecare pe-a 'nstrăinării cale,
Eū fac un trist adio și vesele urări
Și țerii, și Reginei, și Maestății Tale,
Treime strîns cuprinsă în dragele-mi sperări.

Tu, prin înțelepciune și dalba vitejie ;
Regina, prin comoara-î de daruri sufletești,
Și țeara, prin avîntu-î de-o mare 'mpărăție,
Vē completați cu fală sub ochi dumnezeești.

Noroc și viață lungă și glorie deplină
Să vă reverse voie puterea cea divină,
Ca să 'mpliniți destinul ce este 'n ceruri scris.

Și mie facă-mi parte ca să revin aici
Și în Castelul Peleş, uimit, să cânt ferice
Minunea întrupării a scumpului meu vis.

Nu, Dunării nu-i pasă de-a vîntului turbare.
Ea curge maestoasă spre mîndrul răsărit.
Ca dînsa, omul neaoș și cu menire mare
Prin valurile lumii pășește liniștit.

Tu, Sire, 'n România făcând descălecare,
La fapte glorioase de cer predestinat,
Cu spada neînvinsă i-ai dat neatîrnare,
Cum se cuvine Țării ce-i demnă-a fi Regat.

Și însă-ți mai rămâne, o! Sire, multe-a face!
Pas dar tot înainte, trecând măreț, în pace,
Prin sgomotul nemernic de patimi mișelești.

Carpații nalți, cu care trăești în înfrățire,
Pe fruntea-ți coronată țintind a lor privire,
Spun astăzi cu glas tare în lume cine ești.

Dar tronul ca și riul aspiră ca să crească !..
Eă, care din junie stătut-am neclintit
Cu inima lipită de țeara strămoșească
Și toate-a ei avinturi profund le-am resimțit,

Știu țeara ce voește, știu ce dorești tu, Sire,
Cunosc a tale visuri de Rege creator
Și gându-mă se unește sumeț cū-a lor mărire,
Ce umple zarea largă din vastul viitor.

Vrem într'o ți Carpații să 'ncingă 'n astă lume
O Românie 'ntreagă și demnă de al ei nume,
Crescută și 'ntărită sub sceptru-ți legendar.

Vrem falsele hotare dintre Români să peară
Ș'acest castel feeric, clădit la colț de țeară,
In centrul României să luce ca un far.

1888.

Duță manuscriptul autorului.

LIX

UNOR CRITICI

Voi, ce cătați defecte în scrierile mele
Și întonați fanfare când constatați în ele
Greșeli, imagini slabe, cuvinte ce vă par
Lipsite de-armonie, erori chiar de tipar,—
Voi care vă dați truda de-a șterge de pe lume
Tot lucrul de-o viață întreagă și-al meu nume,
De ce atâta rivnă ș'atâte opintiri
Ca să aflați în mine a voastre însușiri?

Poetul care cântă natura 'n inflorire,
Simțirea omenească, a Patriei mărire,
Chiar slab să-î fie glasul, e demn de-a fi hulit,
Când altul vine 'n urmă cu glas mai nimerit?
Și oare se cuvine, și oare-î cu dreptate
De a schimbă în crime a sale mici păcate?
O! critici bună de fașă, poeți în șapte luni,
Vulturul nu se mișcă de-un țipăt de lăstunî.

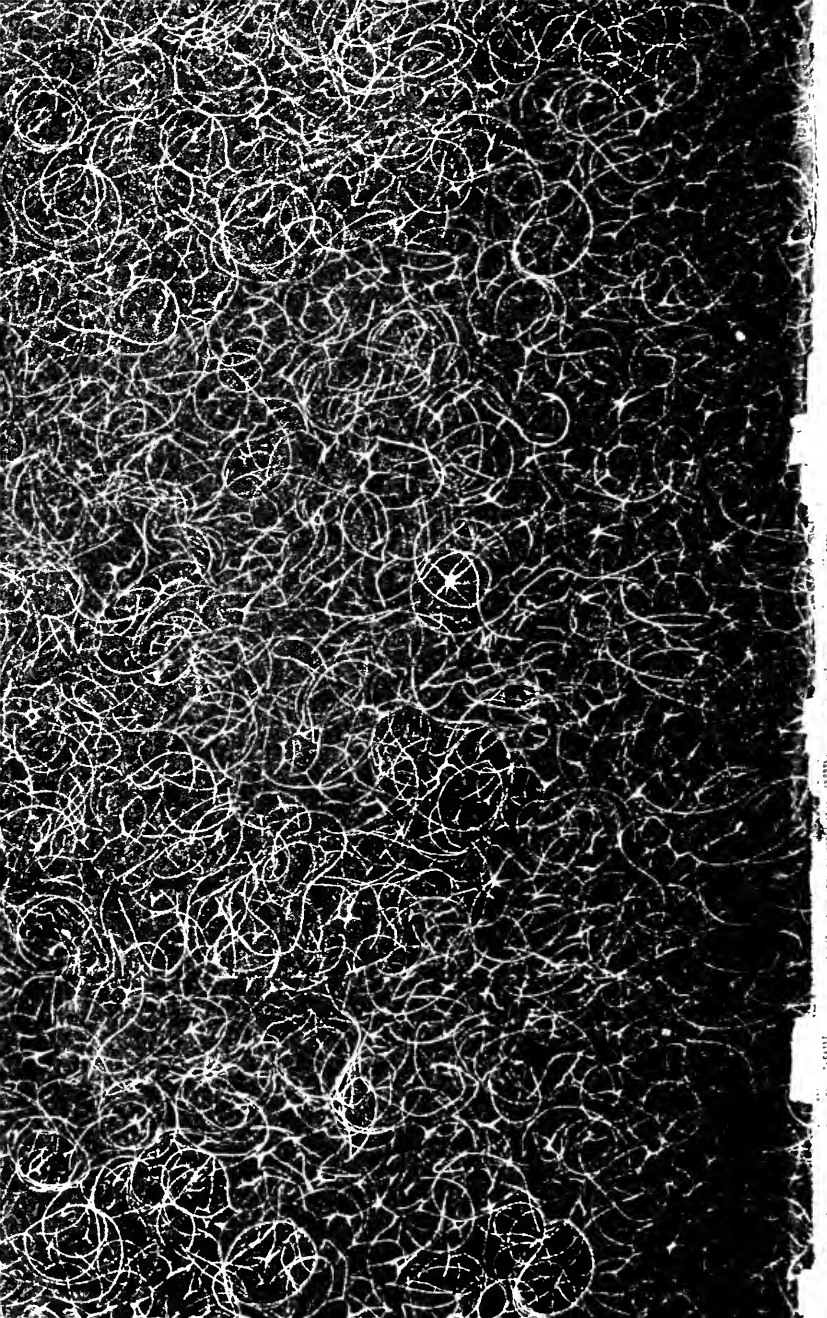
Orî-care păsărică își are ciripirea,
Ce 'n treacăt pe-astă lume încântă aușirea,
Nălțând un imn la ceruri prin alte imnuri miî
Ș'adăogând o notă l'a lumii armonii.
Am scris eū multe versuri, și poate chiar prea multe,
Dar n'am cerut la nime cu drag să le asculte,
Nici mă-a trecut prin minte trufaș ca să pășesc
In fruntea tuturoră ce 'ntr'una versuesc.
E unul care cântă măi dulce de cât mine?
Cu-atât măi bine țerii, și lui cū-atât măi bine!
Apuce înainte s'ajungă cât de sus, —
La răsăritu-î falnic se 'nchin' al meū apus.
Iar voi, care asupră-mi săgeți tocite trageți,
Cântați, dacă se poate. fiți bunî și nu măi rageți!

Mircești.

După manuscriptul autorului.

**University of Toronto
Library**

**DO NOT
REMOVE
THE
CARD
FROM
THIS
POCKET**

Acme Library Card Pocket
LOWE-MARTIN CO. LIMITED

